

بسم الله الرحمن الرحيم

گزارش سال اول پروژه توسعه خوشه گیاهان دارویی فارس

(برگه گواهی صحت مندرجات گزارش)

مکتوب حاضر گزارشی است از فعالیتهای و اقدامات مطالعاتی و اجرایی انجام شده در چارچوب پروژه توسعه خوشه صنعتی گیاهان دارویی استان فارس که در قالب قرارداد شماره: ۳۳۴۰۴ مورخ: ۱۳۹۹/۱۲/۱۲ به کارفرمایی شرکت شهرکهای صنعتی استان فارس توسط خانم فاطمه اله اکبری به عنوان عامل توسعه خوشه و با مشارکت ذینفعان خوشه انجام یافته است. بدینوسیله صحت تمامی مندرجات این گزارش و مطابقت آن با واقعیات حاکم بر خوشه و همچنین اقدامات و فعالیت های اجرایی انجام یافته برای توسعه خوشه تأیید می گردد.

عامل توسعه خوشه

مشاور - ناظر فنی پروژه توسعه خوشه

مهندس فاطمه اله اکبری

مهندس محمد رضا کاظمی پور

مدیرعامل شرکت شهرکهای صنعتی

معاون صنایع کوچک شرکت شهرکهای صنعتی

مهندس هاشمی

مهندس کمال زاده

فهرست

مقدمه: ۵

فصل اول: مطالعه شناختی

..... ۹

فصل دوم: سند برنامه عمل

..... ۱۴۱

فصل سوم: گزارش عملکرد سند برنامه عمل سال اول

..... ۱۴۹

فصل چهارم: گزارش دستاوردهای حاصل شده در جریان اجرای پروژه توسعه خوشه‌ای..... ۲۴۳

فصل پنجم: گزارش روند تغییرات حاصل شده در شاخص‌های ساختاری، اقتصادی و اجتماعی خوشه..... ۲۴۸

فصل ششم: سند برنامه عمل سال دوم..... ۲۵۰

ضمائم: آمار تفصیلی واحدهای اصلی خوشه..... ۲۷۱

مقدمه

امروزه توسعه خوشه‌ای، نقش محوری و بارزی در سیاست‌های اقتصادی و صنعتی کشورهای توسعه یافته ایفا می‌نماید. اگر رویکردهای گذشته تمرکز بیشتری بر اقتصاد کالان داشته‌اند، اینک کسب‌وکار خرد، احساس مسئولیت نسبت به افزایش قابلیت رقابت واحدهای کوچک و متوسط، بهبود ارتباطات شبکه‌ای، تأکید بر حمایت‌های غیرمستقیم در مقابل پرداخت یارانه، ترکیب رقابت و همکاری به‌منظور توانمندسازی و تقویت یادگیری و نوآوری، ارتقاء سطح همکاری و سرمایه اجتماعی واحدهای کوچک و بزرگ و تقویت مثلث همکاری خوشه‌ها، دولت و دانشگاه مورد تأکید و توجه بیشتری قرار می‌گیرد. هر قدر نگاه به حل مسائل از سطح بین‌المللی، ملی و بخشی به سمت منطقه‌ای و محلی، مبتنی بر قابلیت‌های پویای سیستم‌های اجتماعی شکل یافته محلی پیش میرود، توجه به کسب‌وکار خرد در قالب شبکه ارتباطی برای توسعه خوشه‌های کسب‌وکاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود. حدود سه دهه است که توسعه صنعتی مبتنی بر خوشه‌ها، به‌عنوان یک استراتژی نوین مورد توجه برنامه ریزان و سیاست‌گذاران در کشورهای صنعتی و در حال توسعه می‌باشد. سازمان‌های بین‌المللی همچون UNIDO و ILO و بانک جهانی نیز طرح‌های متعددی را از طریق توسعه خوشه‌های صنعتی در کشورهای مختلف اجرا و حمایت کرده‌اند. بزرگترین معضل بنگاه‌های کوچک و متوسط (SMES)، دستیابی به مقیاس‌های مناسب تولید است؛ بسیاری از این واحدها صرفه به مقیاس نداشته و به همین دلیل نمی‌توانند شرایط لازم برای پایداری و رقابت خود را در بازارها به وجود بیاورند. از دیگر مشکلات عمده بنگاه‌های کوچک و متوسط، که به‌ویژه در کشور ما از شدت بیشتری برخوردار است، ضعف نهادهای خدماتی و پشتیبان یا نهادهای خدمات کسب‌وکار است. واحدهای کوچک توانایی آن را ندارند که به‌طور مستقل مسائل مالی، فنی، بازاریابی، فروش و غیره خود را حل کنند، بلکه لازم است به گونه‌ای این نوع خدمات حیاتی را از بیرون مجموعه خود دریافت کنند. علت شکست بسیاری از سرمایه‌گذاری ها در صنایع کوچک و متوسط نیز به همین مسئله بازمی‌گردد؛ چراکه سرمایه‌گذاران در ابتدا به علت ناآگاهی از مسائل فنی، اقتصادی، مدیریتی، بازاریابی و غیره، هزینه‌های مربوط به این حوزه‌ها را در محاسبات خود نادیده

گرفته و به علت پیچیدگی اینگونه خدمات، از توانایی انجام آنها در سطح مطلوب نیز برخوردار نیستند. در قالب خوشه‌های صنعتی، مشکلات فوق مرتفع خواهند شد.

زیرا از سویی به علت تجمع واحدهای همگن، تولید در مقیاس‌های اقتصادی و انبوه صورت خواهد گرفت و از طرف دیگر انواع خدمات کسب‌وکار در قالب مؤسسات و واحدهای مشاوره فنی، مالی، بازاریابی، خرید، فروش و غیره به‌طور طبیعی و یا با هدایت و تدبیر دولت، در درون خوشه‌ها شکل می‌گیرند.

در کشور ایران، ۹۶٫۵٪ بنگاه‌های اقتصادی کوچک، ۰٫۵٪ متوسط و ۰٫۵٪ بزرگ هستند. این اعداد به آن معناست که ما در ایجاد بنگاه خوب عمل می‌کنیم ولی در رشد و توسعه عملکرد متناسبی با تعداد بنگاه‌های ایجاد می‌نداریم.

در توسعه اقتصادی میتوان سه موج اصلی را شناسایی کرد:

موج اول دولت خود را متصدی ایجاد بنگاه کسب‌وکار می‌داند. درحقیقت دولت‌ها در این مرحله رویکرد ایجاد به کسب‌وکار دارند، آموزش‌های استاندارد به نیروی کار ارائه می‌شود و آماده‌سازی و تولید انبوه نیروی کار اتفاق می‌افتد.

موج دوم دولت زیرساخت ایجاد می‌کند تا بخش صنعتی از آن استفاده کند. در این مرحله رویکرد دولت متمرکز بر تأمین زیرساخت-سددسازی، شهرک‌های صنعتی، پروژه‌های عمرانی و ... است.

موج سوم دولت بستر و فرصت توسعه کسب‌وکارهای شکل یافته را ایجاد می‌کند با تأکیدی خاص بر بنگاه‌های موجود نه ایجاد بنگاه‌های جدید و باهدف اتصال به زنجیره ارزش جهانی کسب‌وکار. در حقیقت در این مرحله رویکرد توسعه کسب‌وکارهای موجود ظرفیت‌سازی برای شناسایی و رفع نیازهای اختصاصی بنگاه‌های موجود. به عنوان مثال آیا نیروی کار بازاریاب ماهر داریم؟ آیا تربیتشان کرده‌ایم؟ این امر به معنای تربیت نیروهای ماهر متناسب با نیاز کسب‌وکارهای موجود است که تعامل بین کسب‌وکار-آموزش و پژوهش و انجمن‌های حرفه‌ای و صنفی را می‌طلبد و چنین تعاملی نیازمند سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی در سطح منطقه و بسیج نیروها و اداره‌ها در این راستا است. چنین تصمیمی هرگز نمیتواند بر اساس آمار و ارقام و بالا به پایین گرفته و اجرایی شود.

هسته اصلی این رویکرد نگاه سیستمی به کسب‌وکار به‌عنوان یک سیستم اقتصادی-اجتماعی است، به آن معنا که کسب‌وکار در ابتدا بر اساس مزایای منطقه‌ای شکل می‌گیرد سپس نیروی کار حول این کسب‌وکارها جمع می‌شود و تجمع‌های کسب‌وکاری به وجود می‌آیند که به حوض انباشت نیروی کار ماهر محلی منتج می‌شود.

برای اینکه این روند به درستی انجام شود این عوامل ضروری هستند:

- نگاه پایین به بالا
 - یک بسته و اراده سیاسی- اجتماعی واحد برای حمایت از تولید و تولیدکننده در کشور
 - شناسایی و تمرکز بر کسب و کارهای مبتنی بر دارایی های بومی
- اعتقاد در این شیوه بر آن است که اگر تمرکز سیاست ها و حمایت ها بر رونق و توسعه کسب و کارهای موجود باشد، رونق کسب و کار موجود، خودبه خود سبب تشویق کارآفرین به ایجاد کسب و کار جدید می شود.
- مسئله مهم آن است که اصولاً نوآوری در بنگاه های متوسط اتفاق می افتد که سبب اتصال به بازار جهانی می شود، وقتی ما بنگاه متوسط بسیار کم داریم، خودبه خود در قسمت اتصال به بازار جهانی مشکل پیدا میکنیم. از سوی دیگر بیشترین منابع به بنگاه های بزرگ تخصیص می یابند که سبب اعوجاج در توزیع منابع می شود.
- تفکر سیستمی میگوید که کل کسب و کارها باید در یک ظرف منطقه ای باهدف توسعه اقتصادی دیده شوند یعنی هدف توسعه اقتصادی منطقه با تمرکز بر توسعه کسب و کارهای مبتنی بر دارایی های بومی منطقه است.
- شیوه انجام این کار تمرکز بر حلقه مفقوده است یعنی گفتگو و سرمایه اجتماعی. در این شیوه تأکید بر ایجاد فرصت گفتگو بین ذینفعان در منطقه است.
- بنابراین باید در منطقه حوزه های کسب و کاری با اولویت اقتصادی شناسایی شوند که زمینه برای تقویت سرمایه اجتماعی فراهم شود، در تصمیم گیری های اقتصادی، بر بنگاه های کسب و کار موجود تمرکز شود به ویژه آن بنگاه هایی که در صورت تقویت و حمایت اثربخشی اقتصادی- اجتماعی بالاتری دارند و سایر بخش ها را با خود به حرکت درمی آورند. این فرایند به معنای توسعه اقتصادی در فضای سیستم های اجتماعی یک منطقه است به نحوی که هریک از بازیگران نقش خود را آگاهانه و داوطلبانه پذیرفته و آن را برای تحقق هدف واحد توسعه منطقه فعالانه ایفا می نمایند.
- به نظر میرسد که با توجه به مشکلات اقتصادی کشور در شرایط حاضر نرخ بالای بیکاری، تورم، رکود و فعالیت کم و محدود واحدهای تولیدی، تحریم و از دست دادن بازار جهانی حرکت از موج های اول و دوم به سمت رویکرد سوم، ضروری است چون با تمرکز بر بنگاه های کسب و کار موجود، پیوندهای بین بنگاهی، هم افزایی و اقدام جمعی سبب افزایش ارزش افزوده و توسعه سیستم کسب و کاری و در نتیجه تشویق کارآفرین به توسعه کسب و کار می شود.
- شرط اولیه رشد اقتصادی، آزادسازی نرخ ارز است تا تولیدکننده و تاجر صرفه و سود اقتصادی از فعالیت خود

داشته باشند. به همین دلیل است که حدود یک دهه است در کشور ایران بر توسعه تجمعات کسب و کاری به طور ویژه تأکید شده و کسب و کارهای خرد و کوچک، احساس مسئولیت نسبت به افزایش قابلیت رقابت این واحدها در قالب ترکیب رقابت و همکاری به منظور تقویت یادگیری و نوآوری، بهبود ارتباطات شبکه‌ای، حمایت‌های غیرمستقیم و ارتقای سطح همکاری واحدهای کوچک و بزرگ جای تمرکز بر اقتصاد کلان و صنایع بزرگ مورد توجه و تأکید بیشتری قرار گرفته‌اند ولی به دلیل عدم رعایت آن شرط اول، تمام این تلاش‌ها منجر به بهبود چندانی در شرایط رشد اقتصادی نشده‌اند.

صنعت گیاهان دارویی ایران با توجه به گستره اقلیمی مطلوب، نیاز سرمایه‌گذاری نسبتاً پایین و نیاز آبی کم، یکی از صناعی است که میتواند در توسعه اقتصادی کشور و توزیع منافع اقتصادی نقش ارزشمندی را ایفا نماید و به همین لحاظ مورد توجه مدیران اقتصادی در سطح ملی و سطوح استانی قرار گرفته است.

بخش اول: مطالعات

- **فصل اول: ویرایش سال اول گزارش کامل مطالعه شناختی پروژ توسعه خوشه (در فرمت استاندارد گزارش مطالعه شناختی)**

فهرست بخش اول (ویرایش سال اول گزارش کامل مطالعه شناختی پروژ توسعه خوشه)

خلاصه مدیریتی..... *Error! Bookmark not defined.*

فصل اول (معرفی خوشه صنعتی).....	۱۱
فصل دوم (روندهای بین الملل محصول).....	۱۵
فصل سوم (روندهای ملی).....	۴۱
فصل چهارم (روندهای سطح خوشه).....	۵۴
فصل پنجم (شناسایی ذینفعان اصلی).....	۶۱
فصل ششم (سایر ذینفعان).....	۶۶
فصل هفتم (تحلیل کسب و کار در سطح صنعت).....	۷۳
فصل هشتم (تحلیل کسب و کار در سطح بنگاه).....	۸۱
فصل نهم (تحلیل زنجیره ارزش).....	۹۸
فصل دهم (آنالیز نهادی).....	۹۸

فصل یازدهم (آنالیز سطح سرمایه اجتماعی)	۱۰۸
فصل دوازدهم (تحلیل SWOT)	۱۱۳
فصل سیزدهم (نقشه فعلی خوشه)	۱۱۸
فصل چهاردهم (معرفی نقاط فشار و تحلیل مسائل استراتژیک)	۱۱۹
فصل پانزدهم (چشم انداز)	۱۲۱
فصل شانزدهم (استراتژی)	۱۲۲
فصل هفدهم (برنامه عمل سال اول)	۱۲۳
فصل هجدهم (نقشه آتی)	Error! Bookmark not defined

گزارش مطالعه شناختی پروژه توسعه خوشه

فصل اول (معرفی خوشه صنعتی)

مقدمه:

در کشور ما در سالیان اخیر توجه ویژه‌ای به امر توسعه خصوصا در قالب خوشه ای شده است به طوری که در ماده ۳۹ قانون برنامه چهارم توسعه کشور، توسعه خوشه‌های صنعتی مورد تاکید قرار گرفته‌است و هر ساله اعتباری برای توسعه طرح خوشه‌های کسب و کار اختصاص می یابد.

خوشه صنعتی به واحدهای کسب و کار متمرکز در یک منطقه جغرافیایی که با همکاری و تکمیل فعالیتهای یکدیگر خدمات و یا محصولات مشترکی را تولید کرده و فرصتها و چالشهای مشترکی برخوردار هستند، اطلاق می گردد.

عموما خوشه ها تعداد زیادی بنگاههای خرد و کوچک و متوسط و بزرگ را در بر میگیرند که ممکن است در یک شهر، منطقه و یا چند روستا به دور هم جمع شده باشند. در استان فارس فرصت آب و هوایی و خاکی باعث پدید آوری^۱ ۴۸۰۰۰ تن تولید گیاهان دارویی در اراضی زراعی شده است و میزان قابل توجه پوشش گیاهان دارویی در عرصه منابع طبیعی (۶۵۰۰ هکتار در عرصه های منابع ملی) و ۶۷۰۰۰۰ هکتار^۲ عرصه شناسایی شده و تنوع اقلیمی و آب و خاک مناسب و بی نظیر در زمینه کشت گیاهان باغی بالاخص گونه های گیاهان دارویی به تعداد حداقل ۱۴۷ گونه نظیر مورد - آویشن باغی - اسطوخودوس - زیره سبز - رازیانه - نعنا فلفلی - رزماری - ترخون - شمعدانی عطری - به لیمو - انغوزه - باریجه - سرخارگل - آلوئه ورا - گشنیز - کدوی طبی - شوید -

^۱ آمار سازمان جهاد کشاورزی استان فارس ۱۳۹۶

^۲ آمار اداره کل منابع طبیعی استان فارس ۱۳۹۵

بادرنجبویه-مریم گلی -کاسنی- مرزه - بابونه - گل محمدی - زعفران همگی باعث افتخار مقام نخست کشوری در زمینه تنوع تولید گونه های گیاهان دارویی برای این استان شده است .

سطح بالایی از کشت گیاهان دارویی بالغ بر ۱۴۳۰۰ هکتار و نیازهای محلی و منطقه ای و بین المللی باعث ایجاد و توسعه کمی سرمایه گذاری در بخش فرآوری گیاهان دارویی صنعتی شامل ۵۳ واحد در استان فارس شده است که شامل تولید کنندگان پودر و عصاره شیرین بیان، اسانسهای دارویی و روغنها و دمنوشها و بسته بندی گیاهان دارویی و نوشابه های گیاهی می باشد که از ۱۴۳۰۰ هکتار اراضی داخلی استان مواد اولیه را تامین کرده و این واحدها دارای مشکلاتی نظیر وجود چالش معرفی محصول ، عدم استاندارد سازی ، خام فروشی و عدم دسترسی برنامه ریزی شده به گیاهان دارویی و پایین بودن سطح تکنولوژی را دارا بوده و در نهایت همکاری هر چند ضعیف بین واحدهای صنعتی در تکمیل زنجیره تامین محصول و یا خدمت رسانی به یکدیگر دارند . همگی این مطالب فوق موید وجود خوشه صنعتی در این منطقه می باشد.

یک خوشه صنعتی تنها منحصر به بنگاههای اصلی درون خوشه که کار تولیدات و تولید محصول را در بر میگیرند، نمی شود بلکه تامین کنندگان ، پیمانکاران فرعی، فروشندگان، خریداران ، نهادهای مختلف پشتیبانی، تامین کنندگان ماشین آلات، حمل و نقل و تسهیل کنندگان عمومی که به صورت مستقیم یا غیر مستقیم در تولید نقش دارند را نیز شامل میشود .

در استان فارس کشاورزانی دارای سطح زیر کشت بیش از ۱۴۳۰۰ هکتار گیاه دارویی در زمینهای زراعی و وجود کارخانجات تامین کننده لوازم بسته بندی در استان و کشور ، فروشگاهها و خریداران عمده و خرده استانی و کشوری ، نهادهایی حمایتی و نظارتی همچون اداره کل استاندارد و تحقیقات ، سازمان جهاد کشاورزی ، شرکت شهرکهای صنعتی ، سازمان صنعت، معدن و تجارت، اداره نظارت بر مواد غذایی و دارویی ، بانکهای عرضه کننده وام و تسهیلات و... همگی به عنوان سایر ذینفعان و زیر مجموعه خوشه مذکور میباشد.

توسعه صنایع کوچک و متوسط با بهره گیری از مزایای خوشه های صنعتی یکی از راهبردهای مطرح در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است و سازمانهای بین المللی مانند یونیدو، ILO و بانک جهانی در حال گسترش آن در کشورهای مختلف هستند.

یک پروژه توسعه خوشه صنعتی کوشش برنامه ریزی شده است که توسط یک موسسه یا عامل توسعه خوشه ای (از درون یا بیرون خوشه) با همکاری نهادهای محلی جهت ارتقاء سطح پویایی خوشه و بهبود مزیت رقابتی آن به اجرا در می آید. یک پروژه توسعه خوشه از یکسو بر ارتباطات درونی بخشهای مختلف خوشه تمرکز کرده و از سوی دیگر به زنجیره ارزش اقتصادی که خوشه قسمتی

از آن است توجه دارد. بنابراین سعی میشود از مواد اولیه تا خروجی یعنی ارائه محصول به مسیری صحیح و رقابت پذیر هدایت شود. در این فرآیند توسعه ضمن توجه به روندهای سطح ملی بین المللی و صنعت، بر مشکلات موجود بر سر راه توسعه خوشه نیز تاکید می شود. مشکلاتی که به عنوان گلوگاهها میتوانند سطح تکنولوژی، بازار، سرمایه، مواد اولیه، طراحی، کیفیت و یا سطح اعتماد باشند. پیشنهاد توسعه خوشه صنعتی شناسایی همین مسائل و مشکلات خوشه و ارائه راهکارهایی مبتنی بر مشارکت می باشد.³

این شناسایی در فاز اول به نام مطالعه شناختی توسط عامل توسعه خوشه انجام میشود که با تایید دستگاه نظارت و با هماهنگی با ذینفعان اصلی خوشه و هدایت عامل توسعه خوشه در فازهای بعدی برنامه های دستیابی به استراتژی های تعیین شده در مطالعه شناختی به اجرا در می آید. به طور کلی ۳ تا ۵ سال طول میکشد تا عامل توسعه خوشه، پروژه ای همانند توسعه خوشه صنعتی گیاهان دارویی استان فارس را با فازهای مرتبط به یکدیگر تعریف و به اجرا درآورده و ضمن ارزیابی و اصلاح نهایتاً از خوشه خارج شود. جهت معرفی این فازهای می توان از رویکرد یونیدو (UNIDO) (سازمان توسعه صنعتی ملل متحد) الگو گرفت که شامل فاز مطالعه شناختی، اعتمادسازی، پیاده سازی و ارزیابی می باشد.

جنس اطلاعات مورد استفاده در این گزارش شامل اطلاعات اولیه شامل اطلاعات کسب شده از ارگانها و سازمانهای ذینفع همانند میزان صادرات، تولید سطح زیر کشت، استانداردهای تدوین شده تولید در سطحهای ملی و بین المللی می باشد مثالهای از این نوع اطلاعات در فهرست ذیل آورده شده است:

- سازمان صنعت، معدن و تجارت به منظور بررسی روند ملی و بین المللی تولید و صادرات محصول با جمع آوری آمار ۳ سال گذشته محصولات خوشه و اندازه گیری میزان و نحوه حمایت فعلی و همچنین بررسی روند تاسیس کارخانجات تولید کننده محصولات خوشه در کشور
- سازمان جهاد کشاورزی استان فارس به منظور بررسی روند ملی سطح زیر کشت گیاهان دارویی در استان و کشور
- اداره استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به منظور کسب آخرین استاندارد محصول
- اداره کل نظارت بر مواد غذایی به منظور تعیین ارتباط نظارتی
- بانکهای ملی، کشاورزی و صنعت و معدن و صندوق کارآفرینی امید جهت تعیین حمایتهای قبلی از خوشه

منصوری، عیسی، آشنایی با خوشه های صنعتی، ۱۳۸۸³

- مصاحبه با ۳۰ درصد از کارخانجات صنعتی خوشه به منظور تحلیل کسب و کار در سطح بنگاه جهت فعالیتهای ورودی فعالیتهای تولید فعالیتهای پس از تولید و شناخت ارتباطات فعلی مابین شبکه های همکاری شکل گرفته امید است این گزارش بتواند در ایجاد بینش صحیح از این کسب و کار نقش مناسبی را ایفاء نماید .

فصل دوم (روندهای بین المللی خوشه)

مقدمه

طی یک دهه اخیر، سرعت بازگشت به آموزه‌های طب سنتی در سطح جهان افزایش چشمگیری داشته است به گونه‌ای که در حال حاضر حتی بسیاری از کشورهایی که از عقبه تاریخی در حوزه طب سنتی (Traditional Medicine) برخوردار نبوده‌اند نیز با فهم و درک توانمندی‌های شگرف این طب در دو حوزه کلیدی "پیشگیری و درمان" برنامه‌ریزی‌های دقیق و اقدامات عملی گسترده‌ای برای وارد کردن اصول و مبانی طب سنتی در سیستم نظام رایج سلامت کشورشان به کار بسته‌اند و به صورت رسمی و جدی مقوله "طب مکمل" یا همان Alternative medicin را دستور کار خود قرار داده‌اند و البته از همین رهگذر به دستاوردهای چشمگیری در ارتقای سطح عمومی سلامت جامعه خود با اختصاص حداقل منابع مالی دست یافته‌اند.

از سویی حتی سازمان بهداشت جهانی نیز از کشورهای مختلف جهان بازگشت و احیای آموزه‌های طب سنتی را خواستار شده است. اما یکی از معضلات اصلی و مسائل پرچالش نظام سلامت در هر کشوری، میزان تجویز و مصرف "داروهای شیمیایی" و هزینه‌هایی است که برای آن صورت می‌پذیرد؛ مصرف بالا و بی‌مورد داروهای شیمیایی و گرفتاری به فرهنگ بد تجویز بیش از حد داروهای شیمیایی به تنهایی می‌تواند سطح سلامت عمومی یک کشور را با خطر جدی مواجه کند.

بر همین اساس، اکثر کشورهای پیشرفته در حوزه نظام سلامت یکی از عمده‌ترین اقدامات خود را تلاش برای کاهش سرانه تجویز و مصرف دارو در کشور خود هدف‌گذاری کرده‌اند و از طریق اجرای طرح‌های دقیق و البته سخت‌گیرانه مانند پیاده‌سازی طرح "پزشک خانواده" به انحاء مختلف در پی کاهش مصرف داروهای شیمیایی هستند.

اما یکی از راهکارهای عملیاتی و در دسترس برای هر کشوری برای رسیدن به هدف کاهش سرانه مصرف داروهای شیمیایی، ترویج، کشت و تولید "گیاهان دارویی" است. آمار سازمان بهداشت جهانی گویای این است که بیش از ۷۵ درصد مردم کشورهای در حال توسعه نیازهای اولیه بهداشتی و درمانی خود را با استفاده از گیاهان دارویی و مواد طبیعی مرتفع می‌کنند و در سال‌های اخیر استفاده از داروهای گیاهی و سنتی در کشورهای صنعتی و توسعه‌یافته نیز به شکل چشم‌گیری افزایش یافته است.

میزان تولید و مصرف گیاهان دارویی در جهان از ۱۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲ به ۱۲۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ رسیده است و طبق پیش بینی سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۵۰ به ۵۰۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید. کشورهای اروپایی به بزرگ‌ترین کشورهای تولیدکننده و مصرف کننده گیاهان دارویی تبدیل شده و در حال پیشی گرفتن از یکدیگر در این زمینه هستند. به طور نمونه بر اساس اعلام رسمی سازمان بهداشت جهانی در حال حاضر میزان تجویز داروهای گیاهی در آلمان ۷۷ درصد، در بلژیک و فرانسه ۷۵ درصد و در انگلستان ۷۴ درصد است.

- تاریخچه گیاهان دارویی

در پزشکی کهن، داروها از گیاهان بدست می آمدند. در تولد رستم موبد پزشک، به دستور سیمرغ مرهمی از کوبیدن گیاهی مخصوص و آمیختن آن با شیر و خشک کردن آن در سایه، ساخته و بر زخم عمل رودابه می گذارد. نکته ظریف این دستور، توصیه به خشک کردن مرهم در سایه است تا خواص آن در اثر نور آفتاب و گرما از بین نرود، توصیه‌ای که امروز هم در نگهداری داروها به قوت خود باقی است. شناخت مواد دارویی مورد استفاده مصریان قدیم از روی پاپيروس‌های مقدسی که از آنان به جای مانده است، میسر می‌باشد. بارزش‌ترین این پاپيروس‌ها «پاپيروس اسمیت» است. مصریان تقریباً از همه قسمت‌های گیاه استفاده می‌کردند. طب بابل توسط الواح کوچکی که نام داروها را به خط میخی روی آن‌ها نوشته‌اند بر جای مانده است. عناصری که آن‌ها بکار می‌بردند اساساً ریشه گیاهی داشته است. در دستورهایی بابلی‌ها برخلاف مصریان وزن و اندازه ذکر نشده است. در متون هند قدیم گیاهان طبی به دو گروه تقسیم می‌شوند. گروه اول یا به عنوان مسهل، یا ملین به کار می‌روند یا باعث ترشح بینی می‌شوند و گروه دیگر مسکن هستند. در کنار طب سوزنی که در چین اختراع شده، مهم‌ترین قسمت طب سنتی چین علم داروهای گیاهی بوده است.

در طب یونانی نیز دمنوش کاربرد داشته است. بقراط (۴۶۰-۳۷۷ قبل از تاریخ) ارتباط میان شکل گیاهان و بیماری‌های قابل درمان توسط آن‌ها به نام تئوری امضاها را مطرح کرد. بر اساس این نظریه می‌گوید این خود طبیعت است که به ما قدرت درمانی گیاهان را نشان می‌دهد. به همین علت بود که ساقهٔ زرد رنگ ریوند علیه بیماری زردی و میوه و گل قرمز انار علیه خونریزی بکار می‌رفت. جالینوس (۱۲۹-۲۰۰ میلادی) پزشک یونانی تجربیات خود را در یازده جلد کتاب ثبت کرد. او داروهای گیاهی را به چند گروه تقسیم کرد و بنیانگذار شاخه خاصی از طب به نام «جالینوسی» (علم مواد دارویی و تهیه آن‌ها) بود. در قرن اول میلادی، کتاب د ماتریا مدیکا را دیوسکوریدوس، پزشک ارتش نرون تدوین کرد، که از نخستین کارهای معتبر در مورد علم گیاه‌درمانی است. دیوسکوریدوس که اساس کار خود را بر پایه کار بقراط بنا نهاده بود، شکل، مشخصات و خواص بیش از ۵۰۰ گیاه را در کتاب خویش ارائه کرد که تا ۱۵۰ سال بعد به عنوان یک کتاب مرجع مورد استفاده قرار می‌گرفت. در همان زمان یک طبیعی‌دان رومی به نام

پلینی کتاب تاریخ طبیعی نسبتاً حجیمی را تدوین نمود که در آن به شرح گیاهان و خواص درمانی آن‌ها پرداخت. ۷ قرن بعد، که در اروپا به قرون وسطی موسوم است، صومعه‌ها زنده‌نگاه‌داشتن گیاه‌درمانی را به دست گرفتند. راهبان متون مربوطه را نسخه‌برداری کردند و از آن‌ها برای شفای بیماران استفاده نمودند و مزرعه‌هایی را به پرورش این گیاهان اختصاص دادند. آغاز کاربرد وسیع گیاهان دارویی و رونق و گسترش آن در کشورهای شرقی بخصوص در دوره اسلام به زمانی که شرق به کارها، نوشته‌ها و ترجمه‌های آثار بقراط، جالینوس و کتاب‌های دیوسکوریدوس و پلینیوس و دیگران دسترسی یافت، مربوط می‌شود. زیرا کارها و آثار این دانشمندان یونانی مستقیماً از طریق شام و شرق رسید و در اوایل قرن سوم میلادی در بیت‌الحکمه به عربی ترجمه شد. کتاب «گیاهان» یا «الحشایش» یکی از مهم‌ترین ترجمه‌های این منابع است که در واقع همان ترجمه دِ ماتریا مدیکای دیوسکوریدوس است و از آن زمان و حتی تا همین اواخر به عنوان طب سنتی همیشه مورد استفاده قرار می‌گرفت. محمد بن زکریای رازی (سال‌های ۲۵۰ تا ۳۱۳ ق) دائرةالمعارفی در درمان‌شناسی به نام کتاب الحاوی فی الطب و کتاب خلاصه پزشکی، به نام المنصوری و کتاب دیگری به نام منافع الاغذیه و دفع مضارها را نوشت. این کتاب‌ها و بقیه آثار او، مخزن و مرجع مهم اطلاعات گیاه‌شناختی برای نسل‌های متمادی در شرق و غرب بوده‌است. پزشک نامور بوعلی سینا (سال‌های ۳۵۹ تا ۴۱۶ هـ ش) ۸۱۱ داروی گیاهی و معدنی را در کتاب قانون همراه با اثرات آن‌ها بر بدن انسان شرح داده‌است.

۱-۱ روند های اقتصادی

- طبقه بندی محصول در بازار جهانی

گیاه دارویی: به گیاهی که بطور مستقیم و یا غیر مستقیم تمام یا اجزای آن بصورت تازه، خشک شده و یا مواد مؤثره استخراجی از آن بمنظور اثرات بهداشتی در پیشگیری و درمانی در بدن انسان، حیوان و دیگر گیاهان به کار می رود در آمارنامه های جهانی و ماخدهای سال ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ بیشترین طبقه ذکر شده از نظر کمی و ارزشی به قرار زیر بوده است

جدول شماره ۱- کدهای HS در گیاهان دارویی

گروه به فارسی	گروه به انگلیسی	SH	ردیف
تخم رازیانه، تخم بادیان، تخم مرزه، تخم گشنیز، زیره سبز، زیره سیاه؛ تخم سرو کوهی.	fennel seed, egg antibody, egg, savory, coriander, cumin, caraway, juniper seeds	۰۹۰۹	۱
زنجبیل، زعفران، زردچوبه، آویشن، برگ بو، کاری (Curry) و سایر ادویه‌ها.	Ginger, saffron, turmeric, thyme, leaves the cave, curry and other spices	۰۹۱۰	۲
نباتات، اجزای نباتات، دانه و میوه، از انواعی که بیشتر در عطرسازی، داروسازی، برای مصرف حشره‌کشی، انگل‌کشی یا همانند به کار می‌رود؛ تازه، سرد کرده، منجمد یا خشک کرده، حتی بریده شده، خرد شده یا پودر شده.	Plants and parts of plants (including seeds and fruits), of a kind used primarily in perfumery, in pharmacy or for insecticidal, fungicidal or similar purposes, fresh, chilled, frozen or dried, whether or not cut, crushed or powdered	۱۲۱۱	۳
خرنوب، خزه و جلبک و سایر علف‌های دریایی، چغندر قند و نیشکر، تازه، سرد کرده، یخ‌زده یا خشک کرده، حتی ساییده شده؛ هسته و مغز هسته میوه‌ها و سایر محصولات نباتی (از جمله ریشه کاسنی بو نداده از نوع Cichorium intybus sativum) که در جای دیگری گفته نشده و مشمول شم	Locust beans, seaweeds and other algae, sugar beet and sugar cane, fresh, chilled, frozen or dried, whether or not ground; fruit stones and kernels and other vegetable products (including unroasted chicory roots of the variety Cichorium intybus sativum) o	۱۲۱۲	۴
گم‌لاک؛ صمغ‌ها، رزین‌ها، صمغ‌های رزینی و اولئورزین‌ها (مثلاً، بلسان‌ها)، طبیعی.	Lac; natural gums, resins, gum-resins and oleoresins (for example, balsams)	۱۳۰۱	۵
شیره و عصاره‌های نباتی؛ مواد پکتینی، پکتینات‌ها و پکتات‌ها؛ آگار آگار و سایر لعاب‌ها و مواد غلیظ‌کننده، حتی تغییر یافته (Modified)، مشتق از نباتات.	Vegetable saps and extracts; pectic substances, pectinates and pectates; agar-agar and other mucilages and thickeners, whether or not modified, derived from vegetable products	۱۳۰۲	۶

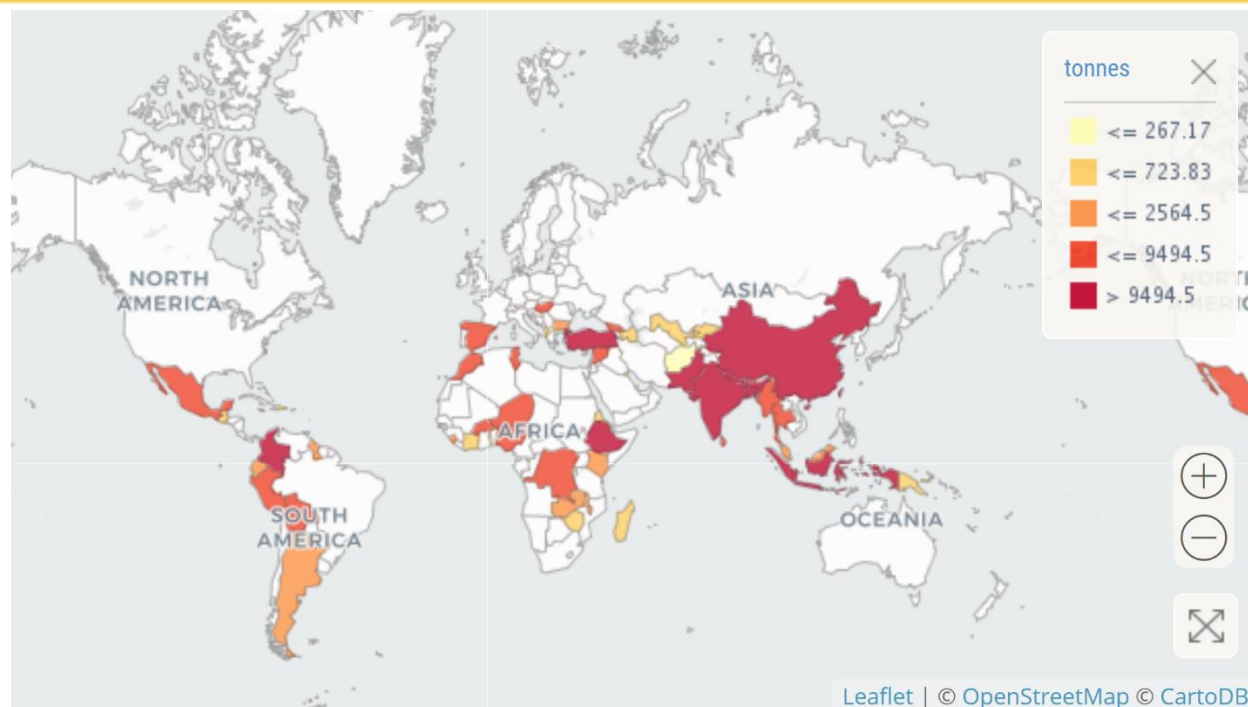

روغن‌های اسانسی (ترپن گرفته‌شده یا گرفته نشده)، همچنین روغن‌های اسانسی کنسانتره (Concrete) و روغن‌های اسانسی مطلق (Absolute)؛ شبه رزین‌ها (رزینوئیدها)؛ اولئورزین‌های (رزین‌های روغنی Oleoresines) استخراجی؛ محلول غلیظ روغن‌های اسانسی در چربی‌ها، در روغن	Essential oils (terpeneless or not), including concretes and absolutes; resinoids; extracted oleoresins; concentrates of essential oils in fats, in fixed oils, in waxes or the like, obtained by enfleurage or maceration; terpenic by-products of the deter	۳۳۰۱	۷
---	---	------	---

- تولید گیاهان دارویی

سطح زیر کشت گیاهان دارویی در جهان به واسطه گستره و شرایط آب و هوایی و نوع خاک بیشتر از آن ۵ کشور عمده ایران چین هند مالزی و آمریکا است که بیشترین سطح زیرکشت (یا رویشگاه طبیعی) محصولات مختلف دارویی، معطر، الیافی و روغنی را دارا می باشند. این محصولات شامل نخل روغنی، کائوچوی طبیعی، کاکائو، قهوه، انیسون، بادیان، رازیانه، گشنیز، کتان، فوفل، میخک دارویی، محصولات الیافی، گلرنگ، کولا و زنجبیل می باشد.

ایران با توجه به بالاترین تنوع جهانی و مساعد بودن کشت متاسفانه نتوانسته جایگاه خود را در چند سال گذشته رشد دهد.

نمودار شماره ۱- متوسط میزان سطح زیر کشت گیاهان دارویی در جهان از سال ۲۰۱۵ تا ۲۰۱۹ بر حسب تن منبع: www.fao.org
همانطور که در نمودار مشخص می باشد بیشترین سطح زیر کشت گیاهان دارویی در آسیا و بخش هایی از آفریقا و آمریکا می باشد.

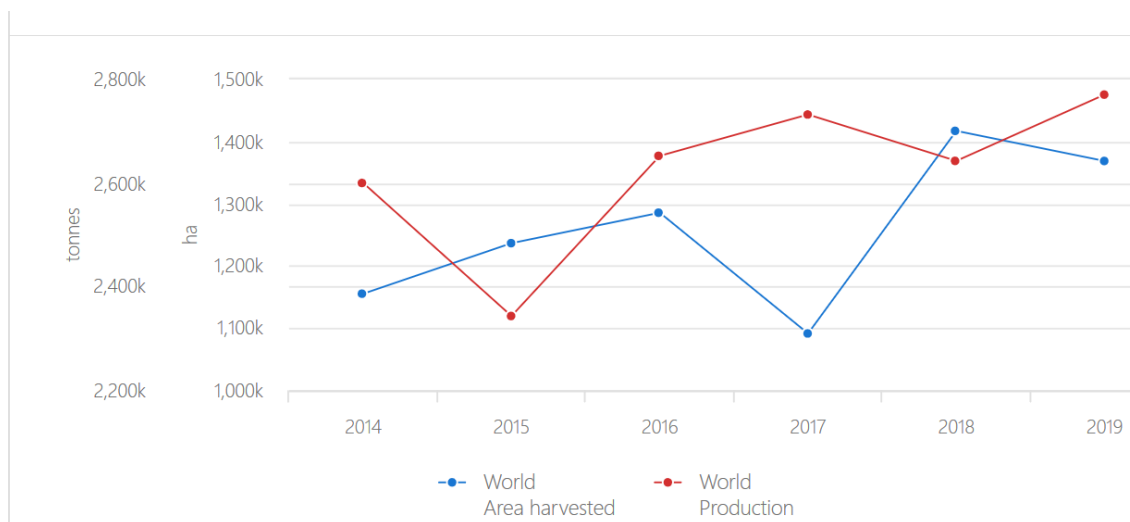
در ایران به صورت سنتی و طبیعی به صورت عمده کشت متعلق به گیاهان دارویی نظیر زعفران گل محمدی، زیره سبز، حنا، رزماری، رازیانه، نعنا، گشنیز، بابونه، آویشن، اکالیپتوس، اسطوخودوس، گاوزبان و مریم گلی بیشتر پرداخته می شود و در سایر کشورها بیشتر بروی گونه های پرمصرف تجاری سرمایه گذاری صورت می گیرد به طور مثال در زیر گونه های تجاری آورده شده است

چین		
بادیان	جینکو	دارچین
آرتیشو	جین سینگ	سیر
کاسنی	آنیسون	رازک
گلرنگ	کدو	خردل
وانیل	کلزا	کانوچو
هند		
گلرنگ	گشنیز	فلفل قرمز

کلزا	بادیان	فلفل سیاه
کائوچو	آنیسون	زردچوبه
هل	رازیانه	دارچین
مالزی		
دارچین	قهوه	میخک
کافور	زنجبیل	فلفل قرمز
مورد	هل	فلفل سیاه
	کائوچو	کدو
آمریکا		
خردل	رازک	آرتیشو
کتان	گلرنگ	مارچوبه
قهوه	کدو	فلفل قرمز
کنجد	جو دو سر	سیر

همچنین نگاهی به روند سطح زیر کشت گیاهان دارویی نشان می‌دهد شیب مثبت بالایی در دو کشور نخست جهان وجود دارد و شیب سرعت افزایش کشت در ایران بسیار کمتر می‌باشد.

نمودار شماره ۲- روند کشت و تولید گیاهان دارویی در جهان بر حسب تن و هکتار منبع: www.fao.org

همانطور که در نمودار مشخص می‌باشد روند کشت و تولید گیاهان دارویی در طی ۵ سال اخیر رو به افزایش بوده است.

نکته مهم این است که کشت تخصصی گیاهان دارویی در کشورهای اروپایی نیز به سرعت در حال پیشرفت می‌باشد.

اتحادیه اروپا بخصوص پس از گسترش و در بر گرفتن برخی کشورهای شرق اروپا، بعنوان یک تولید کننده بزرگ گیاهان دارویی شناخته می شوند. از بین 1200 تا 1300 گونه گیاه دارویی بومی که در اروپا مصرف می شود، حدود 130 گونه کشت و کار می شود و بقیه از طبیعت جمع آوری می شود.

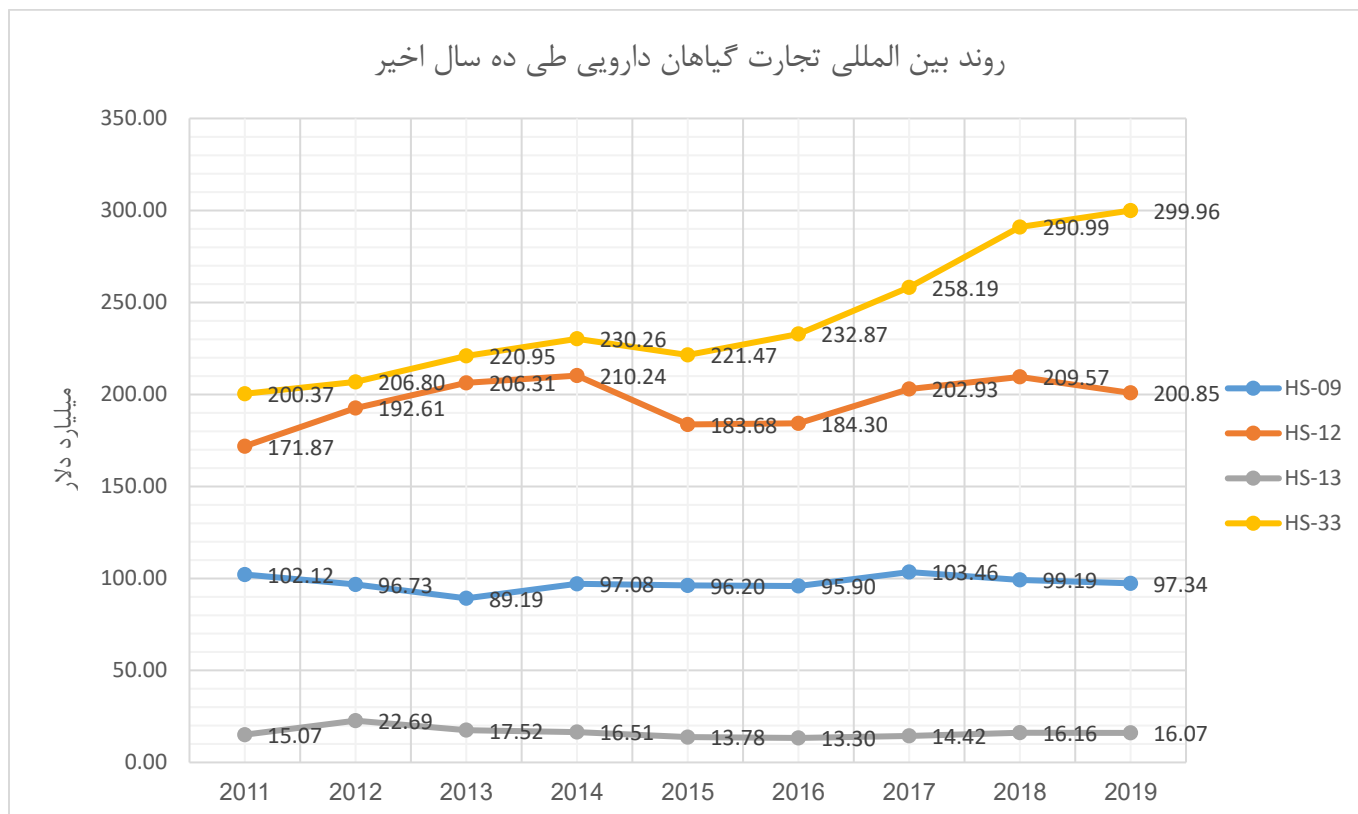
بیشتر گیاهان گرمسیری و نیمه گرمسیری بدلیل شرایط آب و هوایی خاص اروپا قابلیت تولید در این قاره را ندارند. تعداد گونه های در حال کشت در اروپا با سرعتی اندک در حال افزایش است. بزرگترین تولید کنندگان گیاهان دارویی در اروپا فرانسه، اتریش، لهستان، ایتالیا، رومانی، بلغارستان، آلمان و انگلستان هستند. بدلیل هزینه های پایین تولید مانند هزینه کارگری در کشورهای شرق اروپا، انتظار می رود تولید گیاهان دارویی در این کشورها رشد بیشتری داشته باشد.

نام کشور مهم ترین محصولات سطح زیر کشت	سطح زیر کشت هکتار
اتریش	
کدوی تخم کاغذی	خار مریم
خشخاش	جعفری
زیره سیاه اروپایی	گل راعی
24820	
بلغارستان	
گل محمدی	رازیانه
گشنیز	خار مریم
اسطوخودوس	نعناع فلفلی
83199	
فنلاند	
زیره سیاه اروپایی	جعفری
خردل	خشخاش
شوید	نعناع فلفلی
سیر	گشنیز
17000	
رومانی	
گشنیز	آنیسون
بادرنج بویه	
10766	

	همیشه بهار	رازک	زیره سیاه اروپایی
	آرتیشو	سر خار گل	رازیانه
6495	انگلستان		
	آقطی	بابونه	رازک
	گشنیز	اسطوخودوس	گل گاوزبان اروپایی
	نوعان		
3300	ایتالیا		
	بابونه	نوعان	جعفری
	اسطوخودوس	گل راعی	ریحان
	شیرین بیان	مورد	برگاموت
2884	هلند		
	سر خار گل	کتان	زیره سیاه اروپایی
	سنبل الطیب	خشخاش	انجدان رومی
	کرفس	گل انگشت دانه	جعفری
26700	فرانسه		
	ریحان	جینکو	اسطوخودوس
	خشخاش	جعفری	مریم گلی
	آویشن		
10149	آلمان		
	سنبل الطیب	بادرنج بویه	بابونه
	بارهنگ	گل راعی	نوعان فلفلی
	مریم گلی	سر خار گل	آویشن
6246	یونان		
	زوفا	مریم گلی	سیر
	استویا	بنه	زغفران
	بادرنج بویه	رزماری	مرزنجوش

روند های بین المللی صادرات و واردات گیاهان دارویی

نمودار شماره ۳ - منبع www.trademap.org

بررسی روند گیاهان دارویی در ده سال اخیر نشان می دهد که محصولات فصل ۳۳ دارای روند صعودی بوه و صادرات آنها رو به افزایش است این در حالی است که محصولات فصل ۱۳ و ۹ روند صعودی یا نزولی چشمگیری نشان نداده اند و دارای یک حرکت تقریباً ثابت طی ۱۰ سال گذشته بوده اند.

محصولات فصل ۱۲ دارای شیب صعودی تا سال ۲۰۱۴ میلادی است و پس از آن نزول و صعود غیر قابل چشمگیری داشته است .

از آنجایی که محصولات فصل ۳۳ هر کدام به نحوی مراحمی از فرآوری را طی کرده اند و در صنایع پرمصرفی مانند آرایشی- بهداشتی بکار می روند بنابراین شواهد نشان می دهد که نیاز روز افزون به آنها وجود دارد و این بخش دارای بازار صادراتی مطلوبی خواهد بود.

در ادامه به تفکیک کدهای محصول، ۱۰ کشور صادر کننده برتر و جایگاه ایران در آن طبقه نشان داده شده است .

صادرات	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱-برزیل	6,046,077	5,228,087	5,010,002	4,699,592	4,862,624	5,350,665
۲-چین	2,537,040	2,981,847	3,183,074	3,285,918	3,640,092	4,035,455
۳-ویتنام	4,005,173	4,826,959	4,623,613	4,069,454	3,402,328	
۴-هند	2,914,068	2,977,372	3,322,661	3,128,730	3,303,393	
۵-آلمان	2,834,089	2,959,525	3,326,713	3,248,254	3,046,116	3,244,191
۶-سوئیس	2,050,624	2,081,402	2,292,857	2,390,842	2,544,170	2,909,860
۷-کلمبیا	2,585,926	2,473,435	2,595,072	2,348,746	2,376,441	2,537,462
۸-ایتالیا	1,471,418	1,612,715	1,706,606	1,775,432	1,784,826	1,775,715
۹-اندونزی	2,196,026	1,896,531	1,965,355	1,551,766	1,618,864	
۱۰-فرانسه	923,200	977,046	1,321,633	1,446,061	1,501,128	1,762,024
۴۶-ایران	294,891	221,513	327,625	363,694	393,484	

جدول شماره ۲ - کشورهای صادر کننده محصولات کد ۰۹ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

همانگونه که در جدول نشان داده شده است در گروه ۰۹ برزیل، چین، ویتنام به ترتیب جز برترین صادر کنندگان در سال

۲۰۲۰ می باشند.

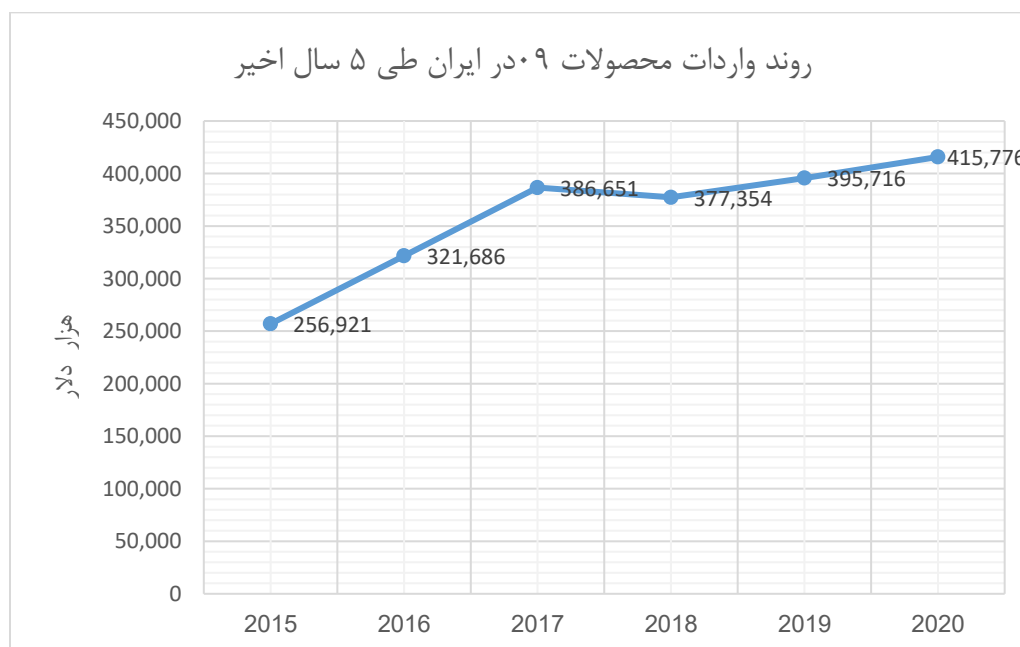

نمودار شماره ۴- منبع www.trademap.org

واردات	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱- آمریکا	8,176,535	7,939,328	8,661,637	8,029,704	8,055,220	7,899,994
۲- آلمان	4,638,333	4,589,056	4,826,919	4,468,492	4,141,458	4,429,475
۳- فرانسه	2,861,223	2,907,533	3,418,037	3,500,697	3,308,416	3,426,990
۴- ایتالیا	1,972,894	1,884,526	2,017,045	1,943,417	1,793,456	1,682,279
۵- ژاپن	2,126,908	1,922,619	1,947,535	1,776,955	1,754,427	1,648,586
۶- انگلستان	1,710,746	1,719,017	1,803,377	1,808,909	1,739,528	1,718,407
۷- هلند	1,528,038	1,477,877	1,713,303	1,780,052	1,618,029	1,868,832
۸- کانادا	1,573,830	1,531,387	1,654,045	1,591,168	1,581,222	1,576,328
۹- بلژیک	1,270,207	1,265,796	1,367,389	1,269,583	1,242,863	1,308,484
۱۰- اسپانیا	1,332,767	1,330,563	1,415,465	1,284,897	1,232,927	1,359,596
۲۷- ایران	256,921	321,686	386,651	377,354	395,716	415,776

جدول شماره ۳ کشورهای وارد کننده محصولات کد ۰۹ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

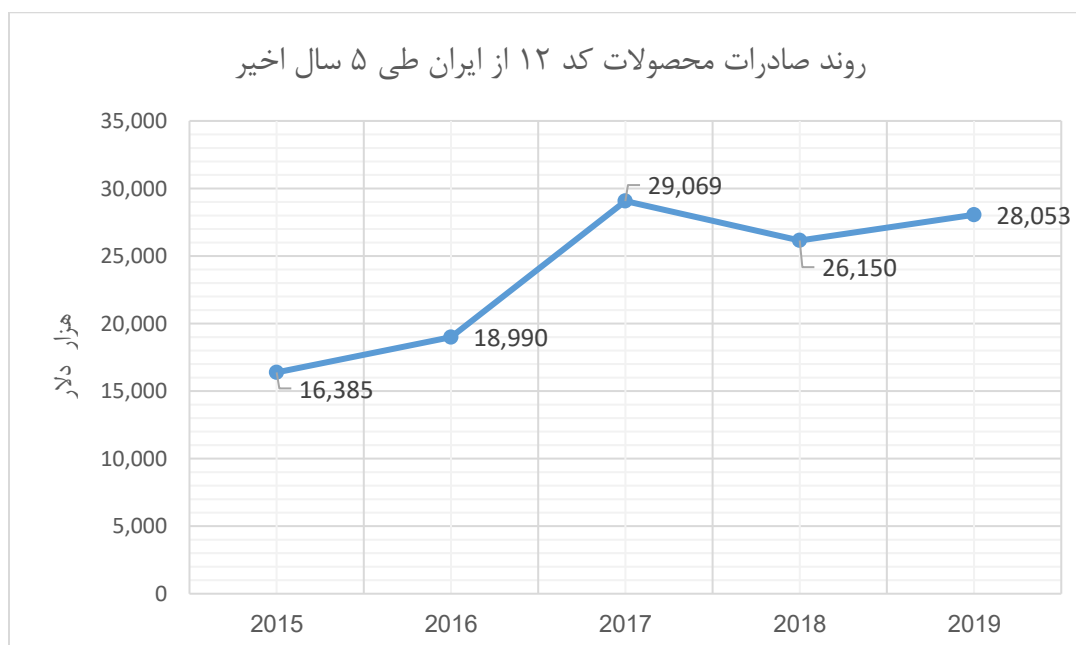

نمودار شماره ۵- منبع: www.trademap.org

صادرات	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱-برزیل	19,557,938	26,008,460	33,517,529	26,455,603	29,045,226
۲-آمریکا	27,718,131	26,393,625	22,421,640	23,892,195	31,104,238
۳-کانادا	7,182,990	7,863,475	7,589,136	5,612,139	7,591,192
۴-آرژانتین	3,836,435	3,145,716	1,779,588	4,096,386	3,416,486
۵-هلند	3,181,822	3,519,074	3,647,786	3,600,874	4,457,957
۶-چین	2,718,629	2,646,093	2,714,272	2,875,538	2,875,275
۷-اوکراین	1,534,995	2,060,292	1,954,150	2,563,243	1,842,435
۸-فرانسه	1,929,473	2,048,913	2,193,894	2,187,041	2,181,068
۹-هند	1,685,322	1,685,322	1,768,142	1,623,429	1,702,447
۱۰-پاراگوئه	1,899,877	2,202,873	2,291,046	1,684,442	2,273,002
۸۲-ایران	18,990	29,069	26,150	28,053	

جدول شماره ۴ - کشورهای صادر کننده محصولات کد ۱۲ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

نمودار شماره ۶ - منبع: www.trademap.org

واردات	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱- چین	38,274,346	44,497,829	43,371,567	40,158,355	44,962,864
۲- آلمان	5,476,424	5,935,920	6,199,055	5,981,916	6,602,388
۳- ژاپن	4,487,144	4,692,663	4,738,438	4,758,576	4,597,956
۴- هلند	4,088,933	4,257,927	4,293,043	4,338,916	5,371,387
۵- مکزیک	2,994,008	3,230,442	3,475,137	3,487,085	
۶- آمریکا	2,431,515	2,454,283	2,528,638	2,399,357	2,519,553
۷- اسپانیا	2,240,628	2,383,388	2,454,086	2,290,165	2,412,543
۸- مصر	917,508	1,166,214	1,780,419	2,074,515	
۹- ترکیه	1,819,617	1,921,951	1,891,648	1,967,247	2,383,407
۱۰- فرانسه	1,972,687	1,828,814	1,804,725	1,930,311	2,179,594
۲۰- ایران	1,396,633	1,471,015	1,511,493	1,150,507	

جدول شماره ۵- کشورهای وارد کننده محصولات کد ۱۲ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

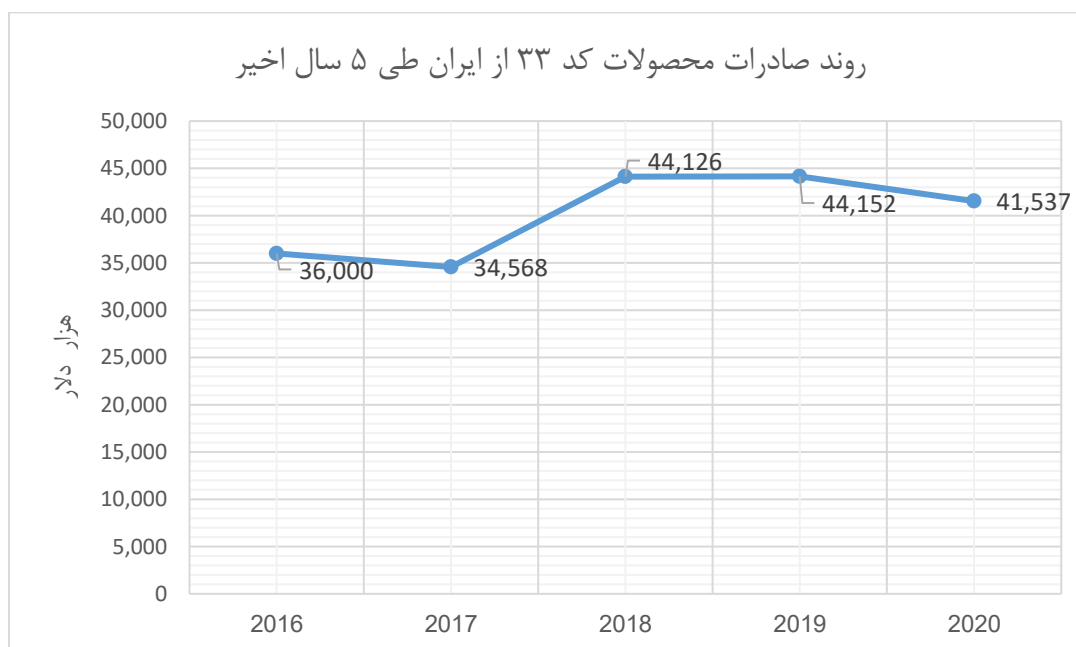

نمودار شماره ۷ - منبع: www.trademap.org

صادرات	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱-فرانسه	15,609,648	17,763,808	19,714,975	20,110,270	17,925,601
۲-آمریکا	12,049,254	12,954,809	13,620,462	13,857,683	12,355,331
۳-آلمان	10,042,356	10,591,776	11,652,263	11,701,739	10,233,969
۴-سنگاپور	5,175,545	6,501,296	8,372,900	9,672,646	9,571,746
۵-ایرلند	8,628,709	8,459,601	9,123,542	8,752,193	4,777,343
۶-کره	4,210,464	4,973,816	6,253,225	6,502,350	7,476,884
۷-ایتالیا	4,956,349	5,519,667	6,098,332	5,903,934	5,135,712
۸-چین	4,367,112	4,846,660	5,633,581	5,896,179	5,189,935
۹-انگلستان	5,501,126	5,853,739	6,013,978	5,747,320	5,325,061
۱۰-ژاپن	2,751,698	3,609,818	5,103,625	5,653,798	6,572,735
۱۰۲-ایران	44,126	44,152	41,537		

جدول شماره ۶- کشورهای وارد کننده محصولات کد ۳۳ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

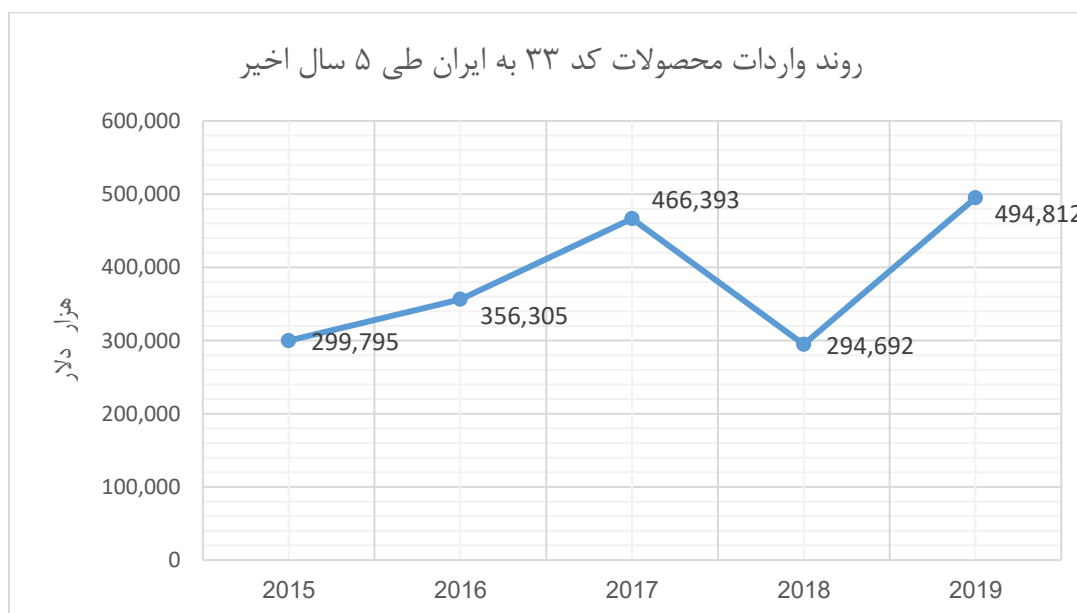

نمودار شماره ۸- منبع: www.trademap.org

واردات	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱-چین	2,384,842	3,372,164	4,513,507	5,510,603	7,633,644
۲-آمریکا	10,774,901	11,546,996	12,078,371	12,543,663	13,539,722
۳-آلمان	7,104,690	7,266,602	7,039,343	7,420,443	8,140,139
۴-انگلستان	6,164,369	6,618,062	6,428,265	6,231,304	6,584,322
۵-هنگ کنگ	3,447,344	3,711,598	4,013,205	4,606,782	5,286,654
۶-فرانسه	5,630,224	5,795,746	5,321,248	5,535,142	5,887,652
۷-سنگاپور	2,645,036	2,728,286	2,674,474	3,050,086	3,651,424
۸-اسپانیا	3,085,401	3,328,608	3,126,926	3,309,720	3,611,430
۹-کانادا	3,110,707	3,175,784	3,295,693	3,395,523	3,642,112
۱۰-ژاپن	3,156,680	2,992,280	2,796,735	3,054,645	3,135,138
۵۲-ایران	356,305	466,393	294,692	494,812	

جدول شماره ۷ کشورهای وارد کننده محصولات کد ۳۳ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

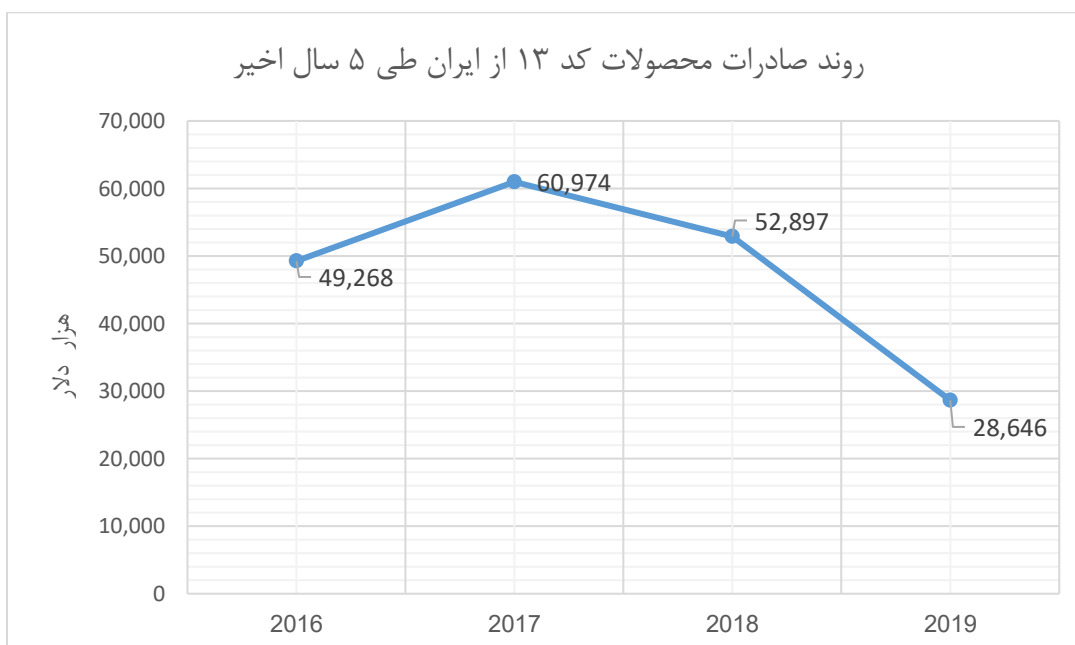

نمودار شماره ۹ - منبع: www.trademap.org

صادرات	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
۱-چین	1,257,675	1,348,619	1,528,701	1,564,994	1,636,523
۲-هند	832,382	986,487	1,064,477	944,049	
۳-آمریکا	556,020	562,105	690,312	666,979	604,044
۴-فرانسه	565,318	617,131	680,212	648,797	683,474
۵-آلمان	428,015	501,656	548,711	551,689	536,540
۶-اسپانیا	336,498	372,156	455,905	509,423	580,451
۷-ایتالیا	256,373	221,550	266,195	294,925	343,603
۸-دانمارک	294,838	269,771	295,996	286,528	289,366
۹-فیلیپین	191,617	159,941	167,911	203,073	164,211
۱۰-اندونزی	83,193	94,716	141,882	160,177	144,214
۳۴-ایران	49,268	60,974	52,897	28,646	

جدول شماره ۸- کشورهای وارد کننده محصولات کد ۱۲ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

نمودار شماره ۱۰ - منبع www.trademap.org

نتیجه گیری

ارزش دارویی، تقاضای بازار و سطح فرآوری از مهم ترین شاخص های سنجش اقتصادی یک گیاه دارویی است. با توجه به جداول بالا، ارزش تجارت جهانی گیاهان دارویی در حال حاضر حدود ۲۵۰ میلیارد دلار در سال است و به گزارش سازمان خواربار جهانی در سال ۲۰۵۰ میلادی به رقم ۵۰۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید.

کشور ایران با داشتن شرایط اقلیمی و تنوع گیاهی به مراتب بهتر از اروپا، در حال حاضر تنها ۲۵۵ میلیون دلار از تجارت جهانی گاز مهم ترین عوامل این ناکامی عبارتند از گیاهان دارویی را به خود اختصاص داده است:

- خام فروشی
- عدم توجه به صنایع تبدیلی و فرآوری گیاهان دارویی
- نداشتن استانداردهای بین المللی نظیر GACP (این استاندارد در سال ۲۰۰۳ توسط سازمان بهداشت جهانی (WHO) تدوین شد و در سال ۲۰۱۰ توسط (سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد FAO) برای کلیه دست اندرکاران گیاهان دارویی الزامی گردید).
- بسته بندی نامناسب محصولات
- نبود BDS های صادراتی قوی
- عدم وجود برند مشترک و جزیره ای عمل کردن واحدهای تولیدی و در نتیجه کاهش توان چانه زنی در سطح بین المللی

- نبود تیم های R&D و خدمات مشاوره ای جهت تولید و صادرات

برخی از کشورها بواسطه صادرات مجدد (Re export) گیاهان دارویی، درآمدهای هنگفتی کسب میکنند که در جداول زیر به آنها اشاره شده است:

۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	Re exporter
372,828	286,407	249,609	215,270	319,507	۱-امارات متحده عربی
221,449	248,131	259,680	278,731	259,809	۲-آمریکا
160,487	145,372	119,839	111,165	119,604	۳-کانادا
21,834	22,040	---	---	---	۴-استونی
16,185	7,201	6,108	5,794	1,503	۵-اسپانیا
11,372	8,518	47	22	15	۶-آفریقای جنوبی
9,798	9,465	10,073	11,035	10,630	۷-اردن
7,004	36	121	54	77	۸-قبرس
6,396	15	0	7	0	۹-پاکستان
2,513	3,442	5,282	3,363	2,584	۱۰-ایتالیا

جدول شماره ۹ Re export محصولات کد ۰۹ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	Re exporter
352,493	370,852	382,959	423,901	407,525	۱-آمریکا
120,801	47,930	30,996	39,624	72,932	۲-امارات متحده عربی
27,844	32,294	63,400	47,258	81,738	۳-کانادا
27,582	26,595	---	---	---	۴-استونی
4,999	6,038	4,363	3,700	3,597	۵-اردن
2,593	3,245	1,469	224	3	۶-آفریقای جنوبی
1,601	1,518	618	1,123	2,976	۷-ایتالیا
1,042	1,039	809	1,411	865	۸-نیوزلند
991	2,690	1,444	889	768	۹-جمهوری مولداوی
781	494	293	222	267	۱۰-نامیبیا

جدول شماره ۱۰ Re export محصولات کد ۱۲ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	Re exporter
2,725,508	2,505,608	1,933,818	773,797	821,508	۱-امارات متحده عربی
1,594,230	1,457,260	1,306,887	1,209,768	1,030,465	۲-آمریکا
340,297	322,957	300,014	297,160	286,538	۳-کانادا
112,613	104,896	---	---	---	۴-استونی
109,723	106,420	97,957	87,154	79,868	۵-ایتالیا
46,703	48,007	---	6,732	6,821	۶-ماکائو(چین)
39,538	---	20,148	15,678	15,494	۷-کویت
22,956	---	84	---	---	۸-انگلستان
19,417	17,520	17,795	12,959	12,536	۹-گرجستان
12,320	16,515	11,491	9,809	8,356	۱۰-اردن

جدول شماره ۱۱- Re export محصولات کد ۳۳ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

۲۰۲۰	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	Re exporter
78,192	81,725	69,167	69,400	53,237	۱-آمریکا
46,215	47,359	25,942	7,062	12,720	۲-امارات متحده عربی
7,375	7,620	8,591	6,507	19,655	۳-کانادا
1,678	1,435	---	---	---	۴-استونی
907	---	348	155	36	۵-کویت
744	587	478	932	767	۶-قبرس
540	112	0	0	0	۷-آفریقای جنوبی
366	252	89	329	135	۸-ایتالیا
289	13	2	4	16	۹-نامیبیا
284	116	107	103	155	۱۰-نیوزلند

جدول شماره ۱۲- Re export محصولات کد ۱۳ (ارقام به هزار دلار) منبع: www.trademap.org

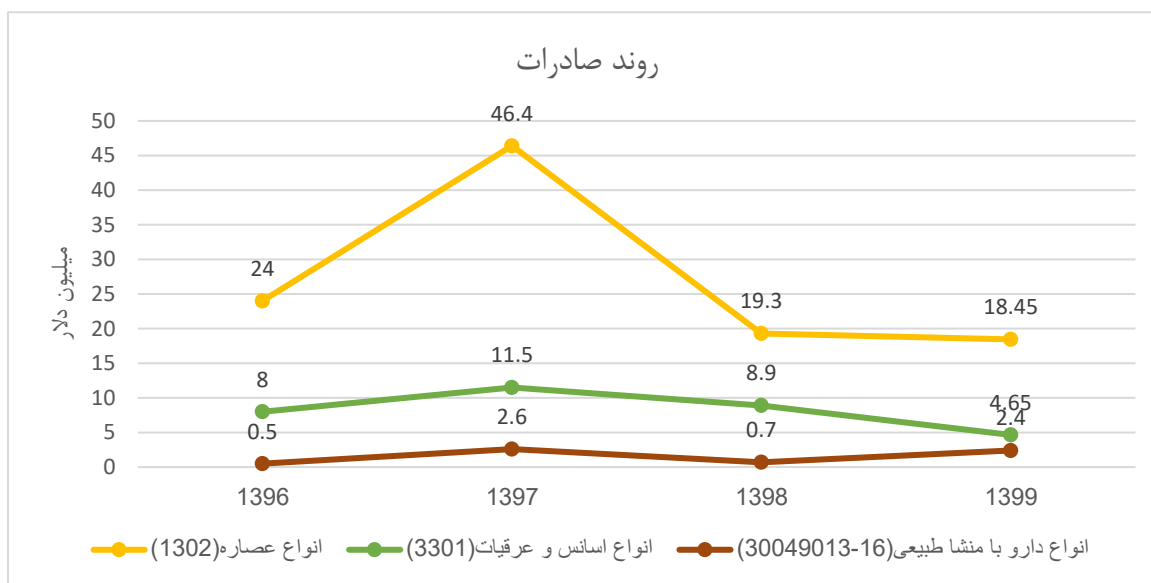

نتیجه گیری

با نگاهی به جداول فوق در می یابیم کشوری مانند امارات متحده عربی که جایگاهی در زمینه تولید و فرآوری گیاهان دارویی ندارد، تنها بواسطه صادرات مجدد گیاهان دارویی درآمدی در حدود ۳۲۶۵ میلیون دلار در سال دارد، این رقم در مقایسه با درآمد ۲۰۱ میلیون دلاری ایران که خود تولیدکننده گیاهان دارویی است، بسیار هنگفت است. (درآمد امارات متحده عربی از صادرات مجدد گیاهان دارویی ۱۶ برابر درآمد ایران از تولید و فرآوری گیاهان دارویی است).

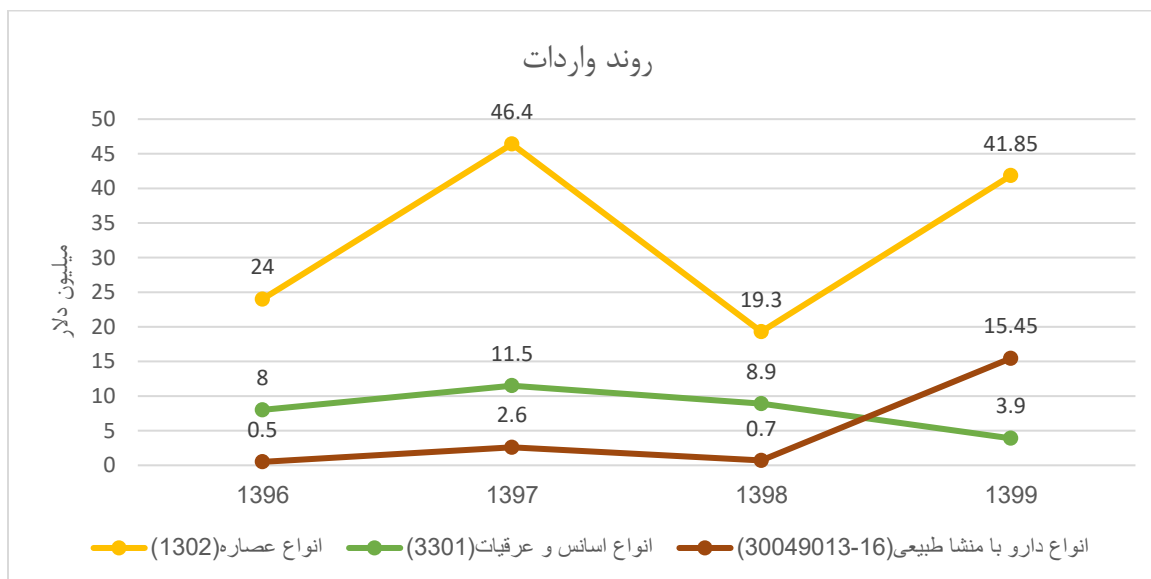
از مهم ترین عوامل موفقیت کشور امارات در زمینه Re Export گیاهان دارویی به موارد زیر میتوان اشاره کرد:

- عدم خام فروشی
- توجه به صنایع تبدیلی و فرآوری گیاهان دارویی به خصوص مباحث بسته بندی
- داشتن استانداردهای بین المللی نظیر GACP
- بسته بندی مناسب محصولات با رعایت استانداردهای جهانی
- وجود BDS های صادراتی قوی
- استفاده از یک برند واحد و در نتیجه افزایش قدرت چانه زنی در سطح بین المللی

نمودار شماره ۱۱- عملکرد تولید و صادرات محصولات گل و گیاه دارویی و خوراکی میلیون دلار-هزارتن

منبع: سازمان توسعه تجارت ایران

نمودار شماره ۱۲- عملکرد تولید و واردات محصولات گل و گیاه دارویی و خوراکی میلیون دلار-هزارتن منبع: سازمان

توسعه تجارت ایران

تولید سال ۱۳۹۷	درصد تغییرات		۱۳۹۷		۱۳۹۸		گروه کالایی
	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
۲۲۸	۱	۸	۷۲	۶۵	۷۳	۷۰	گیاهان دارویی
۴۰۰ تن	-۲	-۱۷	۲۷۹ تن	۳۵۰	۲۷۶ تن	۲۹۲	زعفران
۱۹	-۴۰	-۶۹	۱۰	۳۲	۶	۱۰	ریشه و عصاره شیرین بیان

جدول شماره ۱۳- میزان صادرات گیاهان دارویی منبع: سازمان توسعه تجارت ایران

ارزش واردات جهان ۲۰۱۸	سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸		گروه کالایی
	ارزش	کشور	ارزش	کشور	
۴۰۵۶۶	۱۷	عراق	۱۷	پاکستان	گیاهان دارویی
	۱۶	پاکستان	۱۳	ترکیه	
	۱۰	ترکیه	۱۲	عراق	
۲۶۶	۱۰۲	امارات	۷۱	امارات	زعفران
	۶۵	اسپانیا	۶۹	هنگ کنگ	
	۶۴	هنگ کنگ	۵۶	اسپانیا	
۳۰۵۱	۱۷	امارات	۴	آلمان	ریشه و عصاره شیرین بیان
	۱۳	آلمان	۴	امارات	
	۱	هلند	۱	هلند	

جدول شماره ۱۴- کشورهای مهم صادراتی محصولات گل و گیاه دارویی و خوراکی میلیون دلار منبع: سازمان

توسعه تجارت ایران

روندهای تکنولوژیک

تحقیق و توسعه شامل دو مبحث تحقیقات بنیادی و تحقیقات توسعه ای یا کاربردی است. تحقیق بنیادی، سنتز یا تولید جدید است که سرمایه گذاری بلند مدت با ریسک بالا محسوب می شود. بخش دیگر سرمایه گذاری در بخش تحقیق و توسعه مرتبط با تحقیقات توسعه ای است که در آن جهت گیری تحقیقات بر روی بهبود روش های تولید، افزایش کیفیت محصول و تولید بیشتر است که به

کاهش قیمت تمام شده محصول منجر می شود. در ایران بخش اندکی از واحدها از قابلیت تحقیق و توسعه به معنای واقعی و کاربردی آن برخوردار می باشند. کمبود نیروی انسانی متخصص کارا در صنعت، فقدان آینده نگری و نگاه استراتژیک به تولید از جمله عواملی متعددی هستند که سرمایه گذاری در بخش تحقیق و توسعه را با مشکل جدی مواجه ساخته است. همچنین توسعه روش های استخراج فرآورده های گیاهی و استفاده از روش سیالات فوق بحرانی و یا روش حلال شتاب یافته به منظور افزایش تولید مواد موثره خالصتر با هزینه و اثرات زیست محیطی کمتر، می تواند در تهیه محصولات با کیفیت تر موثر باشد.

از طرفی اگرچه ایران بر اساس گزارشات رسمی یازدهمین کشور جهان پس از کشورهای چین، هند، آمریکا، ژاپن، آلمان، برزیل، کره جنوبی، انگلستان، فرانسه، ایتالیا در زمینه پژوهش و ارائه مقالات علمی در مورد گیاهان دارویی و فرآورده های آن قرار داشته، اما متأسفانه در بین کشورهای مطرح تولیدکننده و صادرکننده گیاهان دارویی و فرآورده های آن جایی ندارد و در زمینه تجاری سازی محصولات خود توفیقی نداشته است

۶- پارادایم کلی حاکم در کسب و کار خوشه

گیاهان در تولید انواع داروها در دنیا نقش پر رنگی دارند و در سالهای اخیر سرمایه گذاری برای تولید داروهای گیاهی در جهان افزایش یافته است. متوسط نرخ رشد تولید گیاهان دارویی در فاصله سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ میلادی در دنیا برابر با ۵,۸ درصد در سال بوده است ولی این رشد در بازارهای اروپایی بیش از دیگر کشورهای دنیا بود.

سه کشور چین و هند و آلمان در مجموع ۶۰ درصد از بازار صادرات گیاهان دارویی در دنیا را به خود اختصاص دادند.

اما در طرف مقابل بزرگترین وارد کنندگان قرار دارند که از جمله این کشورها می توان کشورهای هنگ کنگ و ژاپن و آلمان و آمریکا و کره جنوبی و فرانسه را نام برد. این کشورها در تولید داروهای گیاهی سرمایه گذاری زیادی کرده اند و بر این باورند که استفاده از گیاهان برای درمان بیماریها مزایای بیشتری نسبت به استفاده از داروهای شیمیایی دارد. بررسی های سازمان تجارت جهانی نشان داده است هر ساله بین ۷ تا ۱۰ درصد ارزش تجارت دنیا به تجارت گیاهان دارویی اختصاص دارد.

بازار گیاهان دارویی در اروپا

بازار گیاهان دارویی در کشورهای اروپایی هم در سالهای اخیر با سرعت بالایی رشد کرده است. رشد این بازار در جهان به گونه ای

بود که ارزش صادرات گیاهان دارویی از مرز ۵۰ میلیارد یورو در سال ۲۰۰۲ میلادی به بالغ بر ۲۰۲,۸ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۹ رسید که معادل رشد ۲۸۷ درصدی است. در این بازه زمانی ارزش واردات این گیاهان به قاره سبز از ۳۲,۳ میلیارد یورو به حدود ۹۳,۵ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۹ رسید. همین آمار به خوبی نشان می دهد که سرمایه گذاری اتحادیه اروپا برای تبدیل شدن به یک صادر کننده بزرگ گیاهان دارویی طی این سالها بسیار موفقیت آمیز بوده است. برای اینکه تصویر درستی از وضعیت بازار گیاهان دارویی در قاره اروپا داشته باشیم بهتر است نگاهی به اطلاعات ارایه شده توسط این مرکز مطالعاتی بیندازیم و نرخ رشد در این بازارها را بررسی کنیم.

ارزش صادرات گیاهان دارویی در بازار جهانی از مرز ۵۰ میلیارد یورو در سال ۲۰۰۲ میلادی به بالغ بر ۲۰۲,۸ میلیارد یورو در سال ۲۰۱۹ رسید که معادل رشد ۲۸۷ درصدی است

طی ۱۸ سال مورد مطالعه تنها در چهار سال تراز تجاری بیش از ۱۰ میلیارد یورو رشد کرده است که در همه این سالها ارزش صادرات جهش ناگهانی داشته است. این چهار سال عبارتند از سال ۲۰۱۱، سال ۲۰۱۷، سال ۲۰۱۸ و سال ۲۰۱۹ میلادی و بالاترین رشد تراز تجاری هم در سال ۲۰۱۹ مشاهده شده است.

آمار نشان می دهد، در فاصله سالهای ۲۰۱۸ تا ۲۰۱۹ میلادی بالاترین رشد در صادرات گیاهان دارویی مشاهده شده است. در این سال صادرات گیاهان داروی از اتحادیه اروپا ۲۹ میلیارد یورو رشد کرد در حالیکه ارزش رشد واردات برابر با ۹,۶ میلیارد یورو بود و توانست رکورد تراز ۱۹,۹ میلیارد یورویی گیاهان دارویی شکسته شود. بالاترین نرخ رشد واردات هم در سال ۲۰۱۹ بود ولی قبل از آن رکورد رشد واردات در سال ۲۰۱۷ میلادی شکسته شد که برابر با ۵,۴ میلیارد یورو بود.

به گزارش مرکز مطالعات تجاری اروپا کشور آلمان بزرگترین صادرکننده گیاهان دارویی در این قاره است و در سال قبل ارزش صادرات گیاهان دارویی از این کشور برابر با ۴۷ میلیارد یورو بود و کشورهای امریکا و سوییس بزرگترین مقاصد صادراتی گیاهان دارویی تولید شده در کشورهای عضو اتحادیه اروپا بودند.

خلاصه روند بین الملل گیاهان دارویی

با توجه به نمودارهای مربوط به تجارت جهانی گیاهان دارویی تقاضا برای این گیاهان هرساله رو به افزایش است و همچنین بدلیل اپیدمی کووید ۱۹ که درمان قطعی شیمیایی نداشت اکثر کشورها بخصوص کشورهای اروپایی به سمت گیاهان دارویی تمایل بیشتری پیدا کردند و همچنین با شناخته شدن هر چه بیشتر این گیاهان تقاضای جهانی برای این گیاهان پیوسته در حال افزایش می باشد. برترین کشورهای صادر کننده گیاهان دارویی برزیل، چین، ویتنام و هند می باشند و همچنین برترین واردکنندگان گیاهان دارویی آمریکا، آلمان و فرانسه و ایتالیا می باشند. از طرفی کشورهایی نیز وجود دارند ه با وجود اینکه سطح زیر کشت ناچیزی در این حوزه دارند به عنوان Re-exporter با فراوری بر روی محصولات وارداتی از سایر کشورها بخش قابل توجهی از ارزش دلاری تجارت در حوزه گیاهان دارویی را به خود اختصاص می دهند از جمله این کشورها عبارتند از امارات، آمریکا و کانادا اما ایران با وجود سطح زیر کشت وسیع در این حوزه اما خام فروشی با ارزش دلاری پایین سهم چشمگیری در حوزه صادرات گیاهان دارویی ندارد. معافیت گیاهان دارویی از مالیات ارزش افزوده و همچنین معافیت صادرات آن از حقوق و عوارض از مزایای تجارت این دسته محصولات می باشد. ایجاد شبکه منسجم زنجیره تامین در واردات، تولید و صادرات، تقویت شبکه حمل و نقل سریع و مکانیزه برای جمع آوری محصول و صادرات آن، بسترسازی و حمایت دولت برای مشارکت سرمایه گذاران و خریداران خارجی در فرآیند تولید و صادرات، ضرورت تکمیل و بهره برداری هرچه سریع تر پایانه های صادراتی به منظور تامین نیاز بازارهای مصرف، از مهم ترین راهکارهای توسعه صادرات گیاهان دارویی محسوب می شود.

فصل سوم (روندهای ملی)

مقدمه

کشور ایران با داشتن ۱۱ اقلیم از ۱۳ اقلیم جهان، یکی از بهترین خاستگاه‌ها برای رشد و تکثیر گیاهان دارویی است، ولی صرفاً درآمد ۴۴۰ میلیون دلاری یعنی ۴/۰ درصد (کمتر از یک درصد) از کل سهم تجارت جهانی در حوزه گیاهان دارویی مربوط به ایران است. در واقع، بسیاری از گیاهان دارویی تولیدی به صورت خام صادر می‌شود و تکنولوژی فرآوری آن‌ها در داخل کشور محدود هستند. در حال حاضر در کشورمان با وجود ۲۵۰۰ گونه گیاه دارویی تنها روی ۱۷۰ نوع داروی گیاهی سرمایه‌گذاری شده است و در بقیه آن‌ها یا گیاه اهلی نشده است یا اینکه هنوز وارد فرآیند توسعه وسیع نشده است.

از ۴۲۲ هزار گونه گیاهی جهان حدود ۸ هزار گونه آن در ایران وجود دارد که تعداد ۱۷۲۸ گونه به طور انحصاری فقط در ایران می‌روید. این موارد نشان از پتانسیل بسیار بالای گیاهان دارویی در ایران است ولی سهم تجارت جهانی آن برای ایران بسیار ناچیز است در این فصل مطالعه را به سطح ایران می‌بریم تا بتوان تصویر دقیق‌تری از مشکلات و قوت‌های تامین و تولید گیاهان دارویی در ایران داشته باشیم

گیاه‌شناسی در ایران قبل از اسلام نیز سابقه طولانی داشت. در اوستا بارها از «اورورو بیشه زو» (گیاه درمانی) ستایش شده است و واژه اورورو به معنی گیاه فرشته نگهبان امرتات (امرداد) که خود یکی از امشاسپندان و کمال جاودانگی است در اوستا آمده است. پزشکان ایرانی از صدها گیاه و رستنی درمان‌بخش آگاه بودند و آن‌ها را مقدس می‌شمردند. مقدس‌ترین این گیاهان ۳۰ نوع بود که نمادی از نام روزهای سی‌گانه یک ماه بود. به طور مثال نام روز آذر که نماد گیاهی آن در اوستا «اثرگون» نام دارد و آن نوعی گل همیشه بهار است که دم کرده آن محرک سلسله اعصاب است و برای رفع خستگی استفاده می‌شد. نام «دارو» نیز از ریشه واژه ایرانی «دار» به معنی درخت است و در زبان پهلوی به «داروگ» تغییر شکل یافته و واژه انگلیسی و فرانسه «drug» از همین ریشه فارسی ساخته شده‌اند. طب گیاهی دارای پیشینه طولانی در ایران است روش درمان یکی از بخش‌های اصلی تمامی مکاتب طبی مشهور در تمدن باستان بوده است یادداشتهای بدست آمده از بومیان آمریکا چینی ها مصریان و ایرانیان نشان می دهد برای درمان همواره استفاده از گیاهان دارویی در دستور طب آنها قرار داشته است اولین نوشته های حاوی استفاده از گیاهان دارویی در لوحه های گلی بین النهرین و پاپیروس مصری مشاهده شده است ارسطو نخستین دانشمندی بود که از طب گیاهی سخن گفته است. جالینوس ابن سینا زکریای رازی آلبرت ماگینوس دانشمندانی بودند که پایه گذار استفاده از گیاهان دارویی بودند و در اوایل

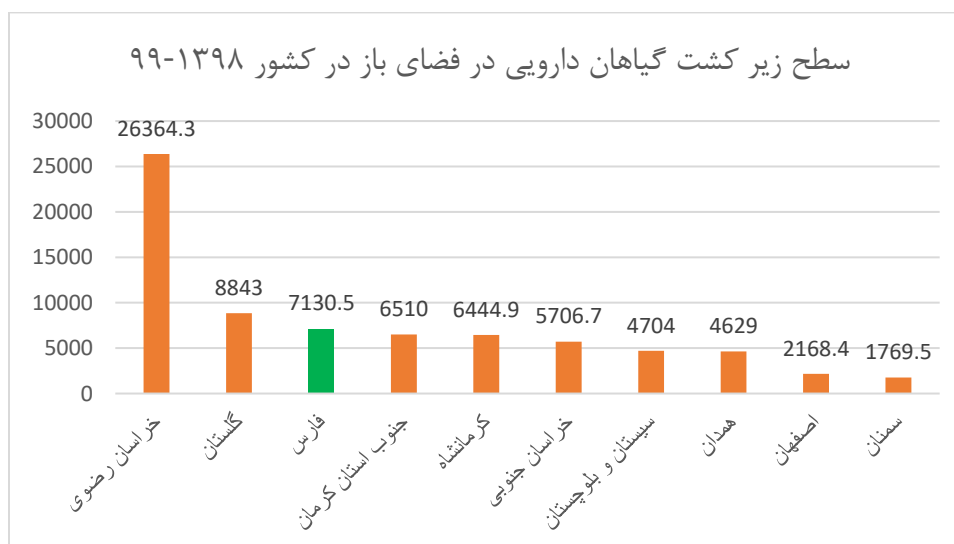
قرن بیستم با تعیین مواد موثره گیاهان دارویی ارا ارام زمینه پیدایش داروهای شیمیایی بر پایه همین گیاهان دارویی شکل گرفت که امروزه می توان گفت بیشتر داروهای شیمیایی دارای مواد موثر گیاهان دارویی نیز می باشند.

۱- میزان عرضه و تقاضا

بر اساس آمار رسمی وزارت جهاد کشاورزی، سطح زیر کشت گیاهان دارویی شامل زراعی و عرصه طبیعی ۱۵۶ هزار و ۳۳۹ هکتار و مجموع تولید آنها ۱۷۳ هزار و ۶۰۵ تن بوده است. که در سال ۱۳۹۸ به ۱۸۰ هزار هکتار افزایش یافته است^۴ این کشت هم عرصه طبیعی و هم زراعی را شامل می شود .

در حال حاضر سطح زیر کشت گیاهان دارویی زراعی ۶۷ هزار هکتار با تولید حدود ۲۰۰ هزار تن گیاه به ارزش سالانه ۱۸۶ میلیارد تومان است

در یک بررسی در سال ۹۸-۹۹ آمار زیر به دست آمده است که نشان می دهد استان خراسان بالاترین توجه و سطح زیر کشت گیاهان دارویی را در کشور دارد و گلستان و فارس در سالهای اخیر توانسته اند سرمایه گذاری بالایی در کشت گیاهان دارویی به داشته باشند .

نمودار ۱۳- سطح زیر کشت گیاهان دارویی در فضای باز (واحد هکتار) منبع: آمارنامه جهاد کشاورزی

^{۴۴} آمار وزارت جهاد کشاورزی کشور ۱۳۹۸

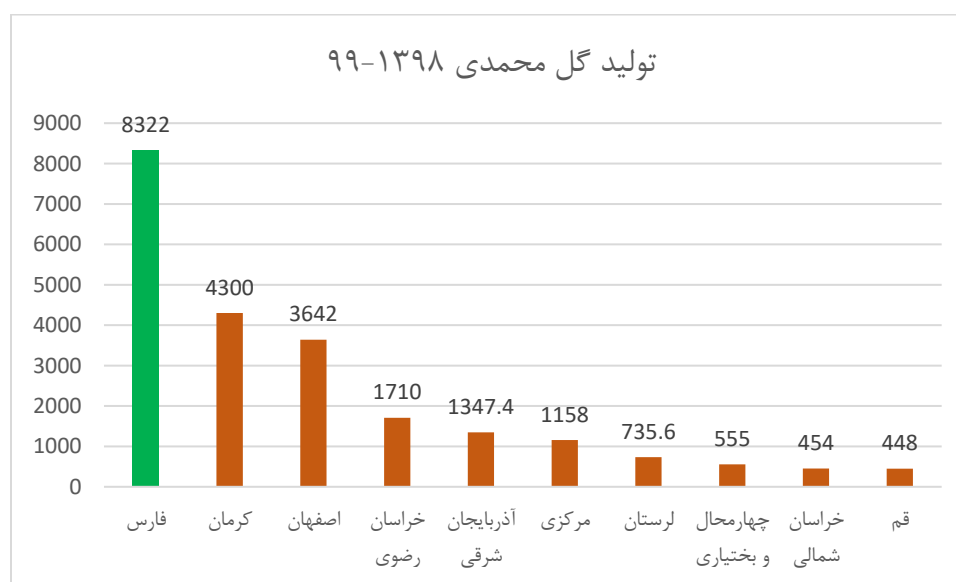
استانهای پیشرو در کشت گیاهان دارویی استان خراسان رضوی و جنوبی، گلستان، فارس، جنوب استان کرمان و کرمانشاه است.

گل محمدی

میزان تولید گل محمدی از ۴۰۵۶۳،۹ تن در سال ۹۷-۹۸ به ۴۸۷۲۶۱،۱ تن در سال ۹۸-۹۹ رسیده و برابر ۲۰،۱ درصد رشد

داشته است. همچنین مراکز اصلی تولید گل محمدی در ایران شامل فارس اصفهان و کرمان می باشد. که در جدول زیر در یک

بررسی در سال ۹۸-۹۹ نشان دهنده مراکز اصلی تولید گل محمدی می باشد

نمودار ۱۴- سطح زیر کشت گل محمدی (واحد هکتار) منبع: آمارنامه جهاد کشاورزی

استان فارس بیش از ۵۰ درصد کشت این محصول کلیدی را شامل شده است و بعد از این استان کرمان و اصفهان بیشترین اهمیت

و توجه را به کشت این گیاه دارویی نشان داده اند نکته قابل توجه توسعه این محصول در استانهای آذربایجان شرقی و مرکزی

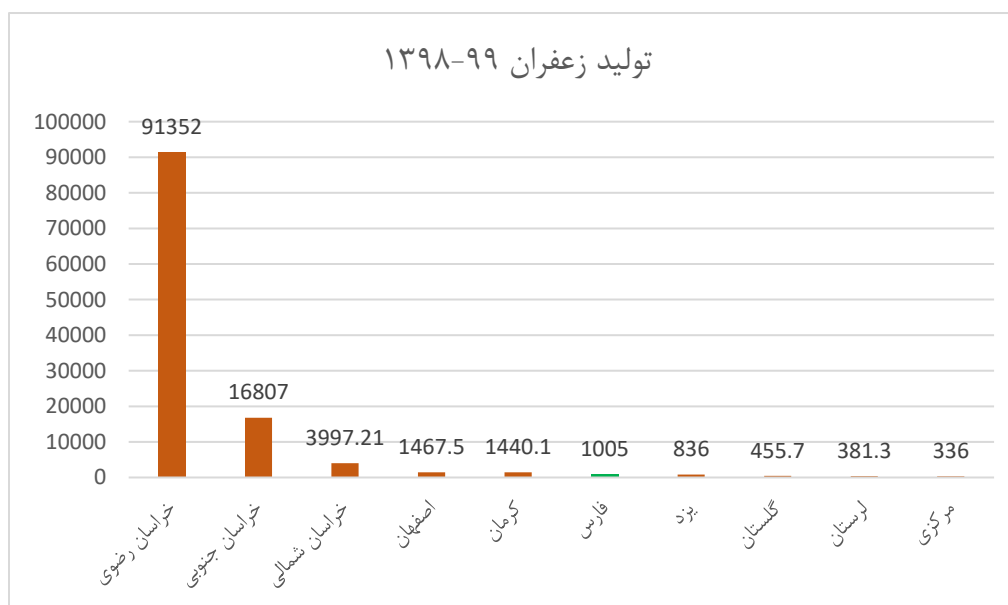
است و رشد صنایع مرتبط در این دو استان نشان از توجه به زنجیره تامین دارد. همچنان استان زنجان با به پروری به عملکرد بسیار

بالایی (۶ تن در هکتار) از متوسط حتی جهانی آن که ۳ تن در هکتار است دست پیدا کرده است.

زعفران

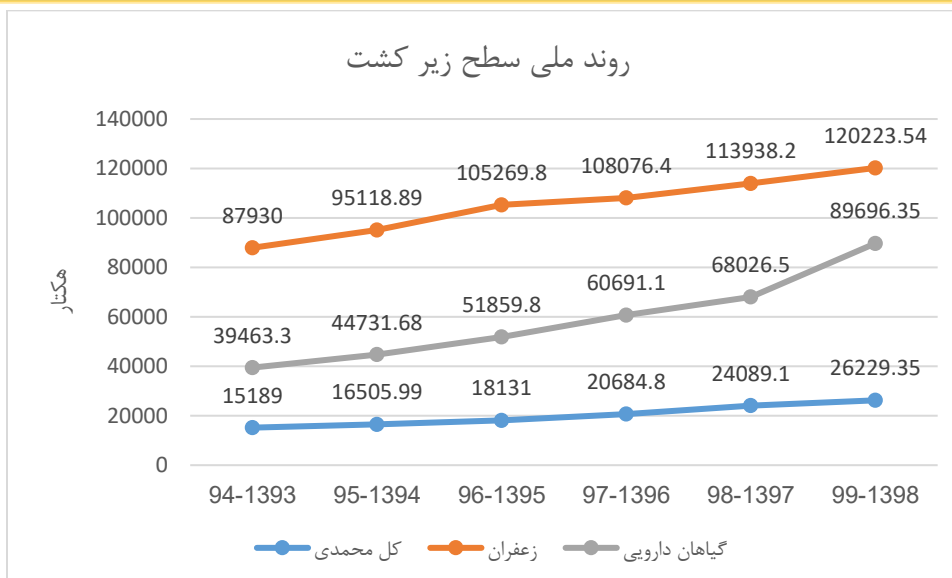
این گیاه دارویی اولین ارز آوری را در کشور از نظر قیمت و ارزش نهایی برخوردار است و میزان تولید زعفران از ۴۰۴۵۰۰ کیلوگرم در سال ۹۷-۹۸ به ۴۳۹۱۸۰ کیلوگرم در سال ۹۹-۹۸ رسیده و برابر ۸,۶ درصد افزایش داشته است. کل سطح زیر کشت زعفران در کشور بالغ بر ۱۰۷ هزار هکتار در سال ۱۳۹۸ بیان شده که البته آمار زراعی آن بسیار کمتر می باشد این افزایش ۱۲ هزار هکتاری نشان از افزایش سرمایه گذاری در کشت این گیاه دارد که رشد ۵ درصدی را در هر سال شامل شده است .
در این مقایسه استان فارس علیرغم تنوع خاک و داشتن شرایط لازم برای کشت سرمایه گذاری مناسبی را نداشته است.

نمودار ۱۵- سطح زیر کشت زعفران (واحد هکتار) منبع: آمارنامه جهاد کشاورزی

روند کشت گیاهان دارویی

در یک بررسی ۵ ساله مطابق با آمارنامه وزارت کشاورزی نشان میدهد سطح زیر کشت گیاهان دارویی هر ساله افزایش داشته است

نمودار ۱۶- سطح زیر کشت زعفران، گل محمدی، گیاهان دارویی (واحد هکتار) منبع: آمارنامه جهاد کشاورزی

همچنین سطح مراتع در شهرستان های استان فارس به شرح زیر می باشد.

مساحت مراتع استان فارس

ردیف	شهرستان	سطح مراتع (هکتار)	درصد شهرستان به استان
۱	آباده	۴۸۵۵۶۲.۷	۶.۶۴
۲	ارسنجان	۶۵۸۰۸	۰.۹۰
۳	استهبان	۹۰۰۹۰	۱.۲۳
۴	اقلید	۴۴۳۹۵۰.۸	۶.۰۷
۵	بوانات	۳۷۵۵۰۳	۵.۱۴
۶	پاسارگاد	۶۷۴۱۱	۰.۹۲
۷	جهرم	۲۶۲۷۸۷	۳.۵۹
۸	خرمبید	۲۳۵۵۴۱.۴	۳.۲۲
۹	خرامه	۱۵۳۰۶۷	۲.۰۹
۱۰	خنج	۳۴۴۲۱۹.۲	۴.۷۱
۱۱	داراب	۴۳۷۸۶۹	۵.۹۹
۱۲	رستم	۵۷۱۴.۳	۰.۰۸
۱۳	زرین دشت	۳۵۳۰۷۱	۴.۸۳
۱۴	سپیدان	۱۳۶۲۴۶	۱.۸۶
۱۵	سروستان	۵۶۲۰۴۶	۰.۷۷
۱۶	شیراز	۶۴۳۲۶.۲	۰.۸۸
۱۷	کوار	۱۰۷۵۳۰	۱.۴۷
۱۸	گراش	۳۰۰۰۰۰	۴.۱۰
۱۹	فسا	۲۲۵۹۶۸	۳.۰۹
۲۰	فیروز آباد	۶۵۰۰۴	۰.۸۹
۲۱	فراشبند	۳۱۹۲۳۰	۴.۳۷
۲۲	قیروکارزین	۲۱۷۰۷۰	۲.۹۷
۲۳	کازرون	۶۶۰۲۸	۰.۹۰
۲۴	لار	۹۷۴۹۱۳	۱۳.۳۴
۲۵	لامرد	۲۹۵۶۱۳	۴.۰۴
۲۶	مرودشت	۱۲۰۲۱۴	۱.۶۴
۲۷	ممسنی	۱۰۴۵۰۱.۶	۱.۴۳
۲۸	مهر	۱۳۴۴۹۳	۱.۸۴
۲۹	نیریز	۸۰۲۷۹۵	۱۰.۹۸
	جمع کل	۷۳۱۰۷۳۰.۸	۱۰۰.۰۰

تغییرات و نوسانات قیمت و عوامل موثر بر آنها

در یک سال گذشته و در مدت شیوع بیماری کرونا نرخ گیاهان دارویی به شدت و بی رویه افزایش پیدا کرد. این افزایش قیمت‌ها به دلیل نوسانات قیمت گیاهان دارویی در بازار اتفاق افتاده به طوری که شاهد افزایش ۵۰ درصدی قیمت‌های گیاهان دارویی بودیم. دلایل مختلفی از جمله وضعیت اقتصادی، نوسانات نرخ ارز و ... در این مساله دخالت دارند. این افزایش قیمت‌ها تنها به صنف فروشندگان گیاهان دارویی مربوط نبوده و بر تمام صنوف تاثیر خود را گذاشته است. از طرفی به دلیل خشک‌سالی‌های متعدد و در نتیجه آن کمبود محصول شاهد افزایش قیمت برخی از اقلام بوده‌ایم. همچنین اقلام وارداتی بودن بالغ بر ۵۰ درصد اقلام در این صنف را در برمی گیرند که طبیعتاً قیمت اقلام بستگی به نوسانات قیمت دلار داشته و افزایش قیمت دلار موجب افزایش قیمت اقلام می‌شود.

گیاهان دارویی	قیمت	وزن
هل	۹۰۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
دارچین	۸۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
زنجبیل	۱۰۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
مسلكی	۱۵۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
هلیله سیاه	۱۵۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
گل گاوزبان	۳۰۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
آویشن	۲۵۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
تخم شربتی	۴۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
زردچوبه	۲۵,۰۰۰	۱ کیلو گرم
کاسنی	۲۵,۰۰۰	۱ کیلو گرم
نعنا	۴۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
جنسینگ	۷۰۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
گل بنفشه	۶۰۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
خارشتر	۴۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
پنیرک	۱۱۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم
کاکوتی	۸۰,۰۰۰	۱ کیلو گرم

۱ کیلو گرم	۵۰,۰۰۰	بادرنجبویه
۱ کیلو گرم	۴۰,۰۰۰	سیاه دانه
۱ کیلو گرم	۸۰,۰۰۰	مریم گلی
۱ کیلو گرم	۱۲۰,۰۰۰	اسطوخودوس
۱ کیلو گرم	۴۰,۰۰۰	رزماری
۱ کیلو گرم	۷۰,۰۰۰	بابونه
۱ کیلو گرم	۶۰,۰۰۰	سنبل الطیب
۱ کیلو گرم	۶۰,۰۰۰	زیره
۱ کیلو گرم	۶۰,۰۰۰	شیرین بیان
۱ کیلو گرم	۲۵,۰۰۰	گزنه
۱ کیلو گرم	۲۵,۰۰۰	رازیانه
۱ کیلو گرم	۳۰,۰۰۰	اوکالیپتوس
۱ کیلو گرم	۴۰,۰۰۰	اسفرزه
۱ کیلو گرم	۲۵,۰۰۰	برگ سنا
۱ کیلو گرم	۳۵,۰۰۰	نعنا فلفلی
۱ کیلو گرم	۳۰,۰۰۰	پودر سیر
۱ کیلو گرم	۸۰,۰۰۰	عناب
۱ کیلو گرم	۱۰۰,۰۰۰	فلفل سیاه
۱ کیلو گرم	۴۰,۰۰۰	بومادران

۲- وضعیت عمومی سطح تکنولوژی و روند تغییرات آن

توانایی منحصر به فردی در کشور وجود دارد که میتوان از آن به خوبی بهره برد و با برنامه ریزی علمی علاوه بر حفظ، احیاء، توسعه و اصلاح آنان، به بهره برداری اصولی و پایدار از این منابع پرداخت. فن آوری و تکنولوژی می تواند بهترین کمک را به بهبود و توسعه بازار گیاهان دارویی کند. تولید و فراوری گیاهان با

استفاده از فن آوری و تکنولوژی مناسب می تواند خواص دارویی آن را افزایش داده و مشکلات عرضه آنها را کاهش دهد. با کشت گیاهان دارویی می توان عرصه های طبیعی فاقد آب و بهره وری را احیا کرد و توسعه داد. بسیاری از گیاهان دارویی دارای مصارف مختلف دارویی و صنعتی هستند که با فرآوری آنها در کشور می توان ارزش افزوده ی بیشتری را از تولید کسب کرد. شناخت عوامل محیطی، گیاهی و زراعی نقش مهمی در موفقیت کشت گیاهان دارویی دارد. علاوه بر آن رونق مصرف گیاهان دارویی مزایای اقتصادی زیادی در پی دارد طوریکه کاشت و برداشت گیاهان دارویی یک فعالیت تولیدی است و با سرمایه نسبتا متوسط و حتی کم میتواند درآمد مناسبی داشت . در نتیجه به رونق اقتصادی کمک خواهد کرد. ضرورت انجام این تحقیق از جنبه برتری گیاهان دارویی نسبت به داروهای شیمیایی و ضعف در تولید و مصرف و فرآوری گیاهان دارویی می باشد.

در ایران فناوری فرآوری محصولات گیاهان دارویی را در کشور نداریم و در مواردی محدود مانند گلاب گیری و اسانس گیری انجام می شود. حدود ۱۳ هزار هکتار کشت گل محمدی اعم از دیم و زراعی کاشت می شود که این مقدار در حال توسعه نیز می باشد اما به غیرگلاب و اسانس، فرآورده دیگری از آن صورت نمی گیرد که جای تاسف دارد.

همچنین در مرحله کاشت، داشت، برداشت گیاهان دارویی اغلب از شیوه های سنتی و غیرمکانیزه استفاده می شود.

خام فروشی گیاهان دارویی، آن را معضلی مهم و ظلم بزرگ به کشور می باشد. برخی از گیاهان دارویی مانند زعفران به صورت خام به خارج صادر می شود و پس از فرآوری و بازگشت به کشور با چندین برابر قیمت در اختیار شهروندان ایرانی قرار می گیرد. اگر از فناوری روز دنیا استفاده شود می توان عرضه کننده آنتی اکسیدان ها و سافلومنت (مکمل ها) باشیم که در حال حاضر این موضوع محقق نشده است.

همچنین بهره نگرفتن از استانداردهای بین المللی و نبود فناوری پیشرفته و به روز را از مهمترین دلایلی

می باشد که هنوز نتوانستیم داروی گیاهی high tech (های تک) در کشور تولید کنیم.

همچنین بسته بندی نامناسب از دیگر چالش های جدی این حوزه است، ما در بسته بندی و تولید گیاهان

دارویی ضعف داریم و متأسفانه در این حوزه، بسته بندی مناسب و مشتری پسند نداریم.

سیاست های دولت و قوانین و مقررات حاکم بر کسب و کار مربوطه

مصوبه سند ملی گیاهان دارویی

سیاست های کلان

- ۱- اهتمام به مدیریت دانش در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی
- ۲- خوداتکایی، اشتغال زایی و استفاده حداکثری از توان داخلی در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی
- ۳- مشارکت حداکثری بخش خصوصی، تعاونی ها، نهادهای غیردولتی و سرمایه گذاران خارجی و تأکید بر هماهنگی و انسجام بین نهادها
- ۴- رعایت اصول ایمنی زیستی در چارچوب پروتکل های جهانی پذیرفته شده در کشور
- ۵- استفاده حداکثری از طبیعت و فراورده های طبیعی در راستای سلامت انسان و رفاه اجتماعی با حفظ چرخه های اکوسیستمی طبیعت
- ۶- کاهش تصدی گری دولت، تقویت بخش خصوصی و حمایت از ایجاد و توسعه کمی و کیفی شرکت های دانش بنیان
- ۷- توجه به بنیان های فلسفی طب سنتی با تقدم نگرش پیشگیری در برابر درمان
- ۸- تخصص گرایی و اجتناب از نسخه پردازی عامیانه و اجتناب از خرافات و خرافات زدگی در طب سنتی و گیاهان دارویی
- ۹- حفظ ذخایر ژنتیکی گیاهان دارویی بومی و انحصاری کشور
- ۱۰- کاربردی سازی آموزش های طب سنتی در رشته های مختلف گروه پزشکی و دامپزشکی
- ۱۱- استفاده از کم عارضه ترین روش ها در درمان های گیاهی و طب سنتی؛

اهداف (در افق ۱۴۰۴)

- ۱- کسب سهم ۲۰ درصد ارزش بازار داروی کشور توسط محصولات تأیید شده مبتنی بر داروهای گیاهی و محصولات طبیعی

۲- کسب سهم ۲۰ درصد ارزش بازار داروی حوزه دامپزشکی کشور توسط محصولات تأیید شده مبتنی بر داروهای گیاهی و محصولات

طبیعی

۳- افزایش صادرات گیاهان دارویی و فراورده های دارویی گیاهی و فراورده های گیاهی برای حضور در بین ۱۰ کشور اول جهان

۴- کسب ۳ درصد سهم تولید علم حوزه گیاهان دارویی و فراورده های دارویی گیاهی در عرصه جهانی

۵- کسب ۱ درصد سهم ثبت اختراع جهانی در حوزه گیاهان دارویی و فراورده های آن

۶- ثبت و تحت پوشش قرار دادن کلیه گونه های انحصاری و بومی و یا در حال انقراض گیاهان دارویی کشور در سامانه های حفاظت

ملی

۷- کاهش سطح برداشت رسمی و غیر رسمی از عرصه های طبیعی به ۲۰۰ هزار هکتار در افق ۱۴۰۴

۸- افزایش سطح زیر کشت گیاهان دارویی و اسانس دار به ۵۰۰ هزار هکتار در افق ۱۴۰۴

حداقل قوانین جهت واحدهای بسته بندی گیاهان دارویی/ تولید عصاره ها و اسانس های گیاهی

۱- واحد بسته بندی گیاهان دارویی، تولید عصاره ها و اسانس های گیاهی باید در خارج از شهر و دور از تجمع مردم و آلودگی هوا باشد. احداث کارخانه در محلهایی که جاده خاکی دارند، نزدیک کارخانجاتی که مولد دود و گرد و غبار هستند، نزدیک دامداری، مرغداری، بیمارستانها و یا در مجاورت فاضلابهای آلوده مجاز نمی باشد.

۲- مساحت زیر بنای مفید برای این واحدها حداقل ۵۰۰ مترمربع در نظر گرفته شود.

۳- تقسیمات ساختمان باید طوری در نظر گرفته شود که حدود دو پنجم آن به سالنهای تولید و بسته بندی و دو پنجم آن به انبارها اختصاص یافته و فضای باقیمانده به طور مناسب جهت واحد کنترل، ناهارخوری، سرویس های بهداشتی و بخش اداری تقسیم گردد.

۴- عملیات تولید باید در محدوده معین با ابعاد مناسب انجام شود. به منظور ممانعت از آلودگی یا بهم ریختگی برای هر یک از عملیات تولید نظیر بوجاری، خرد و آسیاب کردن و بسته بندی گیاهان دارویی بایستی فضای جداگانه و معین در نظر گرفته شود.

۵- در واحدهایی که از گیاهان دارویی به صورت تازه استفاده می کنند باید فضاهای جداگانه ای جهت نگهداری کوتاه مدت گیاهان تازه، پاک کردن، شستشو و خشک کردن آنها در نظر گرفته شود.

۶- دیوارها باید تا سقف کاشی، قابل شستشو، بدون درز، یکنواخت و مقاوم باشند.

۷- کف انبارها و سالن های تولید و بسته بندی باید سنگ یا موزاییک، مقاوم و با کف شوی و شیب مناسب باشد.

۸- سرویسهای بهداشتی کارگران بایستی کاملاً از انبارها و سالنهای تولید و بسته بندی جدا و یا فاصله داشته باشند.

- ۹- کلیه قسمت‌های تولید باید از نور کافی برخوردار بوده و دارای کانالهای تهویه هوا با دریچه‌های مناسب باشند.
- ۱۰- انبارها باید طوری طراحی و ساخته شوند که از شرایط خوب جهت نگهداری محصولات برخوردار باشند. درجه حرارت انبار می باید در محدوده ۲۲ درجه سانتیگراد و میزان رطوبت کمتر از ۴۰٪ باشد.
- ۱۱- انبارها باید از تهویه مناسب و نور کافی برخوردار باشند. استفاده از کولر آبی به علت ایجاد رطوبت جایز نیست، در صورت نداشتن تهویه، از کولر گازی و یا دستگاه چیلر کوچک می توان برای خنک کردن استفاده نمود.
- ۱۲- در روی دیوارهای انبار باید دماسنج، رطوبت سنج و در کلیه قسمت‌ها کپسول های آتش نشانی تعبیه گردد.
- ۱۳- کل انبار و به خصوص زیر سقفها باید سالی یکبار سمپاشی شود تا از نفوذ موش و حشرات جلوگیری به عمل آید.
- ۱۴- کلیه درها و پنجره های بازشو جهت جلوگیری از ورود حشرات و پرندگان می باید مجهز به توری باشند.
- ۱۵- دهانه کف شوی ها باید دارای پنجره بوده و زیر آن توری خیلی ریز گذاشته شود تا از ورود حشرات از دهانه فاضلاب جلوگیری به عمل آید.
- ۱۶- کارگران باید ملبس به روپوش و کلاه به رنگ روشن و کفش کار بوده و در هنگام تولید از ماسک مناسب و دستکش استفاده نمایند.
- ۱۷- کارگران این واحدها در موقع استخدام باید مورد معاینات پزشکی و آزمایشات طبی لازم قرار گیرند و حداقل آزمایشات طبی لازم عبارتند از تست عدم اعتیاد، عکسبرداری از ریتین، VDRL و آزمایشات انگلی و این آزمایشات حداقل سالی یکبار باید تکرار شود.
- ۱۸- واحدهای مذکور باید دارای مسئول فنی واجد شرایط جهت نظارت و کنترل عملی و فنی بر امور تولید باشند.
- ۱۹- حداقل کنترلهایی که می باید در واحد بسته بندی گیاهان دارویی انجام گیرد شامل تعیین جنس و گونه گیاهی، تعیین مشخصات ماکروسکوپی و میکروسکوپی بخش مورد استفاده گیاه (مشخصات خرده نگاری)، درصد رطوبت، درصد اجسام خارجی آلی (Foreign organic matter)، میزان خاکستر تام و خاکستر نامحلول در اسید، کنترل میکروبی و قارچی فرآورده، میزان باقیمانده سموم در گیاه (در صورت سمپاشی گیاه به منظور دفع آفات نباتی)، کنترل بسته بندی نهایی از نظر وضع ظاهری و وضعیت جعبه ها و کارتن ها می باشد و حداقل کنترل هایی که می باید در واحد عصاره و اسانس گیاهی انجام گیرد شامل تعیین جنس و گونه گیاهی، کنترل میکروبی و قارچی فرآورده، کنترلهای فیزیکی عصاره یا اسانس، کنترل بسته بندی نهایی از نظر وضع ظاهری و ... می باشد.

۲۰- واحدهای فوق باید دارای دستگاهها و تجهیزات متناسب با نوع تولید شامل وسایل و تجهیزات شستشوی گیاهان تازه، دستگاه خشک کن، دستگاه آسیاب و خردکن، دستگاه بوجاری، دستگاه بسته بندی خودکار، تانکهای عصاره و اسانس گیری و ذخیره وسایل آزمایشگاهی لازم باشند.

خلاصه روند ملی

- استان فارس در مقایسه با سایر استان های کشور رتبه اول در سطح زیر کشت گل محمدی را دارا می باشد.
- در حوزه کشت گیاهان دارویی در کشور پس از استان خراسان رضوی و گلستان استان فارس رتبه سوم را در سطح زیر کشت گیاهان دارویی به خود اختصاص داده است و این نشانگر پتانسیل بالای استان در حوزه توسعه گیاهان دارویی می باشد.
- روند کشت نشان می دهد استان فارس با توجه به کشت گل محمدی توانسته است به رقم ۲۶۲۲۹ هکتار در سال ۹۸- ۹۹ دست پیدا کند و مقام اول کشوری را در داشتن سطح زیر کشت داشته باشد
- در حال حاضر در زمینه گیاهان دارویی به فرآوری این محصولات توجه جدی نشده است، و در حال حاضر فرآوری گیاهان دارویی در کشور و همچنین استان فارس اغلب به شیوه سنتی است به طوری که در زمینه خشک کردن و بسته بندی همچنان به صورت دستی و بدون توجه به مسائل بهداشتی عمل می شود.

فصل چهارم (روندهای سطح خوشه)

تاریخچه تکوین و نقاط عطف

تنوع اقلیمی و شرایط خاص آب و هوایی در استان باعث شده که از دیر باز تولید و فروش گیاهان دارویی در این استان رونق داشته باشد، به گونه ای که با 600 نوع گیاه دارویی جز استانهای برخوردار در این زمینه است. نامگذاری برخی از گیاهان دارویی مهم به نام شهرهای استان فارس نشان از اهمیت و قدمت تاریخی این استان در عرصه گیاهان دارویی دارد. آویشن شیرازی، قدومه شیرازی، بابونه کازرونی، بومادران سرحدی (آباده) و بسیاری دیگر از گیاهان از نمونه های این مساله هستند.

عرضه و فروش گیاهان دارویی از زمان تاسیس بازار وکیل شیراز (دوره زندیه) در شیراز و استان رواج داشته است. بازار سنتی لار که قدمتی بیشتر از بازار وکیل شیراز دارد از مراکز عمده فروش گیاهان دارویی منطقه و به خصوص مرکزی برای صادرات این محصولات به کشورهای عربی بوده است. مشاغلی مانند قاسنیزن از جمله مشاغل سنتی و قدیمی در زمینه گیاهان دارویی است که قدمتی بیش از 700 سال دارد. قاسنی نام محلی در زبان مردم اقلید فارس و بیدک و آباده فارس است و به گیاه باریجه گفته میشود، کسانی که شغل باریجه گیری دارند در گویش محلی به آنها قاسنی زن گفته میشود.

فروش گیاهان دارویی در دهه های قبل در محل عطاریها انجام و ترویج می گردید ولی به دلیل افزایش مصرف ناشی از افزایش آگاهی نسبت به اثرات سو مصرف داروهای شیمیایی در نهایت سرمایه گذاری واحدها برای ایجاد واحدهای برای تولید محصولاتی بر پایه استفاده از گیاهان خشک دارویی در بسته بندیهای مطابق با رعایت شرایط کنترلی و بهداشتی سبب افزایش شکل گیری واحدهای بسته بندی گیاهان دارویی در قالب ادویه و دمنوش در بسته بندیهای نوین گردید در واقع می توان گفت تمایل به توسعه بازار فروش از طریق استفاده از بسته بندیهای مجاز و کنترل شده سبب افزایش واحدهای بسته بندی از شروع دهه ۸۰ و نقطه عطفی در این صنعت به شمار می آید.

همچنین رویش ریشه شیرین بیان به صورت طبیعی در سطح استان فارس باعث ایجاد فرصتی در حدود ۵۰ سال پیش برای صادرات خام این محصول به کشور آمریکا فراهم آورده این گیاه از آن جهت که بالاترین کیفیت ریشه در دنیا را برخوردار بوده از این حیث گونه منحصر به فردی است این گیاه در آن سالها در کشور آمریکا عصاره گیری می شده است و این گیاه تا ۳۵ سال پیش به صورت خام از کشور به مقصد آمریکا ارسال می گردیده است منتها در همین سالها اولین کارگاه سنتی تولید عصاره قالبی با استفاده از دستگاههای ساده پخت ایتالیایی آغاز به کار نمود که به دلیل تولید قالب ارزش افزوده کمتری ایجاد نمود در سال ۱۳۵۵ با توجه به

وجود بالاترین میزان مواد اولیه در شیراز و مرودشت اولین کارخانه صنعتی تولید عصاره شیرین بیان با مشارکت ایران و آمریکا با ورود تکنولوژی وارداتی شامل دستگاههای استراکتور، اوپراتور، اسپرورایر و فینیشر شروع به کار نمود این کارخانه ریشمک نام داشت نقطه تحول این صنعت را در واقع از حدود ۳۰ سال پیش بازار اروپا و آمریکا بوجود آورده چراکه به دلیل بالاترین کیفیت مواد اولیه در ایران و استفاده از فراوری شیرین بیان در صنایع دارویی غذایی و دخانیات باعث تقاضای وسیع جهت عصاره و ریشه شیرین بیان در این کشورها شده است.

همچنین استان فارس به عنوان قطب تولید گلاب و عرقیات شناخته می شود وجود مراکز گل در شهرستان داراب و بخش میمند باعث ایجاد فراوری در این دو منطقه شده است. در پایان دهه ۸۰ و شروع دهه ۹۰ بازار اشباع عرقیات و همچنین شروع به فعالیت کارخانه ای در قم با برند روح افزا جهت ساخت و تولید محصولی جدید به نام نوشابه های گیاهی بر پایه عرقیات و استقبال از مصرف به دلیل افزایش اثرات منفی مصرف نوشابه های گازدار و غیر گازی بر پایه اسانسهای شیمیایی سبب شروع رشد و افزایش سرمایه گذاری برای ایجاد واحدهای بسته بندی نوشابه های گیاهی در کشور خصوصا در فارس به دلیل نزدیکی و سابقه تولید عرقیات گردید. بطوریکه فارس بعد از گیلان قطب دوم تولید نوشابه های گیاهی در کشور است بنابراین می توان گفت افزایش تمایل به مصرف محصولی از گیاهان دارویی در جایگزینی نوشابه های شیمیایی در شروع دهه ۹۰ نقطه عطف مهمی در این صنعت به شمار می آید از آنجاییکه اسانس و روغن حاصل از فرایند تقطیر در کارگاههای سنتی و صنعتی همواره از روی سطح عرقیات استحصالی و یا با کندانس گرفته و به صورت جداگانه به فروش می رسید. اسانس گل محمدی از ارزش بالایی برخوردار بود و هرساله جوابگوی بسیاری از هزینه های سربار تولید برای ذینفعان این صنعت به شمار می آمد در شروع دهه ۸۰ شمسی شرکت باریج اسانس کاشان برای اولین بار بر پایه غیر از تقطیر بوسیله دیگر برج بلند و از روش تقطیر جز به جز توانست از هر ۱۰ تن گل محمدی به جای یک کیلو به ۱,۳ کیلو دست پیدا کند و میزان بهره وری در این صنعت را به طور چشمگیری افزایش داده و به غیر از اسانس گل محمدی به روغن گل محمدی که دارای ارزش بیش از ۱۵ برابری با اسانس آن است دست پیدا کند این آگاهی و افزایش تقاضای جهانی برای خرید اسانس گیاهان دارویی در شروع دهه ۹۰ در استان فارس سبب افزایش و سرمایه گذاری برای ایجاد واحدها جدید شد. بطوریکه در این سالها کارخانه ها یکی بعد از دیگری اقدام به تولید اسانس کرده اند.

۱- جغرافیای خوشه

استان فارس در جنوب ایران بین مدارهای ۲۷ و ۳۱ درجه شمال و نصف النهارهای ۵۰ و ۵۵ درجه طول شرقی واقع شده است

استان فارس یکی از ۳۱ استان ایران است که در بخش جنوبی کشور واقع شده است. آب و هوای استان فارس در نقاط مختلف این استان به سه دسته کوهستانی، معتدل و گرم تقسیم می شود. استان فارس یکی از بزرگترین استان های کشور و دارای بیشترین تنوع آب و هوایی و اقلیمی در بین سایر استان ها می باشد. این وسعت جغرافیایی همگام با اختلاف ها و نوسانات آب و هوایی باعث گردیده است که بیشترین تنوع زیستی از دیدگاه منابع طبیعی، و کشاورزی نیز در این استان مشاهده گردد، به همین جهت نیز می توان فارس را نمونه کاملی از منابع طبیعی، حیات وحش و کشاورزی دانست. به جرات می توان گفت که کمتر موردی را می توان در میان زیستگاه ها و موجودات زنده ی کشور یافت که مشابه آن در فارس یافت نشود. در نتیجه استان فارس، تحت تأثیر ویژگیهای توپوگرافیک، دارای سه ناحیه آب و هوایی مشخص است،

ناحیه اول ناحیه کوهستانی است که دارای زمستانهای سرد و پوشش گیاهی قابل توجه است. میزان بارندگی این ناحیه در حدود چهارصد تا ششصد میلیمتر در سال گزارش شده است، ناحیه دوم ناحیه مرکزی میباشد که در زمستانها آب و هوای نسبتاً معتدل توأم با بارندگی و در تابستانها هوایی گرم و خشک دارد. میزان بارندگی این ناحیه بین دویست تا چهارصد میلیمتر در سال است و شهرهای شیراز، فسا، فیروزآباد و کازرون از جمله شهرهای این ناحیه هستند، در نهایت ناحیه سوم ناحیه جنوب و جنوب شرقی میباشد که به علت کاهش ارتفاع و پهنای گیتایی و نحوه استقرار کوهها، میزان بارندگی این ناحیه در فصل زمستان نسبت به دو فصل بهار و پاییز کمتر است. هوای این ناحیه در زمستانها معتدل و تابستانها بسیار گرم است. میزان بارندگی سالانه آن نیز صد تا دویست میلیمتر است و شهرهای لارامرد، اوز و خنج جزو این ناحیه خشک به شمار میروند. متوسط رطوبت نسبی این ناحیه حداکثر هشتاد و چهار و نیم و حداقل دوازده و نیم درصد است.

پوشش گیاهی استان فارس را درختان جنگلی و گیاهان دارویی و صنعتی تشکیل میدهد، از مهمترین گونه های درختی این استان میتوان به بادام کوهی، بنه و بلوط و برخی از گیاهان دارویی و صنعتی که شیرین بیان، گل گاوزبان، کتیرا، آنگوزه و گون برخی از این گونه ها هستند، اشاره کرد در استان فارس بیش از ۱۵ هزار هکتار گیاه دارویی و صنعتی شامل گونه های شاخص آنگوزه، باریجه، آویشن، گل نرگس، شیرین بیان و ... در عرصه های منابع طبیعی وجود دارد.

بنابراین هسته تامین کل جغرافیای استان را در بر می گیرد و هسته تولید در مرکز استان و جنوب شرقی تمرکز یافته اند.

استان	شکل محصول	تعداد واحد	واحد سنجش	ظرفیت	اشتغال کل*
فارس (۴۱ واحد)	قرص	۱	میلیون عدد	۰,۱	۱۱۹۶
	قطره	۱	میلیون عدد	۰,۱	
	شربت و محلول	۳	میلیون عدد	۱۷	
	پماد، کرم، روغن، لوسیون	۴	میلیون عدد	۶,۸	
	پودر	۱	میلیون عدد	۱,۱	
	کپسول	۲	میلیون عدد	۲,۱	
	اسپری	۱	میلیون عدد	۰,۲	
	عرقیات و گلاب	۱۶	تن	۱۵۷۰۰	
	اسانس و طعم دهنده طبیعی	۷	تن	۱۶۰۰	
	عصاره	۱۲	تن	۱۲۲۰۰	

جدول شماره ۱۵- ظرفیت واحدهای فعال تولید دارو و فرآورده های گیاهی به تفکیک محصول ۱۳۹۹ منبع: سازمان صمت

برش شهرستانی واحد های فرآوری گیاهان دارویی

ردیف	شهرستان	ظرفیت (تن)	درصد تامین مواد اولیه		میزان تامین مواد اولیه	
			داخل استان	خارج از استان	داخل استان	خارج از استان
1	استهبان	21	10	90	2.1	18.9
2	آباده	4.3	60	40	2.58	1.72
3	جهرم	304	70	30	212.8	91.2
4	داراب	2074.8	100	0	2074.8	0
5	سپیدان	795.5	98	2	779.59	15.91
6	سروستان	1449	30	70	434.7	1014.3
7	شیراز	338	50	50	169	169
8	فیروزآباد	31413.4	75	25	23560.1	7853.35
9	کوار	775.08	70	30	542.556	232.524
10	مرودشت	330	80	20	264	66
11	ممسنی	487	50	50	243.5	243.5
جمع کل		37992.08			28285.7	9706.404

جدول شماره ۱۶- ظرفیت شهرها در فرآوری گیاهان دارویی استان ۱۴۰۰ منبع: سازمان جهاد کشاورزی

برش محصولی میزان جذب گیاهان دارویی در واحدهای صنعتی فرآوری در استان فارس بر اساس محل تامین (داخل استان/خارج استان)

واحد: تن

گل محمدی			نعنا			بیدمشک		
داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع
4017.5	1782.6	5800	11693.6	3292	14985.6	1930.7	594.4	2525

نسترن			آویشن			گاوبیان		
داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع
1283.6	443	1726.6	1723.8	651.9	2375.7	442.7	142.2	584.9

رزماری			زیره			اسطوخدوس		
داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع	داخل	جمع	جمع
146.5	102.3	248.8	1389.1	461.2	1850.3	356.9	136.9	493.8

خارشتر			بابونه			به لیمو		
داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع
1068.4	351.6	1420	251.1	83.3	334.4	35.1	48.5	83.5

شیرین بیان			سایر			جمع کل		
داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع	داخل	خارج	جمع
25285	14915	40200	3946.8	1616.7	5563.5	53570	24621.4	78192.1

جدول شماره ۱۷: برش محصولی میزان جذب گیاهان دارویی در واحدهای صنعتی فرآوری در استان فارس بر

اساس محل تامین (داخل استان/خارج استان) منبع: سازمان جهاد کشاورزی

۴- دسته محصولات خوشه

به استناد آمار وزارت صمت و جهاد کشاورزی و ارزش صادراتی محصولات خوشه صنعتی گیاهان دارویی می توان دسته محصولات زیر را برای این خوشه متصور بود .

تولید عملی واحد های صنعتی دارای پروانه در سال ۱۳۹۹

نام گیاه	محصول	میزان تولید (تن)
گل محمدی	گلاب	2914
	اسانس	577.5
	عصاره	230
	بسته بندی گل محمدی	2078.5
نعنا	عرق	2959.1
	اسانس	10445.5
	عصاره	0
	بسته بندی نعنا	1581
بیدمشک	عرق	1543
	اسانس	0
	عصاره	0
	بسته بندی بیدمشک	982
نسترن	عرق	1101.5
	اسانس	10.05
	عصاره	0
	بسته بندی نسترن	615
آویشن	عرق	476.7
	اسانس	1542
	عصاره	0
	بسته بندی آویشن	357
گاوزبان	عرق	365.9
	اسانس	0
	عصاره	0
	بسته بندی گاوزبان	219

40.3	عرق	رزماری
107.52	اسانس	
0	عصاره	
101	بسته بندی رزماری	
437.3	عرق	زیره
1126	اسانس	
0	عصاره	
287	بسته بندی زیره	
159.8	عرق	اسطوخدوس
246	اسانس	
0	عصاره	
88	بسته بندی اسطوخدوس	
940	عرق	خارشتر
0	اسانس	
0	عصاره	
480	بسته بندی خارشتر	
163.5	عرق	بابونه
35.41	اسانس	
0	عصاره	
135.5	بسته بندی بابونه	
16	عرق	به لیمو
40	اسانس	
12	عصاره	
15.5	بسته بندی به لیمو	
5493.5	عرقیات	سایر
20	اسانس	
50	عصاره	

16610.6	گلاب	جمع
14149.98	اسانس	
292	عصاره	
6939.5	بسته بندی	
37992.08	جمع کل	

جدول شماره ۱۸- تولید عملی واحد های صنعتی دارای پروانه در سال ۱۳۹۹ منبع: ستاد گیاهان دارویی استان

فصل پنجم (شناسایی ذینفعان اصلی)

در جدول زیر ذینفعان اصلی مراکز تامین مواد اولیه دسته محصولات و سهم بازار هر محصول مشخص شده است:

ذینفعان خوشه:

نوع	نام دسته محصول	توضیحات
مواد اولیه خام (گیاهان دارویی)		کشت و پرورش گیاهان دارویی
		بهره برداری از عرصه های طبیعی
فرآوری گیاهان دارویی		بسته بندی (ساده و پودر شده) و ادویه جات
		نوشیدنی گیاهی
		عصاره
		روغن
		دمنوش
		اسانس
		داروهای گیاهی

فروشندگان (عطاری ها و فروشگاه های گیاهان دارویی)	بازاریابی و فروش گیاهان دارویی
صادرکنندگان	

تولیدکنندگان مواد اولیه خوشه گیاهان دارویی کشاورزان و بهره برداران از عرصه های طبیعی میباشند. از آنجایی که نحوه برداشت گیاهان دارویی، خشک کردن، انبارداری و نگهداری این گیاهان به شدت در مرحله فرآوری بر روی کیفیت محصول نهایی تولید شده تاثیر می گذارد، این بخش از زنجیره تولید از حساسیت بالایی برخوردار است .

از طرفی بدلیل سابقه تاریخی، فرهنگی و سنتی، بسیاری از کشاورزان و بهره برداران که غالبا عشایر و روستاییان می باشند، پس از برداشت گیاهان دارویی به کمک خانواده و اقوام و بواسطه ی دانش تجربی که از نسل های قبل به آنها منتقل شده است، گیاهان را خشک و تمیز می نمایند .

واحدهای فرآوری کننده صنعتی

در بخش صنایع تبدیلی و فرآوری گیاهان دارویی این امکان برای واحدها وجود دارد که با توجه به نوع محصول تولیدی، مجوز فعالیت خود را از یکی از مراجع زیر اخذ نمایند:

ردیف	مراجع صدور مجوز	پروانه بهره برداری	جواز تاسیس	مجموع
سازمان صنعت و معدن و تجارت	جهاد کشاورزی	۳۴	۳۰	۶۴
سازمان جهاد کشاورزی	صنعت و معدن و تجارت	۳۷	۲۹	۶۶
معاونت غذا و دارو	معاونت غذا و دارو	۳	---	۳
مجموع		۷۴	۵۹	۱۳۳

اطلاعات کارخانجات

اطلاعات کارخانجات صنایع تبدیلی با موضوع فعالیت فرآوری و بسته بندی گیاهان دارویی دارای مجوز از سازمان صمت									
ردیف	نام شرکت	ظرفیت	واحد سنجش	میزان جذب ماده خام بر اساس ظرفیت اسمی (تن)	نام محصول تولیدی	محل تامین مواد اولیه (درصد)			محل استقرار واحد صنعتی (شهرستان)
						داخل استان	خارج استان	واردات	
1	مک سینا	1500	تن	4000	عصاره و پودر شیرین بیان	55	45	0	فسا
2	سهامی تولید و صادرات ریشمک	1000	تن	4000	عصاره و پودر شیرین بیان	60	40	0	شیراز
3	سپیدان عصاره جنوب	1200	تن	4000	عصاره و پودر شیرین بیان	70	30	0	سپیدان
4	شیرین دارو	2400	تن	8500	عصاره و پودر شیرین بیان	50	50	0	شیراز
5	سهامی تولید و صادرات ریشمک	1600	تن	5000	عصاره و پودر شیرین بیان	60	40	0	شیراز
6	مجمع سینا کاغذ نوین قهرمان شیراز	450	تن	1700	عصاره شیرین بیان	80	20	0	سپیدان
7	کیمیا عصاره فارس	1400	تن	4500	عصاره شیرین بیان	60	40	0	مرودشت
8	صنایع فارس عصاره ایرانیان	1260	تن	4000	عصاره و پودر شیرین بیان	80	20	0	مرودشت
9	شیرین صمغ	1400	تن	4500	عصاره شیرین بیان	75	35	0	شیراز
جمع کل				12210	تن	40200			

تعداد واحد های صنعتی

لازم به ذکر می باشد که تعداد واحدها در جدول ذیل با احتساب واحدهایی که جواز تاسیس دارند و واحدهایی که پروانه بهره برداری دارند صورت گرفته است.

ردیف	نوع فرآوری	تعداد واحد
1	اسانس گیاهی	8
2	داروهای گیاهی	1
3	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی و شربت	76
4	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	4

5	بسته بندی انواع پودر گیاهی	9
6	بسته بندی گیاهان دارویی	13
7	تولید انواع اسیدهای چرب گیاهی	1
8	عرقیات گیاهی	75
9	عصاره گیاهی	4
10	عصاره و پودر شیرین بیان	11
11	سورت و بوجاری گیاهان دارویی	1
12	دم نوش گیاهی	2

سطح تکنولوژی

میزان ارزش افزوده تولید شده در گیاهان دارویی تا ۲۷۰۰ درصد برآورد شده است. هر چه میزان استفاده از دانش و تکنولوژی در فرآوری گیاهان دارویی بالاتر رود، ارزش افزوده تولید شده بیشتر خواهد بود. استفاده از دانش و تکنولوژی صرفاً مختص به بخش فرآوری نبوده و در بخش کاشت، برداشت، نگهداری و خشک کردن نیز از اهمیت بسیاری برخوردار است. ادوات کشاورزی تخصصی در زمینه کاشت و برداشت گیاهان دارویی تاثیر بسزایی در بالا بردن عملکرد تولید در واحد سطح (هکتار) دارند.

تجهیزات خشک کردن گیاهان دارویی برداشت شده از مهم ترین عوامل جهت حفظ مواد موثره دارویی و در نتیجه افزایش بهره وری و کیفیت فرآورده های دارویی میشود.

تکنولوژی های نوین استحصال مواد موثره و فرآوری گیاهان دارویی علاوه بر تولید محصول خالص تر و با کیفیت تر، در مصرف انرژی هم صرفه جویی کرده که این مساله ارزش افزوده بیشتری تولید می نماید. خوشه گیاهان دارویی استان فارس در اکثر مواردی که در بالا ذکر شده، از تکنولوژی های قدیمی و سطح پایینی استفاده می نماید.

در بخش برداشت گیاهان دارویی (خصوصا بذر گیاهان دارویی) به صورت سنتی عمل شده و از تکنولوژی جهت برداشت استفاده نمی گردد .

تجهیزات خشک کردن غالبا تجهیزاتی است که برای خشک کردن سبزی ها استفاده میشود و جهت خشک کردن گیاهان دارویی (با مواد موثره متفاوت و در نتیجه شیوه های متفاوت خشک کردن) تخصصی سازی نشده اند .

در بخش فرآوری و استحصال مواد موثره، واحدهای خوشه اکثرا از تکنولوژی های قدیمی که بعضا در کشورهای صنعتی و توسعه یافته دیگر جایگاهی ندارند، استفاده میکنند .

در اکثر واحدهای فرآوری سنتی و بعضا صنعتی، اسانس به عنوان محصول جانبی تولید استحصال میشود که کیفیت مطلوبی نداشته و بدلیل عدم دانش نگهداری اسانس تا زمان عرصه از میزان کیفیت آن بشدت کاسته میشود .

استفاده از تکنولوژی استخراج اسانس به وسیله گاز CO₂ و تجهیزات فوق بحرانی (Super critical)

اشتغال

جدول زیر نشان دهنده کمیت نیروی انسانی در هسته اصلی خوشه یعنی کارخانجات تولیدی می باشد :

ردیف	دسته محصول	تعداد اشتغال	تعداد اشتغال تامین گیاهان دارویی
1	شیرین بیان	310	1000
2	اسانسها و روغنهای گیاهی	165	120
3	نوشابه ها دمنوشهای گیاهی و بسنه بندی گیاهان دارویی	565	1100
	جمع	1040	2220

همانطور که مشخص است بیشترین حوزه اشتغال در تامین گیاهان دارویی می باشد از این جهت که صنایع تبدیلی در این حوزه هنوز رشد چشمگیری نداشته است و محصولات کشت شده اکثرا بصورت خام صادر می شوند.

فصل ششم (سایر ذینفعان)

مقدمه

به غیر از ذینفعان اصلی خوشه که در مرکز کسب و کار قرار دارند سازمانها و نهادها مراکز مالی و سرمایه گذاری شرکتهای ارایه کننده خدمات کسب و کار تامین کنندگان لوازم مصرفی و ... ترابری ارایه کنندگان خدمات فنی نیز در تعامل و نقش آفرینی در مسیر حیات و توسعه خوشه قرار دارند که در زیر به اختصار به نام ونقش آنها اشاره شده است.

الف) نهادها

انجمن تولید کنندگان گیاهان دارویی استان فارس

این انجمن از سال گذشته توسط اتاق بازرگانی شیراز تاسیس و انجمن مذکور دارای عضو نمی باشد و فقط هیئت موسس و هیئت مدیره تشکیل شده است

وظایف اصلی این انجمن در خوشه

توانمند سازی اعضای از نظر دانش نظری در خصوص تامین تولید و فروش گیاهان دارویی

حل تعارض بین اعضا و نهادهای پشتیبان

کمک به سیاستگذاری در خصوص اولویتهای و فرایندهای تولید و تامین گیاهان دارویی در استان فارس

اتاق بازرگانی و صنایع معادن استان فارس

کارخانه های صادراتی به تعداد ۲۲ شرکت عضو دارای کارت عضویت در این اتاق می باشند.

وظایف اصلی اتاق در خوشه

صدور مجور صادرات و واردات

انقالب دانش و مقررات صادرات و واردات به اعضا

حمایت از تشکیل تشکلهای خصوصی در حوزه تولید

دانشگاه علوم پزشکی

این اداره دارای یک اتصال اصلی به خوشه می باشد

- اداره نظارت بر مواد غذایی و بهداشتی استان فارس

این اداره از طریق نظارت بر محصول نهایی و مطابقت با استاندارد فرمول ساخت و نظارت میکروبی و آزمایشات بروی محصول با خوشه تماس دارد ضمن آنکه شرکتهای تولید کننده نوشابه های گیاهی دارای بیشترین تعامل برای ثبت و نظارت بر محصولات خود با توجه به پروانه ساخت اخذ شده می باشند

وظایف اصلی دانشگاه علوم پزشکی در خوشه

صدور مجوز ساخت محصول بهداشتی

نظارت بر تولید و محصول

صدور گواهی بهداشتی برای صادرات محصول

سازمان صنعت ، معدن و تجارت استان فارس

این سازمان تنها جهت صدور مجوز تاسیس یا طرحهای توسعه با اعضای خوشه درارتباط می باشد و بیشترین تعامل در خصوص مجوزات واردات موقت ریشه مک به استان بوده است که از کشور به استان فارس تقویض شده است

وظایف اصلی صمت در خوشه

صدور مجوز پروانه بهره برداری

صدور مجوز طرح توسعه

معرفی واحدهای صنعتی تحت پوشش جهت اخذ وام و تسهیلات

رفع موانع تولید

نظارت بر تولید و بازار محصولات

صدور مجوز قانونی جهت واردات موقت

جهاد کشاورزی استان فارس

معاونت توسعه صنایع روستایی و امور زراعت و ترویج در سازمان جهاد کشاورزی سه نهادی می باشند که یکی در زمینه صنایع و دومی در ارتباط با تامین کنندگان یعنی کشاورزان و سومی در خصوص ترویج کشت گیاهان دارویی در شهرستانهای استان فعال است.

وظایف اصلی این سازمان در خوشه

صدور مجوز پروانه بهره برداری

صدرو مجوز طرح توسعه

معرفی واحدهای صنعتی تحت پوشش جهت اخذ وام و تسهیلات

رفع موانع تولید

نظارت بر تولید تامین و بازار محصولات

ترویج کشت بهینه محصولات کشاورزی

نظارت . کنترل بازار محصولات کشاورزی

سیاستگذاری در حوزه کشت محصولات کشاورزی

تشکیل اتحادیه ها و تشکلهای قانونی در حوزه تولید تامین و بازار محصولات کشاورزی

شرکت شهرکهای صنعتی فارس

به دلیل قرار گرفتن پاره ای از واحدها در شهرک صنعتی شهرک صنعتی بزرگ شیراز ، شهرک شهید مصلحیان کازرون و شهرک

صنعتی فیروزآباد و سپیدان این شرکت در ۱۲ سال گذشته با واحدهای صنعتی در ارتباط بوده است .

وظایف اصلی این شرکت در خوشه

ایجاد زیر ساخت لازم برای استقرار صنایع

شناسایی و مکانی یابی و تملکهای زمینها جهت ایجاد شهرکهای صنعتی

ساماندهی نواحی صنعتی

حمایت از صنایع کوچک جهت برگزاری دوره های آموزشی تورهای صنعتی حمایت از پایان نامه ها توسعه فن آوری توسعه بازار

توسعه بازار و خوشه های صنعتی

معرفی واحدهای صنعتی تحت پوشش جهت اخذ وام و تسهیلات

اداره کل تامین اجتماعی فارس

با توجه به صنعتی بودن بیشتر واحدهای عضو خوشه و داشتن نیروهای ثابت از نظر بیمه این اداره با اعضای خوشه در تعامل است

سازمان امور اقتصادی و دارایی استان فارس

این سازمان از طریق اداره جات مستقر در شهرستانها با واحدهای صنعتی در ارتباط می باشد .

اتحادیه صنف عطاران شیراز

این اتحادیه با بیش از ۴۰۰ واحد صنفی فروشندگان محصولات خوشه دارای تعامل جهت صدور مجوز آموزش و نظارت می باشد

وظایف اصلی این اتحادیه شامل

صدور پروانه کسب

نظارت بر حسن قوانین کسب و کار توسط اعضا

ارتقا آموزش در حوزه شناخت حرفه و فن فروش داروهای گیاهی

اتحادیه ملی شیرین بیان ایران

با توجه به استقرار بیشتر واحدهای صنعتی شیرین بیان در استان فارس لذا از ۳ سال گذشته این اتحادیه به صورت ملی در اتاق ایران ثبت شده است

وظایف اصلی این اتحادیه

حل تعارضات در حوزه نظارت و صادرات ریشه و عصاره شیرین بیان

تعامل با نهادهای پشتیبان جهت حل تعارضات

ستاد گیاهان دارویی استان فارس

این ستاد با همکاری دو نهاد دانشگاه علوم پزشکی و سازمان جهاد کشاورزی ایجاد شده است و دارای کمیته هایی برای سیاستگذاری در حوزه تامین و تولید گیاهان دارویی در استان فارس می باشد:

ردیف	نام کمیته	رئیس کمیته
1	فنی آموزش و ترویج	دانشگاه علوم پزشکی
2	تولید و فراوری	رئیس باغبانی جهاد کشاورزی
3	بازاریابی	رئیس اتاق بازرگانی
4	تحقیق و توسعه	رئیس مرکز تحقیقات کشاورزی

وظایف اصلی این ستاد

سیاستگذاری و تعیین اولویتهای کشت و عرضه گیاهان دارویی در سطح استان

حل تعارضات قانونی جهت تولید و تامین گیاهان دارویی

تعریف پروژه های توسعه کشت گیاهان دارویی با صرفه اقتصادی در استان

اداره کل منابع طبیعی استان فارس

این اداره با توجه به قرار گرفتن ۹۰ درصد گیاهان دارویی به صورت رویش طبیعی در عرصه های منابع طبیعی استان فارس از نظر بهره مالکانه و کنترل و نظارت عرصه دارای بیشترین تعامل و ارتباط با تامین کنندگان گیاهان دارویی استان فارس می باشد

وظایف اصلی این اداره کل در خوشه

نظارت بر تصرف زمینهای عرصه طبیعی

تعیین حدود و مرزهای و پیمایش قوانین جاری در خصوص حفاظت از ارضی ملی و طبیعی استان

نظارت بر استفاده نهادهای عمومی و خصوصی از زمینهای طبیعی و ملی

اختصاص زمین از اراضی ملی مطابق شیوه نامه ها به صنعت و کشاورزی

میز ملی عرقیات نوشابه های گیاهی و اسانس

با ابلاغ سازمان توسعه تجارت ایران این ستاد با ریاست سازمان صمت به میزبانی فارس جهت رسته تولید عرقیات نوشابه های گیاهی و اسانس از ابتدای سال ۱۳۹۸ تشکیل گردیده است

وظایف اصلی میز ملی عرقیات نوشابه های گیاهی و اسانس در خوشه

ساماندهی تولید و صادرات در سطح ملی

حل مشکلات فرایندی در جهت صادرات به بازارهای هدف در سطح ملی

یکپارچه سازی تصمیمات نهادهای مرتبط در تولید و صادرات عرقیات گیاهی و اسانس در سطح ملی

ب) نهادهای مالی

بانکهای کشاورزی و ملت ملی توسعه تعاون و صندوق کارآفرینی امید جهت تسهیلات بنگاههای زود بازده در قالب سرمایه در گردش و خرید ماشین آلات در ۱۰ سال گذشته با بیش از ۳۰ درصد از واحدها در تعامل می باشند .

ج) تامین کنندگان

این تامین کنندگان شامل ۲ گروه می باشد ، تامین کنندگان ملزومات بسته بندی گیاهان دارویی و دیگری خود گیاهان دارویی می باشند که توسط کشاورزان در بیشتر شهرستانها قابل ذکر می باشد که با تخمین و مصاحبه با نهادهای پشتیبان بیش از ۹۰۰ کشاورز و جمع آوری کننده گیاهان دارویی در تعامل با خوشه می باشند

۱-تامین کنندگان ملزومات بسته بندی

این تامین کنندگان شامل تامین کنندگان بسته بندی تی بگ کارتن لیبل و ظروف بسته بندی دارو می باشند و تامین کنندگان این ملزومات شامل استانهای فارس ۱۰ شرکت ، اصفهان ۱۲ شرکت و تهران ۲۰ شرکت می باشند

۲-تامین کنندگان مواد اولیه اصلی

این تامین کنندگان شامل بهره برداران زارعی عمدتا در شمال استان فارس می باشند که بالغ بر ۹۰۰ نفر می باشند و در حدود ۲۰۰ نفر نیز در فارس به تامین و جمع آوری گیاهان دارویی از عرصه های طبیعی مشغول می باشند.

د)مراکز توزیع و نمایندگی

۳ کارخانه در این خوشه دارای شرکت توزیع و ۸ شرکت دارای نمایندگی می باشند و بقیه با شرکتهای توزیع در استانهای فارس ، تهران ، اصفهان ، گیلان و مازندران ، بوشهر و هرمزگان و خوزستان و مرکزی دارای قرارداد می باشند

ر)مصرف کنندگان نهایی

این مصرف کنندگان وابسته به محصول صادراتی یا داخلی به دو گروه تقسیم می گردند.

۱- مصرف کنندگان خارجی

کالای صادراتی شامل اسانسهای دارویی در کشورهایی نظیر آلمان فرانسه امارات عراق به فروش می رسد که شامل تلاش بازرگانان و واسطه ها می باشد و شرکتهای هیچکدام دارای نمایندگی در کشورها نمی باشند عصاره و پودر شیرین بیان توسط دو واسطه ایرانی به شرکتهای آلمانی و ایتالیایی فروخته شده و آنها نیز با برند خود به کشور آمریکا صادر می کنند. دمنوشهای گیاهی نیز در دوسال گذشته بیش از ۵ تن به امارات انگلیس و کانادا صادر شده است .گیاهان دارویی نیز به کشورهای چین آلمان فرانسه عراق امارات و... صادر می گردد.

۲- مصرف کنندگان داخلی

این مصرف کنندگان شامل گروه های زیر می باشد

داروسازان

این شرکتها در سالیان گذشته رشد بسیار بالایی داشته و با توجه به نیاز به اسانسها و عصاره ها و روغن های گیاهی بیش از ۱۰۷ شرکت دارو سازی را شامل شده است

عطاری ها

بیش از ۴۵۰ عطاری استانی و ۵۰۰ عطاری در کشور تولیدات کارخانجات خوشه را به فروش می رسانند

اصناف و فروشندگان اغذیه

دمنوشهای گیاهی و نوشابه های برعرقیات در استان و کشور فروشندگان محصولات خوشه می باشند

فروشندگان صنفی گلاب و عرقیات

شربتهای گیاهی و دمنوشها و نوشابه های گیاهی توسط این فروشندگان فروخته می شود

ز) خدمات حمل و نقل

۲۵ شرکت حمل و نقل در فارس در زمینه فروش داخلی برای ارسال اقدام به ارائه خدمات به خوشه می نمایند.

س) خدمات فنی

تعمیرات به دودسته مکانیکی و برقی تقسیم می شوند تعمیرات از نظر ملزومات و نیروی فنی از شیراز تامین میشود.

ش) خدمات آموزشی

۸ شرکت آموزشی نسبت به آموزش کشت داشت و تولید گیاهان دارویی در استان فارس اقدام می کنند.

فصل هفتم (تحلیل کسب و کار در سطح صنعت)

مقدمه

برای سنجش میزان جاذبیت صنعت که باعث ماندگاری یا عدم رغبت برای سرمایه گذاری و حیات بنگاه های داخلی خوشه است می توان تاثیر نیروهای مختلف صنعت همچون مسائل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، تکنولوژیک، محیطی و قانونی عملکرد آن را در نظر گرفت تا در نهایت بتوان شدت رقابت بین رقبای در صنعت را اندازه گیری نمود.

به روش PESTEL به بررسی این عوامل میپردازیم.

تحلیل کسب و کار در سطح صنعت

تحلیل PESTEL به عنوان یکی از اصول بازاریابی، تحلیل محیط به مثابه یک کل است که کسب و کار در آن فعالیت یا محصولاتش را عرضه می کند. همچنین شرکتها از این مفهوم به عنوان ابزاری برای بررسی محیطی که در آن فعالیت می کنند یا قصد دارند محصول، خدمات یا پروژه های را در آن شروع کنند استفاده می کنند. اینها عواملی نظام مند هستند که خارج از کنترل افراد قرار دارند و کسب و کارها باید استراتژی هایی اتخاذ کنند که به شکلی مسالمت آمیز با آنها هم زیستی کنند و در آن شرایط به کسب درآمد بپردازند.

بسیار مهم است که معنای PESTEL را به درستی دریابیم و بدانیم که هر کدام از حروف آن، نماینده ی جنبه ی مهمی از محیطی است که کسب و کار شما در آن فعالیت می کند PESTEL. سرنام واژه های زیر است:

- P سیاسی (Political) ؛
- E اقتصادی (Economic) ؛
- S اجتماعی (Social) ؛
- T تکنولوژیک (Technological) ؛
- E محیطی (Environmental) ؛
- L قانونی (Legal) ؛

بررسی جنبه های مختلف این تکنیک برای صنعتی که کسب و کاری در آن وجود دارد ضروری است. این چارچوب علاوه بر کمک به فهم بازار، یکی از ستون های مدیریت استراتژیک است که نه تنها مشخص می کند یک شرکت چه کاری باید انجام بدهد، بلکه اهداف و استراتژی های سازمان را نیز مورد توجه قرار می دهد.

در نتیجه این احتمال وجود دارد که هر کدام از این عوامل، برای صنعت‌های مختلف به شکل‌های متفاوتی اهمیت داشته باشند. اما برای هر استراتژی‌ای که یک شرکت می‌خواهد توسعه دهد، انجام تحلیل PESTEL واجب و ضروری است.

جنبه‌های مختلف تحلیل PESTEL

سیاسی

عوامل سیاسی شامل همه‌ی فعالیت‌های سیاسی درون یک کشور و نیز نیروی تأثیر احتمالی نیروی خارجی بر جنبه‌های مختلف کسب‌وکار است. این موارد مشخص‌کننده‌ی مزاج سیاسی و سیاست‌هایی است که یک دولت وضع می‌کند. تعرفه‌های تجاری و مالیات‌ها چیزهایی هستند که یک دولت بر روی تجار یا سازمان‌ها اعمال می‌کند و درآمد شرکت‌ها تحت تأثیر این عوامل به شدت تغییر می‌کند.

تجزیه و تحلیل محیط کلان کسب و کار - سیاسی

تجزیه و ارزیابی محیط کلان کسب و کار - سیاسی						
دلالت و اهمیت	تأثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل			
اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته	شدت تأثیر: فزاینده کاهنده ناشناخته	نوع تأثیر: مثبت منفی ناشناخته	دوره زمانی تأثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	تأثیر قوی: H متوسط: M ضعیف: L نامشخص: U	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تأثیر بگذارد	متناسب با نوع صنعت
بی اهمیت	ناشناخته	ناشناخته	۰-۶	L	-	تغییر ریاست جمهوری
مهم	ناشناخته	مثبت	۲۴+	H	عدم وجود برند های خارجی در بازار	محدودیت واردات
مهم	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	عدم واکسیناسیون عمومی ویروس کرونا تأثیر مثبت بر فروش محصولات می گذارد	واکسیناسیون
مهم	کاهنده	منفی	۱۲-۲۴	M	محدودیت های بین المللی از صادرات محصولات جلوگیری میکند	محدودیت صادرات
مهم	ناشناخته	منفی	۱۲-۲۴	M	ممنوعیت ایجاد فروشگاه در خارج از کشور	فروشگاه خارجی
حیاتی	ناشناخته	منفی	۶-۱۲	H	-	تحریم
ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	U	-	فشار های خارجی

حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۰-۶	H	-	تعرفه های تجاری
مهم	ناشناخته	منفی	۶-۱۲	M	وجود قوانین سختگیرانه در تولید و فروش محصولات	قوانین علوم پزشکی و بهداشت
حیاتی	فزاینده	مثبت	۰-۶	H	ارائه سیاست هایی همچون سوبسید میتواند تاثیر مثبت بگذارد	سیاست های تجاری
مهم	ناشناخته	مثبت	۶-۱۲	H	رایزنی در سازمان	منافع ذی نفعان
ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	M	باعث کاهش سرعت انجام امور می شود	تعارض های سیاسی داخلی
مهم	فزاینده	مثبت	+۲۴	H	باعث ایجاد نوآوری می شود	روابط بین المللی کشور
مهم	فزاینده	مثبت	+۲۴	H	انجام توافق های بین المللی باعث رونق بازار داخلی و خارجی و کاهش قیمت ارز می شود	توافق نامه های بین المللی

اقتصادی

این جنبه از تحلیل PESTEL شرایط اقتصادی رایج در یک کشور را در نظر می گیرد، همچنین اگر سناریوهای اقتصاد جهانی هم تأثیری بر روی این شرایط بگذارند باید به آنها توجه کرد. این عوامل شامل نرخ تورم، نرخ معاملات خارجی، نرخ سود و ... می شود. همه این موارد می توانند بر روی چرخه های عرضه و تقاضا تأثیر بگذارند و می توانند منجر به تغییرات بزرگی در فضای کسب و کار شوند.

جدول ۲ تجزیه و تحلیل محیط کلان کسب و کار - اقتصادی

تجزیه و ارزیابی محیط کلان کسب و کار - اقتصادی						
دلالت و اهمیت			تأثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل	
اهمیت نسبی:	شدت تاثیر:	نوع تاثیر:	دوره زمانی:	قوی: H متوسط: M ضعیف: L نامشخص: U	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد	متناسب با نوع صنعت
حیاتی	فزاینده	مثبت	۰-۶ ماهه			
مهم	کاهنده	منفی	۶-۱۲ ماهه			
بی اهمیت	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۲۴ ماهه			
ناشناخته			+۲۴ ماهه			
حیاتی	فزاینده	منفی	+۲۴	H	کاهش درآمد مشتری باعث خرید کمتر	درآمد مشتری
حیاتی	فزاینده	منفی	+۲۴	H	با کمبود درآمد قدرت خرید کاهش میابد	قدرت خرید مشتری

مهم	نامشخص	مثبت	+۲۴	M	سمت و سو به نوع یا کیفیت محصولات	تقاضای مشتری
مهم	فزاینده	منفی	+۲۴	H	افزایش روند بیکاری در کشور کاهش درآمد و کاهش قدرت خرید	نرخ اشتغال
مهم	فزاینده	منفی	۶-۱۲	M	تورم باعث افزایش بیکاری و کاهش رشد اقتصادی می شود	نرخ تورم
مهم	ناشناخته	منفی	۶-۱۲	M	نوسانات اقتصادی موجب افزایش ریسک و نااطمینانی در بازار میشود	نوسانات اقتصادی
مهم	ناشناخته	منفی	۶-۱۲	M	افزایش نرخ ارز باعث کاهش قدرت خرید مصرف کننده	نرخ ارز
مهم	فزاینده	منفی	۶-۱۲	M	افزایش نرخ بهره سبب افزایش سطح قیمت ها می شود	نرخ بهره
مهم	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	M	استفاده از روش های قیمت گذاری چالش برانگیز و استفاده از روش های امتیاز دهی	قیمت گذاری
مهم	فزاینده	مثبت	+۲۴	M	افزایش جمعیت سبب افزایش مصرف کننده ها	رشد جمعیت
مهم	فزاینده	منفی	۶-۱۲	M	مالیات باعث افزایش هزینه های تولید	مالیات
مهم	فزاینده	مثبت	+۲۴	M	بهبود فضای کسب و کار	سرمایه گذاری داخلی و خارجی
مهم	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	M	-	بودجه کشور
مهم	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	M	-	نقدینگی کشور
مهم	فزاینده	مثبت	۱۲-۲۴	M	افزایش فروش	تجارت و بازار
حیاتی	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	روابط تجاری مناسب باعث افزایش صادرات می شود	تجارت بین الملل
حیاتی	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	M	افزایش نرخ تعرفه واردات موجب افزایش فروش اجناس داخلی می شود	تعرفه گمرکی

اجتماعی

عوامل اجتماعی ذهنیت اجتماعی افرادی را نشان می دهند که در یک کشور خاص زندگی می کنند. این عوامل جنبه های فرهنگی، سن، مردم شناسی، جنسیت و کلیشه های مرتبط با آن را بررسی می کنند. گاهی وقت ها لازم است که این تحلیل شامل عوامل دینی نیز بشود (زمانی که قصد دارید نوع متفاوتی از محصولات را عرضه کنید).

جدول ۳ تجزیه و تحلیل محیط کلان کسب و کار - اجتماعی

تجزیه و ارزیابی محیط کلان کسب و کار - اجتماعی

دلالت و اهمیت				تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل
اهمیت نسبی: حیاتی	شدت تاثیر: فزاینده	نوع تاثیر: مثبت	دوره زمانی تاثیر: ۰-۶ ماهه	قوی: H متوسط: M ضعیف: L نامشخص: U	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد	متناسب با نوع صنعت
بی اهمیت	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۲۴ ماهه	M	-	سطح تحصيلات مصرف کنندگان
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	+۲۴	H	-	سلامت مردم
مهم	ناشناخته	مثبت	۶-۱۲	H	نگرش بهتر باعث افزایش فروش	نگرش های اجتماعی
مهم	فزاینده	مثبت	۱۲-۲۴	M	افزایش فروش با رفتار شناسی جامعه	رفتار جامعه در نسل های مختلف
مهم	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۲۴	M	تایین هدف سطح تولید کالا	ساختار طبقاتی
مهم	فزاینده	مثبت	۱۲-۲۴	M	تولید محصولات با در نظر گرفتن رده های سنی مشتری ها	رده های سنی مصرف کنندگان
مهم	ناشناخته	مثبت	۶-۱۲	M	فروش محصولات مطابق سبک زندگی در هر منطقه	سبک زندگی
حیاتی	فزاینده	مثبت	۱۲-۲۴	M	تبلیغات مناسب باعث مطرح شدن محصولات در بین مردم می شود	کمپین های اجتماعی جهت تبلیغات
ناشناخته	فزاینده	مثبت	+۲۴	U	جمعیت بیشتر فروش بیشتر	اندازه جمعیت
حیاتی	فزاینده	مثبت	+۲۴	H	فروش غیر حضوری و ارسال با پست و اسنپ یا تیپاکس	آسایش مردم
مهم	ناشناخته	مثبت	۶-۱۲	M	بهبود سلامت مردم	استفاده درمانی از محصولات
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	H	-	دیدگاه رسانه ها
ناشناخته	فزاینده	ناشناخته	۱۲-۲۴	M	تغییر محصولات طبق نیاز مشتری	تغییر الگوی خرید مشتری
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	H	-	ارزش های فرهنگی
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۲۴	M	-	مذهب
حیاتی	فزاینده	مثبت	+۲۴	H	بهداشت بهتر باعث اعتماد مشتری	بهداشت

جنبه‌های تکنولوژیک میزان پیشرفت تکنولوژی و نیز میزان یکپارچه‌سازی لازم سازمان را با آن در نظر می‌گیرند. این موارد شامل اتوماسیون، تحقیق و توسعه و میزان آگاهی از تکنولوژی در یک صنعت می‌شود.

جدول ۴ تجزیه و تحلیل محیط کلان کسب و کار- تکنولوژیکی

تجزیه و ارزیابی محیط کلان کسب و کار- تکنولوژیکی						
دلالت و اهمیت	تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل			
اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته	دوره زمانی: تأثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	نوع تأثیر: مثبت منفی ناشناخته	شدت تأثیر: فزاینده کاهنده ناشناخته	قوی: H متوسط: M ضعیف: L نامشخص: U	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تأثیر بگذارد	متناسب با نوع صنعت
مهم	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	گسترش کسب و کار و سرعت بخشیدن به آن	دسترسی به تکنولوژی
مهم	فزاینده	مثبت	۲۴+	H	نوآوری باعث بقای بلند مدت میشود و سازمان را به اهدافش نزدیکتر می‌کند	سطح نوآوری
مهم	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	تغییرات و به روز رسانی	تغییر فناوری
مهم	فزاینده	مثبت	۲۴+	H	افزایش کار تیمی، ارتقاء مهارت های ارتباطی، شناخت بازار	ارتباطات
حیاتی	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	معرفی محصولات و آگاه سازی مشتریان	تبلیغات
مهم	فزاینده	مثبت	۱۲-۲۴	M	رونق کسب و کار ، افزایش مشتری	شبکه های اجتماعی
مهم	فزاینده	مثبت	۱۲-۲۴	M	مطرح شدن و شناخت بهتر	راه اندازی سایت
مهم	فزاینده	مثبت	۲۴+	M	آسایش و راحتی مشتری	فروش اینترنتی

محیطی

این عوامل شامل چیزهایی می‌شوند که تحت تأثیر محیط پیرامونی هستند یا توسط آن تعیین می‌شوند. این جنبه از تحلیل PESTEL برای صنایع خاصی مانند گردشگری، زراعت، کشاورزی و غیره بسیار مهم هستند. عوامل تحلیل محیطی کسب و کار شامل شرایط اقلیمی، آب و هوا، موقعیت جغرافیایی، تغییرات جهانی آب و هوا و تأثیرات زیست محیطی می‌شود اما محدود به اینها نیست.

جدول ۵ تجزیه و تحلیل محیط کلان کسب و کار- محیطی

تجزیه و ارزیابی محیط کلان کسب و کار - زیست محیطی						
دلالت و اهمیت	تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل			
اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته	دوره زمانی: تاثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	نوع تاثیر: مثبت منفی ناشناخته	شدت تاثیر: فزاینده کاهنده ناشناخته	قوی: H متوسط: M ضعیف: L نامشخص: U	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد	متناسب با نوع صنعت
مهم	مثبت	مثبت	مثبت	M	توسعه کارآفرینی اشتغال سبز	مسائل زیست محیطی
مهم	مثبت	مثبت	مثبت	H	تضمین سلامت محصول و جلب اعتماد مشتریان	محصولات ارگانیک
حیاتی	مثبت	مثبت	مثبت	H	تولید محصولات سازگار با آب و هوای منطقه	شرایط آب و هوایی
مهم	مثبت	مثبت	مثبت	H	کشت گیاهان باعث کاهش آلودگی هوا می شود	آلودگی هوا
ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	U	-	قوانین بازیافت مواد
ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	M	-	تغییرات اقلیمی
مهم	ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته	U	-	بلایای طبیعی
مهم	مثبت	مثبت	مثبت	H	ایجاد شرایط محیطی لازم برای بومی سازی گیاهان	بومی سازی

قانونی

عوامل قانونی باید همه‌ی موارد حقوقی و روندهای موجود در اقتصاد را در نظر بگیرند. همچنین به استانداردهای ویژه‌ای که کسب و کار شما برای شروع تولید یا ارتقای یک محصول باید رعایت کند، توجه داشته باشد. این عوامل هم جنبه‌های داخلی دارند و هم جنبه‌های بیرونی. در هر کشور قوانین مشخصی وجود دارد که محیط کسب و کار را تحت تأثیر قرار می‌دهد، همچنین سیاست‌های مشخصی نیز هستند که شرکت‌های برای خودشان وضع می‌کنند. تحلیل قانونی هر دو جنبه را در نظر می‌گیرد و با توجه به این مقررات استراتژی مناسب را مشخص می‌کند. برای مثال این قوانین شامل قوانین مصرف‌کننده، استانداردهای ایمنی، قوانین کار و غیره می‌شود.

جدول ۶ تجزیه و تحلیل محیط کلان کسب و کار - قانونی

تجزیه و ارزیابی محیط کلان کسب و کار - قانونی			
دلالت و اهمیت	تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل

اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته	شدت تاثیر: فزاینده کاهنده ناشناخته	نوع تاثیر: مثبت منفی ناشناخته	دوره زمانی تاثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	قوی: H متوسط: M ضعیف: L نامشخص: U	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد	متناسب با نوع صنعت
مهم	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	H	همگام سازی شرکت با قوانین بین المللی	قوانین بین المللی
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	H	مثل استفاده محدود از سم و کود های شیمیایی در کشت یا احداث کارخانه در محدوده های مجاز	مقررات محیط زیست
حیاتی	فزاینده	مثبت	+۲۴	H	ساعت کار، حداقل مدرک تحصیلی، حداقل حقوق	قوانین استخدام
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	+۲۴	H	-	قوانین جواز کسب
مهم	ناشناخته	منفی	+۲۴	H	مثل قوانین منع درج خواص بر روی محصولات	قوانین بهداشت و علوم پزشکی
حیاتی	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	آموزش های لازم به کارکنان و کارمندان	قوانین آموزش
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	H	-	قوانین ضدانحصاری
حیاتی	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۲۴	H	دستیابی مصرف کنندگان به محصول با کیفیت و اصیل ، افزایش نظارت بر بازار	قوانین حمایت از مصرف کننده
مهم	ناشناخته	ناشناخته	۶-۱۲	M	با آینده نگری قوانین میتوان راهی برای مشکلات پیدا کرد و از ضرر ها جلوگیری کرد برای مثال اگر اینستاگرام فیلتر شود افرادی که در این شبکه فعالیت میکنند متضرر میشوند.	قانون گذاری های آینده

فصل هشتم (تحلیل کسب و کار در سطح بنگاه)

– تحلیل کسب و کار در سطح بنگاه:

در بحث رقابت تعاریف متعددی عنوان گردیده است که یکی از جامع ترین آنان پنج نیروی رقابتی پورتر^۵ به شمار می رود. در تعریف کلی از رقابت می توان گفت: رقابت^۶، محصول تلاش همیشگی و مستمر شرکت ها برای کسب منافع مشترک بیشتر در بازارهاست. این رقابت برای حفظ بقا، خارج کردن رقبا از میدان و کسب منافع بیشتر در رسیدن به اهداف سازمانی رخ می دهد. (دهکردی، ۱۳۸۳). در جهان امروزی رقابت بین شرکت ها تنها معلول وجود رقبا نیست بلکه رقابت در یک صنعت خاص، در اصول اقتصادی آن و نیروهای رقابتی موجود بازار ریشه دارد که فراتر از رقبا در سطحی متفاوت با آنان قرار می گیرد. مشتریان، عرضه کنندگان مواد اولیه، نوریسیدگان بالقوه و کالاهای جانشین همگی رقبایی هستند که ممکن است بر حسب نوع رشته صنعتی کم و بیش برجسته و فعال باشند. (پورتر، ۱۹۷۹). طبق تعریف مایکل پورتر وضعیت رقابتی در یک صنعت متکی به پنج نیروی اساسی است که عبارتند از:

۱- جدید الورودها

۲- خریداران

۳- رقبا (شدت رقابت)

۴- تامین کنندگان

۵- کالاهای جایگزین

در این تعریف هر یک از نیروهای رقابتی به تناسب صنعتی که شرکت در آن مشغول به فعالیت است، در رقابت موجود تاثیر می گذارد و در واقع این تعاملات و قدرت مشترک بین این نیروهاست که رقابت را در بازار معنی کرده و سود نهایی بالقوه هر صنعت را تعیین می نماید.

⁵ The Five Competitive Forces of Porter

⁶ Competition

نحوه تاثیر گذاری هر کدام از رقابتی بر رقابت موجود می تواند خود نیز اشکال متفاوتی به خود گیرد، به گونه ای که به طور مثال، جدید الورودها (از طریق برخورداری از ظرفیت های جدید، علاقه در به دست آوردن سهم بازار و غالباً منابع قابل توجه و...)، تامین کنندگان (از طریق اعمال قدرت چانه زنی خود در افزایش قیمت مواد اولیه و کاستن از کیفیت آن مواد و...)، خریداران (از طریق توانایی در نخریدن، حساسیت به قیمت، کیفیت و مطلوبیت کالا، فرهنگ خریدار و...) محصولات جایگزین (از طریق رقابت قیمتی، کیفی، کمی، تنوع در تولید، طراحی و...) و در نهایت رقبا (از طریق تعدد موجود در بازار، رشد کند صنعت، متمایز نبودن خدمت، بالا بودن هزینه ثابت و...)، بر رقابت موجود در بازار تاثیر می گذارند. (پورتر، ۱۳۸۳)

از دیدگاه پورتر، ترکیب عوامل فوق می توانند درجه رقابت پذیری ملی را تعیین نموده و شرکت های جهانی نیز تلاش دارند از مزیت رقابتی ملل در سیستم تولید جهانی بهره جویند.

الف. معیارهای ارزیابی قدرت چانه زنی مشتریان:

۱. تعداد خریداران : هر چه تعداد خریداران زیادتر باشد، قدرت چانه زنی خریداران کاهش می یابد، زیرا اگر آن ها کالا را نخرند، فرد دیگری آن را می خرد..

۲. قدرت ادغام عمودی پسرو خریدار : اگر خریدار قدرت ادغام عمودی پسرو داشته باشد، یعنی توان این که واحد قبل از خود در صنعت را بخرد و یا بسازد، قدرت چانه زنی آن بالا می رود. مثلاً تولیدکننده ی خودرو، اگر توان ساخت قطعات را داشته باشد، می تواند از قدرت چانه زنی بالاتری در مقابل قطعه ساز برخوردار باشد. یعنی اگر قطعه ساز قیمت بالاتری را پیشنهاد دهد تولیدکننده می تواند تهدید به ساخت قطعات نماید.

۳. حجم خرید : هرچه حجم خرید خریداران بالاتر باشد قدرت چانه زنی آن ها افزایش و هر چه حجم خرید خریداران کمتر باشد، قدرت چانه زنی آن ها کاهش می یابد.

۴. میزان اطلاعات خریدار از نحوه تولید و سایر اطلاعات فنی مربوط به محصول و یا فرایند : اگر خریدار اطلاعات کاملی از موارد مذکور داشته باشد، قدرت چانه زنی خریدار افزایش می یابد. البته در هر یک از موارد فوق فرض می شود عوامل قبلی ثابت فرض شده و تنها عامل مورد بحث تغییر می یابد.

در حال حاضر تعداد خریداران عمده خارجی گیاهان دارویی کشور ایران شامل کشورهای هند، روسیه، پاکستان می باشند به دلیل کم بودن خریداران قدرت چانه زنی خریداران بالا می باشد. کشور ایران به دلیل صادرات گیاهان دارویی به صورت فرآوری نشده روی این محصول از قدرت ادغام عمودی پیشرو برخوردار نیست. حجم خرید گیاهان دارویی از ایران نسبتاً خوب است اما تعدادکشورهایی که گیاهان دارویی از ایران خریداری می کنند محدود می باشد.

جدول ۸-۱ تجزیه و تحلیل محیط خرد صنعت - قدرت چانه زنی مشتریان

تجزیه و ارزیابی محیط خرد صنعت - قدرت چانه زنی مشتریان						
دلالت و اهمیت	تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل			
اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته	شدت تاثیر: فزاینده کاهنده ناشناخته	نوع تاثیر: مثبت منفی ناشناخته	دوره زمانی تاثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	H: قوی M: متوسط L: ضعیف U: نامشخص	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد؟	متناسب با نوع صنعت
اهرم های چانه زنی						
مهم	فزاینده	مثبت	6-12	H	در دوره ی "حق همیشه با مشتریست" رویکرد تمرکز بر مشتری گرایى در مقابل سازمان مداری	رویکرد تمرکز بر مشتری گرایى در مقابل سازمان مداری
حیاتی	فزاینده	مثبت	6-12	H	تقسیم بازار، اگر به کاهش خرید و از دست دادن تعدادی از مشتریان منجر شود، نامطلوب است.	تعداد خریداران
مهم	فزاینده	منفی	6-12	H	هزینه بدست آوردن یک مشتری وفادار و حفظ او، تا ۵ برابر یک مشتری جدید است. از طرفی بازاریابی دهان به دهان تنها راه بی	نسبت هزینه تعویض برای بنگاه به هزینه

تعویض برای مشتری	هزینه ی تبلیغ است. این هزینه برای مشتری، فقط محدود به پرس و جو و گرفتن اندکی اطلاعات می گردد.					
دسترسی مشتریان به اطلاعات	هر چه اطلاعات شفاف تری در اختیار مشتری قرار گیرد، اعتماد بیشتری خواهد کرد و راحت تر و مطمئن تر انتخاب می کند و این به اعتبار برند می افزاید.	M	6-12	مثبت	فزاینده	مهم
امکان برقراری رابطه با تامین کنندگان، از سوی مشتری	ارتباط مشتری با تامین کنندگان، تاثیر قابل ملاحظه ای در قیمت و رفتار او نخواهد داشت مگر اینکه باعث درک نوعی بی عدالتی در قیمت گذاری شود که آن هم وسیع نیست.	نامشخص	-	نامعلوم	نامشخص	بی اهمیت
دسترسی به محصولات جایگزین	رفتار مصرف کننده، یکی از فاکتورهای تاثیرگذار بر رفتار تولید کننده است. هرچه محصولات نوین تر بیشتر باشد، تاثیر آن بر تولید شدیدتر خواهد بود.	H	6-12	منفی/مثبت	فزاینده	حياتی
حساسیت نسبت به قیمت						
نسبت قیمت به خرید کل	گیاهان دارویی کالای مفیدی است که استفاده از آن در سبد مصرفی خانوار سهم کمی دارد	M	6-12	مثبت	-	مهم

تفاوت محصول	با افزایش آگاهی مشتریان، آنچه محصولات را متمایز می کند، قابلیت های یکتای آنهاست که باعث می شود مشتری آن را برتر بداند.	H	6-12	مثبت	فزاینده	مهم
هویت برند	برند یک تعهد است و این خود به تنهایی اهمیت این قضیه را مشخص می کند.	H	6-12	مثبت	فزاینده	حیاتی
اثرات کیفیت	گیاهان دارویی محصولات مصرفی هستند و تصویری که از آن در ذهن مشتریان است، ماده موثره، استاندارد ها یا طعم و ظاهر است. اگر شرکتی این امر را مورد توجه قرار دهد، ممتاز خواهد شد.	H	+24	مثبت	فزاینده	حیاتی
سود خریدار	اگر خریدار احساس کند با کیفیت مناسبی محصول خوبی خریده، هزینه ای که پرداخت کرده را در نقش یک سرمایه گذاری تصور می کند و نه یک هزینه. این سبب می شود بازخورد مثبتی چون توصیه ی خرید آن برند به دیگران هم اتفاق بیفتد.	H	+24	مثبت	فزاینده	حیاتی
مشوق های تصمیم گیران	اگر تبلیغات مناسب و فرهنگ سازی مناسب روی فروش محصول انجام نشود، ادراکات و پیش ذهنیت ها و برندهای قدیمی تر همچنان پابرجا خواهند ماند و بازاری برای محصول نو وجود نخواهد داشت.	M	0-6	مثبت	فزاینده	مهم

ب. معیارهای ارزیابی قدرت چانه‌زنی عرضه‌کنندگان:

۱. تعداد عرضه‌کنندگان: هرچه تعداد عرضه‌کنندگان افزایش می‌یابد، قدرت چانه‌زنی آن‌ها کاهش می‌یابد زیرا اگر این عرضه‌کننده کالا را به‌فروش نرساند ما می‌توانیم از یک عرضه‌کننده دیگر آن کالا را بخریم، بنابراین قدرت چانه‌زنی عرضه‌کننده کاهش می‌یابد.
۲. تعداد محصولات جایگزین عرضه‌کننده: هرچه تعداد محصولات جایگزین عرضه‌کننده کمتر باشد، قدرت چانه‌زنی عرضه‌کننده بالا می‌رود و هرچه تعداد محصولات جایگزین عرضه‌کننده بیشتر باشد، قدرت چانه‌زنی عرضه‌کننده پایین می‌آید.
۳. فروش عمده عرضه‌کننده: اگر خریدار فروش عمده انجام دهد، قدرت چانه‌زنی آن کاهش می‌یابد.
۴. میزان تمایز بین محصولات عرضه‌شده: اگر تمایز بین محصولات عرضه‌کننده بالا باشد، قدرت چانه‌زنی بالا می‌رود.
۵. میزان هزینه‌های ثابت عرضه‌کنندگان: هر چه هزینه‌های ثابت عرضه‌کنندگان بالاتر باشد، قدرت چانه‌زنی آن‌ها کاهش می‌یابد. علت این امر آن است که عرضه‌کننده به خاطر هزینه اولیه بالا، حاضر نیست به راحتی از بازار خارج گردد و می‌خواهد محصول خود را هر طوری که هست، بفروشد.
۶. قابلیت ادغام عمودی پیشرو: اگر عرضه‌کننده قدرت ادغام عمودی پیشرو بالاتری داشته باشد و توانایی خرید و یا ساخت واحد بعد از خود در زنجیره عرضه را داشته باشد، قدرت چانه‌زنی عرضه‌کننده بالا می‌رود.

جدول ۸-۲ تجزیه و تحلیل محیط خرد صنعت - قدرت چانه‌زنی تامین‌کنندگان

تجزیه و ارزیابی محیط خرد صنعت - قدرت چانه‌زنی تامین‌کنندگان						
دلالت و اهمیت	تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل			
اهمیت نسبی:	شدت تاثیر:	نوع تاثیر:	دوره زمانی:	H: قوی	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد؟	متناسب با نوع صنعت
حیاتی	کاهنده	منفی	۶-۰ ماهه	M: متوسط		
مهم	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۶ ماهه	L: ضعیف		
				U: نامشخص		

بی اهمیت ناشناخته			۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه			
مهم	فزاینده	مثبت	6-12	H	اگر فقط به یک تامین کننده متکی باشیم، او امکان دارد ما را به اصطلاح برقصد. بنابراین بهتر است همواره جایگزین استراتژیکی برای خود در نظر بگیریم.	تمایز ورودی ها
مهم	فزاینده	منفی	0-6	H	به خصوص اگر تامین کننده انحصاری باشد، با مشکلات جدی مواجه می شویم.	هزینه های تعویض
مهم	فزاینده	مثبت	6-12	M	این برای یک تولید کننده بسیار عالیست که دستش باز باشد.	وجود ورودی های جایگزین
حیاتی	فزاینده	منفی	6-12	H	اگر با هم لابی کنند، تنها متضرر و بازنده ی میدان، تولید کننده خواهد بود.	تمرکز تامین کنندگان
مهم	فزاینده	منفی	6-12	M	برای تامین کنندگان به دلیل کاهش هزینه های حمل و نقل، و برای تولیدکنندگان به دلیل تولید به موقع است	اهمیت حجم برای تامین کنندگان

هزینه ها نسبت به خرید	هرچه هزینه بیشتری برای پارت محصول بپردازیم، قیمت تمام شده ی محصول بالاتر می رود. از طرفی این هزینه رابطهی مستقیم دارد با حجم خرید بنابراین با یک معادلهی دو پارامتری مواجه هستیم.	H	6-12	منفی	فزاینده	مهم
-----------------------	---	---	------	------	---------	-----

ج. معیار ارزیابی قدرت جایگزینی کالاهای جایگزین:

هر چه کالایی آسان تر جای کالای دیگر را بگیرد، قدرت جایگزینی آن کالا بالاتر است و رقابت در آن صنعت بیشتر می شود.

به طور اساسی دو عامل بر سهولت جایگزینی موثرند:

۱. هزینه

۲. عملکرد

کالایی راحت تر جایگزین کالای دیگر می شود که هزینه کمتر و عملکرد بالاتری داشته باشد. مثلاً موتورسیکلت جایگزین سواری در جاده نمی شود زیرا عملکرد موتورسیکلت پایین تر از سواری است. بطور کلی هر کالایی که سود بیشتری داشته باشد، علاقه مندی برای تولید جایگزین های آن بیشتر است.

قدرت جایگزینی کالای گیاهان دارویی بالا می باشد بدلیل تنوع در انواع نوشیدنی ها، چای ها، دمنوش ها، انواع قهوه، مواد شیمیایی و غیر طبیعی در دارو ها و لوازم آرایشی و بهداشتی، متناسب ساختن آنها با ذائقه های مختلف جایگزین های بسیار قوی گیاهان دارویی می باشند اما در صورت صادرات گیاهان دارویی به صورت فرآوری شده و ایجاد تنوع طعم در این فرآوری ها می توان این جایگزینی را کاهش داد.

جدول ۸-۳ تجزیه و تحلیل محیط خرد صنعت - کالای جایگزین

تجزیه و ارزیابی محیط خرد صنعت - کالاهای جایگزین						
عوامل تجزیه و تحلیل	یادداشت	تاثیر بالقوه	دلالت و اهمیت			
متناسب با نوع صنعت	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد؟	H: قوی M: متوسط L: ضعیف U: نامشخص	دوره زمانی	نوع تاثیر:	شدت تاثیر:	اهمیت نسبی:
			تاثیر:	مثبت	فزاینده	حیاتی
			۰-۶ ماهه	منفی	کاهنده	مهم
			۶-۱۲ ماهه	ناشناخته	ناشناخته	بی اهمیت
			۱۲-۲۴ ماهه			ناشناخته
			۲۴+ ماهه			
مزیت قیمتی جانشین ها	افزایش استفاده از مواد شیمیایی و غیر طبیعی در صنایع دارو و غذا باعث کاهش فروش گیاهان دارویی می گردد.	H	6-12	منفی	فزاینده	مهم
هزینه های تعویض کالا		M	6-12	ناشناخته	ناشناخته	مهم
تمایل خریداران به استفاده از کالای جانشین	معمولا تمایل به استفاده از چای و قهوه بیشتر از تمایل به مصرف گیاهان دارویی می باشد.	H	6-12	منفی	فزاینده	مهم

د. معیار ارزیابی قدرت تهدید تازه واردها:

رقبای جدید با ورود خود به صحنه رقابت، علاقه به کسب سهم بازار داشته و در نهایت ظرفیت‌های جدیدی ایجاد می‌نمایند. بطور کلی این نیرو شامل عواملی است که امکان وارد شدن رقبای جدید به عرصه رقابت در صنعت را تسهیل نموده و یا بالعکس آنرا مشکل می‌سازد. در چنین شرایطی اگر موانع ورود تازه واردین زیادتر باشد، تازه واردین فشار زیادی را باید از سوی رقبای تثبیت شده خود تحمل نمایند. شدت تهدید ناشی از ورود رقبای جدید به عوامل زیر بستگی دارد:

۱. سرمایه مورد نیاز: اگر سرمایه مورد نیاز برای ورود به یک صنعت زیاد باشد، افراد کمتری وارد آن صنعت شده و قدرت تهدید تازه واردها کاهش می‌یابد.

۲. دسترسی به کانال‌های توزیع: هرچه دسترسی به کانال‌های توزیع برای تازه واردها راحت تر باشد، قدرت تهدید تازه واردها افزایش می‌یابد (نوشابه) و هرچه دسترسی به کانال‌های توزیع مشکل تر باشد، قدرت تهدید تازه واردها کاهش می‌یابد (مانند ورود به ساخت کالاهای دارویی)

۳. امتیازات ویژه: هرچه افراد موجود در صنعت دارای امتیازات ویژه بیشتری باشند (نام تجاری معتبر، سابقه نیک و غیره) قدرت تهدید تازه وادها کمتر می گردد مانند کوکاکولا که در صنعت نوشابه دارای نام تجاری معتبر است و هر کسی نمی تواند به سادگی در این صنعت وارد شده و با کوکاکولا رقابت نماید.

۴. میزان تمایز: هرچه تمایز در یک صنعت بیشتر باشد، قدرت تهدید تازه واردها کمتر می شود. مثلاً کسی نمی تواند وارد صنعت خودرو شود اما افراد به راحتی می توانند وارد صنعت گچ شوند.

۵. منحنی یادگیری یا تجربه: طبق این منحنی هر چه زمان بیشتری می گذرد هزینه ما در یک صنعت کاهش می‌یابد زیرا هر چه زمان بیشتری می گذرد، تجربه ما در صنعت بیشتر می شود و می توانیم هزینه های خود را در صنعت کاهش دهیم. هرچه صنعت

دارای منحنی یادگیری بالاتری باشد، یعنی زمان بیشتری طول بکشد تا بتوانیم خود را به نقطه Min هزینه در آن صنعت برسانیم، قدرت تهدید کمتر می‌شود زیرا زمان زیادی لازم است تا قادر باشیم در آن صنعت تجربه کسب نموده و هزینه‌ی خود را کاهش داده و در نهایت با سایر شرکت‌ها رقابت نماییم.

۶. سیاست‌های دولت: هر چه دولت در ورود تازه واردها سخت‌گیری بیشتری نماید، قدرت تهدید تازه واردها کاهش می‌یابد و هرچه آسان‌تر بگیرد قدرت تهدید تازه واردها افزایش می‌یابد. به عنوان مثال اگر دولت جهت ایجاد کارگزاری بورس قوانین سختی را وضع نماید، بنابراین قدرت تهدید تازه واردها کاهش خواهد یافت.

جدول ۸-۴ تجزیه و تحلیل محیط خرد صنعت - موانع ورود

تجزیه و ارزیابی محیط خرد - موانع ورود						
عوامل تجزیه و تحلیل	یادداشت	تاثیر بالقوه	دلالت و اهمیت			
متناسب با نوع صنعت	درباره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد؟	H: قوی M: متوسط L: ضعیف U: نامشخص	دوره زمانی تاثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	نوع تاثیر: مثبت منفی ناشناخته	شدت تاثیر: فزاینده کاهنده ناشناخته	اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته
صرفه جویی نسبت به مقیاس	روی سود و بازده سهام اثر می‌گذارد	M	6-12	مثبت	فزاینده	مهم
جایگاه برند	روی رفتار خرید مصرف کننده و برداشت او اثر دارد.	H	6-12	مثبت	فزاینده	مهم

ویژگی خاص محصول	وقتی انتخاب برای مشتری راحت باشد، راحت تر خرید می کند.	M	6-12	مثبت	فزاینده	مهم
هزینه تعویض	-	نامشخص	-	ناشناخته	ناشناخته	ناشناخته
احتیاجات سرمایه ای	زمانیکه سرمایه بر وبا آخرین فناوری به عرصه رقابت وارد می شویم. هزینه ی تولید کاهش یافته و سود حاصل از تعداد فروش افزایش می یابد.	H	6-12	مثبت	فزاینده	حیاتی
حساسیت به مزیت رقابتی	زمانیکه سرمایه بر وبا آخرین فناوری به عرصه رقابت وارد می شویم. هزینه ی تولید کاهش یافته و سود حاصل از تعداد فروش افزایش می یابد.	L	6-12	ناشناخته	ناشناخته	مهم
منحنی یادگیری	هر چه بازار و سلیقه ی مصرف کننده و آینده تغییرات بیشتر آگاه باشیم، تولید به روز تر و با هزینه ی کمتری انجام می شود.	H	6-12	مثبت	فزاینده	حیاتی
دسترسی به اطلاعات	در بازار رقابتی، برتری نسبی با تولید کننده ای است که اطلاعات به روزتری دارد هر چه بیشتر راجع به رقبا و مشتریان و روند های آینده بدانیم، بهتر عمل خواهیم کرد.	H	6-12	مثبت	فزاینده	حیاتی
حساسیت طراحی به قیمت	هر چه مشتریان متفاوت تری داشته باشیم، محصولات متنوع تری تولید	H	6-12	مثبت	فزاینده	مهم

	خواهیم کرد. همچنین برخی طرحهای اصیل ایرانی هستند که خودشان قیمت بالایی به دنبال دارند.					
تلافی جویی احتمالی	معمولاً در صنایع به هم پیوسته ای چون گیاهان دارویی، همکاری اهمیت زیادی دارد و خارج از عرف بازار عمل کردن، تنبیهاتی به دنبال خواهد داشت که از آن جمله، بایکوت خرید و لابی بر علیه برند خواهد بود.	H	6-12	ناشناخته	ناشناخته	مهم

۵. معیار ارزیابی قدرت رقابت رقبای موجود:

غالباً قویترین نیروی رقابتی است و شدت ضعف آن بستگی به عواملی به شرح ذیل دارد:

۱. همترازی رقبا: هرچه رقبای موجود در یک صنعت مشابه تر باشند (از نظر سرمایه، تعداد پرسنل، قیمت، تکنولوژی، کیفیت، حجم تولید و ...) قدرت رقابت در آن صنعت بیشتر می گردد.

۲. تعداد رقبا: هرچه تعداد رقبا در یک صنعت بیشتر باشد، شدت رقابت بیشتر می گردد.

۳. هزینه ثابت: هر چه هزینه ثابت در صنعت بیشتر باشد، شدت رقابت در آن صنعت بیشتر می گردد.

۴. موانع خروج: هر چه موانع خروج از صنعت بیشتر باشد (سیاست های دولت، سرمایه سنگین، ...) شدت رقابت بیشتر می گردد.

۵. هزینه تبدیل: هر چه هزینه تبدیل در یک صنعت بیشتر باشد، شدت رقابت بیشتر می گردد.

در این صنعت بحث رقبا بسیار مهم می باشد. به دلیل بحث فرآوری بسیاری از کشورها که قبلاً در این صنعت صادراتی انجام نمی دادند اخیراً با خرید گیاهان دارویی بصورت خام و انجام فرآوری روی این محصول خود نیز اقدام به صادرات گیاهان دارویی می کنند و از کشوری مانند ایران که سابقه طولانی در زمینه تولید این محصول دارد پیشی گرفتند در اینجا به بررسی رقبای کشور ایران و بازارهای هدفشان می پردازیم:

جدول ۸-۵ تجزیه و تحلیل محیط خرد صنعت - تعیین کنندگان رقابت

تجزیه و ارزیابی محیط خرد صنعت - تعیین کنندگان رقابت						
دلالت و اهمیت	تاثیر بالقوه	یادداشت	عوامل تجزیه و تحلیل			
اهمیت نسبی: حیاتی مهم بی اهمیت ناشناخته	دوره زمانی تاثیر: ۰-۶ ماهه ۶-۱۲ ماهه ۱۲-۲۴ ماهه ۲۴+ ماهه	H: قوی M: متوسط L: ضعیف U: نامشخص	در باره اینکه چگونه ممکن است عاملی که در سمت چپ قرار گرفته بر روی کسب و کار شما تاثیر بگذارد؟	متناسب با نوع صنعت		
مهم	ناشناخته	ناشناخته	۱۲-۲۴	M	رشد صنعت	رشد صنعت که نتیجه ی تبلیغات و بازاریابی و جلب توجه مصرف کننده به گیاهان دارویی است، باعث رونق کسب و کار می شود و برعکس.
حیاتی	فزاینده	مثبت	۶-۱۲	H	نسبت هزینه ها به ارزش افزوده	هر چه به کمک فناوری، هزینه ی تولید را بیشتر کاهش دهیم، ارزش افزوده ی بیشتری در اثر افزایش حجم فروش حتی در صورت کاهش قیمت به دست می آید.
کم اهمیت	-	-	-	M	افزافه ظرفیت تولید ناپیوسته	در صورت وجود بازارهای اضافی، مهم خواهد شد و باعث رونق کسب و کار
حیاتی	فزاینده	مثبت	۰-۶	H	تفاوت های محصول	با افزایش آگاهی مشتریان، آنچه محصولات را متمایز می کند، قابلیت های

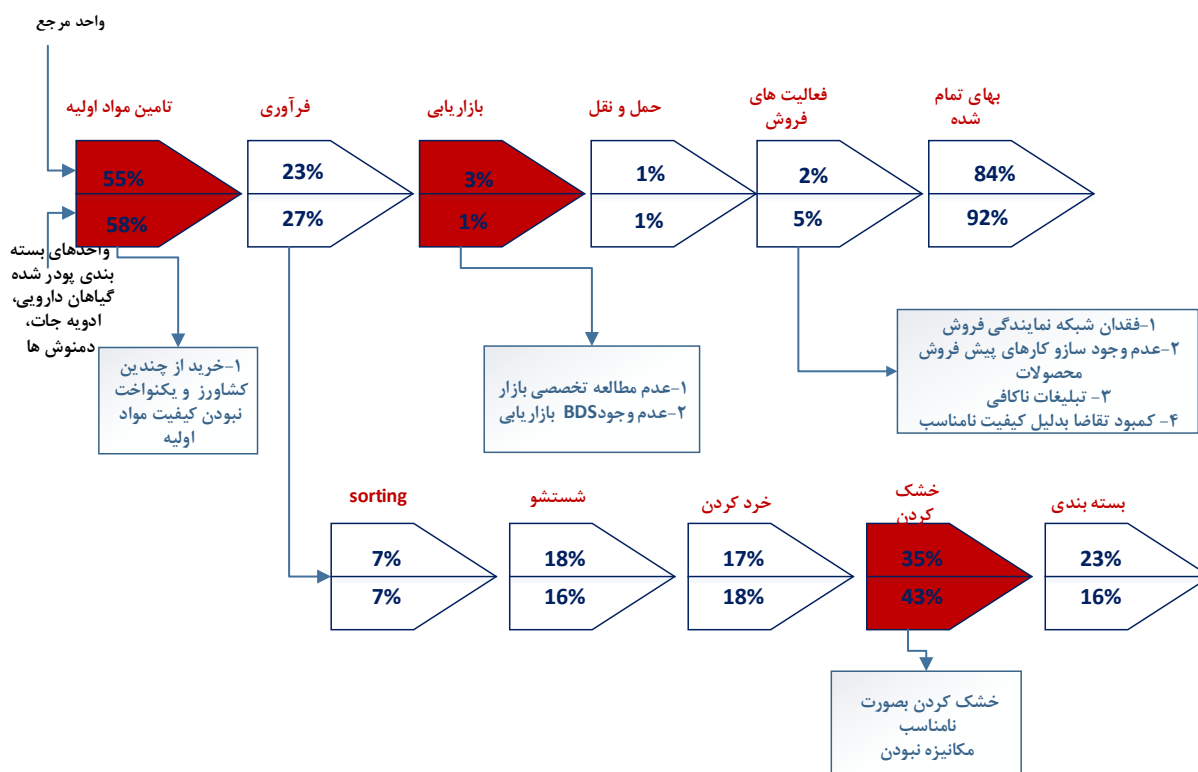
	یکتای آنهاست که باعث می شود مشتری آن را برتر بداند. از طرفی چون کالای مصرفی است دوره تاثیر آن کمتر از ۶ ماه است					
هویت برند	برند تنها یک اسم نیست، بلکه یک تعهد و یک ذهنیت است. بنابراین اهمیت فوق العاده ای دارد. برند نخستین چیز است که در مطرح شدن نام کالا به ذهن می رسد.	H	6-12	مثبت	فزاینده	حیاتی
تمرکز و توازن	بسته به محدوده بازار، عملکرد متمرکز یا پراکنده و متوازن یا متمایز تفاوت خواهد داشت. اگر بازار کوچکی را هدف قرار داده ایم که سلاقی مشتریان مشابه است، استراتژی تمرکز و توازن موثر است و اگر بازاری با مشتریان دارای علایق گوناگون داشته باشیم، یا بازار ما گسترده باشد، استراتژی تنوع و عدم توازن موثر خواهد بود.	M	+24	مثبت/منفی	-	مهم
پیچیدگی اطلاعات	هرچه اطلاعات کارآمدتر و به روزتری دسترسی داشته باشیم بهتر بازار را پیش بینی می کنیم و عملکرد بهتری خواهیم داشت. از طرفی اگر اطلاعات فقط در لابی	H	6-12	مثبت/منفی	فزاینده	حیاتی

	ها موجود باشد، ورود به صنعت خطرناک و پرهزینه است.					
تنوع رقبا	هرچه رقبا بیشتر و متمایز تر باشند، پاسخگویی به محصولات آنها با تولید محصول مشابه سخت تر خواهد شد و این هزینه های رقابت را بالا می برد.	H	6-12	منفی	فزاینده	حیاتی
ریسک مشارکت	اگرچه شراکت برای تشکیل سرمایه بسیار حیاتیست، اما حیاتی تر از آن، اعتماد طرفین است که باعث تعیین سرنوشت کسب و کار خواهد شد.	H	6-12	مثبت/منفی	فزاینده	حیاتی
موانع خروج	اصولا خروج از کسب و کار در ایران، با مشکل مواجه است. از طرف دیگر اگر درآمد منطقه ای به آن صنعت وابسته باشد، خروج سخت تر خواهد بود.	H	+24	منفی	فزاینده	حیاتی

فصل نهم (تحلیل زنجیره ارزش)

۱) زنجیره ارزش واحدهای بسته بندی پودر شده گیاهان دارویی، ادویه جات و دمنوشها

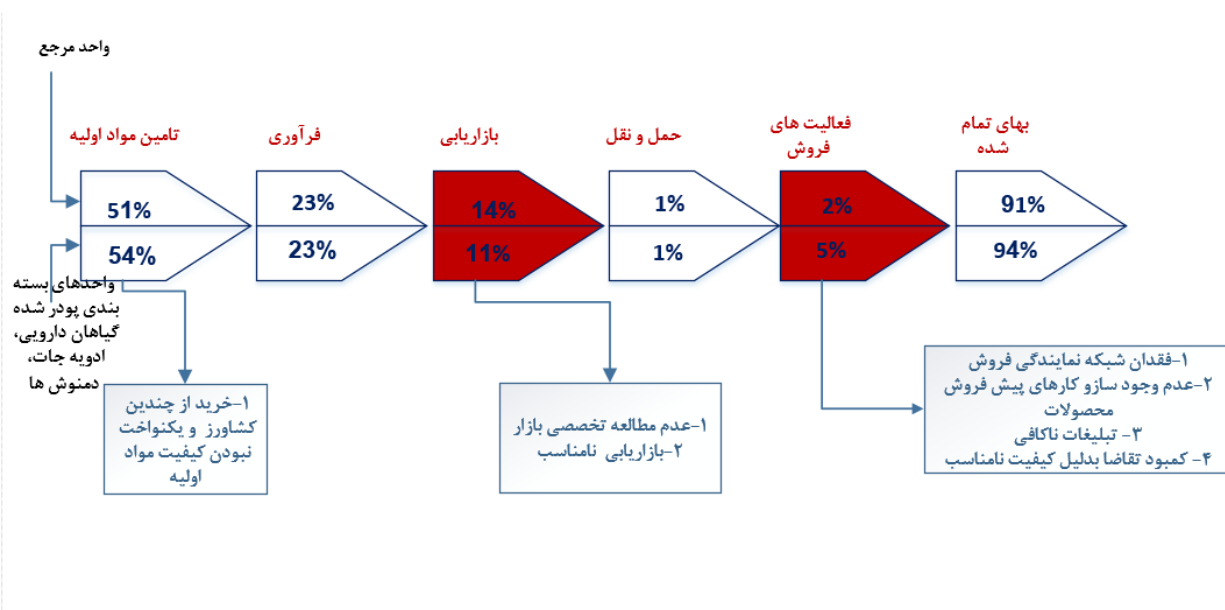

همانطور که در چارت نمایش داده شده است واحدهای مورد نظر بدلیل نداشتن خرید تضمینی و نبود شبکه تامین جهت فراهم کردن مواد اولیه مورد نیاز ناچار به خرید محصولات با کیفیت غیریکنواخت از کشاورزان متعدد می باشند در حالی که واحد مرجع با استفاده از خرید تضمینی از کشاورزان مورد نظر نه تنها محصولات با کیفیت نسبتا بهتری تهیه می کند بلکه با قیمت از قبل توافق شده مواد اولیه مورد نیاز خود را تامین می کند. و در بخش فرآوری قسمت مهم خشک کردن محصولات می باشد که اگر براساس دانش تخصصی صورت نپذیرد ماده موثره که از این محصولات قابل استخراج می باشد بسیار کاهش یافته و این مسئله تاثیر بسزایی در کیفیت محصولات دارد.

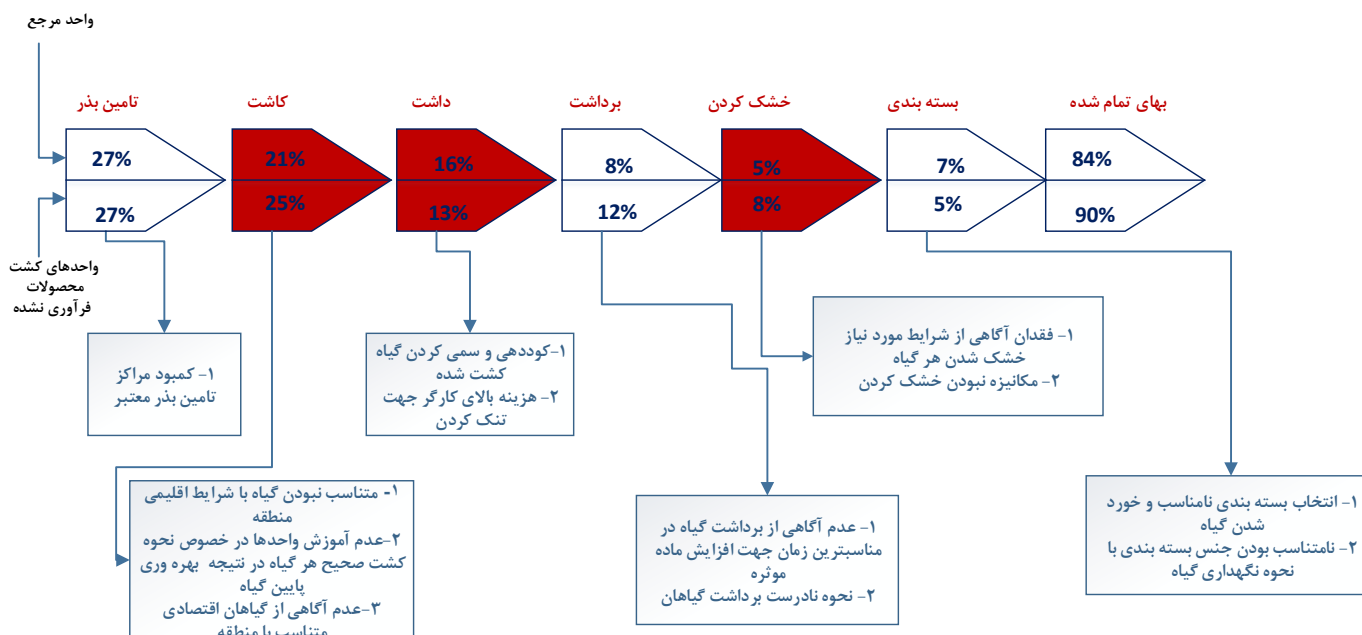
همچنین در زمینه بازاریابی از آنجاییکه واحد مرجع در این قسمت هزینه به مراتب بیشتری می کند در نتیجه با پیدا کردن بازار هدف خود و نیاز سنجی متناسب با آن هزینه فعالیت های فروش خود را کاهش می دهد در حالیکه واحدهای خوشه بدلیل صرفه جویی در هزینه ها در قسمت بازاریابی هزینه لازم را انجام نداده در نتیجه در قسمت فروش متحمل هزینه بیشتری خواهد شد.

با توجه به برنامه های عملیاتی سال اول و شرکت کردن واحد ها در نمایشگاه های آگرو فود و گلفود دبی و آشنایی آنها با واحدهای فروش تجهیزات در سایر استان های کشور نه تنها با شیوه های جدید خشک کردن گیاهان دارویی آشنا شدند بلکه این امکان برای آنها فراهم گردید تا با برگزاری جلسات B2B با واحدهای فروش تجهیزات در سطح ملی مشکلات مربوط به خشک کردن گیاهان را تا حدودی کاهش داده و از روش های جایگزین استفاده نمایند. و همچنین با مشاهده سایر واحدها در سطح ملی و بین المللی آنها را در خصوص ظرفیت بازار، رقبا، کشش بازار و کشورهای فعال در این حوزه آشنا کردو

همانطور که در شکل بالا قابل مشاهده است پس از مرتفع گردید مشکلات زنجیره ارزش در سال قبل مشکلات حال حاضر واحد ها در خصوص فروش و بازاریابی حرفه ای می باشد تا بتوانند گستره بازار خود را توسعه دهند و محصولات تولیدی خود را در سطح ملی و بین المللی به فروش برسانند.

۲) زنجیره ارزش واحدهای کشت گیاهان دارویی

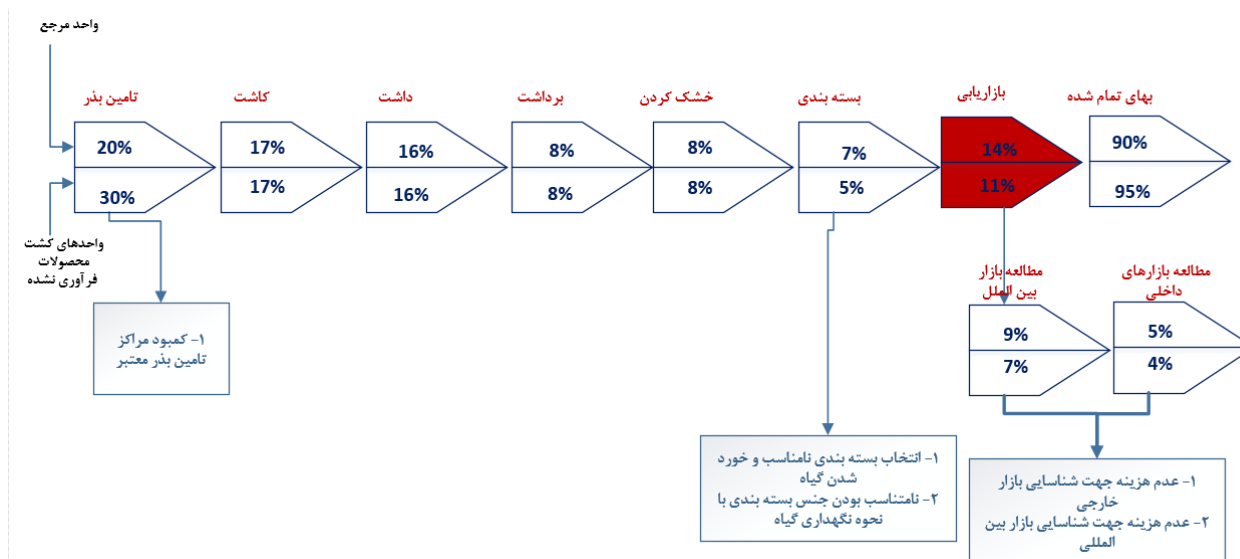
در مورد واحد های کشت می توان اظهار داشت که از آنجاییکه اکثر واحد های خوشه از افراد با دانش تخصصی در این حوزه استفاده نمی کنند در نتیجه بدلیل عدم آگاهی از نحوه کشت صحیح محصول خود هر ساله میزان زیادی از محصولات آنها از بین می رود و یا بدلیل متناسب نبودن گیاه انتخابی با شرایط اقلیمی مورد نظر بهره وری محصولات کاهش می یابد.

در قسمت داشت نیز کشاورزان بدلیل عدم آگاهی از نحوه صحیح نگهداری و رشد گیاهان برای جلوگیری از رشد آفات طبق عادت از سموم استفاده می کنند و یا حتی برای رشد سریعتر از کودهای شیمیایی استفاده می کنند که در نهایت موجب سمی شده گیاه شده و در نهایت اینگونه گیاهان خریداری نخواهند داشت.

در قسمت خشک کردن نیز کشاورزان بدلیل عدم اطلاع از نحوه خشک کردن صحیح اینگونه گیاهان و راه های علمی مورد نظر جهت تعیین زمان و شرایط مناسب خشک کردن این گیاهان موجب کاهش کیفیت محصولات و یا تغییر رنگ محصولات می شوند.

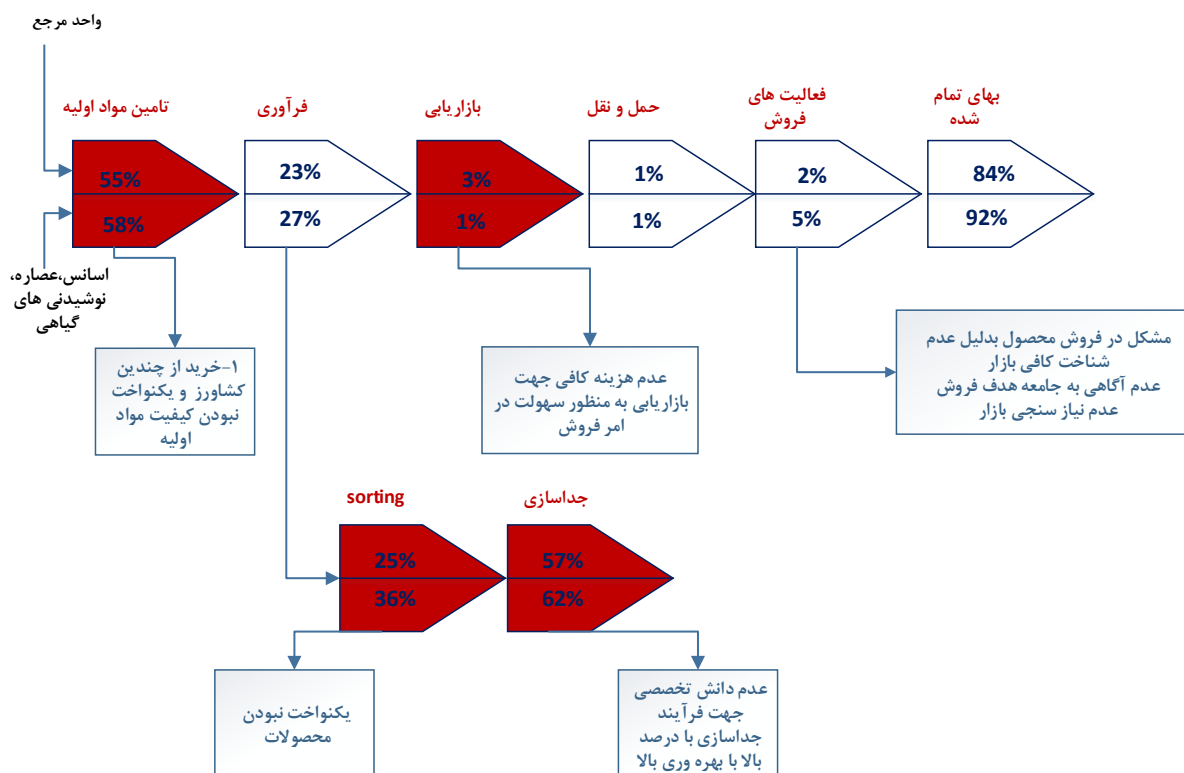

با توجه به اینکه در برنامه عملیاتی سال اول طی انعقاد تفاهم نامه با مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس ۳۲ دوره آموزشی در چهار منطقه استان فارس جهت واحدهای کشت برگزار گردید و طی این دوره آموزش های لازم از مرحله قبل از کاشت تا خشک کردن به کشاورزان داده شد لذا مشکلات موجود در زنجیره ارزش سال اول مرتفع گردید. همچنین با برگزاری نشست فناورانه بصورت B2B با کارشناس فناور از کشور چین واحدها در خصوص نیازهای فناورانه خشک کردن گیاهان مشکلات ۲ عدد از واحد ها مورد بررسی قرار گرفت و دستگاه های مورد نیاز معرفی گردید.

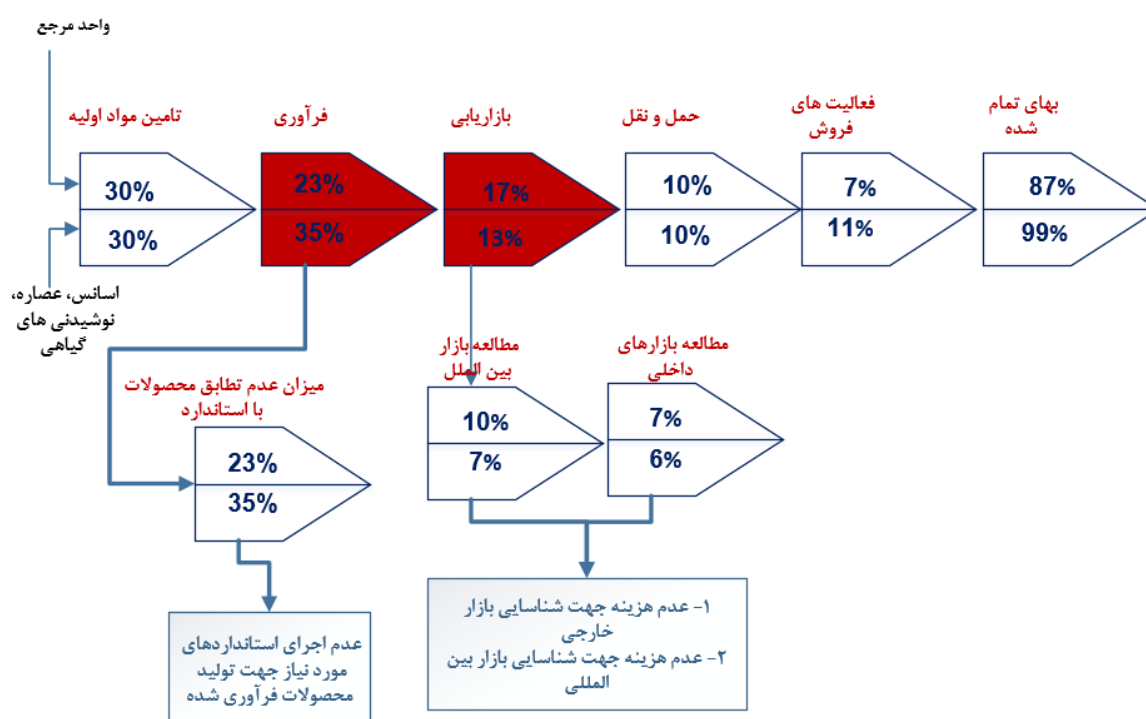
شکل بالا زنجیره ارزش واحدهای کشت محصولات فراوری نشده در سال دوم می باشد که همانطور که مشخص می باشد پس از رفع شدن مشکلات قبلی در حال حاضر مشکل عمده در این حوزه مرتبط با بخش بازاریابی می باشد که ذینفعان با وجود کاشت محصولات قادر به شناسایی بازارهای داخلی و خارجی نمی باشند که همین امر موجب کاهش میزان فروش آنها گردیده است.

۳) زنجیره ارزش واحدهای تولید عصاره، اسانس، نوشیدنی های گیاهی

در مورد محصولات اسانس و عصاره و نوشا به های گیاهی بحث مواد اولیه مهم می باشد چون کیفیت این مواد است که میزان درصد ماده موثره را تعیین می کند که هر چه ماده موثره بیشتر باشد کیفیت محصول نهایی بالاتر می باشد. در قسمت فرآوری نیز واحد های خوشه از آنجاییکه از سطح مکانیزاسیون بالایی برخوردار نیستند هزینه فرآوری برای آنها به مراتب بیشتر از واحد با مکانیزاسیون بالا متحمل می شود به این دلیل که اولاً بدلیل خرید مواد اولیه با کیفیت غیریکنواخت هزینه sorting بیشتری باید پردازد و از طرف دیگر بدلیل متخصص نبودن اکثر این واحد ها در حوزه گیاهان دارویی درصد اسانس و عصاره و عرقیات استخراج شده از حجم ثابتی از مواد اولیه برای این واحد ها کمتر بوده و متحمل هزینه بیشتری می شوند. همچنین در زمینه بازاریابی از آنجاییکه واحد مرجع در این قسمت هزینه به مراتب بیشتری می کند در نتیجه با پیدا کردن بازار هدف خود و نیاز سنجی متناسب با آن هزینه فعالیت های فروش خود را کاهش می دهد در حالیکه واحدهای خوشه بدلیل صرفه جویی در هزینه ها در قسمت بازاریابی هزینه لازم را انجام نداده در نتیجه در قسمت فروش متحمل هزینه بیشتری خواهد شد.

با توجه به اینکه در برنامه عملیاتی سال اول همانگونه که قبلا توضیح داده شد با انعقاد تفاهم نامه با مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان و برگزاری جلسات در خصوص تعیین مراکز تامین بذر مورد تایید مذاکراتی صورت پذیرفت و نتیجه بر آن شد که این موضوع با حمایت ستاند گیاهان دارویی مرتفع گردد و تا حدودی مورد بررسی قرار گرفته است. و همچنین با برگزاری رویداد فناورانه ذینفعان مشکلات خود را در خصوص فرآوری گیاهان دارویی در رویداد مطرح کردند و پیشنهادهای حمایتی از مراکز دانشگاهی جهت تسهیل امور خود دریافت نمودند. و همچنین با برگزاری نشست فناورانه B2b با کشور چین دستگاه پیشرفته جهت استخراج اسانس و عصاره مطلق با استفاده از تکنولوژی فوق بحرانی کربن به آنها پیشنهاد گردید تا درصد خلوص مواد استخراجی خود را افزایش داده و توان رقابت در حوزه بین الملل را داشته باشند.

همانطور که در شکل بالا نشان داده شده است در حال حاضر مشکل موجود در زنجیره ارزش اسانس، عصاره، نوشیدنی های گیاهی در عدم تطابق استاندارد عمده ای از محصولات تولیدی واحدهای فرآوری می باشد و همچنین عدم هزینه مناسب جهت شناسایی بازارهای داخلی و خارجی جهت توسعه بازار محصولات خود.

فصل دهم (آنالیز نهادی)

الف) تحلیل نهادی روابط بین شرکتهای اصلی (سیستم اصلی تولید)

در هسته اصلی تولید کارخانجاتی با دو نوع ارتباط دیده می شود گروه کارخانجات شیرین بیان این محصول با توجه به شرایط تامین و انحصاری که در صادرات توسط یک یا دونفر ایجاد شده است ارتباط تنگاتنگی واحدها برای تبعیت از قیمت صادراتی داشته و از آن تخطی نمی کنند چرا که متعهد به حفظ آن هستند در مورد کارخانجات اسانسگیری نیز تعدادی به بازار هدف دسترسی داشته و برای دیگر واحدها از طریق واسطه فروش را انجام می دهند در مورد محصولات دیگر فراوری نظیر دمنوش و دارو گیاهی و نوشابه های گیاهی ارتباط بر اساس تامین و پیمانکاری دیده می شود بدین صورت که پاره ای از واحدهای خوشه بعضی از محصولات خود را جهت تولید و یا تامین گیاه دارویی از دیگر واحدها انجام می دهند

ب) تحلیل نهادی موسسات حمایتی (با علامت اختصاری SI)

۱) نهادها

انجمن تولید کنندگان گیاهان دارویی استان فارس

این انجمن از دو سال پیش با ۵ نفر موسس زیر نظر اتاق بازرگانی شیراز اقدام به تاسیس نموده است با توجه به ترکیب آن هنوز به انسجام برای جلب عضو نرسیده است و تاثیری بر فضای کسب و کار این صنعت نداشته است.

اتحادیه عطاران و سقط فروشان شیراز

این اتحادیه بر اساس وظایف مشخص شده آن در اتاق اصناف جهت صدور مجوز فعالیت و آموزش شغل عطاری در حوزه فروش گیاهان دارویی به صورت خرده فروشی با بیش از ۱۵۰ عضو در شیراز فعالیت دارد. فعالیت آن در حوزه تامین گیاهان دارویی نیز تاثیر فراوانی دارد و بسیاری از مبادلات توسط اعضای اتحادیه صورت می گیرد.

اتحادیه شیرین بیان ایران

این اتحادیه گرچه منحصر به فعالیت تنها ۱۲ شرکت تولیدی است ولی به خاطر تولید محصول استراتژیک شیرین بیان توانسته اند علاوه بر داشتن سهم صادراتی در کشور از طریق ثبت این اتحادیه در تصمیم گیریهای این صنعت نقش آفرینی نمایند اعضا دارای ارتباط مالی بایکدیگر می باشند ولی در امور توسعه اصلا ورود نکرده اند و قایل به اجرای پروژه های بهبود نیستند

اتاق بازرگانی و صنایع معادن و کشاورزی شیراز

اعطای مجوزها و فراهم کردن فضای آموزشی اقدامی توسعه این نهاد در این خوشه می باشد فعالیت آن در خصوص گیاهان دارویی مزیت دار نیز با حمایت از طرحهای پژوهشی دنبال می گردد

دانشگاه علوم پزشکی

- اداره نظارت بر مواد غذایی و بهداشتی استان فارس

این اداره از طریق نظارت بر محصول نهایی و مطابقت با استاندارد فرمول ساخت و نظارت میکروبی و آزمایشات بروی محصول با خوشه تماس دارد. بیشترین تاثیر این نهاد در اعطای محوزهای ساخت متمرکز بوده و دارای تعارض با واحدهای تولید کننده فراوری گیاهان دارویی جهت ثبت خواص دارویی گیاهان دارویی است و اعضای خوشه نیز دارای تعامل جهت حل این عارضه نیستند

- اداره بهداشت محیط استان فارس

ارتباط واحدهای مستقر در شهرستانها با اداره بهداشت همواره تگاتنگ می باشد .
اداره نظارت کلیه وظائف و مسئولیتها را از طریق این اداره در کارخانجات خوشه اعمال می کند

سازمان صنعت ، معدن و تجارت استان فارس

این سازمان در چند سال گذشته بیشترین تاثیری که داشته مربوط به حل مشکل تامین ریشه شیرین بیان می باشد این سازمان در بخش توسعه خارجی آن با تفویض صورت گرفته از وزارت خانه نسبت به صدور واردات موقت ریشه شیرین بیان در مقابل تولید و صادرات عصاره آن موافقت کرده و سالیانه نزدیک به ۱۰ هزار تن ریشه شیرین بیان به کشور وارد شده و مشکل عدم وجود زخایر کافی در کوتاه مدت برطرف شده است

جهاد کشاورزی استان فارس

معاونت توسعه صنایع روستایی و امور زراعت در سازمان جهاد کشاورزی دو نهادی می باشند که یکی در زمینه صنایع و دیگری در ارتباط با تامین کنندگان یعنی کشاورزان دارای ارتباط می باشند. این دو نهاد از طریق معرفی متقاضیان به بانکها در چند سال گذشته با واحدهای صنعتی و تامین کنندگان در ارتباط مناسبی بوده اند . ایجاد کمیته گیاهان دارویی در این ۷ سال گذشته در راستای حل مشکل تامین گیاهان دارویی اقدامات خوبی از نظر تعامل بین دستگاهی برداشته شده است ولی این تعامل به تعریف

پروژه توسعه ای در جهت حل مشکل تامین نشده است و صرفا در قالب پروژه های پایلوت کشت گیاهان دارویی در وسعت گم به صورت غیرنظاممند دنبال می گردد.

اداره کل منابع طبیعی استان

این اداره با توجه به رشد بیشتر گیاهان دارویی در عرصه های طبیعی و برداشت توسط تامین کنندگان همواره دارای تعارض با واحدهای خوشه بوده است برداشت غیر اصولی سالیانی است ذخایر گیاهان دارویی به خصوص شیرین بیان را با مشکل همراه کرده است و همچنین عدم شناسایی و رسمیت برداشت کنندگان از منابع طبیعی و نبود سیستم برای صدور مجوز و شناسایی این ذینفعان از جمله مشکلات فعلی این نهاد است

شرکت شهرکهای صنعتی فارس

این شرکت به غیر از رسالت آن در فراهم سازی امکانات زیر ساختی برای ایجاد و استقرار واحدهای صنعتی در خوشه می باشد ولی در سالیان اخیر با توجه به آنکه توسعه صنایع کوچک از رسالتهای این نهاد می باشد. شروع به تعریف پروژه توسعه خوشه ای در زمینه توسعه گیاهان دارویی در استان نموده است. ضمن آنکه در ۶ سال گذشته از پروژه های تحقیقاتی در زمینه شیرین بیان حمایت کرده است گرچه مورد استفاده توسط صنعت قرار نگرفته است.

اداره کل تامین اجتماعی فارس

به دلیل نا آشنایی بیشتر واحدها با قوانین تامین اجتماعی و تسهیلاتی که می تواند مشمول کارگران باشد معمولا سیاست مدیران کارگاهها بر استفاده از کارگران موقت و غیر دائمی است که سابقه حضور کمتری در واحد داشته باشند از اینرو این اداره نتوانسته در جهت ایجاد رفاه برای کارگران و رضایت برای کارفرما گامی مشخص بردارد.

سازمان امور اقتصادی و دارایی استان فارس

عدم شفافیت موضوع مالیاتی و پنهان کاری واحدهای صنعتی در خصوص ابزار واقعی درآمد باعث شده اعضای خوشه هموار دارای تعارض با این نهاد باشند

سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی استان فارس

با توجه به عدم وجود استاندارد مدون در خصوص کاشت برداشت تولید و مصرف گیاهان دارویی این سازمان هنوز تعاملی با خوشه به صورت موثر و توسعه ای نداشته است

۲) نهادهای مالی

در این چند سال وزارت کار با تعریف طرح تکاپو اقدام به مزیت شناسایی در استان نموده و از طرحهایی توسعه ای و ایجادي در زمینه کشت گیاهان دارویی و ایجاد صنایع فرآوری حمایت کرده است که به غیر از اعطای تسهیلات به بیش از ۱۰۰ متقاضی در آخرین حمایت از طرح مشارکتی و پیمانکاری کشت گیاهان دارویی به مبلغ ۹۰ میلیارد ریال در فارس حمایت کرده است. این برنامه های توسعه ای توسط صندوق کارآفرینی امید بانک کشاورزی بانک ملی به متقاضیان وام پرداخت شده است .

فصل یازدهم (آنالیز سطح سرمایه اجتماعی)

جهت این آنالیز ماتریس همکاری را در بررسی چهارماهه اول ارائه می نماییم :

عدد ۱: ذینفعان شناختی از یکدیگر ندارند

عدد ۲: روابط مثبت و تاریخچه ای از همکاری مشترک اثراتی بر خوشه دارد

عدد ۳: گرایش شدید به همکاری بر مبنای تاریخچه موجود

عدد ۴: روابط با اثر قابل توجه بر کل خوشه

NA : همکاری دارای موضوعیت نیست

		ش ب که ال ف	ش ب که ب
	پایان مرحله مطالعه شناختی	پایان سال اول	پایان مرحله مطالعه شناختی
نهادهای و s	انجمن	اتحادیه شیرین بیان	اتحادیه شیرین بیان
اتحادیه شیرین بیان	۱	۱	-
اتحادیه عطاران	۱	۱	-
شرکت شهرکهای صنعتی	۲	۳	۱
جهاد کشاورزی	۲	۲	۲
منابع طبیعی	۲ / A	۲ / A	۱
استاندارد	۲	۲	۱
دانشگاه علوم پزشکی	۱	۱	۲
دارایی	۲ / A	۲ / A	۱
تامین اجتماعی	۲ / A	۲ / A	۲
اتاق بازرگانی	۴	۴	۱
صمت	۱	۱	۲
ذینفعان خوشه	۱	۲	۲
گمرک	۲	۲	۱
شرکت فرداد مانا	۲ / A	۲ / A	۲ / A
شرکت یارس امین	۲ / A	۲ / A	۲ / A
شرکت فروغ افکار	۲ / A	۲ / A	۲ / A
سیر فارس	۲ / A	۲ / A	۲ / A
شرکت گمبا	۲ / A	۲ / A	۲ / A
خانم زارع	۲ / A	۲ / A	۲ / A
میانگین سطر	۱,۷	۱,۹	۱,۴
		۱,۶	

۱,۳	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	N / A	۲	N / A	-	اتحادیه عطاران	پایان مرحله مطالعه شناختی	ش ب که پ
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	N / A	۲	N / A	-		پایان سال اول	
۱,۷	N / A	N / A	۱	۲	۱	۲	N / A	۲	۳	۳	N / A	۱	۱	۱	۱	۲	-	شرکت شهرکهای صنعتی	پایان مرحله مطالعه شناختی	ش ب که ت	
	N / A	N / A	۲	۲	۲	۳	N / A	۳	۳	۳	N / A	۱	۲	۲	۲	۳	-		پایان سال اول		
۱,۵	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۳	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۱	-	جهاد کشاورزی	پایان مرحله مطالعه شناختی	نهاد		
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۳	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۲	-		پایان سال اول	ف		
۱	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	-	منابع طبیعی	پایان مرحله مطالعه شناختی	نهاد ب			
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۱	۱	۱	۱	۱	۱	-		پایان سال اول				
۱,۶	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۲	۱	۲	۱	۱	۲	-					استان دارد	پایان مرحله مطالعه شناختی	نهاد پ

۱,۹	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۳	۲	۲	۱	۱	۲	-									پایان سال اول	
۱,۲	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۱	۱	۲	N / A	N / A	-										پایان مرحله مطالعه شناختی	دانشگاه پزشکی
۱,۵	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۲	۱	۲	N / A	N / A	-										پایان سال اول	
۰,۶	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۰	۱	۰	۱	۱	-											پایان مرحله مطالعه شناختی	دارای
۱	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۱	۱	۱	۱	-											پایان سال اول	
۲	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	N / A	N / A	-												پایان مرحله مطالعه شناختی	تأمین اجتماعی
۲	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	N / A	N / A	-												پایان سال اول	
۲	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۲	۲	-													پایان مرحله مطالعه شناختی	اتاق بازرگانی
۳	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۳	۳	۳	-													پایان سال اول	
۱,۵	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۲	-														پایان مرحله مطالعه	صمت

[illegible]

۱,۳	۱	۱	۲	-																	شرکت فروغ افکار	پایان مرحله مطالعه شناختی	B DS پ
۲,۳	۲	۲	۳	-																		پایان سال اول	
۱,۵	۲	۱	-																		شرکت سیر فارس	پایان مرحله مطالعه شناختی	B DS ت
۲	۲	۲	-																			پایان سال اول	
۱	۱	-																			شرکت گمبا	پایان مرحله مطالعه شناختی	B DS ث
۲	۲	-																				پایان سال اول	
-	-																				خانم زارع	پایان مرحله مطالعه شناختی	B DS ج
-	-																					پایان سال اول	

فصل دوازدهم (تحلیل SWOT)

عوامل خارجی		عوامل داخلی		
تهدید	فرصت	نقاط ضعف	نقاط قوت	
برداشت بی رویه و خطر انقراض برخی گونه های دارویی	گرایش روزافزون مردم به طب گیاهی و سنتی (به خصوص در اپیدمی کووید ۱۹)	عدم رعایت استانداردهای ملی در مرحله کاشت، داشت، برداشت محصول در سطح منطقه	وجود تنوع بالای گونه های گیاهی	مواد اولیه
افزایش قیمت مواد اولیه و عدم ثبات در قیمت ها بدلیل خشکسالی، کاهش منابع طبیعی، واسطه گری و ...	امکان دستیابی به بازارهای خارجی و منطقه ای	عدم رعایت استانداردهای جهانی در مرحله کاشت، داشت، برداشت محصول در سطح منطقه	شرایط اقلیمی متفاوت در استان	
کاهش میزان بارش استان و خشکسالی	وجود حمایت های دولتی در زمینه کشت گیاهان دارویی و کشت جایگزین		وجود متخصصان خبره و دانشگاهی در زمینه گیاهان دارویی در این استان	
عدم وجود تسهیلات با بهره کم جهت حمایت کشاورزان	قابلیت اخذ گواهی ارگانیک برای محصولات کشت شده	عدم شناخت کافی نسبت به بازار این محصولات	بکر بودن استان در زمینه پوشش گیاهی	
عدم معرفی گونه های اقتصادی به عنوان کشت جایگزین و تغییر الگوی کشت	امکان اخذ گواهی ارگانیک برای گیاهان بهره برداری شده از عرصه های طبیعی		امکان اهلی کردن گیاهان دارویی و کشت تجاری در منطقه	
-----	وجود کارخانه های دارویی و فرآوری معتبر در سطح منطقه		نیاز کم این محصولات به آب و منابع آبی	

وجود نیروی متخصص در کاشت و بهره برداری	عدم وجود واحد تحقیق و توسعه	وجود دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی در زمینه گیاهان دارویی	-----
بالا بودن توان تولیدی گیاهان دارویی در استان	عدم استفاده از نیروی متخصص در بخش کشاورزی بویژه به منظور ارتقا کیفیت و بهداشت محصول	وجود دوره های فنی حرفه ای متعدد در زمینه گیاهان دارویی	-----
-----	میزان عملکرد پایین	استفاده از حضور شرکت های دانش بنیان فارس برای ارتقا دانش کشت با کیفیت مواد اولیه	-----
-----	غیرارگانیک بودن محصولات	نهال های مرغوب و کشت بافتی و ژنوتیپ های برتر جهت تولید با عملکرد بالا	-----
رشد مناسب واحد های صنعتی فرآوری و بسته بندی گیاهان دارویی	کمبود دانش علمی لازم در مورد فرآوری گیاهان دارویی منطبق با استاندارد در این استان	وجود حمایت های دولتی در زمینه راه اندازی واحد های فرآوری	پایین بودن کیفیت بسته بندی در مقایسه با خوشه های مشابه در سطح بین الملل به دلیل نبود تکنولوژی و طراحی مناسب
تولید ارزش افزوده بیشتر بوسیله فرآوری گیاهان دارویی در نتیجه درآمد زایی بالاتر		استفاده از آزمایشگاه های واحدهای صنعتی برای واحد های سنتی	بالا بودن هزینه های تولید صنعتی و عدم تمایل بخش سنتی برای قبول این هزینه ها

وجود دانش تجربی در زمینه بهره برداری و فرآوری	عدم نظارت کنترل کیفی طبق استانداردهای ملی و بین المللی	استفاده از مشوق های دولتی در قالب تسهیلات به کنسرسیوم ها	مهاجرت نیروهای با تجربه به شهرها به امید کسب درآمد بیشتر
-----		وجود مراکز علوم و تحقیقات پیشرفته در سطح منطقه	فصلی بودن برخی مشاغل و کاهش رغبت نیروی انسانی به فعالیت
-----		هزینه بالای دسترسی به دستگاه های مدرن	-----
-----		تکنولوژی های مناسب فرآوری در کشورهای مختلف	-----
منحصر به فرد بودن گونه های گیاهی استان	فقدان استراتژی قیمت گذاری به منظور ممانعت از نوسانات بی رویه قیمت با توجه به نقش مهم منطقه در تولید برخی از اقلام دارویی	-----	-----
شناخته شده بودن محصول در بازارهای داخلی و خارجی	عدم یکپارچگی و انسجام بین تشکل های تولیدی، صادراتی نهادها به دلیل اختلاف سلیقه جهت حضور در بازارها	تمایل به مصرف بالای گیاهان دارویی خصوصا در کشورهای عربی و اروپایی	حمل و نقل کالاهای صادراتی به روش غیر مستقیم و از طریق سایر کشورها همچون امارات
وجود پایانه های حمل و نقل زمینی، هوایی و ریلی	عدم وجود بازاریابی منسجم و هدفمند	استفاده از رسانه های استانی و ملی جهت بالا بردن سطح آگاهی و مصرف	کمبود نمایشگاههای تخصصی در زمینه صنعت گیاهان دارویی در کشور

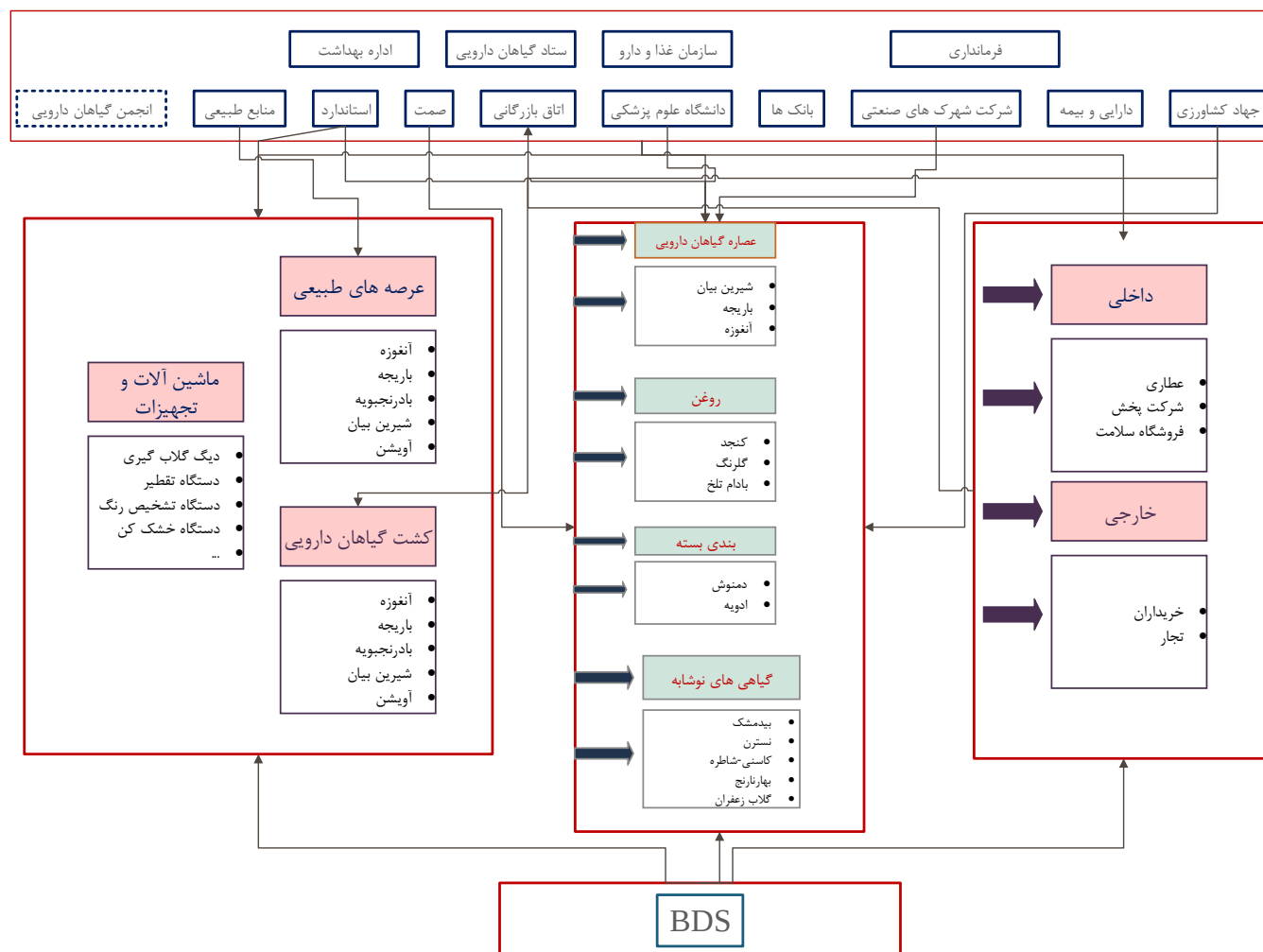

از دست دادن سهم عمده ای از بازار بدلیل فروش سنتی و حضوری در دوران اپیدمی کوید ۱۹	وجود شرکت های مدیریت صادرات	عدم حضور در بازارهای جهانی و در نتیجه عدم شناخت سلیقه مصرف کننده	وجود نهاد جمعی مانند اتحادیه ها و انجمن ها
عدم برگزاری نمایشگاه های تخصصی در سطح مناطق	حمایت از کنسرسیوم های صادراتی	رقابت ناپذیری صنایع منطقه با مشابه آن در کشورهای خارجی	نزدیکی به بنادر صادراتی
عدم بهره گیری از تجارت الکترونیک	امکان اخذ گواهینامه ارگانیک، حلال و محصول سالم	رقابت ناپذیری صنایع منطقه با مشابه آن در کشورهای خارجی	-----
ناکافی بودن شرکت های تخصصی صادراتی	توجه دولت به صنایع کوچک و متوسط و استفاده بهینه از این فرصت جهت ارتقا و ساخت صنایع تبدیلی در سطح منطقه	وجود سخت گیری های بین المللی در زمینه استفاده از دانش و تکنولوژی روز	-----
نبود برند انحصاری و معروف جهت حضور در بازار	حمایت از کنسرسیوم ها جهت فعالیت های مشترک	عملکرد در هکتار بالای رقبا	-----
عدم ارتباط و تعاملات ویژه بین تحقیقات، ترویج، اجرا و تولید	استفاده از ظرفیت های تولیدی واحدها ظرفیت خالی (جهت رونق در کل خوشه)	برند گذاری دوباره گیاهان دارویی ایران به وسیله رقبا	-----
عدم کارایی واحدهای کسب و کار خدماتی در زمینه فروش کارتن و پلاستیک و دیگر ملزومات مورد نیاز خوشه	محدودیت سطح زیر کشت رقبا در سایر کشورها	موانع ورود فناوری های پیشرفته بر اثر تحریم های اقتصادی - سیاسی	-----

-----	گسترش حوزه بازار با استفاده از دیجیتال مارکتینگ	نبود واحدهای کسب و کار مشاوره ای در زمینه صنعت گیاهان دارویی	-----
-----	-----	پایین بودن تبلیغات	-----
-----	-----	نداشتن تشکل قوی در زمینه فروش و صادرات	-----
-----	-----	وجود عطاری هایی که بدون نظارت و کنترل، محصولات خود را تهیه و عرضه می کنند	-----

فصل سیزدهم (نقشه فعلی خوشه)

فصل چهاردهم (معرفی نقاط فشار و تحلیل مسائل استراتژیک)

نقاط فشار و مسائل استراتژیک:

مهمترین نقاط فشار حاصل از تحلیل ماتریس SWOT خوشه صنعتی گیاهان دارویی عبارتند از:

۱- کیفیت نامناسب محصولات

- عدم تطابق عمده محصولات فرآوری نشده براساس استاندارد
- عدم تطابق عمده محصولات فرآوری شده براساس استاندارد

بدلیل اینکه تولید محصولات گیاهان دارویی اعم از فرآوری شده و نشده منطبق بر استاندارد نمی باشند لذا این موضوع کیفیت محصولات را دچار مشکل کرده است لذا عدم تطابق محصولات با استانداردهای ملی و بین المللی نیز در توسعه بازار و فروش محصولات می تواند تاثیر گذار باشد. از اینرو استاندارد سازی محصولات می تواند نقش مهمی در توسعه کیفیت این محصولات داشته باشد.

۲- فروش

- عدم آگاهی ذینفعان در حوزه بازار بین المللی و داخلی
- نبود بازاریابی مناسب برای فروش گیاهان دارویی

با توجه به عدم آگاهی ذینفعان این حوزه در راستای شناسایی دقیق بازارهای ملی و بین المللی نگاه شفافیتی به وضعیت موجود بازار و پیش بینی بازار در آینده وجود ندارد و این امر موجب گردیده است تا در حوزه فروش ذینفعان دچار مشکل شوند. همچنین عدم استفاده از ابزار بازاریابی جهت توسعه حوزه فروش و همچنین افزایش میزان فروش محصولات ذینفعان دچار مشکل شده اند و در این زمینه سرمایه گذاری لازم صورت نمی پذیرد که این موضوع نیز موجب مشکل در امر فروش شده است.

فقدان نگاه صنعتی و علمی مطلوب به مقوله گیاهان دارویی و بی‌توجهی به فرآوری این محصولات موجب شده تا محصولات تولیدی در استان به صورت خام پس از برداشت راهی بازارهای داخلی و خارجی بدون توجه به نیاز واقعی بازار شده و از کمترین ارزش افزوده برای فعالان این حوزه برخوردار باشد. بر اساس آمار، بیشترین حجم صادرات گیاهان دارویی ایران به پاکستان و امارات و پس از آن آلمان، ژاپن و چین انجام می‌شود، اما به دلیل آماده نبودن بسترهای مناسب و محدود بودن تکنولوژی فرآوری آن‌ها در داخل کشور، گیاهان دارویی تولیدی به صورت خام و فله‌ای صادر می‌شود که علاوه بر تخریب طبیعت و از بین بردن ذخایر ژنتیکی، ارزش افزوده چندانی هم ندارد.

فصل پانزدهم (چشم انداز)

خوشه صنعتی گیاهان دارویی استان فارس تا سال ۱۴۰۳ با تکیه بر استفاده از تکنولوژی مدرن تولید بهره ور و دسترسی اصولی به گونه های اقتصادی گیاهان دارویی بتواند در ارائه محصولات با ارزش بالای اقتصادی در این صنعت موفق شده و ذیل یک برند مشترک برای محصولات استراتژیک خود در بازارهای ایران، کشورهای منطقه و کشورهای توسعه یافته و با توجه به ۳ ویژگی زیر حضور یابد.

۱- افزایش عملکرد در هکتار به میزان ۱۰٪

۲- مکانیزه کردن ۳۰٪ از صنایع تبدیلی

۳- فروش محصولات فرآوری شده در حجم ۲۰٪ کمتر

فصل شانزدهم (استراتژی)

مهمترین استراتژیهای توسعه با توجه به دسته محصولات به قرار زیر می باشد

۱- استاندارد سازی

هدف کلان: استاندارد سازی واحدهای فرآوری و کشت

۲- بازاریابی

هدف کلان: شناسایی بازار های بین المللی و داخلی

۳- حساس سازی و اعتماد سازی

هدف کلان: افزایش اعتماد بین سازمانی و بین ذبنفعان خوشه

فصل هفدهم (برنامه عمل سال اول)

برنامه های عملیاتی استراتژی: حساس سازی و اعتماد سازی

ماهیت فعالیت	دستاوردهای مورد انتظار	گروه هدف	تعداد نفرات	مسئول اجرا و هماهنگی	منابع مورد نیاز و سهم نهادهای در تامین آن				زمان اجرا	عنوان فعالیت	ردیف
					نهادهای پشتیبان	دینفعان	شرکت شهرکها	کل منابع (میلیون ریال)			
اعتماد سازی و حساس سازی	بروز شدن اطلاعات صنعت گیاهان دارویی	دینفعان خوشه	۱	تیم توسعه خوشه	-	-	-	-	سه ماهه اول ۱۴۰۰	بروز رسانی گزارش مطالعه شناختی	۱-۱
اعتماد سازی و حساس سازی	آشنایی با فناوری های موجود و در نهایت فروش محصولات و خدمات	برخی از واحدهای تولیدی	۱	محمد شکور	-	-	۱۰۰٪	۵۰	سه ماهه اول ۱۴۰۰	تولید محتوای فضای مجازی (واتس اپ ، تلگرام و اینستاگرام)	۱-۲
حساس سازی	افزایش سرمایه اجتماعی	۶۰ واحد کشت و تولیدی	۱	BDS مربوطه	-	-	-	۴۰	سه ماهه اول ۱۴۰۰	ثبت دامنه و فضای سایت خوشه	۱-۳

حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی
توانمند سازی واحدها	آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی سایر کشورها	آموزش، پژوهش	افزایش سرمایه اجتماعی	ارتباط گیری و ارتقا قدرت فروش	اطلاع رسانی
برخی از ذینفعان واحد فراوری	ذینفعان خوشه	ذینفعان خوشه	-	برخی از ذینفعان خوشه	برخی از واحد های تولیدی
BDS	BDS	دفتر توسعه خوشه	دفتر توسعه خوشه	شرکت پارس ایمن	BDS مربوطه
۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	-	-	-
۸۰٪	۸۰٪	۸۰٪	-	۷۵٪	-
۳۰۰	۷۰۰	۰	۰	۱۵۰	۵۰
سه ماهه ۱۴۰۰ سوم	سه ماهه ۱۴۰۰ سوم	سه ماهه سوم ۱۴۰۰	سه ماهه دوم	سه ماهه دوم	سه ماهه اول ۱۴۰۰
برگزاری کارگاه عملی توانمندسازی آزمایشگاه های مستقر در واحدهای تولیدی	برگزاری سمینار آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی کشور (امارات)	حضور در دومین جشنواره طب ایرانی	دعوت و نشست با دبیر ستاد گیاهان دارویی	بازدید از نمایشگاه آگرو فود	طراحی اقدام اداری دفتر خوشه گیاهان دارویی استان فارس
۱-۹	۱-۸	۱-۷	۱-۶	۱-۵	۱-۴

حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی
آموزش و توانمند سازی واحدهای آزمایشگاهی	ارتباط واحد ها با یکدیگر و آزمایشگاه های استان	همکاری مشترک در جهت ارتقا سطح دانش دینفعان	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس	بکارگیری ایده های نو در صنعت گیاهان دارویی
	برخی از دینفعان واحد فراوری	دینفعان خوشه	برخی دینفعان خوشه	برخی دینفعان خوشه	برخی از دینفعان خوشه
BDS	BDS	دفتر توسعه خوشه	خام زارع	BDS	BDS
۲۰٪	۲۰٪	-			۲۰٪
۸۰٪	۸۰٪	-	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۸۰٪
۵۰۰	۲۰۰	۰	۲۷	۶۰	۱۰۰۰
سه ماهه سوم ۱۴۰۰	سه ماهه سوم ۱۴۰۰	سه ماهه سوم	سه ماهه سوم	سه ماهه سوم ۳۰٪	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰
برگزاری کارگاه عملی توانمندسازی واحدهای آزمایشگاهی سطح استان	برگزاری تور بازدید از آزمایشگاه های استان و آزمایشگاه واحدهای تولیدی	انعقاد تفاهم نامه همکاری با سازمان فنی و حرفه ای فارس	طراحی سایت خوشه گیاهان دارویی فارس	تولید محتوای سایت	برگزاری رویداد طرح های کارآفرینانه صنعت گیاهان دارویی با حمایت صندوق کارآفرینی امید
۱-۱۰	۱-۱۱	۱-۱۲	۱-۱۳	۱-۱۴	۱-۱۵

برنامه های عملیاتی استراتژی: بهبود صنعت

بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت
تحلیل نمودن اطلاعات مربوط به شرایط اقلیمی منطقه اجرای طرح - انتخاب مناسب گیاهان دارویی جهت کاشت	انتخاب زمین مناسب برآورد صحیح هزینه ها	انتخاب رقم بذر مناسب انتخاب اندام تکثیری مرغوب	مراحل استاندارد سازی بهبود کیفیت	مراحل استاندارد سازی بهبود کیفیت
برخی از دینفعان کشت	برخی از دینفعان کشت	برخی از دینفعان کشت	برخی از دینفعان خوشه	برخی از دینفعان خوشه
۱۳/۵	۲۴	۱۹/۵		
BDS	BDS	BDS	BDS	BDS
فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	-	-
۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪
۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۸۰٪	۸۰٪
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۲۰	۱۳۰
سه ماهه سوم ۱۴۰۰	سه ماهه سوم ۱۴۰۰	سه ماهه سوم ۱۴۰۰	سه ماهه سوم	سه ماهه سوم
آموزش طبقه بندی و انتخاب گیاهان دارویی براساس اقلیم رشد آنها	آموزش انتخاب کردن مکان جهت اجرای طرح پرورش گیاهان دارویی و برآورد نمودن هزینه ها	آموزش انتخاب بذر و اندام تکثیری مناسب برای کشت انواع گیاهان دارویی	آشنایی با استاندارد های تخصصی گیاهان دارویی	کارگاه نحوه استاندارد سازی گیاهان دارویی
۱-۱۶	۱-۱۷	۱-۱۸	۱-۱۹	۱-۲۰

بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت
ایجاد آمادگی زمین قبل از کشت گیاهان دارویی به طور اصولی	انجام صحیح عملیات آبیاری مبارزه با علف های هرز قبل از کشت	برآورد میزان برداشت محصول در واحد سطح عملیات برداشت و جمع آوری محصول	انواع روش مختلف فرآوری گیاهان دارویی	برقراری ارتباط موثر بین ذینفعان خوشه	طریقه تکثیر و نگهداری صحیح گیاهان دارویی رایج منطقه
برخی از ذینفعان حوزه کشت خوشه	برخی از ذینفعان کشت	برخی از ذینفعان کشت	برخی از ذینفعان کشت	برخی از ذینفعان حوزه کشت و فرآوری	برخی از ذینفعان حوزه کشت خوشه
۲۴	۲۲	۲۶	۲۴		۲۲
BDS	BDS	BDS	BDS	BDS	BDS
فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	۱	۱۰٪
۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	۱	۲۰٪
۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۱	۷۰٪
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
سه ماهه سوم	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰
آموزش توانایی آماده کردن زمین برای تولید گیاهان دارویی	آموزش انجام عملیات داشت	آموزش برداشت و جمع آوری محصول	آموزش فرآوری محصول، بسته بندی و نگهداری محصول در انبار	اتصال شرکت ها و آزمایشگاه های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی	آموزش توانایی انجام عملیات داشت انواع گیاهان دارویی مهم رایج منطقه
۱-۲۱	۱-۲۲	۱-۲۳	۱-۲۴	۱-۲۵	۱-۲۶

برنامه های عملیاتی استراتژی: توسعه بازار

توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار
تامین نیازهای فناورانه و ارتقا قدرت فروش	شناخت صنعت گیاهان دارویی استان فارس	آگاهی در مورد محتویات محاز درج بر روی بسته بندی	افزایش فروش توسعه بازار
برخی از ذینفعان خوشه	ذینفعان خوشه	۵ واحد فرآوری	برخی از ذینفعان
-	-	-	-
BDS مربوطه	دفتر توسعه خوشه	دفتر توسعه خوشه	BDS
-	-	-	-
۲۰٪	-	-	-
۸۰٪	-	-	-
۱۵۹	۰	۰	۱۰۰۰
سه ماهه دوم	سه ماهه دوم	سه ماهه دوم ۱۴۰۰	سه ماهه دوم ۱۴۰۰
رویداد نشست فناورانه	انعقاد تفاهم نامه همکاری با سازمان صدا و سیما استان فارس	برگزاری نشست نحوه درج اطلاعات محصولات واحدهای تولیدی بر روی بسته بندی	حضور در چهارمین نمایشگاه واردات چین
۱-۲۷	۱-۲۸	۱-۲۹	۱-۳۰

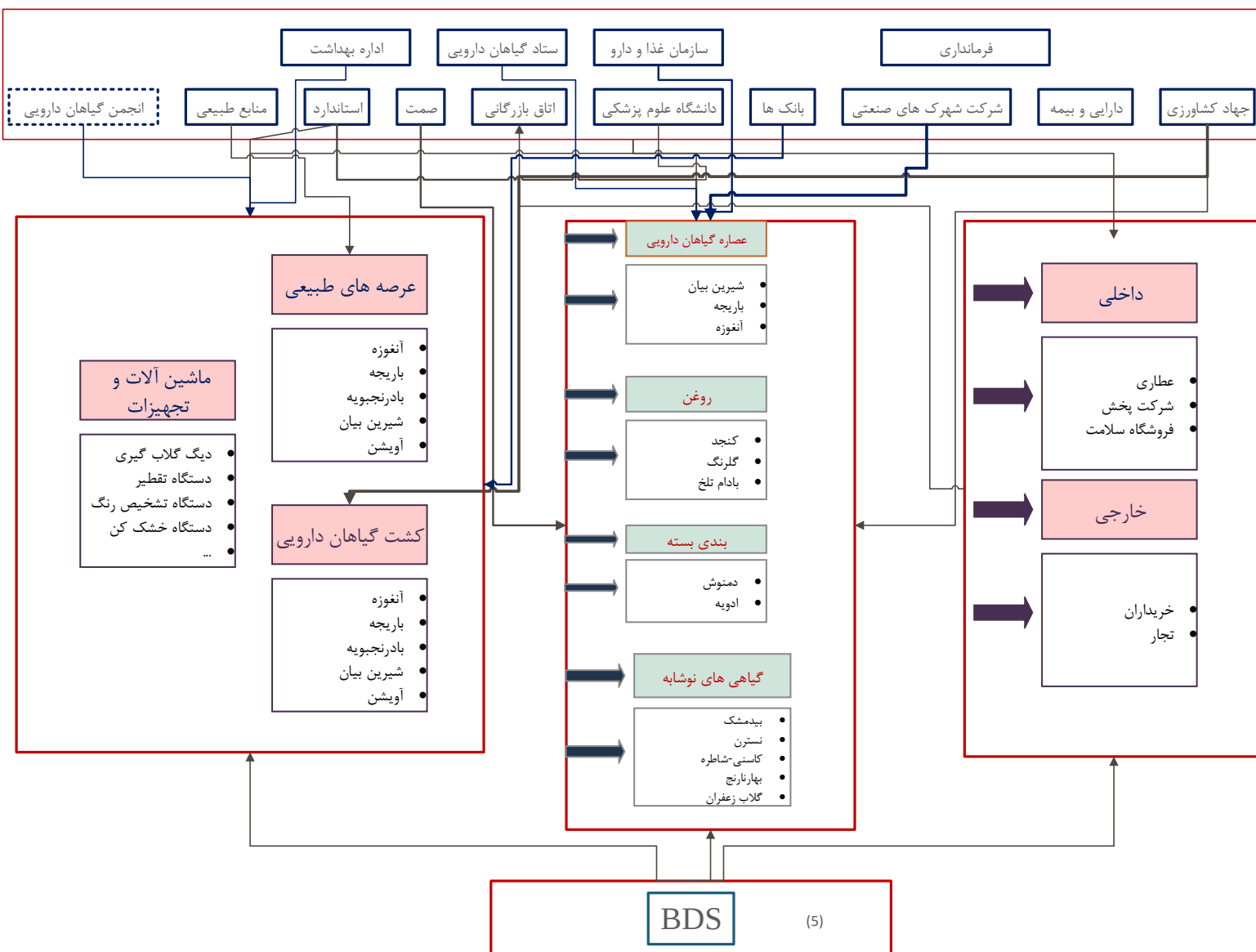

اتصال توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار
راه اندازی صفحات مجازی و تولید محتوا	نحوه محاسبه بهای تمام شده محصولات	(ثبت و توسعه برند، تهیه اقلام تبلیغاتی از جمله تیزر های تبلیغاتی اختصاصی و تولید محتوای تخصصی	افزایش فروش تبلیغات توسعه بازار	افزایش فروش توسعه بازار در سطح بین المللی
۱۰ واحد خورشه	۵ واحد فرآوری خورشه	۹ واحد فرآوری	برخی از دینفعان	برخی از دینفعان
				-
آقای صوفی	BDS	آقای صوفی	BDS	شرکت پارس ایمن
	-		-	-
۲۰٪	-	۲۰٪	-	-
۸۰٪	-	۸۰٪	-	-
۳۰۰	۳۰۰	۴۰۰	۴۰	۱۰۰۰
سه ماهه ۱۴۰۰ سوم	سه ماهه ۱۴۰۰ سوم	سه ماهه ۱۴۰۰ سوم	سه ماهه ۱۴۰۰ سوم	سه ماهه ۱۴۰۰ سوم
ارائه خدمات توسعه کسب و کار در فضای مجازی	ارائه خدمات توسعه کسب و کار (خدمات مالی)	ارائه خدمات توسعه بازار	فرار دادن تبلیغات واحدهای تولید در صفحه ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور	بازدید از نمایشگاه اکسپو دبی
۱-۳۵	۱-۳۴	۱-۳۳	۱-۳۲	۱-۳۱

توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار
پیدا کردن بازارهای مناسب برای فروش - بازاریابی و فروش محصول انواع گیاهان دارویی در بازارهای داخلی	دسترسی راحت کشاورزان به مراکز فروش و انعقاد کشت قراردادی با کشاورزان	همکاری در جهت تهیه نظام نامه	نظام نامه کاشت، داشت، برداشت، تولید و فرآوری، بازار
برخی از دینفعان حوزه فروش خوشه	دینفعان خوشه	دینفعان خوشه	دینفعان خوشه
۱-			
BDS	BDS	ستاد گیاهان دارویی استان	BDS
۱۰٪		-	-
۲۰٪		-	-
۷۰٪	۱۰۰٪	-	-
۱۰۰	۲۰۰	۰	۲۰۰
سه ماهه چهارم ۱۴۰۰	سه ماهه چهارم ۱۴۰۰	تشکیل کمیته های آذر لغایت اسفند ۱۴۰۰	۴۰٪ چهار ماهه آخر ۱۴۰۰
آموزش بازاریابی و فروش محصول	امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی فارس	تخصصی جهت تدوین نظام نامه گیاهان دارویی	تدوین نظام نامه تخصصی گیاهان دارویی (گیاهان اولویت دار استان)
۱-۳۶	۱-۳۷	۱-۳۸	۱-۳۹

فصل هجدهم (نقشه آتی خوشه)

دینفعان خوشه

ردیف	نام واحد	نوع تولید	ارزش سالیانه میزان تولید (میلیون ریال)	میزان اشتغال ل	سرمایه گذاری (میلیون ریال)	نام مدیرعامل/ مالک	آدرس واحد	شماره تلفن واحد	وضعیت فعالیت (فعال/غیرفعال)
۱	اسانس شیراز	اسانس گیاهی	300000	۴	۱۰۰۰۰۰۰		داراب		فعال
۲	گل سرخ میمند	اسانس گیاهی	150000	۱۰	۲۶۰۰۰۰		فیروزآباد		فعال
۳	گلبن میمند	اسانس گیاهی	150000	۱۰	۱۲۰۰۰۰۰		فیروزآباد		فعال
۴	گل قطره میمند فارس	اسانس گیاهی	700000	۱۲	۲۰۰۰۰۰۰		فیروزآباد		فعال
۵	شرکت کشت و صنعت محصولات کازرون	اسانس گیاهی	350000	۱۵	300000		کازرون		فعال
۶	محمد زارع	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	10000	۶	250000	محمد زارع	شیراز		فعال
۷	صنایع غذایی ملیسا	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	8000	۱۰	250000		کازرون		فعال
۸	فرآورده های درختی چنار چشمه	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	8000	۱۰	25000		کازرون		فعال
۹	محمدحسین ناظمی	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	4000	۱۲	25000	محمدحسین ناظمی	شیراز		فعال
۱۰	علی شیر ساده میمندی	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	8000	۱۵	24000	علی شیر ساده میمندی	فیروزآباد		فعال

۱۱	شرکت فرآورده های گیاهی عصاره چکان پارس	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	18000	۸	260000		شیراز		فعال
۱۲	شرکت سبزینہ تک	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	280000	۱۰	26000		شیراز		فعال
۱۳	شرکت کیمیا دانه	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	570000	۲۰	210000		سروستان		فعال
۱۴	اهورا دارو	پودر نوشیدنی فوری	۸۰۰۰۰۰	۶۰	2200000		شیراز		فعال
		بسته بندی دمنوش							فعال
		بسته بندی گیاهان دارویی و تولید داروهای گیاهی							فعال
۱۵	شرکت مهرنیا کارا امین	بسته بندی انواع پودر گیاهی	21000	۵	800000	جعفری	شیراز		فعال
۱۶	آسیه نجف زاده	بسته بندی انواع پودر گیاهی	25000	۵	230000	آسیه نجف زاده	شیراز		فعال
۱۷	شرکت گیاه سلامت نسیم	بسته بندی انواع پودر گیاهی	10000	۵	220000		لامرد		فعال
۱۸	تعاونی صنایع غذایی رزگل فارس	بسته بندی انواع پودر گیاهی	42000	۸	300000		سروستان		فعال
۱۹	تعاونی زرین پودر	بسته بندی انواع پودر گیاهی	85000	۱۰	300000		سپیدان		فعال
۲۰	خدماتی تاسیساتی	پودر نوشیدنی فوری گیاهی		۱۰	5000000	احسان مومنی	شیراز، بلوار پژوهش		فعال

	جهان سبز مهر	بسته بندی ادویه	۴۵۰۰۰۰				شمالی، خیابان ۳۰۸ ، بلوک A5 ، قطعات ۳۰ - ۳۱ - ۳۲		فعال
		بسته بندی دمنوش گیاهی							فعال
		بسته بندی گیاهان دارویی							فعال
۲۱	پارس لیان تعاونی چندمنظوره ایثارگران	بسته بندی انواع پودر گیاهی	100000	۱۲	1200000		شیراز		فعال
۲۲	دردانه بی رقیب	بسته بندی انواع پودر گیاهی	90000	۱۲	1500000		شیراز		فعال
۲۳	سبز بهار	بسته بندی انواع پودر گیاهی	150000	۱۵	200000		شیراز		فعال
۲۴	مشارکتی دنا امولسیون	بسته بندی گیاهان دارویی	45000	۵	150000		شیراز		فعال
۲۵	مجتبی جوهری	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۵	150000	مجتبی جوهری	فسا		فعال
۲۶	رسول یوسفی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۵	450000	رسول یوسفی	مرودشت		فعال
۲۷	رضا بهروزی نژاد	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۸	150000	رضا بهروزی نژاد	سپیدان		فعال
۲۸	خلال بادام مهیا	بسته بندی گیاهان دارویی	144000	۸	1000000	آقای دلاویز	شیراز		فعال
۲۹	حسین رنجبران عرب	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۱۲	75000	حسین رنجبران عرب	آباده		فعال
۳۰	زهرا لطیفی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۱۲	150000	زهرا لطیفی	جهرم		فعال
۳۱	حسین علی فرارویی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۱۵	20000	حسین علی فرارویی	ارسنجان		فعال
۳۲	اصغر اسدی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۱۵	20000	اصغر اسدی	گراش		فعال
۳۳	صالح مشغولی	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۱۶	20000	صالح مشغولی	جهرم		فعال

۳۴	شرکت پریشان دشت کازرون	بسته بندی گیاهان دارویی	20000	۱۷	20000		کازرون	فعال
۳۵	شرکت تولید روغن واهب	تولید انواع اسیدهای چرب گیاهی	8000	۵۰	22000		فیروزآباد	فعال
۳۶	صمغکاران فارس	سورت و بوجاری انواع گیاهان دارویی	65000	۱۴	300000		شیراز	فعال
۳۷	نارون شیراز سهامی خاص	شربت گلاب	165000	۱۰	200000		شیراز	فعال
۳۸	عرقیات گیاهی وفائی آباده	عرقیات گیاهی	8750	۵	250000		آباده	فعال
۳۹	ستاره اسدی	عرقیات گیاهی	24500	۹	200000	صالح مشغولی	داراب	فعال
۴۰	پارس گلاب	عرقیات گیاهی	52500	۱۲	200000		شیراز	فعال
۴۱	ایمان کشاورز	عرقیات گیاهی	175000	۱۵	240000	ایمان کشاورز	شیراز	فعال
۴۲	عرقیات وفائی آباده	عرقیات گیاهی	6300	۵	25000	وفایی	آباده	فعال
۴۳	محمد حسین نیکو	عرقیات گیاهی	5250	۵	25000	محمد حسین نیکو	آباده	فعال
۴۴	کاوس رحیمی	عرقیات گیاهی	17500	۵	85000	کاوس رحیمی	جهرم	فعال
۴۵	شی فو	عرقیات گیاهی	5250	۵	250000		جهرم	فعال
۴۶	صنایع غذایی جنوب فارس	عرقیات گیاهی	7875	۵	30000		شیراز	فعال
۴۷	صنایع غذایی فارس نیما	عرقیات گیاهی	3500	۵	24000		شیراز	فعال
۴۸	بهرام قاسمی	عرقیات گیاهی	8750	۵	30000	بهرام قاسمی	شیراز	فعال
۴۹	رحیم صالحی	عرقیات گیاهی	7000	۵	30000	رحیم صالحی	فیروزآباد	فعال
۵۰	محمد بهمنی علیایی	عرقیات گیاهی	10500	۵	42000	محمد بهمنی علیایی	فیروزآباد	فعال

۵۱	پردیس سازان ایرانیان توانا	عرقیات گیاهی	7000	۵	80000		فیروزآباد	فعال
۵۲	منصور علی پور	عرقیات گیاهی	10500	۶	40000	منصور علی پور	مهر	فعال
۵۳	شرکت سبزپوشان شمال فارس	عرقیات گیاهی	21000	۸	60000		اقلید	فعال
۵۴	شرکت فارس دلنشین	عرقیات گیاهی	35000	۸	50000		جهرم	فعال
۵۵	تیارا رز داراب	عرقیات گیاهی	17500	۸	۲۰۰۰۰۰	محمدظهرایی	داراب	فعال
۵۶	بهتاب شیراز	عرقیات گیاهی	42000	۸	50000		شیراز	فعال
۵۷	آسیه رستمی لک	عرقیات گیاهی	52500	۸	450000	آسیه رستمی لک	شیراز	فعال
۵۸	علی کشاورزی	عرقیات گیاهی	17500	۸	50000	علی کشاورزی	شیراز	فعال
۵۹	ابوذر حمیدی	عرقیات گیاهی	10500	۸	50000	ابوذر حمیدی	فیروزآباد	فعال
۶۰	فرید شهریاری	عرقیات گیاهی	17500	۸	38000	فرید شهریاری	فیروزآباد	فعال
۶۱	محمد جواد صحرائی زاده	عرقیات گیاهی	35000	۸	50000	محمد جواد صحرائی زاده	کازرون	فعال
۶۲	شرکت پاد شیراز	عرقیات گیاهی	95000	۸	100000	آقای صرایی	کوار	فعال
۶۳	محمد جواد حسن نژاد گراشی	عرقیات گیاهی	35000	۸	50000	محمد جواد حسن نژاد گراشی	گراش	فعال
۶۴	اله وردی بهرامی	عرقیات گیاهی	70000	۹	50000	اله وردی بهرامی	فیروزآباد	فعال
۶۵	زرین نخل جهرم	عرقیات گیاهی	14000	۱۰	70000		جهرم	فعال
۶۶	شرکت گلاب کوهستان لازنگان	عرقیات گیاهی	35000	۱۰	60000		داراب	فعال
۶۷	رضا رزمجو	عرقیات گیاهی	28000	۱۰	70000	رضا رزمجو	سپیدان	فعال

۶۸	حسن اسدالهی	عرقیات گیاهی	13500	۱۰	50000	حسن اسدالهی	شیراز		فعال
۶۹	ابوالحسن بهمنی علیایی	عرقیات گیاهی	21000	۱۰	50000	ابوالحسن بهمنی علیایی	فیروزآباد		فعال
۷۰	رحیم صالحی	عرقیات گیاهی	22750	۱۰	56000	رحیم صالحی	فیروزآباد		فعال
۷۱	علی همت غضنفری شبانکاره	عرقیات گیاهی	35000	۱۰	60000	علی همت غضنفری شبانکاره	فیروزآباد		فعال
۷۲	خدا مراد افتخاری گچ خرایی	عرقیات گیاهی	70000	۱۰	54000	خدا مراد افتخاری گچ خرایی	ممسنی		فعال
۷۳	شرکت تعاونی تولیدی گل سرخ	عرقیات گیاهی	2450	۱۱	60000		داراب		فعال
۷۴	کوروش ناصری علیائی	عرقیات گیاهی	10000	۱۱	50000	کوروش ناصری علیائی	شیراز		فعال
۷۵	حمیدرضا رفیعی	عرقیات گیاهی	35000	۱۱	40000	حمیدرضا رفیعی	فسا		فعال
۷۶	عصمت بردبار	عرقیات گیاهی	17000	۱۱	20000	عصمت بردبار	فسا		فعال
۷۷	محسن رضایی	عرقیات گیاهی	17000	۱۱	30000	محسن رضایی	فیروزآباد		فعال
۷۸	شرکت زرقان زراوند	عرقیات گیاهی	90000	۱۲	50000		اقلید		فعال
۷۹	فرزاد کوه شکن	عرقیات گیاهی	17000	۱۲	50000	فرزاد کوه شکن	سروستان		فعال
۸۰	شرکت آریا پارس گلبرگ	عرقیات گیاهی	455000	۱۲	890000		شیراز		فعال
۸۱	گل قطره میمند فارس	عرقیات گیاهی	155000	۱۲	50000		فیروزآباد		فعال
۸۲	گلبن میمند	عرقیات گیاهی	35000	۱۲	50000		فیروزآباد		فعال
۸۳	کشت وصنعت گل سرخ میمند	عرقیات گیاهی	35000	۱۲	60000		فیروزآباد		فعال

۸۴	اسداله کمالی	عرقیات گیاهی	78500	۱۲	40000	اسداله کمالی	فیروزآباد	فعال
۸۵	عباس حمزوی	عرقیات گیاهی	53000	۱۲	50000		مرودشت	فعال
۸۶	صمد صادق زاده ناصری	عرقیات گیاهی	70000	۱۳	450000	صمد صادق زاده ناصری	استهبان	فعال
۸۷	شرکت تعاونی تولید ساغر	عرقیات گیاهی	52500	۱۳	50000		داراب	فعال
۸۸	شرکت شیرین عصاره فارس	عرقیات گیاهی	21000	۱۵	200000		سروستان	فعال
۸۹	فرهنگ طب زاگرس جنوب	عرقیات گیاهی	10500	۱۵	45000		فیروزآباد	فعال
۹۰	شرکت صنعت داران افتخاری	عرقیات گیاهی	35000	۴۹	50000		شیراز	فعال
۹۱	محمد امین پرهیزگار	دمنوش عصاره گیاهی	900	۵	50000	صمد صادق زاده ناصری	سپیدان	فعال
۹۲	شیراز عصاره	عصاره گیاهی	3000000	۱۲	50000		سپیدان	فعال
۹۳	هربی فارمد	عصاره گیاهی	5000000	۵۰	70000		شیراز	فعال
۹۴	سیدحسین عظیمی	عصاره و پودر شیرین بیان	210000	۸	60000	سیدحسین عظیمی	اقلید	فعال
۹۵	مهرداد سیادتان	عصاره و پودر شیرین بیان	73500	۸	60000	مهرداد سیادتان	شیراز	فعال
۹۶	زاگرس صمغ سپیدان	عصاره و پودر شیرین بیان	63000	۱۰	60000		سپیدان	فعال
۹۷	شیرین صمغ	عصاره و پودر شیرین بیان	73500	۱۲	60000		شیراز	فعال
۹۸	سپیدان عصاره جنوب	عصاره و پودر شیرین بیان	294000	۱۵	60000		سپیدان	فعال
۹۹	سید جعفر جعفری	عصاره و پودر شیرین بیان	378000	۱۵	60000	سید جعفر جعفری	سپیدان	فعال
۱۰۰	سهامی تولید و صادرات ریشمک خاص شیراز	عصاره و پودر شیرین بیان	252000	۱۵	60000		شیراز	فعال

۱۰۱	شیرین دارو	عصاره و پودر شیرین بیان	546000	۱۵	60000		شیراز		فعال
۱۰۲	مک سینا	عصاره و پودر شیرین بیان	504000	۱۵	60000		فسا		فعال
۱۰۳	کیمیا عصاره فارس	عصاره و پودر شیرین بیان	315000	۱۵	60000		مرودشت		فعال
۱۰۴	صنایع فارس عصاره ایرانیان	عصاره و پودر شیرین بیان	525000	۲۰	70000		مرودشت		فعال
۱۰۵	شرکت تعاونی اسپادرایمون	عرقیات، گلاب و اسانس و بسته بندی	4217500	۲۰۰	2500000	آقای ذوالقدر	مرودشت		فعال
۱۰۶	ابوذر حمیدی	عرقیات، گلاب و اسانس	22435	۸	100000	ابوذر حمیدی	فیروزآباد		فعال
۱۰۷	ایمان میمندی	عرقیات، گلاب و اسانس	19250	۷	800000	ایمان میمندی	چهرم		فعال
۱۰۸	طعم آوران کوه سبز	عرقیات، گلاب و اسانس	19950	۱۲	90000		شیراز		فعال
۱۰۹	تیارا رز داراب	انواع عرقیات گیاهی	105000	۱۲	2000000	سهراب ظهرایی	داراب		فعال
۱۱۰	کشت و صنعت گلاب ناب میمند فارس	انواع عرقیات گیاهی	35000	۱۱	320000		فیروزآباد		فعال
۱۱۱	مهدی صابری	انواع عرقیات گیاهی	14000	۸	60000	مهدی صابری	فیروزآباد		فعال
۱۱۲	مهدی اسماعیلی وندلیواری	عرقیات، گلاب و اسانس و بسته بندی	10500	۶	100000		کوار		فعال
۱۱۳	حامد زاهدی	عرقیات، گلاب و اسانس و بسته بندی	10500	۸	70000	حامد زاهدی	فیروزآباد		فعال

۱۱۴	داریوش ربیعی	بسته بندی کتیرا	1120	۶	60000	داریوش ربیعی	شیراز		فعال
۱۱۵	ایده داروی پارس	انواع دارو با منشا گیاهی به شکل شربت و محلول	۴۵۰۰۰۰	۳۰	۱۵۰۰۰۰۰				
		انواع مکمل دارویی و غذایی انسان به شکل محلول و قطره							
		انواع اسانس طبیعی							
		بسته بندی گلاب و عرقیات گیاهی							
۱۱۶	فرآورده های زیستی پرديس رشد مهرگان	پودر نوشیدنی فوری مخلوط شیر و پودر میوه	۳۵۰۰۰۰	30	۱۵۰۰۰۰۰		شیراز- رکن آباد- خیابان کار آفرین - مرکز رشد بیوتکنولوژی دانشگاه علوم پزشکی شیراز		فعال
		انواع شیر خشک فرموله شده غنی شده مخصوص تغذیه بزرگسالان							
		انواع پودر نوشیدنی فوری گیاهی							
		انواع دارو با منشا گیاهی به شکل کپسول، پودر یا دانه							
		انواع مکمل دارویی و غذایی انسان به شکل کپسول و پودر							

		مکمل دامپزشکی بر پایه پروبیوتیک (خوراکی) (محلول)							
		پودر شیرین بیان							
۱۱۷	عبدالحسین ریاستی	عرقیات گیاهی	3600	۴	50000	عبدالحسین ریاستی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۱۸	محمد منفرد	عرقیات گیاهی	72000	۷	50000	محمد منفرد	داراب	۹۱۷۱۳۹۲۶۸۴	غیر فعال
۱۱۹	کشت و صنعت شهدآوران حافظ	عرقیات ، گلاب و اسانس و بسته بندی	11000	۸	60000		شیراز		غیر فعال
۱۲۰	یوسف زحمتکش	عرقیات گیاهی	35000	۱۹	50000	یوسف زحمتکش	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۱	بهرز صالحی علیانی	عرقیات گیاهی	24500	۱۹	50000	بهرز صالحی علیانی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۲	شرکت نارون شیراز	عرقیات گیاهی	175000	۴۹	80000		شیراز		غیر فعال
۱۲۳	تیمورملکی علیانی	عرقیات گیاهی	35000	۱۵	50000	تیمورملکی علیانی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۴	غلامعلی نجات	عرقیات گیاهی	28000	۱۵	60000	غلامعلی نجات	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۵	شرکت فرح بخش میمند	عرقیات گیاهی	28000	۱۵	60000		فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۶	علی شیر ساده میمندی	عرقیات گیاهی	17500	۱۱	50000	علی شیر ساده میمندی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۷	سیروس کریم زاده علیایی	عرقیات گیاهی	35000	۱۱	50000	سیروس کریم زاده علیایی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۸	شرکت ارمغان میمند	عرقیات گیاهی	24500	۱۳	70000		فیروزآباد		غیر فعال

۱۲۹	شرکت باردان ایران	عرقیات گیاهی	52500	۱۲	90000		آباده		غیر فعال
۱۳۰	اسانس شیراز	عرقیات گیاهی	18200	۱۲	60000		داراب		غیر فعال
۱۳۱	حسین کریم زاده علیایی	عرقیات گیاهی	35000	۹	50000	حسین کریم زاده علیایی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۳۲	محمد ریسی	عرقیات گیاهی	35000	۹	60000	محمد ریسی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۳۳	شرکت آریا عصاره	عرقیات گیاهی	17500	۸	80000		شیراز		غیر فعال

منابع

اتاق بازرگانی خراسان رضوی ۱۳۹۷

آمار صادرات و واردات از گمرک جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۳-۱۳۹۷

آمار سازمان جهاد کشاورزی سالهای ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷

آمار اداره کل منابع طبیعی استان ۱۳۹۵ الی ۱۳۹۷

جمشیدی، الف، نگاهی به وضعیت گیاهان دارویی، ۱۳۹۵

حسینی، زهره، بررسی مصرف و عرضه گیاهان دارویی در عطاریهای شیراز، ۱۳۹۷

سایت ویکیپدیا

سایت OEC.WORLD و TRADEMAP

سبزواری، سمیرا، کمیسیون کشاورزی ۱۳۹۷

سروستانی، اتحادیه ملی شیرین بیان ایران

شبکه خبری آموزشی گیاهان دارویی ۱۳۹۶

صادقی، دبیر گیاهان دارویی فارس ۱۳۹۷

فائو ۲۰۱۸

فصلنامه طب و تزکیه

معتمدی، اتحادیه صنف عطاران

منصوری، عیسی، آشنایی با خوشه های صنعتی ۱۳۸۸

محمدی، سمیه، بررسی ساختار بازارهای گیاهان دارویی ایران ۱۳۹۶

مجله اقتصاد کشاورزی جلد سیزدهم شماره ۱، ۱۳۹۸

مجله تحقیقات اقتصادی د توسعه کشاورزی ۱۳۹۷

مطالعه موسسه پژوهشهای بازرگانی وزارت کشاورزی ۱۳۹۷

مطالعات دانشگاه یزد و اصفهان

مصاحبه های صورت گرفته عامل توسعه از شرکتهای زرگیاه صنف عطاران اتحادیه شیرین بیان انجمن گیاهان دارویی فارس، برناکامبوجا اتحادیه تولید

کنندگان گلاب و عرقیات اهورا دارو پرشین الوورا واحد آگیدا واحد آقای عرب و...

ناصری، ساغر داراب، ۱۳۹۵

بخش دوم: استراتژیها و برنامه‌ها

• فصل دوم: سند برنامه عمل سال اول

برنامه های عملیاتی استراتژی: حساس سازی و اعتماد سازی									
ماهیت فعالیت	اعتماد سازی و حساس سازی	اعتماد سازی و حساس سازی	حساس سازی	منابع مورد نیاز و سهم نهادها در تامین آن	نفر ساعت	مسئول اجرا و هماهنگی	گروه هدف	دستاورد های مورد انتظار	ردیف
				نهادهای پشتیبان					
				ذینفعان					
				شرکت شهرکها					
				کل منابع (میلیون ریال)					
				دو ماهه اول و دوم ۱۴۰۰					
				تولید محتوای فضای مجازی (واتس اپ ، تلگرام و اینستاگرام)					
				ثبت دامنه و فضای سایت خوشه					

حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد	حساس سازی و اعتماد	حساس سازی و اعتماد	حساس سازی و اعتماد	حساس سازی و اعتماد
توانمند سازی واحدها	آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی سایر کشورها	آموزش، پژوهش	افزایش سرمایه اجتماعی	ارتباط گیری و ارتقا قدرت فروش	اطلاع رسانی
برخی از دینفعان واحد فرآوری	دینفعان خوشه	دینفعان خوشه	-	برخی از دینفعان خوشه	برخی از واحد های تولیدی
					۱
BDS	BDS	دفتر توسعه خوشه	دفتر توسعه خوشه	شرکت پارس ایمن	BDS مربوطه
					۱
%۲۰	%۲۰	%۲۰		%۲۵	۱
%۸۰	%۸۰	%۸۰		۷۵٪	۱
۳۰۰	۷۰۰	۰	۰	۱۵۰	۵۰
دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم ۱۴۰۰	دوماهه چهارم	دو ماهه سوم	دو ماهه سوم و چهارم ۱۴۰۰
برگزاری کارگاه عملی توانمندسازی آزمایشگاه های مستقر در واحدهای تولیدی	برگزاری سمینار آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی کشور (امارات)	حضور در دومین جشنواره طب ایرانی	دعوت و نشست با دبیر ستاد گیاهان دارویی	بازدید از نمایشگاه آگرو فود	طراحی افلام اداری دفتر خوشه گیاهان دارویی استان فارس
۱-۹	۱-۸	۱-۷	۱-۶	۱-۵	۱-۴

حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی	حساس سازی و اعتماد سازی
آموزش و توانمند سازی واحدهای آزمایشگاهی	ارتباط واحد ها با یکدیگر و آزمایشگاه های استان	همکاری مشترک در جهت ارتقا سطح دانش ذینفعان	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس	بکارگیری ایده های نو در صنعت گیاهان دارویی
	برخی از ذینفعان واحد فراوری	ذینفعان خوشه	برخی ذینفعان خوشه	برخی ذینفعان خوشه	برخی از ذینفعان خوشه
BDS	BDS	دفتر توسعه خوشه	خام زارع	BDS	BDS
		-			
۲۰٪	۲۰٪	-	۱۰۰٪	۱۰۰٪	۲۰٪
۸۰٪	۸۰٪	-			۸۰٪
۵۰۰	۲۰۰	۰	۲۷	۶۰	۱۰۰۰
دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم	دو ماهه ششم	دوماهه ششم ۳۰٪	دوماهه ششم ۱۴۰۰
برگزاری کارگاه عملی توانمندسازی واحدهای آزمایشگاهی سطح استان	برگزاری تور بازدید از آزمایشگاه های استان و آزمایشگاه واحدهای تولیدی	انعقاد تفاهم نامه همکاری با سازمان فنی و حرفه ای فارس	طراحی سایت خوشه گیاهان دارویی فارس	تولید محتوای سایت	برگزاری رویداد طرح های کارآفرینانه صنعت گیاهان دارویی با حمایت صندوق کارآفرینی امید
۱-۱۰	۱-۱۱	۱-۱۲	۱-۱۳	۱-۱۴	۱-۱۵

برنامه های عملیاتی استراتژی: بهبود صنعت

بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت
تحلیل نمودن اطلاعات مربوط به شرایط اقلیمی منطقه اجرای طرح - انتخاب مناسب گیاهان دارویی جهت کاشت	انتخاب زمین مناسب برآورد صحیح هزینه ها	انتخاب رقم بذر مناسب انتخاب اندام تکثیری مرغوب	مراحل استاندارد سازی بهبود کیفیت	مراحل استاندارد سازی بهبود کیفیت
برخی از دینفعان کشت	برخی از دینفعان کشت	برخی از دینفعان کشت	برخی از دینفعان خوشه	برخی از دینفعان خوشه
۱۳/۵	۲۴	۱۹/۵		
BDS	BDS	BDS	BDS	BDS
فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	-	-
۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	٪۲۰	٪۲۰
۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	٪۸۰	٪۸۰
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۲۰	۱۳۰
دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰
آموزش طبقه بندی و انتخاب گیاهان دارویی براساس اقلیم رشد آنها	آموزش انتخاب کردن مکان جهت اجرای طرح پرورش گیاهان دارویی و برآورد نمودن هزینه	آموزش انتخاب بذر و اندام تکثیری مناسب برای کشت انواع گیاهان دارویی	آشنایی با استانداردهای تخصصی گیاهان دارویی	کارگاه نحوه استاندارد سازی گیاهان دارویی
۱-۱۶	۱-۱۷	۱-۱۸	۱-۱۹	۱-۲۰

بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت	بهبود صنعت
ایجاد آمادگی زمین قبل از کشت گیاهان دارویی به طور اصولی	انجام صحیح عملیات آبیاری مبارزه با علف های هرز قبل از کشت	برآورد میزان برداشت محصول در واحد سطح عملیات برداشت و جمع آوری محصول	انواع روش مختلف فرآوری گیاهان دارویی انجام دادن روش های بسته بندی، محصولا، ...	برقراری ارتباط موثر بین ذینفعان خوشه	طریقه تکثیر و نگهداری صحیح گیاهان دارویی رایج منطقه
برخی از ذینفعان حوزه کشت خوشه	برخی از ذینفعان کشت	برخی از ذینفعان کشت	برخی از ذینفعان کشت	برخی از ذینفعان حوزه کشت و فرآوری	برخی از ذینفعان حوزه کشت خوشه
۶۴	۶۶	۶۶	۶۴		۶۶
BDS	BDS	BDS	BDS	BDS	BDS
فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	فنی حرفه‌ای ۱۰٪	-	۱۰٪
۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	۲۰٪	-	۲۰٪
۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	۷۰٪	-	۷۰٪
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
دوماهه و پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه و پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه و پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه و پنجم و ششم ۱۴۰۰	دو ماهه ششم ۱۴۰۰	دوماهه و پنجم و ششم ۱۴۰۰
آموزش توانایی آماده کردن زمین برای تولید گیاهان دارویی	آموزش انجام عملیات داشت	آموزش برداشت و جمع آوری محصول	آموزش فرآوری محصول، بسته بندی و نگهداری محصول در انبار	اتصال شرکت ها و آزمایشگاه های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی	آموزش توانایی انجام عملیات داشت انواع گیاهان دارویی مهم رایج منطقه
۱-۲۱	۱-۲۲	۱-۲۳	۱-۲۴	۱-۲۵	۱-۲۶

برنامه های عملیاتی استراتژی: توسعه بازار

توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار
تامین نیازهای فناوریانه و ارتقا قدرت فروش	شناخت صنعت گیاهان دارویی استان فارس	آگاهی در مورد محتویات محاز درج بر روی بسته بندی	افزایش فروش توسعه بازار
برخی از دینفعان خوشه	دینفعان خوشه	۵ واحد فرآوری	برخی از دینفعان
-	-	-	-
BDS مربوطه	دفتر توسعه خوشه	دفتر توسعه خوشه	BDS
-	-	-	-
۲۰٪	-	-	-
۸۰٪	-	-	-
۱۵۹	۰	۰	۱۰۰۰
دو ماهه سوم	دوماه سوم ۱۴۰۰	دوماه ششم ۱۴۰۰	دو ماهه سوم ۱۴۰۰
رویداد نشست فناوریانه	انعقاد تفاهم نامه همکاری با سازمان صدا و سیما استان فارس	برگزاری نشست نحوه درج اطلاعات محصولات واحدهای تولیدی بر روی بسته بندی	حضور در چهارمین نمایشگاه واردات چین
-۲۷ ۱	-۲۸ ۱	-۲۹ ۱	-۲۰ ۱

توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار
افزایش فروش توسعه بازار در سطح بین المللی	تبلیغات افزایش فروش توسعه بازار	تهیه اقلام تبلیغاتی از جمله تیزر های تبلیغاتی اختصاصی و تولید محتوای تخصصی	نحوه محاسبه نهای تمام شده محصولات	راه اندازی صفحات مجازی و تولید محتوا
برخی از دینفمان	برخی از دینفمان	۹ واحد فرآوری	۵ واحد فرآوری خوشه	۱۰ واحد خوشه
-	-	-	-	-
شرکت پارس ایمن	BDS	آقای صوفی	BDS	آقای صوفی
-	-	-	-	-
-	-	۲۰٪	-	۲۰٪
-	-	۸۰٪	-	۸۰٪
۱۰۰۰	۴۰	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
دو ماهه ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دوماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰	دو ماهه پنجم و ششم ۱۴۰۰
بازدید از نمایشگاه اکسپو دبی	قرار دادن تبلیغات واحدهای تولید در صفحه ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور	ارائه خدمات توسعه بازار	ارائه خدمات توسعه کسب و کار (ارائه خدمات مالی)	ارائه خدمات توسعه کسب و کار در فضای مجازی
۲۱- ۱-	۲۲- ۱-	۲۳- ۱-	۲۴- ۱-	۲۵- ۱-

توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار	توسعه بازار
پیدا کردن بازارهای مناسب برای فروش - بازاریابی و فروش محصول انواع گیاهان دارویی در بازارهای داخلی	دسترسی راحت کشاورزان به مراکز فروش و انعقاد کشت قراردادی با کشاورزان	همکاری در جهت تهیه نظام نامه	نظام نامه کاشت، داشت، برداشت، تولید و فرآوری، بازار
برخی از دینفعان حوزه فروش خوشه	دینفعان خوشه	دینفعان خوشه	دینفعان خوشه
-			
BDS	BDS	ستاد گیاهان دارویی استان	BDS
٪۱۰		-	-
٪۲۰		-	-
٪۷۰	٪۱۰۰	-	-
۱۰۰	۲۰۰	۰	۲۰۰
دو ماهه ششم ۱۴۰۰	دو ماهه ششم ۱۴۰۰	دو ماهه پنجم تا ششم ۱۴۰۰	۴۰٪ دو ماهه پنجم تا ششم ۱۴۰۰
آموزش بازاریابی و فروش محصول	امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی فارس	تشکیل کمیته های تخصصی جهت تدوین نظام نامه گیاهان دارویی	تدوین نظام نامه تخصصی گیاهان دارویی (گیاهان اولویت دار استان)
۱-۳۶	۳۷ -	۳۸ -	۳۹ -

بخش سوم: عملکرد (بیاده سازی)

• فصل سوم: گزارش عملکرد سند برنامه عمل سال اول

شماره گزارش تفصیلی: 1-1-1

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور
سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐
عنوان فعالیت: تأمین محتوای فضای مجازی (واتس اپ ، تلگرام و اینستاگرام)
کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱
عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- بالا بردن دانش عمومی اعضای خوشه در جهت فعالیت های توسعه ای
- ایجاد پایگاه اطلاع رسانی در مورد فعالیت ها و برنامه های مربوط به خوشه
- افزایش سرمایه اجتماعی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• ایجاد پایگاه دانش مربوط به اطلاعات گردآوری شده • تشکیل کانال تلگرام و واتس اپ و اینستاگرام	• راه اندازی اینستاگرام: farsherbalcluster • تشکیل کانال تلگرام و واتس اپ • بارگزاری اطلاعات و فعالیت های خوشه • بارگزاری جلسات مربوط به دینفعان خوشه

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی دینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
	تولید گیاهان دارویی	محمد شکور	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

				اعضای خوشه (۶۰ واحد)
--	--	--	--	----------------------

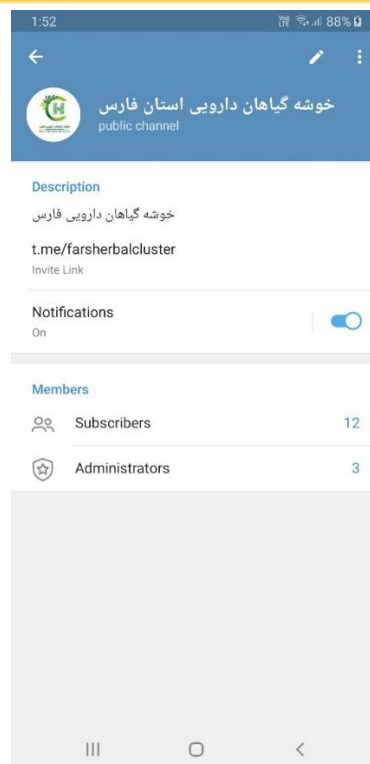
۴. هزینه‌های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
شرکت شهرک های صنعتی فارس	---	۵۰۰۰۰۰۰

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

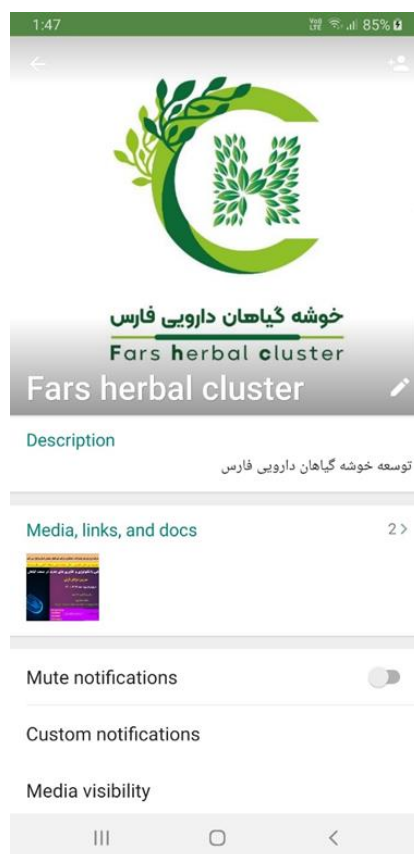
اطلاع رسانی در مورد خوشه و فعالیت های خوشه معرفی خوشه گیاهان دارویی استان فارس در فضای مجازی افزایش سرمایه اجتماعی اعضای خوشه گیاهان دارویی استان فارس
--

امضاء عامل توسعه خوشه

خوشه گیاهان دارویی فارس
Fars herbal cluster

شماره گزارش تفصیلی: 2-1-1

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: ثبت دامنه و فضای سایت خوشه <http://farsherbalcluster.com/>

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲

عنوان استراتژی مربوطه: اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- معرفی خوشه صنعتی گیاهان دارویی استان فارس
- بپایگاه اطلاع رسانی و خبری
- افزایش سرمایه اجتماعی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• انتخاب BDS مربوطه جهت انجام کارهای ثبت دامنه	• انتخاب آدرس سایت: http://farsherbalcluster.com/

• تعیین شاخص و معیار های طراحی سایت	• طراحی اولیه سایت • ثبت دامنه مورد نیاز سایت
---	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	علیرضا نماینده خانم زارع	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	دفتر توسعه خوشه

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

ثبت دامنه جهت طراحی سایت

معرفی خوشه گیاهان دارویی استان فارس در سطح ملی و ارتقاء جایگاه آن

اطلاع رسانی در مورد خوشه و فعالیت های خوشه

افزایش سرمایه اجتماعی اعضای خوشه گیاهان دارویی استان فارس

دامنه سایت: <http://farsherbcluster.ir/>

<http://farsherbcluster.com/>

شماره گزارش تفصیلی: 3-1-1

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: طراحی اقلام تبلیغاتی گیاهان دارویی استان فارس

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۳

عنوان استراتژی مربوطه: توسعه بازار

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- معرفی خوشه صنعتی گیاهان دارویی استان فارس
- معرفی محصولات برخی از ذینفعان خوشه در کاتالوگ و بروشور

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• طراحی اولیه کاتالوگ و بروشور • چاپ کاتالوگ و بروشور	• طراحی اولیه کاتالوگ و بروشور • چاپ کاتالوگ و بروشور

۳. فعالان و نقش‌آفرینان در اجرای فعالیت

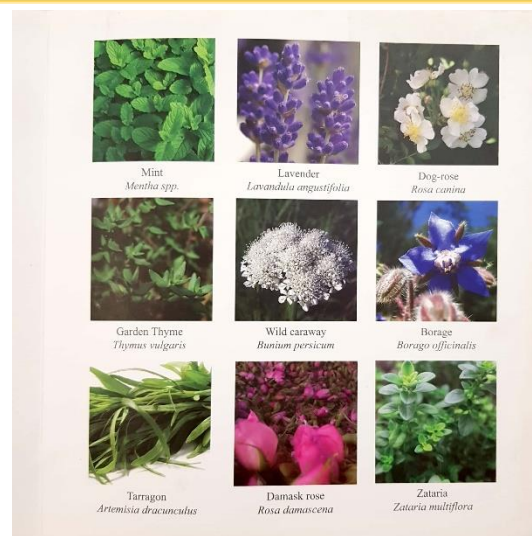
تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه‌های درگیر	تعداد و نام سازمان‌های پشتیبانی‌کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	علیرضا نماینده	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

هزینه‌های پیش‌بینی شده	هزینه‌های انجام شده	منابع تامین
۵۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	دفتر توسعه خوشه

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

معرفی خوشه گیاهان دارویی استان فارس در سطح ملی و ارتقاء جایگاه آن
معرفی محصولات برخی از ذینفعان خوشه در کاتالوگ و بروشور
توسعه بازار

شماره گزارش تفصیلی: 4-1-1

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: به روز رسانی گزارش مطالعه شناختی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۴

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- بررسی میدانی ذینفعان خوشه گیاهان دارویی
- بررسی وضعیت عرضه و تقاضای ملی و بین المللی محصولات

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
مصاحبه با ذینفعان در دسترس خوشه گیاهان دارویی	• بروز رسانی مطالعه شناختی گیاهان دارویی

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلهای و شبکههای درگیر	تعداد و نام سازمانهای پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	دفتر توسعه خوشه	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
.	.	دفتر توسعه خوشه

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

تعیین وضعیت فعلی خوشه در سطح ملی و بین المللی شناخت ذینفعان نسبت به کسب و کار و رقبای خود در سطحی وسیع تر

1-2-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: پیگیری تور نمایشگاهی بین المللی آگروفود تهران

کد فعالیت در سند برنامه عمل: 5

عنوان استراتژی مربوطه: اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- آشنایی ذینفعان خوشه با ویژگی های نمایشگاه
- شناختن رقبا توسط ذینفعان
- آشنایی با تکنولوژی های جدید و بروز
- تشکیل ارتباط بین واحد های مختلف
- اعتماد سازی ذینفعان خوشه

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- حضور دینفعان متقاضی در نمایشگاه آگروفود تهران - برگزاری کلاس آموزشی برای افراد شرکت کننده در تور	- اطلاع رسانی برگزاری تور نمایشگاهی آگروفود تهران - پیگیری شرایط ثبت نام دینفعان در تور از شرکت شهرکها - اطلاع رسانی شرایط ثبت نام به دینفعان - ثبت نام دینفعان و هماهنگی های لازم جهت ثبت نام ذی نفعان خوشه

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی دینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	فاطمه پرندآور	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام‌شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

۱. ارتقاء دانش فناوری و تبادل اطلاعات روز در زمینه صنایع غذایی ۲. معرفی توانمندی ها و دستاوردهای کشور در جهت تقویت صادرات غیر نفتی ایران ۳. ارتقاء سطح تبادلات و تعاملات کشور در جهت تقویت صادرات غیر نفتی ایران ۴. آشنایی ذینفعان از نمایشگاه با آخرین دستاورد های علمی و صنعتی کشور و جهان در صنایع غذایی ۵. تشویق و ترغیب تولید کنندگان برای رقابت سالم و هدفمند در عرصه صنعت مواد غذایی
--

2-2-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐ عنوان فعالیت: پیگیری تور نمایشگاهی بین المللی اکسپو دبی کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۶ عنوان استراتژی مربوطه: اعتماد سازی
--

۱. اهداف اجرای فعالیت:

• آشنایی دینفعان خوشه با ویژگی های نمایشگاه • آشنایی با تکنولوژی های جدید و بروز • تشکیل ارتباط بین واحد ها در سطح بین المللی • اعتماد سازی دینفعان خوشه

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• حضور دینفعان متقاضی در نمایشگاه اکسپو دبی	• اطلاع رسانی برگزاری تور نمایشگاهی اکسپو دبی • پیگیری شرایط ثبت نام دینفعان در تور از شرکت شهرکها • اطلاع رسانی شرایط و چگونگی ثبت نام دینفعان در تور

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه‌های درگیر	تعداد و نام سازمان‌های پشتیبانی‌کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	---	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

هزینه‌های پیش‌بینی شده	هزینه‌های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

۶. نمایش دستاورد های جدید در حوزه علم و آینده و بهره برداری از صنایع خلاق
۷. آشنایی ذینفعان با دستاورد های جدید هر کشور
۸. گسترش مبادلات تجاری
۹. معرفی رویکردهای آتی کشورها حول محور موضوع اکسپو

1-3-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: اتصال BDS به دینفعان

کد فعالیت در سند برنامه عمل:

عنوان استراتژی مربوطه: اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- شناسایی BDS های مجرب در حوزه های کاری مرتبط
- ارائه خدمات مورد نیاز واحدها توسط BDS به دینفعان
- ایجاد شبکه BDS

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
برقراری ارتباط بین دینفعان و BDS مربوطه	-شناسایی BDS ها

ارتباط BDS ها با دینفعان	همکاری و پشتیبانی دینفعان
--------------------------	---------------------------

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی دینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی آقای خصاف آقای صوفی	تیم توسعه خوشه	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- تسهیل مشکلات دینفعان از طریق ارتباط دادن آنها با BDS های مجرب
- تشکیل شبکه BDS ها
- شناسایی BDS های توانمند

2-3-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: تدوین تقویم دوره های آموزشی

کد فعالیت در سند برنامه عمل:

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- برنامه ریزی سرفصلهای دوره های آموزشی کاشت، داشت، برداشت
- انتخاب BDS مورد نیاز جهت برگزاری دوره های آموزشی
- انتخاب منطقه های شاخص جهت برگزاری دوره های آموزشی در آن مناطق

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- انتخاب BDS مربوطه - تدوین برنامه آموزشی	- برنامه ریزی آموزشی جهت برگزاری دوره های آموزشی - مشخص کردن زمان و سرفصل های دوره های آموزشی

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی فارس	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش‌بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
------------------------	---------------------	-------------

---	---	---
-----	-----	-----

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

۱. تدوین برنامه های آموزشی
۲. تعیین سرفصل های آموزشی
۳. تعیین مناطق شاخص جهت برگزاری دوره ها
۴. بهبود وضعیت کاشت، داشت و برداشت در صنعت گیاهان دارویی

3-3-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: برگزاری نشست با کارگزار ایران و چین جهت اجرای B2B

کد فعالیت در سند برنامه عمل:

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- هماهنگی با کارگزار جهت تعیین نحوه برگزاری رویداد فناورانه بصورت B2B

- مشخص کردن زمان اجرای B2B

- دعوت معاون انجمن همکاری های مشترک ایران و چین

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- تشکیل رویداد B2B - شناسایی نیازهای فناورانه ذینفعان	- برگزاری نشست با کارگزاران ایران و چین - تعیین زمان اجرای B2B

۳. فعالان و نقش‌آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب‌وکار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه‌های درگیر	تعداد و نام سازمان‌های پشتیبانی‌کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	شرکت توسعه و تجارت فرداد مانا	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

هزینه‌های پیش‌بینی شده	هزینه‌های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

۱. رایزنی با کارگزار مربوطه جهت تشکیل جلسه B2B رویداد فناورانه
۲. برنامه ریزی جهت تعیین تاریخ و نحوه زمان بندی جلسات مربوط به هر واحد در رویداد

1-4-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: اتصال BDS به دینفعان

کد فعالیت در سند برنامه عمل:

عنوان استراتژی مربوطه: اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- شناسایی BDS های مجرب در حوزه های کاری مرتبط
- ارائه خدمات مورد نیاز واحدها توسط BDS به دینفعان
- ایجاد شبکه BDS

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد

فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
برقراری ارتباط بین دینفعان و BDS مربوطه	-شناسایی BDS ها

همکاری و پشتیبانی دینفعان	ارتباط BDS ها با دینفعان
---------------------------	--------------------------

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی دینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام شکلها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	تیم توسعه خوشه	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- تسهیل مشکلات دینفعان از طریق ارتباط دادن آنها با BDS های مجرب - تشکیل شبکه BDS ها
--

• شناسایی BDS های توانمند

2-4-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: تدوین تقویم دوره های آموزشی

کد فعالیت در سند برنامه عمل:

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- برنامه ریزی سرفصلهای دوره های آموزشی کاشت، داشت، برداشت
- انتخاب BDS مورد نیاز جهت برگزاری دوره های آموزشی
- انتخاب منطقه های شاخص جهت برگزاری دوره های آموزشی در آن مناطق

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد

فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- انتخاب BDS مربوطه - تدوین برنامه آموزشی	- برنامه ریزی آموزشی جهت برگزاری دوره های آموزشی - مشخص کردن زمان و سرفصل های دوره های آموزشی

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام شکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	تیم توسعه خوشه	---	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

۱. تدوین برنامه های آموزشی

۲. تعیین سرفصل های آموزشی

۳. تعیین مناطق شاخص جهت برگزاری دوره ها

۴. بهبود وضعیت کاشت، داشت و برداشت در صنعت گیاهان دارویی

3-4-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: برگزاری نشست با کارگزاران ایران و چین جهت اجرای B2B

کد فعالیت در سند برنامه عمل:

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- هماهنگی با کارگزار جهت تعیین نحوه برگزاری رویداد فناورانه بصورت B2B
- مشخص کردن زمان اجرای B2B
- دعوت کارشناس مربوطه به شیراز

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد

فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- تشکیل رویداد B2B - شناسایی نیازهای فناورانه دینفعان	- برگزاری نشست با کارگزاران ایران و چین - تعیین زمان اجرای B2B

۳. فعالان و نقش‌آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی دینفع	نوع دقیق کسب‌وکار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلهای و شبکه‌های درگیر	تعداد و نام سازمان‌های پشتیبانی‌کننده
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	تیم توسعه خوشه	---	شرکت شهرک‌های صنعتی استان فارس

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

هزینه‌های پیش‌بینی شده	هزینه‌های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

۳. رایزنی با کارگزار مربوطه جهت تشکیل جلسه B2B رویداد فناورانه

۴. برنامه ریزی جهت تعیین تاریخ و نحوه زمان بندی جلسات مربوط به هر واحد در رویداد

1-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: حضور در دومین جشنواره طب ایرانی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۷

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- بستر سازی مسیر تجاری سازی و کاربردی نمودن نتایج ابتکارات در راستای کمک به توسعه متوازن کشور
- افزایش انگیزه، تقویت ظرفیت ها و هم افزایی توانمندی های دینفعان
- توسعه و گسترش فرهنگ طب ایرانی در بین دینفعان خوشه

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- شرکت کردن دینفعان و دنبال کنندگان صفحات مجازی خوشه در این جشنواره - آگاه سازی و گسترش فرهنگ طب ایرانی	- معرفی جشنواره به دینفعان خوشه - اطلاع رسانی های به روز جشنواره در صفحات مجازی خوشه - آموزش ثبت نام در جشنواره به دینفعان - ثبت نام برخی از دینفعان در جشنواره جهت سهولت آنها

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی دینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام شکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی		- انجمن علمی طب سنتی ایران - ستاد توسعه علوم و فناوری	- شرکت شهرک های صنعتی استان فارس

-وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - معاونت علمی و فناوری - دفتر طب ایرانی و مکمل	گیاهان دارویی و طب سنتی			
---	----------------------------	--	--	--

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• شناسایی دانشمندان، پژوهشگران، مخترعان، نوآوران و فناوران برتر در عرصه طب ایرانی، داروسازی سنتی • شناسایی تاریخ پزشکی در حیطه های آموزش، پژوهش و ارائه خدمات • بهبود انگیزه، تقویت ظرفیت ها و هم افزایی توانمندی های دینفعان خوشه • توسعه و گسترش فرهنگ طب ایرانی در بین دینفعان خوشه

- برانگیختن تفکر همکاری های علمی و فناوری بین ذینفعان خوشه

2-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: برگزاری تور بازدید از آزمایشگاه های استان و آزمایشگاه واحد های تولیدی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱۱

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- ایجاد شبکه نرم بین آزمایشگاه ها و ذینفعان خوشه
- استفاده از آزمایشگاه ها به عنوان یک مشاور فنی در کنار ذینفعان خوشه
- تقویت آزمایشگاه ها و بهبود کیفیت محصولات ذینفعان
- ایجاد فضای همکاری آزمایشگاه با واحد های تولیدی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
-دریافت لیست آزمایشگاه های مرجع استان از اداره استاندارد و دانشکده علوم پزشکی -برقراری ارتباط با آزمایشگاه های مورد نظر -هماهنگی با آزمایشگاه ها جهت بازدید ذینفعان خوشه -انجام بازدید ذینفعان از آزمایشگاه ها	-تشکیل جلسه با مسئولین دانشگاه علوم پزشکی و اداره استاندارد در جهت سنجیدن سطح آزمایشگاه های استان و نیاز سنجی انجام طرح -درخواست معرفی واحد های آزمایشگاهی مرجع استان فارس از سوی علوم پزشکی و اداره استاندارد مطابق با نیاز های آزمایشگاهی گیاهان دارویی -برقراری ارتباط با آزمایشگاه های مرجع استان و هماهنگی نشست مشترک بین تیم توسعه خوشه و مدیر واحد آزمایشگاهی -طراحی پوستر اطلاع رسانی -تشکیل جلسه با آزمایشگاه های مرجع ایمن کیا صنعت، کاشف، پرهام گستر، به آزما، آزمون گستر، راهکار صنعت -دسته بندی ذینفعان با توجه به نوع فعالیت و مطابقت دادن با نوع فعالیت هر آزمایشگاه

-هماهنگی با ذینفعان و آزمایشگاه ها و تعیین روز و ساعت بازدید ها -انجام بازدید ذینفعان از آزمایشگاه های: ایمن کیا صنعت، کاشف، پرهام گستر، به آزما، آزمون گستر، راهکار صنعت	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام شکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	-	-	-شرکت شهرک های صنعتی استان فارس -اداره استاندارد _دانشکده علوم پزشکی

۴. هزینه های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام‌شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
---	*	*

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- تشکیل ارتباط کاری صمیمانه بین واحد‌های تولیدی و آزمایشگاهی
- مطلع شدن ذینفعان خوشه از سطح تجهیزات و دانش آزمایشگاه‌ها
- اطلاع ذینفعان از انواع آزمایش‌های قابل پذیرش از هر آزمایشگاه و درخواست آزمایش‌های مورد نیازشان
- تقویت ظرفیت‌ها و هم‌افزایی توانمندی‌های آزمایشگاه‌ها و واحد‌های تولیدی استان

3-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: اتصال شرکت ها و آزمایشگاه های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری

گیاهان دارویی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۵

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- گنجانده شدن ذینفعان خوشه در طرح ها و برنامه های شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی کشور
- مطرح شدن خوشه گیاهان دارویی فارس در شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی کشور
- آشنایی شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی کشور با فعالیت های مفید خوشه گیاهان دارویی فارس
- ثبت نام ذینفعان خوشه در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فراورده های طبیعی و طب ایرانی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
-تلاش برای ارتباط گرفتن تیم توسعه خوشه با شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی - درخواست اتصال شرکت ها و آزمایشگاه های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری -شرکت کردن دینفعان در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فراورده های طبیعی و طب ایرانی	-ارسال نامه درخواست معرفی عامل توسعه خوشه به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی از طریق سازمان جهاد کشاورزی -دریافت جواب نامه ی معرفی عامل توسعه از سازمان - درخواست ثبت نام دینفعان خوشه در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فراورده های طبیعی و طب ایرانی به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی -آموزش ثبت نام در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فراورده های طبیعی و طب ایرانی به دینفعان خوشه -حضور دینفعان در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فراورده های طبیعی و طب ایرانی

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و نام واحد‌های تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل‌ها و شبکه‌های درگیر	تعداد و نام سازمان‌های پشتیبانی‌کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	-	-	- شرکت شهرک های صنعتی استان فارس - سازمان جهاد کشاورزی

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

هزینه‌های پیش‌بینی شده	هزینه‌های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

اتصال شرکت‌ها و آزمایشگاه‌های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی
--

- ثبت نام دینفعان خوشه در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فراورده های طبیعی و طب ایرانی بواسطه اتصال شرکت ها و آزمایشگاه های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی
- معرفی واحد های گیاهان دارویی استان در سطح ملی

4-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی فارس

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۳۷

عنوان استراتژی مربوطه: توسعه بازار

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- برخورداری از قابلیت های صادرات گیاهان دارویی استان
- دسترسی راحت کشاورزان به مراکز فروش و انعقاد کشت قراردادی با کشاورزان

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
-------------------------------	----------------------------

-ارسال نامه درخواست اعلام نظر در مورد انجام امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی فارس به سازمان صنعت، معدن و تجارت -جلسه با کارشناس امور صادراتی سازمان صنعت، معدن و تجارت در خصوص پیگیری روند امکان سنجی - دریافت نتیجه امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی در قالب نامه کتبی به شرکت شهرکها	-درخواست اعلام نظر طرح
---	-------------------------------

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و نام سازمان‌های پشتیبانی‌کننده	تعداد و نام تشکلهای شبکه‌های درگیر	تعداد و نام BDSهای درگیر	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد واحدهای تولیدی ذینفع
-شرکت شهرک های صنعتی استان فارس	-	-	تولید گیاهان دارویی	اعضای خوشه (۳۰ واحد)

سازمان صنعت، معادن و تجارت				
-------------------------------	--	--	--	--

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• بررسی اعلام نظر امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی فارس توسط سازمان صنعت، معادن و تجارت • امکان سنجی احداث بارانداز گیاهان دارویی توسط مرجع ذیصلاح بررسی و به صورت کتبی نتیجه اعلام گردید.
--

5-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: حضور در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی فراورده های طبیعی و طب

ایرانی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: اضافه بر برنامه عمل

عنوان استراتژی مربوطه: توسعه بازار

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- آشنایی با آخرین پیشرفت های علمی و صنعتی در محصولات فناورانه گیاهان دارویی و
فراورده های طبیعی در راستای گسترش اقتصاد
- وفاق ملی در جهت رفع موانع و شکاف های پیش روی توسعه صنعت گیاهان دارویی، این
ثروت ملی

- عزم ملی و هم افزایی سازنده در راستای عملیاتی نمودن نقشه راه اجرایی سازی سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی
- ارتقا و ترویج فرهنگ اقتصاد دانش بنیان به منزله ی پیشرانی برای تحرک بخشی به اقتصاد مقاومتی بر مبنای زیست بوم کارآفرینی
- فراهم آوری زمینه تعامل جدید و موفق بین فعالان عرصه گیاهان دارویی و ایجاد فضای رقابتی راهگشا همگام با رشد کمی و کیفی محصولات و برندسازی محصولات باکیفیت داخلی
- فراهم سازی بستری جهت مشاوره ساختارمند و مبادلات ایده های نوآورانه و فناورانه این پژوهشگران و بنگاه های اقتصادی به عنوان زیرساخت هایی برای تجاری سازی یافته های پژوهشی
- تسهیل فرآیند شتابدهی در جهت تشکیل و تقویت کسب و کارها یا استارتاپ ها با حضور شتابدهنده ها
- معرفی فرصت های نوین کارآفرینی نیروهای متخصص و کمک به تشکیل شرکت های نوپا و خلاق
- کمک به ایجاد بازارهای جدید و ارتقای انگیزه سرمایه گذاری در بنگاه های کوچک نوآور
- فرهنگ سازی در جهت حمایت از سرمایه های مادی و معنوی داخلی و زیرساخت های بومی در راستای خوداتکایی، اشتغال زایی و بهره مندی حداکثری از توان داخلی در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی

- معرفی پتانسیل های سرمایه گذاری کشور در حوزه های مختلف مرتبط با گیاهان دارویی و فرآورده های طبیعی در جهت جذب سرمایه گذاران خارجی
- آشنایی با آخرین دستاورد های فناوریانه در صنعت تولید بذر تکنولوژی های نوآورانه مرتبط با بذر نهال و اندام های تکثیری گیاهان دارویی
- آموزش های طب سنتی در رشته های مختلف دامپزشکی و ترویج بازار محصولات دامپزشکی مبتنی بر گیاهان دارویی و محصولات طبیعی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
- اتصال شرکت ها و آزمایشگاه های فعال و توانمند فارس به شبکه ملی پژوهش و فناوری گیاهان دارویی - شرکت کردن ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی فرآورده های طبیعی و طب ایرانی -ثبت نام ذینفعان خوشه در این جشنواره و نمایشگاه	- ارسال نامه درخواست ثبت نام ذینفعان خوشه در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی، فرآورده های طبیعی و طب ایرانی به ستاد گیاهان دارویی کشور - معرفی پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی فرآورده های طبیعی و طب ایرانی به ذینفعان خوشه - اطلاع رسانی های به روز جشنواره و نمایشگاه در صفحات مجازی خوشه

- آموزش ثبت نام در پنجمین جشنواره و نمایشگاه ملی گیاهان دارویی فراورده های طبیعی و طب ایرانی به دینفعان خوشه -ثبت نام برخی از دینفعان در جشنواره و نمایشگاه جهت سهولت آنها	
---	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده	تعداد و نام تشکلهای و شبکه های درگیر	تعداد و نام BDS های درگیر	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد واحدهای تولیدی دینفع
-شرکت شهرک های صنعتی استان فارس -معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری	-ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی -ستاد فناوری های نرم و توسعه صنایع خلاق	-	تولید گیاهان دارویی	اعضای خوشه (۳۰ واحد)

۴. هزینه های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام‌شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- فراهم آمدن زمینه تعامل جدید و موفق بین فعالان عرصه گیاهان دارویی و ایجاد فضای رقابتی راهگشا همگام با رشد کمی و کیفی محصولات و برندسازی محصولات باکیفیت داخلی
- کمک به ایجاد بازارهای جدید و ارتقای انگیزه سرمایه گذاری در بنگاه های کوچک نوآور
- فراهم آمدن بستری جهت مشاوره ساختارمند و مبادلات ایده های نوآورانه و فناورانه این پژوهشگران و بنگاه های اقتصادی به عنوان زیرساخت هایی برای تجاری سازی یافته های پژوهشی
- آشنایی دینفعان خوشه با واحد های فعال در حوزه گیاهان دارویی در سطح کشور
- اصلاح نگرش دینفعان نسبت به جایگاه طب سنتی علمی همگام با اصلاح سبک زندگی و ترویج تغذیه سالم
- ارتقای سطح دانش دینفعان از ذخایر موجود در اکوسیستم و ترویج فرهنگ صیانت از آنها
- بازدید از جدیدترین کتب و مستندات ترجمه و انتشار یافته از میراث مکتوب حوزه گیاهان دارویی و طب سنتی
- کاربردی سازی آموزش های طب سنتی در رشته های مختلف دامپزشکی و ترویج بازار محصولات دامپزشکی مبتنی بر گیاهان دارویی و محصولات طبیعی
- رونمایی از فرآورده های دفع آفات با پایه گیاهی و سایر فرآورده های بیولوژیک مورد مصرف در گیاه دارویی

- آموزش آخرین دستاورد های فناوریانه در صنعت تولید بذر تکنولوژی های نوآورانه مرتبط با بذر نهال و اندام های تکثیری گیاهان دارویی

6-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: قرار دادن تبلیغات واحد های تولیدی در صفحه ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان

دارویی کشور

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۳۲

عنوان استراتژی مربوطه: توسعه بازار

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- دیده شدن ذینفعان خوشه در سطح ملی
- توسعه بازار ذینفعان خوشه
- بهبود فروش محصولات ذینفعان خوشه

- همکاری با واحد های دیگر
- ثبت سفارش از دیگر استان ها

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
-برقرار کردن ارتباط با ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور -درج اسم واحد تولیدی ذینفعان خوشه در سایت ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور	-ارسال معرفی نامه عامل توسعه خوشه به ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور -ارسال نامه درخواست درج اسم واحد تولیدی ذینفعان خوشه در سایت ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور -تماس متعدد با ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی کشور جهت اطلاع از مراحل درج اسم واحد تولیدی ذینفعان خوشه در سایت ستاد

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحد های	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده

تولیدی				
ذینفع				
اعضای خوشه (۶۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	سازمان جهاد کشاورزی	شرکت شهرک های صنعتی استان فارس	

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

هزینه‌های پیش‌بینی شده	هزینه‌های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• شناخته شدن برند محصولات ذینفعان در سطح ملی • افزایش چشمگیر سفارش محصولات ذینفعان • پیدایش مشتری های جدید • اعتماد بیشتر مشتری ها به محصولات خوشه • ایجاد همکاری های مشترک بین واحد های تولیدی و تولید محصول مشترک • گسترش بازار واحد های تولیدی
--

7-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: انعقاد تفاهم نامه همکاری با آزمایشگاه مرجع ایمن کیا صنعت

کد فعالیت در سند برنامه عمل: اضافه بر برنامه عمل

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- ایجاد شبکه نرم بین آزمایشگاه و دینفعان خوشه
- استفاده از آزمایشگاه به عنوان یک مشاور فنی در کنار دینفعان خوشه
- دریافت آنالیز آزمایش ها در اسرع وقت به دینفعان

- در اولویت قرار گرفتن آزمایش محصولات دینفعان برای آزمایشگاه
- دریافت تخفیف و تسهیلات مفید از سمت آزمایشگاه برای اعضای خوشه
- تقویت آزمایشگاه و بهبود کیفیت محصولات دینفعان
- ایجاد فضای همکاری آزمایشگاه با واحد های تولیدی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
-دریافت لیست آزمایشگاه های مرجع استان از اداره استاندارد و دانشکده علوم پزشکی -برقراری ارتباط با آزمایشگاه مورد نظر -هماهنگی با مدیریت آزمایشگاه جهت بازدید دینفعان خوشه -انجام بازدید دینفعان از آزمایشگاه -انعقاد تفاهم نامه با آزمایشگاه	-تشکیل جلسه با مسئولین دانشگاه علوم پزشکی و اداره استاندارد در جهت سنجیدن سطح آزمایشگاه های استان و نیاز سنجی انجام طرح -درخواست معرفی واحد های آزمایشگاهی مرجع استان فارس از سوی علوم پزشکی و اداره استاندارد مطابق با نیاز های آزمایشگاهی گیاهان دارویی -برقراری ارتباط با آزمایشگاه مرجع ایمن کیا صنعت و هماهنگی نشست مشترک بین تیم توسعه خوشه و مدیر واحد آزمایشگاهی -طراحی پوستر اطلاع رسانی

-تشکیل جلسه با آزمایشگاه ایمن کیا صنعت -دسته بندی ذینفعان با توجه به نوع فعالیت و مطابقت دادن با نوع فعالیت هر آزمایشگاه -هماهنگی با ذینفعان و آزمایشگاه و تعیین روز و ساعت بازدید -انجام بازدید ذینفعان از آزمایشگاه ایمن کیا صنعت -تایید متن تفاهم نامه خوشه توسط مدیر آزمایشگاه -انعقاد تفاهم نامه با آزمایشگاه	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
---------------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	--	---

شرکت شهرک های صنعتی استان فارس -اداره استاندارد _دانشکده علوم پزشکی	-	-	تولید گیاهان دارویی	اعضای خوشه (۳۰ واحد)
--	---	---	------------------------	-------------------------

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• دریافت آنالیز آزمایش ها در اسرع وقت به دینفعان • در اولوت قرار گرفتن آزمایش محصولات دینفعان برای آزمایشگاه • دریافت تخفیف و تسهیلات مفید از سمت آزمایشگاه ها برای اعضای خوشه • تشکیل ارتباط کاری صمیمانه بین واحد های تولیدی و آزمایشگاه • همکاری آزمایشگاه ها با دینفعان خوشه • اطلاع دینفعان از انواع آزمایش های قابل پذیرش از آزمایشگاه و درخواست آزمایش های مورد نیازشان

- تقویت ظرفیت ها و هم افزایی توانمندی های آزمایشگاه و واحد های تولیدی استان

8-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: برگزاری کارگاه عملی توانمند سازی واحد های آزمایشگاهی سطح استان

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱۰

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- مشاوره های تخصصی لازم به آزمایشگاه ها جهت به کارگیری روش های بهینه نگهداری تجهیزات
- بهره برداری از استاندارد ها و انتخاب تجهیزات مناسب جهت توسعه دامنه فعالیتها
- انتقال تجربه کارشناسان آزمایشگاه ها و به اشتراک گذاری دانش خود با سایر کارشناسان
- ارتقای سطح کنترل کیفیت واحد ها بر روی محصولات
- آشنایی با استاندارد های تخصصی گیاهان دارویی
- بهبود کیفیت محصولات نهایی واحد های تولیدی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• پیدا کردن مجری توانمند در برگزاری دوره کارگاهی • برنامه ریزی مناسب برای زمان بندی و مشخص کردن تاریخ دوره کارگاهی • دعوت ذینفعان به دوره و هماهنگی با آنها در جهت اطلاع رسانی های پی در پی	• مصاحبه با مجریان برگزار کننده دوره های کارگاهی مربوطه • انتخاب مجری واجد شرایط برگزاری دوره • مشخص کردن زمان مناسب اجرای دوره ها با توجه به درخواست ذینفعان • اطلاع رسانی دوره ها و زمان برگزاری آنها به ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	-	شبکه آزمایشگاه ها	شرکت شهرکهای صنعتی

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
---	---	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- آموزش الزامات عملیات آزمایشگاهی - آشنایی با استاندارد های تخصصی گیاهان دارویی - آموزش اصول ایمنی در آزمایشگاه - آشنایی با کالیبراسیون تجهیزات
--

- تهیه روش های اجرایی
- توانمند سازی واحد ها در زمینه رعایت استاندارد ها و ارتقای علمی

9-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: انعقاد تفاهم نامه همکاری با مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان

فارس

کد فعالیت در سند برنامه عمل: جایگزین برنامه عملیاتی شماره ۱۲

عنوان استراتژی مربوطه: حساس سازی و اعتماد سازی

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- آموزش و اصلاح فعالیت های مربوطه ذینفعان به صورت اصولی با برگزاری دوره های

آموزشی در مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس

- استفاده ذینفعان از قابلیت ها و امکانات آزمایشگاهی با تخفیفات و تسهیلات مفید در این

سازمان

- همکاری مشترک در جهت ارتقا صنعت گیاهان دارویی فارس

- بهبود مهارت و تخصص لازم در حرفه مربوطه

- تشکیل دوره ها و کلاس های آموزشی در جهت پیشرفت ذینفعان

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• معرفی خوشه و اهداف آن در انعقاد تفاهم نامه • تعریف همکاری های مشترک امکان پذیر • انعقاد تفاهم نامه	• برقراری ارتباط با این سازمان • برنامه ریزی و هماهنگی جهت تشکیل جلسه با مسئولین این سازمان • تشکیل جلسه مشترک با حضور مسئولین (مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس) و مسئولین (شرکت شهرکهای صنعتی فارس) • تعریف اهداف و چشم انداز خوشه

• توجیه مزایای برنامه های قابل اجرا به صورت مشترک • انعقاد تفاهم نامه با سازمان مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	-	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
•	•	---

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• برنامه ریزی در جهت برگزاری دوره های آموزشی خوشه

- بهره مندی دینفعان از امکانات ویژه آزمایشگاهی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس
- بهره مندی دینفعان از تسهیلات و تخفیفات مفید مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس
- ارتقای سطح دانش و بهبود عملکرد دینفعان خوشه
- بهبود و ارتقای کیفیت محصولات دینفعان بواسطه آموزش های کاربردی

10-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آموزش طبقه بندی و انتخاب گیاهان دارویی بر اساس اقلیم رشد آنها

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱۶

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- تحلیل اطلاعات اقلیمی جهت موفقیت در اجرای طرح تضمینی پرورش گیاهان دارویی و پیشنهاد مناسب ترین گیاهان دارویی هر منطقه با توجه به شرایط موجود در آنجا
- تحلیل نمودن اطلاعات مربوط به اقلیم منطقه ی اجرای طرح (ماکزیمم و مینیمم دما ، ماکسیمم و مینیمم بارندگی ، ماکزیمم و مینیمم طول روز بر اساس فصول ، ارتفاع از سطح دریا)
- بهره گیری از روش های طبقه بندی گیاهان (براساس خواص بوتانیکی ، موارد مصرف و ...)
- پیشنهاد انتخاب گیاهان دارویی مناسب جهت کاشت در هر منطقه با توجه به اقلیم

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند.	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس

• برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب • مرکز تحقیقات	• انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی • برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلها و شبکههای درگیر	تعداد و نام سازمانهای پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	شرکت شهرکهای صنعتی فارس

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- تحلیل نمودن اطلاعات مربوط به اقلیم منطقه ی اجرای طرح (ماکزیمم و مینیمم دما ، ماکسیمم و مینیمم بارندگی ، ماکزیمم و مینیمم طول روز بر اساس فصول ، ارتفاع از سطح دریا)
- انتخاب گیاهان دارویی مناسب جهت کاشت در هر منطقه با توجه به اقلیم
- ارتقای سطح علمی ذینفعان خوشه
- ارتقای کیفیت نهایی محصولات گیاهان دارویی با انتخاب گیاه مناسب برای کشت در هر منطقه

11-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آموزش انتخاب کردن مکان جهت اجرای طرح پرورش گیاهان دارویی و برآورد نمودن

هزینه

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱۷

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- ایجاد دانش انتخاب زمین مناسب جهت اجرای طرح پرورش گیاهان دارویی به واسطه در نظر گرفتن عوامل مرتبط
- برآورد هزینه ها در طرح پرورش گیاهان دارویی جهت کسب اطلاع ذینفعان و ایجاد دیدگاهی مناسب برای انواع هزینه ها در طرح مربوطه

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند. • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب مرکز تحقیقات	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس • انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی

• برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	شرکت شهرک های صنعتی فارس

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- ارتقای سطح علمی ذینفعان خوشه
- ارتقای کیفیت نهایی محصولات گیاهان دارویی با انتخاب گیاه مناسب برای کشت در هر منطقه
- بررسی عوامل حائز اهمیت در انتخاب زمین مناسب کشت (اقلیم منطقه ، وجود امکانات زیربنایی ، دوری و نزدیکی به شهر ، مشخصات خاک زمین ، ...)
- برآورد صحیح و دقیق انواع هزینه های ثابت تولید ، هزینه های جاری تولید ، میزان عملکرد تولید و درآمد حاصل ، محاسبه سود و زیان

12-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آموزش انتخاب بذر و اندام تکثیری مناسب برای کشت انواع گیاهان دارویی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱۸

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- آموزش تشخیص صحیح بذر انواع گیاهان دارویی مطلوب (رنگ ، بو ، اندازه ، شکل و ...)
- معرفی ارقام مختلف بذر در گیاهان دارویی بر اساس ماده موثره
- آموزش انواع روش های اصولی ضدعفونی بذر و اندام تکثیری گیاهان دارویی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند. • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب مرکز تحقیقات	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس • انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی • برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	شرکت شهرک های صنعتی فارس

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- انتخاب صحیح رقم مناسب بذر
- انتخاب صحیح اندام تکثیری مرغوب (قلمه ، نشاء ، ریزوم ، پیاز و ...)
- طریقه ضد عفونی نمودن اصولی اندام تکثیری و یا بذر

13-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آشنایی با استاندارد های تخصصی گیاهان دارویی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۱۹

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- آموزش مراحل استاندارد سازی گیاهان دارویی
- بهبود کیفیت محصولات واحد های تولیدی
- ایجاد توان رقابت پذیری با دیگر کشور ها در زمینه محصولات گیاهان دارویی
- آموزش تولید محصول طبق استاندارد و سالم با در نظر گرفتن اینکه محصولات با سلامت انسان ها در ارتباط هستند
- آشنایی با استاندارد های مورد نیاز جهت صادرات محصولات گیاهان دارویی به کشور های مختلف
- معرفی استاندارد های بروز موجود در سطح جهانی
- آشنایی با اصول GACP و بکارگیری آن
- آشنایی با استاندارد GMP

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به ذینفعان خوشه گیاهان دارویی استان فارس • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری

• برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	شرکت مدیریت و توسعه فروغ افکار	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	شرکت شهرک های صنعتی فارس

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- آشنایی با استاندارد های مورد نیاز جهت صادرات محصولات گیاهان دارویی به کشور های مختلف
- آموزش تولید محصول طبق استاندارد و سالم با در نظر گرفتن اینکه محصولات با سلامت انسان ها در ارتباط هستند
- آشنایی با استاندارد های جدید و جهانی گیاهان دارویی
- آشنایی با اصول GACP و بکارگیری آن
- آشنایی با استاندارد GMP و آموزش طریقه بکار گیری آن

14-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: کارگاه نحوه استاندارد سازی گیاهان دارویی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۰

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- جلوگیری از آلودگی گیاهان دارویی و کاهش خسارات به ماده موثره دارویی در زمان جمع آوری، برداشت و نگهداری
- تلاش در جهت آموزش بهبود مواد موثره دارویی
- پایش روشهای جمع آوری و فراآوری گیاهان دارویی
- بوجود آوردن امکان مستند سازی و قابلیت ردیابی طریقه تولید گیاهان دارویی
- طراحی مناسب فرآیندهای تولید
- آموزش مراحل استاندارد سازی گیاهان دارویی
- بهبود کیفیت محصولات واحد های تولیدی
- ایجاد توان رقابت پذیری با دیگر کشور ها در زمینه محصولات گیاهان دارویی
- آموزش تولید محصول طبق استاندارد و سالم با در نظر گرفتن اینکه محصولات با سلامت انسان ها در ارتباط هستند

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به • ذینفعان خوشه گیاهان دارویی استان فارس • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری

• برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	
---	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	شرکت مدیریت و توسعه فروغ افکار	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال	شرکت شهرک های صنعتی فارس

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• آشنایی با استاندارد های مورد نیاز جهت صادرات محصولات گیاهان دارویی به کشور های مختلف
--

- آموزش تولید محصول طبق استاندارد و سالم با در نظر گرفتن اینکه محصولات با سلامت انسان ها در ارتباط هستند
- آموزش بهبود مواد موثره دارویی
- پایش روشهای جمع آوری و فرآوری گیاهان دارویی
- بوجود آوردن امکان مستند سازی و قابلیت ردیابی طریقه تولید گیاهان دارویی
- طراحی مناسب فرآیندهای تولید
- آموزش جلوگیری از آلودگی گیاهان دارویی و کاهش خسارات به ماده موثره دارویی در زمان جمع آوری، برداشت و نگهداری
- آشنایی با استاندارد های جدید و جهانی گیاهان دارویی

15-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آموزش توانایی آماده کردن زمین برای تولید گیاهان دارویی

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۱

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- بکارگیری روش های مناسب آماده سازی زمین جهت فراهم کردن شرایط بهینه ی رشد گیاهان دارویی
- استفاده از انواع روش ها و مدل های علمی کشت گیاهان جهت بهبود در فرآیند رشد و کاهش آفات آنها
- بهبود کیفیت محصولات واحد های تولیدی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

عملکرد (اقدامات انجام شده)	برنامه (اقدامات پیش بینی شده)
• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس	• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند. • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب مرکز تحقیقات

• انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی • برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
------------------------	---------------------	-------------

شرکت شهرکهای صنعتی فارس	۴۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال
----------------------------	-----------------	-----------------

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- آموزش جلوگیری از آلودگی گیاهان دارویی
- آموزش آماده سازی اصولی زمین برای کشت گیاهان دارویی (شخم ، دیسک زدن ، ایجاد شبکه آبیاری ، تسطیع)
- آموزش انواع روش های کشت مدرن گیاهان دارویی
- آموزش مدل های بهینه کشت گیاهان دارویی

16-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی
پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آموزش انجام عملیات داشت

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۲

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- بکارگیری مدیریت تلفیقی آفات و بیماری های گیاهی
- به حداقل رساندن مصرف سموم و تولید محصولات با کیفیت و با سلامتی بالا و انجام دادن عملیات اصولی داشت گیاهان دارویی
- آگاهی از مقدار و زمان آبیاری مورد نیاز هر گیاهان دارویی
- آموزش انواع روش های مبارزه با علف های هرز (ابزار دستی و ادوات کشاورزی و سموم شیمیایی)
- معرفی انواع کودها (شیمیایی-حیوانی) و روشهای صحیح کوددهی
- آموزش روشهای کنترل آفات و بیماری های مهم گیاهان دارویی
- استفاده از مبارزه بیولوژیک به جای مبارزه شیمیایی برای حفظ گونه های مفید

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند.	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های

- کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس - انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی - برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	- برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب - مرکز تحقیقات
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
------------------------	---------------------	-------------

شرکت شهرکهای صنعتی فارس	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال
----------------------------	-----------------	-----------------

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• آموزش انواع روش های مبارزه با علف های هرز (ابزار دستی و ادوات کشاورزی و سموم شیمیایی) • آموزش طریقه بکار بدن انواع کودها (شیمیایی- حیوانی) • آموزش روشهای کنترل آفات و بیماری های مهم گیاهان دارویی • آموزش استفاده از مبارزه بیولوژیک به جای مبارزه شیمیایی برای حفظ گونه های مفید • آموزش بکارگیری مدیریت تلفیقی آفات و بیماری های گیاهی
--

17-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐ عنوان فعالیت: آموزش برداشت و جمع آوری محصول کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۳ عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت
--

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- توانمند سازی در تشخیص علائم مختلف رسیدن زمان برداشت محصول
- بکار گیری روش های صحیح برداشت گیاهان دارویی
- تعیین کردن زمان و نحوه برداشت محصول

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند. • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب مرکز تحقیقات	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس • انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی • برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDSهای درگیر	تعداد و نام تشکلها و شبکههای درگیر	تعداد و نام سازمانهای پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	شرکت شهرکهای صنعتی فارس

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- آموزش عملیات صحیح برداشت و جمع آوری محصولات
- آموزش برآورد کردن میزان برداشت محصول در واحد سطح
- آموزش تشخیص علائم مختلف زمان مناسب برداشت محصول

18-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی

پور

سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐

عنوان فعالیت: آموزش فراوری محصول، بسته بندی و نگهداری محصول در انبار

کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۴

عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- انجام صحیح روش های مختلف فرآوری گیاهان دارویی (خشک کردن ، اسانس گیری ، ...)
- با شرایط مناسب جهت حفظ ماده موثره گیاهان دارویی
- آموزش روش های مختلف بسته بندی محصول و طریقه استفاده از تجهیزات مربوطه
- انجام روش های صحیح حمل محصولات
- کنترل نمودن مشخصات انبارهای مخصوص و نگهداری محصول از نظر دما ، رطوبت ، نور
- معرفی انواع ظروف بسته بندی مناسب محصولات گیاهان دارویی

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس • هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فرآوری خوشه همکاری دارند. • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب مرکز تحقیقات	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری • شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس

• انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی • برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	
--	--

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد واحدهای تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکلهای شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان فارس	-	-

۴. هزینه های انجام فعالیت

هزینه های پیش بینی شده	هزینه های انجام شده	منابع تامین
------------------------	---------------------	-------------

شرکت شهرکهای صنعتی فارس	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال
----------------------------	-----------------	-----------------

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

• آگاه سازی بکار گیری انواع روش های فرآوری بصورت صحیح • استفاده از ظروف و انبار با شرایط مناسب جهت حفظ ماده موثره گیاهان دارویی • آموزش شرایط مناسب انبارهای مخصوص و نگهداری محصول از نظر دما ، رطوبت ، نور • آموزش روش های صحیح حمل محصولات

19-5-1 شماره گزارش تفصیلی:

خوشه صنعتی: گیاهان دارویی استان فارس نام CDA: فاطمه اله اکبری نام TA: محمدرضا کاظمی پور سند برنامه عمل سال اول ☒ دوم ☐ سوم ☐ عنوان فعالیت: آموزش توانایی انجام عملیات داشت انواع گیاهان دارویی مهم رایج منطقه کد فعالیت در سند برنامه عمل: ۲۶ عنوان استراتژی مربوطه: بهبود صنعت

۱. اهداف اجرای فعالیت:

- بکارگیری مدیریت تلفیقی آفات و بیماری های گیاهی
- به حداقل رساندن مصرف سموم و تولید محصولات با کیفیت و با سلامتی بالا و انجام دادن عملیات اصولی داشت گیاهان دارویی
- آگاهی از مقدار و زمان آبیاری مورد نیاز هر گیاهان دارویی
- آموزش انواع روش های مبارزه با علف های هرز (ابزار دستی و ادوات کشاورزی و سموم شیمیایی)
- معرفی انواع کودها (شیمیایی-حیوانی) و روشهای صحیح کوددهی
- آموزش روشهای کنترل آفات و بیماری های مهم گیاهان دارویی
- استفاده از مبارزه بیولوژیک به جای مبارزه شیمیایی برای حفظ گونه های مفید

۲. اقدامات (در صورتی که هیچ اقدامی در مورد فعالیت مورد نظر انجام نشده است دلایل ذکر شود و در

مورد فعالیت جایگزین توضیح داده شود)

برنامه (اقدامات پیش‌بینی شده)	عملکرد (اقدامات انجام شده)
• اخذ قرارداد با مجری مربوطه مورد تایید • انتخاب مناطق مختلف استان جهت برگزاری دوره به منظور سهولت حضور کشاورزان و ذینفعان خوشه گیاهان دارویی فارس	• برگزاری جلسات پی در پی جهت اخذ قرارداد با مجری مربوطه • تایید دوجانبه قرار داد و اخذ قرارداد با مجری

• شناسایی مناطق برگزاری دوره آموزشی با در نظر گرفتن تراکم محدوده زمین های کشاورزی گیاهان دارویی در مناطق مختلف از استان فارس • انتخاب ۴ منطقه اولویت دار جهت برگزاری دوره آموزشی • برگزاری موفق دوره آموزشی توسط اساتید مجرب	• هماهنگی با مجری جهت اطلاع رسانی به کشاورزانی که با واحد های فراآوری خوشه همکاری دارند. • برگزاری دوره آموزشی توسط اساتید مجرب مرکز تحقیقات
--	---

۳. فعالان و نقش آفرینان در اجرای فعالیت

تعداد و نام واحد های تولیدی ذینفع	نوع دقیق کسب و کار واحدها	تعداد و نام BDS های درگیر	تعداد و نام تشکل ها و شبکه های درگیر	تعداد و نام سازمان های پشتیبانی کننده
اعضای خوشه (۳۰ واحد)	تولید گیاهان دارویی	مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و	-	-

		منابع طبیعی استان فارس		
--	--	---------------------------	--	--

۴. هزینه‌های انجام فعالیت

منابع تامین	هزینه‌های انجام شده	هزینه‌های پیش‌بینی شده
شرکت شهرک‌های صنعتی فارس	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال	۴۷,۵۰۰,۰۰۰ ریال

۵. دستاوردها و اثرات اجرای فعالیت

- آموزش انواع روش‌های مبارزه با علف‌های هرز (ابزار دستی و ادوات کشاورزی و سموم شیمیایی) - آموزش طریقه بکار بدن انواع کودها (شیمیایی- حیوانی) - آموزش روش‌های کنترل آفات و بیماری‌های مهم گیاهان دارویی - آموزش استفاده از مبارزه بیولوژیک به جای مبارزه شیمیایی برای حفظ گونه‌های مفید - آموزش بکارگیری مدیریت تلفیقی آفات و بیماری‌های گیاهی

بخش چهارم: دستاوردهای حاصل از اجرای پروژه

- **فصل چهارم: گزارش دستاوردهای حاصل شده در جریان اجرای پروژه توسعه خوشه‌ای**

گزارش دستاوردها و فعالیت‌ها

الف) مشخصات پروژه توسعه خوشه‌ای

تاریخ تکمیل فرم:		ملاحظات
نام خوشه	خوشه گیاهان دارویی فارس	

نام عامل توسعه	فاطمه اله اکبری	در صورت تغییر عامل توسعه، توضیحات ارائه شود
نام مشاور _ ناظر	محمد رضا کاظمی پور	در صورت تغییر مشاور _ ناظر، توضیحات ارائه شود
تاریخ شروع پروژه	۱۳۹۹/۱۲/۱۲	موارد تأخیر پیش پرداخت به عامل توسعه ذکر شود

ب) مشخصات ساختاری خوشه

شاخص های کلان و ساختاری خوشه	در بدو ورود	در پایان سال	ملاحظات
تعداد بنگاه ها (زیر ۱۰ نفر کارکن)	۸۶	۷۹	
تعداد بنگاه ها کوچک (بین ۱۰ تا ۴۹ نفر کارکن)	۴۷	۴۰	
تعداد بنگاه ها متوسط (بین ۵۰ تا ۱۴۹ نفر کارکن)	۰	۰	
تعداد بنگاه ها بزرگ (بالتر از ۱۵۰ نفر کارکن)	۰	۰	
میزان اشتغال	۱۳۳	۱۱۹	
مقدار فروش (تن/عدد/متر)	۳۹۷۸۰	۴۰۴۱۱	
ارزش فروش (میلیارد تومان)	۱۸۶۲,۲	۱۹۲۷,۳	
مقدار صادرات (تن/عدد/متر)			
ارزش صادرات (هزار دلار)	۶۶,۹۴۴	۷۱,۳۸۸	
میزان کل سرمایه گذاری (میلیارد ریال)			
تعداد شبکه ها	۰	۱	

تعداد BDSP ها	۰	۶	
تعداد سازمان ها و نهادهای درگیر در فرآیند توسعه خوشه	۳	۵	

ج) نحوه تأمین منابع مالی مورد نیاز برای اجرای پروژه توسعه خوشه‌ای

ملاحظات	سال اول	برنامه / عملکرد	
	۱,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	برنامه	پرداخت به عامل توسعه خوشه توسط شرکت شهرکها (ریال)
	۱,۱۳۰,۰۰۰,۰۰۰	عملکرد	
	۱۲۵,۰۰۰,۰۰۰	برنامه	پرداخت به مشاور-ناظر فنی پروژه توسط شرکت شهرکها (ریال)
	۰	عملکرد	
		برنامه	کل منابع مالی صرف شده برای اجرای برنامه های عملیاتی (میلیون ریال)
		عملکرد	
	۲۰-۰	برنامه	درصد مشارکت اعضای خوشه در تأمین مالی برنامه های عملیاتی (%)
	۲۰-۰	عملکرد	
	۷۰-۱۰۰	برنامه	

	۷۰-۱۰۰	عملکرد	درصد مشارکت شرکت شهرکها در تامین مالی برنامه های عملیاتی (%)
	۲۰٪	برنامه	درصد مشارکت سایر سازمانها در تامین مالی برنامه های عملیاتی (%)
	۰	عملکرد	

د) اهم فعاليت‌های پيش بينی شده و انجام يافته

فعاليت‌های انجام يافته	برنامه / عملکرد	سال اول
تعداد دفعات شوراي راهبري در فرآيند اجراي پروژه	برنامه	۲
	عملکرد	۱
تعداد دوره‌های آموزشي عمومي و تخصصي براي اعضاي خوشه	برنامه	۱۳
	عملکرد	۱۳
تعداد سمينارهای برگزار شده در سطح خوشه و مرتبط با خوشه	برنامه	۱
	عملکرد	۲
تعداد دفعات شرکت در نمايشگاه مشترک خارجي	برنامه	۱
	عملکرد	۱

۲	برنامه	تعداد دفعات شرکت در نمایشگاه مشترک داخلی
۲	عملکرد	
۱	برنامه	تعداد دفعات شرکت در تورهای بازدید خارجی
۱	عملکرد	
۱	برنامه	تعداد دفعات شرکت در تورهای بازدید داخلی
۱	عملکرد	
۰	برنامه	تعداد دفعات فعالیت خرید مشترک توسط اعضای خوشه
۰	عملکرد	
۰	برنامه	حجم خرید مشترک توسط اعضای خوشه (میلیون ریال)
۰	عملکرد	
۰	برنامه	تعداد دفعات فعالیت فروش مشترک توسط اعضای خوشه
۰	عملکرد	
۰	برنامه	حجم فروش مشترک توسط اعضای خوشه (میلیون ریال)
۰	عملکرد	
۰	برنامه	سایر فعالیت‌های مشترک (با ذکر نام)

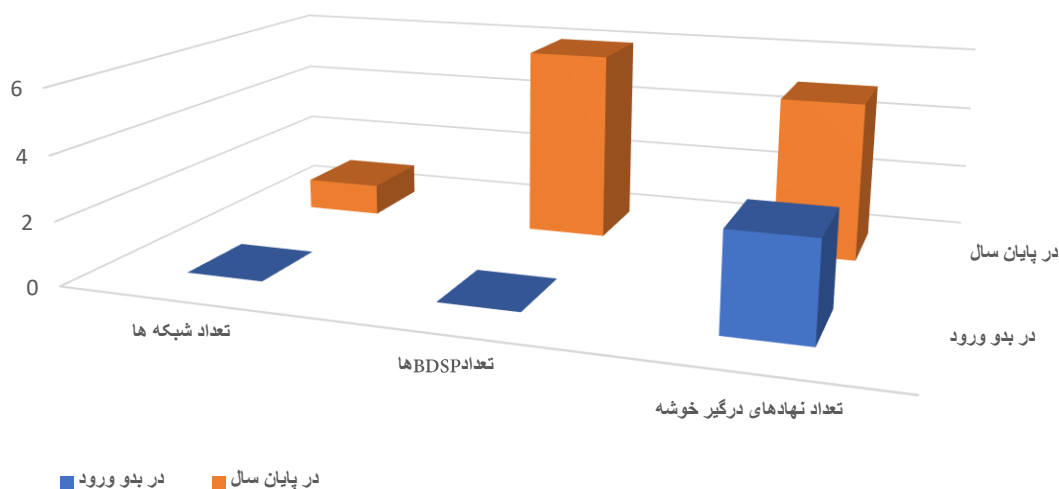

♦	عملکرد	
---	--------	--

● فصل پنجم: گزارش روند تغییرات حاصل شد در شاخص‌های ساختاری، اقتصادی و اجتماعی خوشه طی سال اول
اجرای پروژ در قالب نمودار و تفسیر آنها

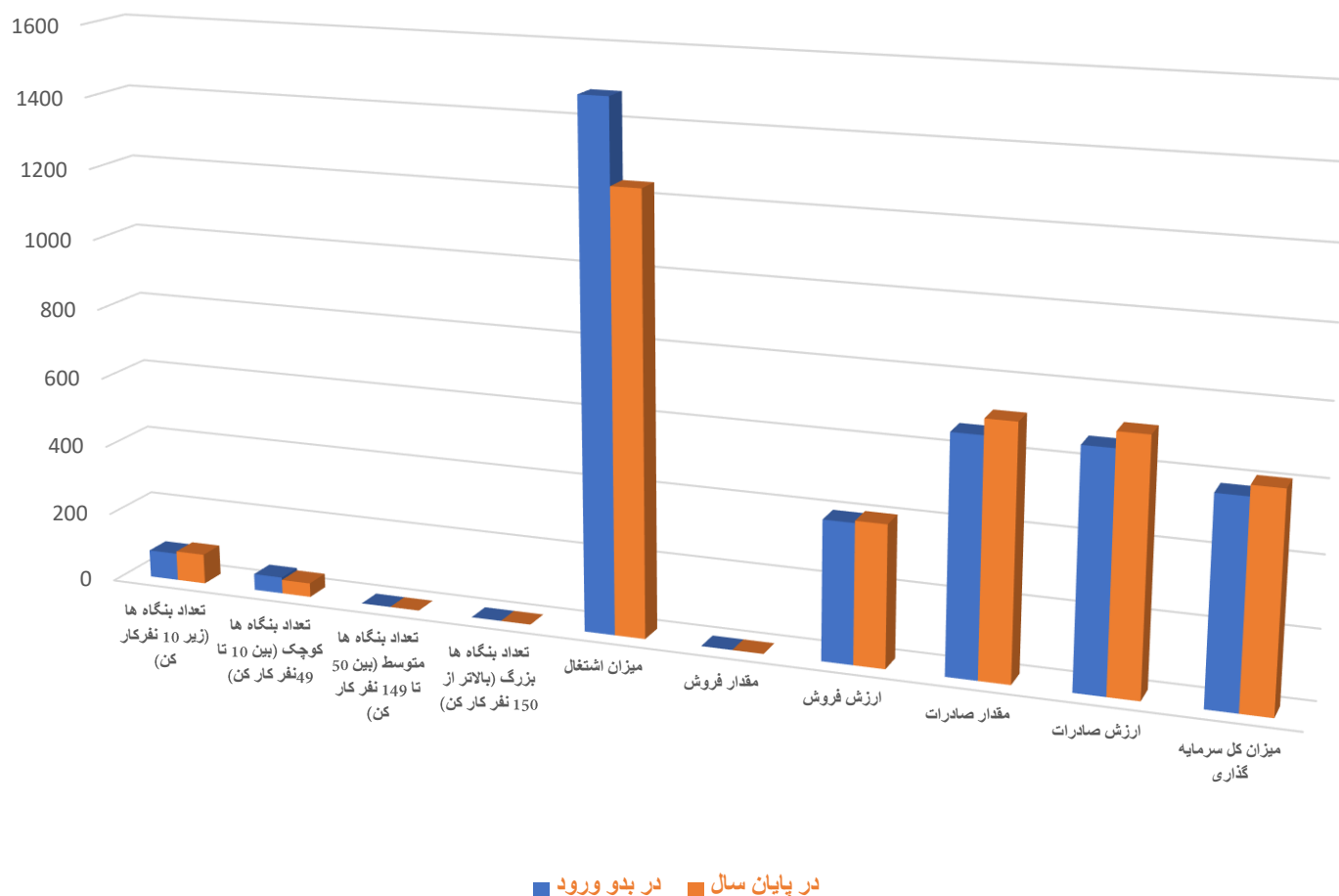
رشد تغییر شاخص های اجتماعی طی سال اول خوشه

در بخش شاخص های اجتماعی خوشه که میتوان به عنوان یکی از شاخص های پراهمیت و تاثیرگذار خوشه به آن اشاره کرد؛ با سه عنوان نهادهای پشتیبان، تعداد BDS ها و تعداد شبکه ها مواجه هستیم. در دو بازه زمانی ابتدای و انتهای سال اول این شاخص ها با توجه به گذشت یک سال شبکه نرم آزمایشگاهی تشکیل شده است و BDS و نهادهای بیشتری با خوشه همکاری کردند.

روند تغییر شاخص های اقتصادی طی سال اول خوشه

همان طور که ملاحظه می کنید با گذشت یک سال در بخش تعداد بنگاه ها بیشترین کاهش را در واحدهای زیر ۱۰ نفر کارکن به دلیل شیوع ویروس همه گیر کرونا شاهد هستیم همینطور تعداد واحدهای بزرگ، متوسط و بزرگ تقریباً ثابت مانده اند. نایل آمدن به آمار صحیح و دقیق شاخص هایی مثل درآمد و فروش به آسانی صورت نمیگیرد؛ مجموعاً با گذشت یکسال با توجه به شرایط اقتصادی و دیگر مسایل مربوط به آن افزایش و روند صعودی خاصی در شاخص های اقتصادی مشاهده نمی شود.

بخش پنجم: پیشنهادها

• برنامه های عملیاتی استراتژی: حساس سازی و اعتماد سازی

ماهیت فعالیت	دستاوردهای مورد انتظار	گروه هدف	نفر ساعت	مسئول اجرا و هماهنگی	منابع مورد نیاز و سهم نهادها در تامین آن					عنوان فعالیت	ردیف
					نهادهای پشتیبان	دینفعان	شرکت شهرکها	کل منابع	(مبلغ: ملیون ریال)		
حساس سازی و اعتماد سازی	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس معرفی دینفعان	تمامی دینفعان خوشه		هیومن استودیو			۰	۴۰	اردیبهشت- خرداد ۱۴۰۱	طراحی سایت خوشه گیاهان دارویی فارس	۱-۲
حساس سازی و اعتماد سازی	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس معرفی دینفعان	شبکه بازرگانی خوشه		هیومن استودیو			-	۶۰	مستمر در سال	تولید محتوای سایت	۲-۲
حساس سازی و اعتماد سازی	بازنگری استاندارد های منسوخ تدوین استانداردهای ملی	کلیه دینفعان خوشه		تیم توسعه خوشه	-	-	-	۰	تیر و مرداد ۱۴۰۱	انعقاد تفاهم نامه همکاری با سازمان استاندارد	۳-۲
حساس سازی و اعتماد سازی	تهیه کاتالوگ و اطلاع رسانی	شبکه صادرات خوشه	-	ایون استودیو	-	-	-	۵۰	از تیر تا مهر ۱۴۰۱	طراحی کاتالوگ خوشه گیاهان دارویی استان فارس	۴-۲

برنامه های عملیاتی استراتژی: بهبود صنعت

بهبود صنعت	استفاده از ظرفیت علمی موسسه در جهت افزایش کیفیت محصولات	کلیه ذینفعان خوشه	تیم توسعه خوشه				-	-	تیر و مرداد ۱۴۰۱	عقد تفاهم نامه با موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع کشور	۵-۲
بهبود صنعت	آموزش اصولی در جهت افزایش بهره وری، بهبود کیفیت محصولات و معرفی سیستم های بروز	شبکه فراوری خوشه	ایمن صنعت				۱۰۰٪	۱۵۰	تیر و مرداد ۱۴۰۱	برگزاری وبینار آموزشی اسانس و عصاره گیری	۶-۲
بهبود صنعت	افزایش بهره وری زیرساخت های آزمایشگاهها به اشتراک گذاری دستگاه ها و ارائه خدمات و بهبود کیفی خدمات	شبکه آزمایشگاه ی خوشه	تیم توسعه خوشه				-	-	تیر و مرداد ۱۴۰۱	عضویت آزمایشگاه های مرجع استان در شبکه آزمایشگاهی فناوری های راهبردی	۷-۲
بهبود صنعت	کاهش استفاده از سموم افزایش سطح سلامت جامعه جای گرفتن محصولات با نام ارگانیک در جامعه	برخی ذینفعان خوشه	گمبا،				۱۰۰٪	۱۵۰	تیر و مرداد ۱۴۰۱	برگزاری وبینار روش های تولید ارگانیک	۸-۲
بهبود کیفیت	دست یافتن به استاندارد GACP در صنعت گیاهان دارویی فارس	شبکه فراوری خوشه	خانم جعفری				۸۰٪	۵۰۰	شهریور و مهر ۱۴۰۱	پیاده سازی یکی از استانداردهای اجباری پیش زمینه GACP	۹-۲

بهبود کیفیت	استاندارد سازی گیاهان پر مصرف ارتقای کیفی محصولات	کلیه ذینفعان خوشه		تیم توسعه خوشه	استاندارد ۱۰۰٪	-	۱۰۰	آبان و آذر ۱۴۰۱ ۱۰٪	تشکیل دبیرخانه تدوین استاندارد ملی در حوزه گیاهان دارویی پر مصرف	۱۰-۲
بهبود صنعت	تدوین نظام نامه گیاهان دارویی استانداردسازی محصولات تولیدی	ذینفعان خوشه گیاهان دارویی		فردادمانا			۶۰۰۰	مستمر در سال	تدوین نظام نامه	۱۱-۲
	امکان رصد ، پایش و بهبود مستمر حلقه های مختلف تولیدی	ذینفعان خوشه		فردادمانا			۶۰۰		مستندسازی تجربیات تولیدکنندگان و صاحب نظران	۱۲-۲
		ذینفعان خوشه		فردادمانا			۱۵۰		طراحی و تدوین هولوگرام محصولات تولیدی در سطح واحدهای سنتی و صنعتی	۱۳-۲
		ذینفعان خوشه		فردادمانا			۱۰۰۰		اطلاع رسانی و اعتماد سازی ملی و بین المللی در خصوص کیفیت کالا (۷ شرکت برتر جهانی)	۱۴-۲

برنامه های عملیاتی استراتژی: توسعه بازار

توسعه بازار	آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی سایر کشورها	شبکه بازرگانی خوشه		آرومد		-	۱۰۰٪	۱۰۰	اسفند و فروردین ۱۴۰۱	برگزاری سمینار آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی کشور (فرانسه)	۱۵-۲
توسعه بازار	آشنایی با نحوه صحیح فروش و بازاریابی	شبکه فروش خوشه		خدمات علمی صنعتی		-	۱۰۰٪	۸۰	اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱	برگزاری دوره آموزشی فروش و بازاریابی	۱۶-۲
توسعه بازار	بهبود در فرایند عرضه و تقاضا، شناخت محدودیت ها وممنوعیت ها، شناخت بازار های فروش، افزایش درآمد و فرصت یابی	شبکه کشت گل محمدی		تیم توسعه خوشه		-	-	-	اسفند و فروردین ۱۴۰۱	مطالعه تخصصی بازارهای بین المللی گل محمدی	۱۷-۲
توسعه بازار	نیازسنجی توسعه کشت بازار صادراتی میزان تقاضای بازار	شبکه بازرگانی خوشه	-	دکتر روشن	اتاق بازرگانی ۵۰٪	-	۵۰٪	۵۰	شهریور و مهر ۱۴۰۱	مطالعه بازار خارجی سه عدد از گیاهان دارویی	۱۸-۲
توسعه بازار	ایجاد فرصت های جدید افزایش آگاهی و شناخته شدن کسب و کار دینفعان اعتبار بخشیدن به واحد ها	شبکه فرآوری دینفعان		تیم توسعه خوشه		-	-	-	شهریور و مهر ۱۴۰۱	معرفی دینفعان و قراردادن لینک سایت دینفعان در سایت خوشه	۱۹-۲
توسعه بازار	اعتبار بخشیدن به واحد ها ترفیع و ترویج کالا افزایش فروش ایجاد روابط گسترده	شبکه کشت و فرآوری خوشه		صدا و سیما	صدا و سیما		۱۰۰٪	۱۰۰۰	از شهریور تا بهمن ۱۴۰۱	تبلیغ و معرفی دینفعان خوشه گیاهان دارویی در تلویزیون	۲۰-۲

توسعه بازار	گسترش کشت گیاهان دارویی، جایگزین شدن کاشت گیاهان دارویی به جای محصولات پر آب بر	شبکه کشت خوشه		جهاد کشاورزی	جهاد کشاورزی ۵۰٪	۵۰٪	۵۰۰	آبان و آذر ۱۴۰۱	آگاه سازی مردم در خصوص اهمیت کاشت گیاهان دارویی در برنامه سلام کشاورز	۲۱-۲
توسعه بازار	فروش محصولات گیاهان دارویی در بستر آنلاین حضور واحدهای گیاهان دارویی در سطح ملی	کلیه ذینفعان خوشه		دانشگاه علوم پزشکی	دانشگاه علوم پزشکی ۸۰٪	۲۰٪	-	آبان و آذر ۱۴۰۱ ۲۰٪	راه اندازی بازارچه آنلاین	۲۲-۲
توسعه بازار	آگاهی در مورد محل تامین گیاهان دارویی داخل و خارج استان توسعه کشت گیاهانی که از خارج استان تامین می شوند	شبکه کشت خوشه	-	دکتر روشن	اتاق بازرگانی ۵۰٪	۵۰٪	۳۸۰۰	آبان و آذر ۱۴۰۱	نیازسنجی بازار عطاری ها	۲۳-۲
توسعه بازار	عمق دهی به روابط تجاری ایجاد فرصت های جدید افزایش آگاهی و شناخته شدن کسب و کار ذینفعان	شبکه نمایشگاهی خوشه		فروغ افکار	جهاد کشاورزی ۲۰٪		۶۰۰	دی و بهمن ۱۴۰۱	برگزاری پایوبون تخصصی گیاهان دارویی استانی نمایشگاه ...	۲۴-۲

• فصل ششم: سند برنامه عمل سال دوم (در قالب فرم پیوست شماره چهار)

۱- بیانیه چشمانداز خوشه

خوشه صنعتی گیاهان دارویی استان فارس تا سال ۱۴۰۳ با تکیه بر استفاده از تکنولوژی مدرن تولید بهره ور و دسترسی اصولی به گونه های اقتصادی گیاهان دارویی بتواند در ارائه محصولات با ارزش بالای اقتصادی در این

صنعت موفق شده و ذیل یک برند مشترک برای محصولات استراتژیک خود در بازارهای ایران، کشورهای منطقه و کشورهای توسعه یافته و با توجه به ۳ ویژگی زیر حضور یابد.

۱- افزایش عملکرد در هکتار به میزان ۱۰٪

۲- مکانیزه کردن ۳۰٪ از صنایع تبدیلی

فروش محصولات فرآوری شده در حجم ۲۰٪ کمتر

۲-اهداف مورد انتظار در سال دوم

الزام است اهداف مورد انتظار در سال دوم مبتنی بر معیارهایی که در جدول زیر ارائه شد است، پیش بینی گردد.

معیارهای مد نظر در هدف گذاری سالیانه پروژ توسعه خوشه

ردیف	معیار	در حال حاضر	میزان مورد انتظار در پایان سال دوم	میزان رشد
۱	شاخص روند سرمایه اجتماعی	۴,۰۸۱۷	۴,۷۸۵۰	
۲	شاخص پایداری فرآیند توسعه خوشه	۱,۸۴	۲,۲۵	
۳	تعداد شبکه ها	۱	۴	
۴	تعداد BDSP	۶	۸	
۵	تعداد سازمانهای درگیر در فرآیند توسعه خوش	۳	۵	

۶	تعداد بنگاه‌های موجود در خوشه	۱۱۹	۱۳۰
۷	میزان اشتغال ایجاد شد	۸	۲۰
۸	میزان فروش	۱۸۶۲,۱	۱۹۲۷,۳
۹	سهم بازار	۰,۰۶۲۵	۰,۰۷۲۳
۱۰	میزان صادرات	۱۷۸۴,۷۰۹	۱۹۷۵,۶۰۸
۱۱	سرمایه گذاری انجام یافته در سطح خوشه	۱۲۳۰	۱۵۳۴

۳- مقایسه وضعیت خوشه قبل و بعد از مداخله

به طور خلاصه مقایسه شود که در حال حاضر نسبت به زمان قبل از مداخله چه تغییر و تحولاتی در شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و ساختاری خوشه ایجاد شده است. علاوه بر توضیحات اطاعات در جدول زیر خلاصه شود.

با توجه به شرایط بحرانی کرونا و بسته شدن مرز کشورها در نتیجه عدم تبادلات تجاری بین کشورهای جهان و همچنین محدودیت‌های تردد و قرنطینه، تعدادی از کسب و کارهای گیاهان دارویی همپون سایر کسب و کارها محکوم به شکست و تعطیلی کارخانه شدند از این جهت امر اشتغال، فروش، صادرات، دچار کاهش چشمگیری شد که همچنان بدلیل همه‌گیری این بیماری کسب و کارها درگیر مشکلات حاصل می‌باشند.

شاخصهای اقتصادی خوشه	در بدو ورود	در پایان سال اول	ملاحظات
تعداد بنگاهها	۱۳۳	۱۱۹	
میزان اشتغال	۱۴۷۹	۱۲۴۳	

تنافز و ارزش فروش (میلیون ریال)	۴۰,۵۷۷	۳۹,۵۲۳	
تنافز و ارزش صادرات (میلیارد ریال)	ارزش ۱۶۷۳,۶۰۴ با تنافز ۳۶۵۷,۵۵۲	به ارزش ۱۷۸۴,۷۰۹ تنافز ۳۷۸۴,۶۹۹	
میزان سرمایه گذاری (میلیارد ریال)	۱۲۳۰	۱۲۵۰	

۴- معرفی نهادهای پشتیبانی که از برنامه توسعه خوشه حمایت کرده‌اند

نهادهای پشتیبانی که طی سال گذشته از برنامه خوشه حمایت نموده‌اند مشخص شوند و نوع حمایت‌های آنها از برنامه‌های توسعه خوشه‌ای معرفی گردد. علاوه بر توضیحات اطلاعات در جدول زیر خلاصه شود.

نام نهادهای حمایت‌کننده از برنامه‌های توسعه خوشه	نوع حمایت (مالی / قانونی / تخصصی)	میزان کل حمایت مالی (میلیون ریال)	ملاحظات
استانداری	قانونی		
شرکت شهرکهای صنعتی	تخصصی و مالی		
مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی فارس	تخصصی	-	
جهاد کشاورزی	تخصصی		
منابع طبیعی	تخصصی		
دانشگاه علوم پزشکی	تخصصی		
اتاق بازرگانی	تخصصی		

اداره استاندارد	تخصصی		
-----------------	-------	--	--

۵- معرفی BDSP هایی که طی برنامه توسعه خوشه در خوشه به وجود آمده و یا فعال شده‌اند.

BDSP های مختلفی که در حوزه‌های متفاوت ایجاد شده و یا توسعه یافته و به واحدهای اصلی خوشه خدمات ارائه داده‌اند، معرفی گردند. علاوه بر توضیحات اطلاعات در جدول زیر خلاصه شود.

نام دقیق BDSP هایی که به واحدها خدمات ارائه داد اند	زمینه تخصصی ارائه خدمات	تعداد پروژه‌هایی که توسط BDSP در سطح خوشه اجرا شده است	آدرس و شمار تماس BDSP
شرکت فرداد مانه	توسعه کسب و کار	۱	شیراز-خ دانشگاه-ساختمان فرداد مانا
شرکت پارس ایمن	توسعه کسب و کار	۲	شهرک صنعتی بزرگ، مرکز خدمات فناوری و کسب و کار
شرکت فروغ افکار	توسعه کسب و کار	۲	شیراز-خیابان زند کوچه ۴۵
شرکت سیر فارس	آژانس مسافرتی	۱	شیراز-خیابان زند-خیابان پوستچی
شرکت گمبا	توسعه کسب و کار	۱	شهرک صنعتی بزرگ، مرکز خدمات فناوری و کسب و کار
خانم زارع	طراحی سایت	۱	-

۶- معرفی کامل شبکه‌های شکل گرفته در خوشه

بیان شود که طی سال گذشته چه شبکه‌هایی (سخت یا نرم) در چه حوزه‌هایی با چه تعداد عضو شکل گرفته و یا اینکه تقویت شده‌اند. علاوه بر توضیحات فوق اطلاعات در جدول زیر خلاصه شود:

مشخصات شبکه‌های شکل گرفته در خوشه

نام دقیق شبکه‌های شکل گرفته در خوشه	زمان شکل-گیری شبکه	نوع شبکه (سخت/نرم)	زمینه تخصصی فعالیت شبکه	تعداد پروژ‌های مشترکی که توسط شبکه انجام یافته است	وضعیت حال حاضر (فعال / غیرفعال)	نام عامل توسعه شبکه	آدرس و شمار تماس دفتر شبکه در صورت وجود
شبکه آزمایشگاهی	۱۴	۸	نرم	آزمایشگاه	فعال	-	

راهنمای جدول: عدد ۰ قبل از آغاز پروژ توسعه خوشه و عدد ۱ سال اول اجرای پروژ توسعه خوشه را نشان می‌دهد.

۷- تحلیل سطح همکاری و سرمایه اجتماعی در خوشه

میانگین سطر	خانم زارع	شرکت گمیا	سیر فارس	شرکت فروغ افکار	شرکت پارس ایمن	شرکت فرداد مانا	گمرگ	ذینفعان خوشه	صمت	اتاق بازرگانی	تأمین اجتماعی	دارایی	دانشگاه علوم پزشکی	استاندارد	منابع طبیعی	جهاد کشاورزی	شرکت شهرکهای صنعتی	اتحادیه عطاران	اتحادیه شیرین بیان	انجمن	نهادهای	پایان مرحله مطالعه شناختی	ش. ب. که ال. ف.
۱,۷	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۱	۱	۴	N / A	N / A	۱	۲	N / A	۲	۲	۱	۱	-	انجمن		

۱,۹	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۲	۱	۴	N / A	N / A	۱	۲	N / A	۲	۳	۱	۱	-	پایان سال اول	
۱,۴	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۲	۱	۱	۱	-		پایان مرحله مطالعه شناختی	ش ب که
۱,۶	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۲	۲	۲	۲	۱	۲	۱	۲	۲	۲	۱	-		پایان سال اول	ب
۱,۳	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	N / A	۲	N / A	-			پایان مرحله مطالعه شناختی	ش ب که
۱,۵	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۱	۱	۱	۱	۲	۲	N / A	۲	N / A	-			پایان سال اول	پ
۱,۷	N / A	N / A	۱	۲	۱	۲	N / A	۲	۳	۳	N / A	۱	۱	۱	۱	۲	-				پایان مرحله مطالعه شناختی	ش ب که
۲,۳	N / A	N / A	۲	۲	۲	۳	N / A	۳	۳	۳	N / A	۱	۲	۲	۲	۳	-				پایان سال اول	ت
۱,۵	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۳	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۱	-					پایان مرحله مطالعه شناختی	نهاد
۱,۶	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۳	۱	۲	۱	۱	۲	۲	۲	-					پایان سال اول	ف
۱	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	-						پایان مرحله مطالعه	نهاد

[illegible]

۲	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۲	۲	-									اتاق بازرگانی	پایان مرحله شناختی	نهاد چ
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۳	۳	۳	-										پایان سال اول	
۱,۵	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۱	۲	-										صمت	پایان مرحله شناختی	نهاد ح
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	۳	-											پایان سال اول	
۲	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	-											دینفعان خوشه	پایان مرحله شناختی	نهاد خ
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	۲	-												پایان سال اول	
-	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	-												گمرک	پایان مرحله شناختی	نهاد د
	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	N / A	-													پایان سال اول	
۱,۲	۱	۱	۱	۲	۱	-													شرکت فردادمانا	پایان مرحله شناختی	B DS ال ف

[illegible]

شاخص سرمایه اجتماعی متناظر با هر مرحله از تقسیم حاصل جمع میانگین سطرهای متناظر با پایان آن مرحله بر تعداد مؤلفه‌های سطری ماتریس همکاری به دست می‌آید.

۸- محاسبه و تحلیل شاخص پایداری (Index Sustainability) توسعه خوشه در انتهای سال اول

امتیاز موزون		امتیاز (۱۰-۰)		میزان اهمیت/ وزن		زیر مؤلفه‌ها	مؤلفه‌های اصلی
پایان سال اول	در بدو ورود	پایان سال اول	در بدو ورود	پایان سال اول	در بدو ورود		
۰,۰۷	۱,۳	۱	۵	۷٪	۲۶٪	انجمن گیاهان دارویی استان فارس	بنگاهها (شبکه‌ها)
۲,۲۲	۰,۰۶	۶	۱	۳۷٪	۶٪	ستاد گیاهان دارویی استان فارس	۶۰٪-

۰,۰۵	۰,۳۹	۱	۳	۵٪	۱۳٪	انجمن عطاران استان فارس	
۰,۲۲	۰,۶	۲	۴	۱۱٪	۱۵٪	اتحادیه گلاب و عرقیات فارس	
۲,۵۶	۲,۳۵	۱۶	۱۴	۶۰٪	۶۰٪	جمع	
۰,۰۹	۰,۱۶	۳	۴	۳٪	۴,۰٪	شرکت پارس ایمن	ها (BDSP)
۰,۰۴	۰,۱۲	۲	۴	۲٪	۳,۰٪	شرکت فروغ افکار	۳۰٪-۳۰٪
۰,۴۲	۰,۲۵	۷	۵	۶٪	۵٪	شرکت فرداد مانا	
۱	۰,۴۲	۱۰	۶	۱۰٪	۷٪	مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی و منابع طبیعی	

۰,۱۵	۰,۰۸	۵	۴	۳٪	۲٪	گمبا	
۰,۰۶	۰,۰۲	۳	۲	۲٪	۱٪	خانم زارع	
۰,۳۰۳۷۵	۰,۲۸	۷,۵	۷	۴٪	۴,۰٪	شرکت سیر فارس	
۲,۰۶۳۷۵	۱,۳۳	۳۷,۵	۳۲	۳۰٪	۲۶٪	جمع	
۰,۱۶	۰,۱	۸	۵	۲,۰۰٪	۲,۰۰٪	شرکت شهرکهای صنعتی استان فارس	نهادهای سازمانهای حمایت
۰,۰۲۷۹	۰,۰۰۵	۳	۱	۰,۹۳٪	۰,۵۰٪	استانداری فارس	کننده (۱۰٪)
۰,۰۰۸	۰,۰۰۴	۲	۱	۰,۴۰٪	۰,۴۰٪	سازمان صنعت معدن فارس	
۰,۰۰۱	۰,۰۰۰۵	۲	۱	۰,۰۵٪	۰,۰۵٪	سازمان تامین اجتماعی استان فارس	

۰,۰۰۰۴	۰,۰۰۰۴	۲	۱	۰,۰۲٪	۰,۰۴٪	سازمان مدیریت و برنامه ریزی فارس	
۰,۰۰۱۶	۰,۰۰۰۸	۲	۱	۰,۰۸٪	۰,۰۸٪	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان فارس	
۰,۰۰۰۶	۰,۰۰۰۶	۱	۱	۰,۰۶٪	۰,۰۶٪	کل امور مالیاتی استان فارس	
۰,۰۰۲	۰,۰۰۴	۵	۱	۰,۴۰٪	۰,۴۰٪	صدا وسیمای فارس	
۰,۰۰۱	۰,۰۰۷	۲	۱	۰,۵۰٪	۰,۷۰٪	صندوق کارآفرینی	
۰,۰۰۲۷	۰,۰۰۸۹	۳	۱	۰,۹۰٪	۰,۸۹٪	جهاد کشاورزی فارس	

۰,۰۱	۰,۰۰۶۸	۲	۱	۰,۵۰٪	۰,۶۸٪	منابع طبیعی فارس	
۰,۰۲	۰,۰۲	۲	۲	۱,۰۰٪	۱,۰۰٪	اتاق بازرگانی فارس	
۰,۰۰۴	۰,۰۰۲	۲	۱	۰,۲۰٪	۰,۲۰٪	گمرک فارس	
۰,۰۴	۰,۰۱	۴	۱	۱,۰۰٪	۱,۰۰٪	مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی و منابع طبیعی فارس	
۰,۰۴۸۹	۰,۰۱۴۷	۳	۱	۱,۶۳٪	۱,۴۷٪	دانشگاه علوم پزشکی	
۰,۰۰۶	۰,۰۰۵	۲	۱	۰,۳۰٪	۰,۵۰٪	پارک علم و فناوری فارس	

جمع	۱۰,۰٪	۱۰,۰٪	۲۱	۴۵	۰,۱۸۹۷	۰,۳۵
شاخص پایایی در بدو ورود (حاصل جمع امتیاز موزون ناخالص مربوط به سه مؤلفه اصلی): <u>۳,۸۶۹۷</u>						
شاخص پایایی در پایان سال اول (حاصل جمع امتیاز موزون ناخالص مربوط به سه مؤلفه اصلی): <u>۴,۹۷۳۷۵</u>						

۹-نقاط فشار و مسایل استراتژیک خوشه در پایان سال اول

- کیفیت نامناسب محصولات فرآوری شده

به دلیل عدم توجه در بخش بسته بندی، صادرات این گیاهان فقط به صورت فله ای در ایران با سود اندک انجام می شود و در کشورهای دیگر بسته بندی شده و با نام همان کشور، مثلاً کشور امارات با قیمت بالاتری به بازارهای جهانی عرضه می شود. همچنین عدم بسته بندی مناسب با هر گیاه در طول فرآیند توزیع و حمل و نقل و صادرات گیاهان دارویی باعث کاهش کیفیت گیاهان دارویی در مقایسه با تولیدات سایر کشورها می گردد و همین امر از دست دادن بازارهای سودآور و پویای جهانی را برای کشورمان به همراه دارد.

محصولات تولیدی اکثراً با بسته بندی های سنتی در تناژ بالا صورت می گیرد و فرآوری های صورت گرفته نیز از کیفیت کافی برخوردار نمی باشند.

- فروش

بی توجهی به صنعت گیاهان دارویی به گونه ای است که گیاهان خام دارویی به کشورهای دیگر صادر و سپس به صورت محصولات فرآوری شده و داروهای گیاهی به کشور وارد می شود این در حالی است که قانونمند و ضابطه مند کردن نحوه تولید و عرضه گیاهان دارویی می تواند برای کشور ارز آوری مناسبی را داشته باشد.

همچنین خام فروشی مانعی در صنعتی شدن کشت و فرآوری گیاهان دارویی می باشد. با اینکه هر روز بر تعداد عطاری‌ها در سطح شهرها افزوده می‌شود و گیاهان دارویی بیشتر از گذشته راهی به لابراتورهای آزمایشگاهی و پژوهشی می‌یابند اما همچنان بیشترین محل اشغال و پتترین عطاری‌ها به گیاهان خام دارویی و کمترین قفسه داروخانه‌ها به شیشه‌ها و بسته‌های دارویی گیاهی اختصاص دارد.

فقدان نگاه صنعتی و علمی مطلوب به مقوله گیاهان دارویی و بی‌توجهی به فرآوری این محصولات موجب شده تا محصولات تولیدی در استان به صورت خام پس از برداشت راهی بازارهای داخلی و خارجی شده و از کمترین ارزش افزوده برای فعالان این حوزه برخوردار باشد. بر اساس آمار، بیشترین حجم صادرات گیاهان دارویی ایران به پاکستان و امارات و پس از آن آلمان، ژاپن و چین انجام می‌شود، اما به دلیل آماده نبودن بسترهای مناسب و محدود بودن تکنولوژی فرآوری آن‌ها در داخل کشور، گیاهان دارویی تولیدی به صورت خام و فله‌ای صادر می‌شود که علاوه بر تخریب طبیعت و از بین بردن ذخایر ژنتیکی، ارزش افزوده چندانی هم ندارد.

۱۰- استراتژیهای سال دوم

مهمترین استراتژیهای توسعه با توجه به دسته محصولات به قرار زیر می باشد

۱- استاندارد سازی

هدف کلان: استاندارد سازی واحدهای فرآوری و کشت

۲- بازاریابی

هدف کلان: شناسایی بازارهای بین المللی و داخلی

۳- حساس سازی و اعتماد سازی

هدف کلان: افزایش اعتماد بین سازمانی و بین ذبنفعان خوشه

۱۱- برنامه‌های عملیاتی تدوین شده در قالب استراتژیهای سال دوم

در این بخش متناسب با استراتژی و برای عملی ساختن آن یک جدول برنامه عمل ارائه شود که این جدول در برگیرنده برنامه‌های عملیاتی می‌باشد.

برنامه های عملیاتی استراتژی: حساس سازی و اعتماد سازی											
ماهیت فعالیت	دستاورد های مورد انتظار	گروه هدف	نفر ساعت	مسئول اجرا و هماهنگی	منابع مورد نیازو سهم نهادها در تامین آن				زمان اجرا	عنوان فعالیت	ردیف
					نهادهای پشتیبان	دینفعان	شرکت شهرکها	کل منابع (میلیون ریال)			
حساس سازی و اعتماد سازی	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس معرفی دینفعان	برخی دینفعان خوشه		استدیو هیون			۰	۴۰	اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱	طراحی سایت خوشه گیاهان دارویی فارس	۲-۱
حساس سازی و اعتماد سازی	معرفی خوشه گیاهان دارویی فارس معرفی دینفعان	برخی دینفعان خوشه		استدیو هیون			-	۶۰	مستمر در سال	تولید محتوای سایت	۲-۲
حساس سازی و اعتماد سازی	بازنگری استاندارد های منسوخ تدوین استانداردهای ملی	دینفعان خوشه		تیم توسعه خوشه	-	-	-	۰	اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱	انعقاد تفاهم نامه همکاری با سازمان استاندارد	۲-۳

حسب سازی و اعتماد سازی	اطلاع رسانی	تهیه کاتالوگ و اطلاع رسانی	برخی از واحدهای تولیدی	-	استدیو هیون	-	-	-	۵۰	از تیر تا مهر ۱۴۰۱	طراحی کاتالوگ خوشه گیاهان دارویی استان فارس	۲-۴
برنامه های عملیاتی استراتژی: بهبود صنعت												
استانداردسازی	استفاده از ظرفیت علمی موسسه در جهت افزایش کیفیت محصولات	دینفعان خوشه		تیم توسعه خوشه			-	-		اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱	عقد تفاهم نامه با موسسه تحقیقات جنگل ها و مراتع کشور	۲-۵
استانداردسازی	آموزش اصولی در جهت افزایش بهره وری، بهبود کیفیت محصولات و معرفی سیستم های بروز	برخی دینفعان خوشه		ایمن صنعت			۱۰۰٪	۱۵۰		تیر و مرداد ۱۴۰۱	برگزاری وبینار آموزشی اسانس و عصاره گیری	۲-۶
استانداردسازی	افزایش بهره وری زیرساخت های آزمایشگاهها به اشتراک گذاری دستگاه ها و ارائه خدمات و بهبود کیفی خدمات	آزمایشگاه های معتمد		تیم توسعه خوشه			-	-		تیر و مرداد ۱۴۰۱	عضویت آزمایشگاه های مرجع استان در شبکه آزمایشگاهی فناوری های راهبردی	۲-۷
استانداردسازی	کاهش استفاده از سموم افزایش سطح سلامت جامعه جای گرفتن محصولات با نام ارگانیک در جامعه	برخی دینفعان خوشه		گمبا			۱۰۰٪	۱۵۰		تیر و مرداد ۱۴۰۱	برگزاری وبینار روش های تولید ارگانیک	۲-۸

استانداردسازی	دست یافتن به استاندارد GACP در صنعت گیاهان دارویی فارس	۳ واحد از دینفعان خوشه		خانم جعفری			۸۰٪	۵۰۰	شهریور و مهر ۱۴۰۱	پیاده سازی استانداردهای پیش‌زمینه GACP	۲-۹
استانداردسازی	استاندارد سازی گیاهان پر مصرف ارتقای کیفی محصولات	دینفعان خوشه		-	استاندارد ۱۰۰٪	-		-	آبان و آذر ۱۴۰۱ ۱۰٪	تشکیل دبیرخانه تدوین استاندارد ملی در حوزه گیاهان دارویی پر مصرف	۲-۱۰
استانداردسازی	تدوین نظام نامه گیاهان دارویی استانداردسازی محصولات تولیدی	تمامی دینفعان خوشه گیاهان داروئی		فردادمانا				۶۰۰۰	مستمر در سال	تدوین نظام نامه	۲-۱۱
استانداردسازی	امکان رصد ، پایش و بهبود مستمر حلقه های مختلف تولیدی	شبکه دینفعان فراوری نوشابه های گیاهی		فردادمانا				۶۰۰	دی و بهمن ۱۴۰۱	مستندسازی تجربیات تولیدکنندگان و صاحب نظران	۲-۱۲
استانداردسازی		شبکه دینفعان کشت		فردادمانا				۱۵۰	شهریور تا بهمن ۱۴۰۱	طراحی و تدوین هولوگرام محصولات تولیدی در سطح واحدهای سنتی و صنعتی	۲-۱۳
ب استانداردسازی		شبکه دینفعان بازرگانی		فردادمانا				۱۰۰۰	دی و بهمن ۱۴۰۱	اطلاع رسانی و اعتماد سازی ملی و بین المللی در خصوص کیفیت کالا	۲-۱۴

										(۷ شرکت برتر جهانی)	
برنامه های عملیاتی استراتژی :توسعه بازار											
توسعه بازار	آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی سایر کشورها	دینفعان خوشه		آرومد		-	٪۱۰۰	۱۰۰	اسفند و فروردین ۱۴۰۱	برگزاری سمینار آشنایی با بازار و صنعت گیاهان دارویی کشور (فرانسه)	۲-۱۵
توسعه بازار	آشنایی با نحوه صحیح فروش و بازاریابی	دینفعان خوشه		حقیقت		-	٪۱۰۰	۸۰	اردیبهشت و خرداد ۱۴۰۱	برگزاری دوره آموزشی فروش و بازاریابی	۲-۱۶
توسعه بازار	بهبود در فرایند عرضه و تقاضا، شناخت محدودیت ها وممنوعیت ها، شناخت بازار های فروش، افزایش درآمد و فرصت یابی	تمامی واحدها		-			-	-	از اسفند تا مرداد ۱۴۰۱	مطالعه تخصصی بازارهای بین المللی گل محمدی	۲-۱۷
توسعه بازار	نیازسنجی توسعه کشت بازار صادراتی میزان تقاضای بازار	برخی از واحد های تولیدی	-	دکتر روشن	اتاق بازرگانی ٪۵۰	-	٪۵۰	۵۰	شهریور و مهر ۱۴۰۱	مطالعه بازار خارجی سه عدد از گیاهان دارویی	۲-۱۸
توسعه بازار	ایجاد فرصت های جدید افزایش آگاهی و شناخته شدن کسب و کار دینفعان اعتبار بخشیدن به واحد ها	برخی از واحدها		صوفی			-	-	شهریور و مهر ۱۴۰۱	معرفی دینفعان و قراردادن لینک سایت دینفعان در سایت خوشه	۲-۱۹

توسعه بازار	اعتبار بخشیدن به واحد ها ترفع و ترویج کالا افزایش فروش ایجاد روابط گسترده	برخی از واحدها		-	صدا و سیما		۱۰۰٪	۱۰۰۰	از شهریور تا بهمن ۱۴۰۱	تبلیغ و معرفی ذینفعان خوشه گیاهان دارویی در تلویزیون	۲-۲۰
توسعه بازار	گسترش کشت گیاهان دارویی، جایگزین شدن کاشت گیاهان دارویی به جای محصولات پر آب بر	برخی از واحدها ی خوشه			جهاد کشاورزی		۱۰۰٪	-	آبان و آذر ۱۴۰۱	آگاه سازی مردم در خصوص اهمیت کاشت گیاهان دارویی در برنامه سلام کشاورز	۲-۲۱
توسعه بازار	فروش محصولات گیاهان دارویی در بستر آنلاین حضور واحدهای گیاهان دارویی در سطح ملی	ذینفعان خوشه		-	دانشگاه علوم پزشکی ٪۵۰	-	٪۵۰	-	آبان و آذر ۱۴۰۱ ٪۲۰	راه اندازی بازارچه آنلاین	۲-۲۲
توسعه بازار	آگاهی در مورد محل تامین گیاهان دارویی داخل و خارج استان توسعه کشت گیاهانی که از خارج استان تامین می شوند	شبکه عطاری ها	-	دکتر روشن	اتاق بازرگانی ٪۵۰	اتاق اصناف	۵۰٪	۳۸۰۰	آبان و آذر ۱۴۰۱	نیازسنجی بازار عطاری ها	۲-۲۳
توسعه بازار	عمق دهی به روابط تجاری ایجاد فرصت های جدید افزایش آگاهی و شناخته شدن کسب و کار ذینفعان	برخی از واحدها ی خوشه		-	جهاد کشاورزی			۱۲۰۰۰	دی و بهمن ۱۴۰۱	برگزاری پوین تخصصی گیاهان دارویی استان فارس	۲-۲۴

ضمائم: ارائه آمار تفصیلی واحدهای اصلی خوشه (در قالب فرم پیوست شمار پنج)

(آمار تفصیلی واحدهای اصلی خوشه)

ردیف	نام واحد	نوع تولید	ارزش سالیانه میزان تولید (میلیون ریال)	میزان اشتغال ل	سرمایه گذاری (میلیون ریال)	نام مدیرعامل/ مالک	آدرس واحد	شماره تلفن واحد	وضعیت فعالیت (فعال/غیرفعال)
۱	اسانس شیراز	اسانس گیاهی	300000	۴	۱۰۰۰۰۰		داراب		فعال
۲	گل سرخ میمند	اسانس گیاهی	150000	۱۰	۲۶۰۰۰۰		فیروزآباد		فعال
۳	گلبن میمند	اسانس گیاهی	150000	۱۰	۱۲۰۰۰۰		فیروزآباد		فعال
۴	گل قطره میمند فارس	اسانس گیاهی	700000	۱۲	۲۰۰۰۰۰		فیروزآباد		فعال
۵	شرکت کشت و صنعت محصولات کازرون	اسانس گیاهی	350000	۱۵	300000		کازرون		فعال
۶	محمد زارع	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	10000	۶	250000	محمد زارع	شیراز		فعال
۷	صنایع غذایی ملیسا	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	8000	۱۰	250000		کازرون		فعال
۸	فرآورده های درختی چنار چشمه	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	8000	۱۰	25000		کازرون		فعال
۹	محمدحسین ناظمی	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	4000	۱۲	25000	محمدحسین ناظمی	شیراز		فعال
۱۰	علی شیر ساده میمندی	انواع نوشابه بر پایه عرقیات گیاهی	8000	۱۵	24000	علی شیر ساده میمندی	فیروزآباد		فعال

۱۱	شرکت فرآورده های گیاهی عصاره چکان پارس	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	18000	۸	260000		شیراز		فعال
۱۲	شرکت سبزینہ تک	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	280000	۱۰	26000		شیراز		فعال
۱۳	شرکت کیمیا دانه	بسته بندی روغن گیاهان دارویی	570000	۲۰	210000		سروستان		فعال
۱۴	اهورا دارو	پودر نوشیدنی فوری	۸۰۰۰۰۰	۶۰	2200000		شیراز		فعال
		بسته بندی دمنوش							فعال
		بسته بندی گیاهان دارویی و تولید داروهای گیاهی							فعال
۱۵	شرکت مهرنیا کارا امین	بسته بندی انواع پودر گیاهی	21000	۵	800000	جعفری	شیراز		فعال
۱۶	آسیه نجف زاده	بسته بندی انواع پودر گیاهی	25000	۵	230000	آسیه نجف زاده	شیراز		فعال
۱۷	شرکت گیاه سلامت نسیم	بسته بندی انواع پودر گیاهی	10000	۵	220000		لامرد		فعال
۱۸	تعاونی صنایع غذایی رزگل فارس	بسته بندی انواع پودر گیاهی	42000	۸	300000		سروستان		فعال
۱۹	تعاونی زرین پودر	بسته بندی انواع پودر گیاهی	85000	۱۰	300000		سپیدان		فعال
۲۰	خدماتی تاسیساتی	پودر نوشیدنی فوری گیاهی		۱۰	5000000	احسان مومنی	شیراز، بلوار پژوهش		فعال

	جهان سبز مهر	بسته بندی ادویه	۴۵۰۰۰۰				شمالی، خیابان ۳۰۸ ، بلوک A5 ، قطعات ۳۰ - ۳۱ - ۳۲		فعال
		بسته بندی دمنوش گیاهی							فعال
		بسته بندی گیاهان دارویی							فعال
۲۱	پارس لیان تعاونی چندمنظوره ایثارگران	بسته بندی انواع پودر گیاهی	100000	۱۲	1200000		شیراز		فعال
۲۲	دردانه بی رقیب	بسته بندی انواع پودر گیاهی	90000	۱۲	1500000		شیراز		فعال
۲۳	سبز بهار	بسته بندی انواع پودر گیاهی	150000	۱۵	200000		شیراز		فعال
۲۴	مشارکتی دنا امولسیون	بسته بندی گیاهان دارویی	45000	۵	150000		شیراز		فعال
۲۵	مجتبی جوهری	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۵	150000	مجتبی جوهری	فسا		فعال
۲۶	رسول یوسفی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۵	450000	رسول یوسفی	مرودشت		فعال
۲۷	رضا بهروزی نژاد	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۸	150000	رضا بهروزی نژاد	سپیدان		فعال
۲۸	خلال بادام مهیا	بسته بندی گیاهان دارویی	144000	۸	1000000	آقای دلاویز	شیراز		فعال
۲۹	حسین رنجبران عرب	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۱۲	75000	حسین رنجبران عرب	آباده		فعال
۳۰	زهرا لطیفی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۱۲	150000	زهرا لطیفی	جهرم		فعال
۳۱	حسین علی فرارویی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۱۵	20000	حسین علی فرارویی	ارسنجان		فعال
۳۲	اصغر اسدی	بسته بندی گیاهان دارویی	90000	۱۵	20000	اصغر اسدی	گراش		فعال
۳۳	صالح مشغولی	بسته بندی گیاهان دارویی	18000	۱۶	20000	صالح مشغولی	جهرم		فعال

۳۴	شرکت پریشان دشت کازرون	بسته بندی گیاهان دارویی	20000	۱۷	20000		کازرون	فعال
۳۵	شرکت تولید روغن واهب	تولید انواع اسیدهای چرب گیاهی	8000	۵۰	22000		فیروزآباد	فعال
۳۶	صمغکاران فارس	سورت و بوجاری انواع گیاهان دارویی	65000	۱۴	300000		شیراز	فعال
۳۷	نارون شیراز سهامی خاص	شربت گلاب	165000	۱۰	200000		شیراز	فعال
۳۸	عرقیات گیاهی وفائی آباده	عرقیات گیاهی	8750	۵	250000		آباده	فعال
۳۹	ستاره اسدی	عرقیات گیاهی	24500	۹	200000	صالح مشغولی	داراب	فعال
۴۰	پارس گلاب	عرقیات گیاهی	52500	۱۲	200000		شیراز	فعال
۴۱	ایمان کشاورز	عرقیات گیاهی	175000	۱۵	240000	ایمان کشاورز	شیراز	فعال
۴۲	عرقیات وفائی آباده	عرقیات گیاهی	6300	۵	25000	وفایی	آباده	فعال
۴۳	محمد حسین نیکو	عرقیات گیاهی	5250	۵	25000	محمد حسین نیکو	آباده	فعال
۴۴	کاوس رحیمی	عرقیات گیاهی	17500	۵	85000	کاوس رحیمی	جهرم	فعال
۴۵	شی فو	عرقیات گیاهی	5250	۵	250000		جهرم	فعال
۴۶	صنایع غذایی جنوب فارس	عرقیات گیاهی	7875	۵	30000		شیراز	فعال
۴۷	صنایع غذایی فارس نیما	عرقیات گیاهی	3500	۵	24000		شیراز	فعال
۴۸	بهرام قاسمی	عرقیات گیاهی	8750	۵	30000	بهرام قاسمی	شیراز	فعال
۴۹	رحیم صالحی	عرقیات گیاهی	7000	۵	30000	رحیم صالحی	فیروزآباد	فعال
۵۰	محمد بهمنی علیایی	عرقیات گیاهی	10500	۵	42000	محمد بهمنی علیایی	فیروزآباد	فعال

۵۱	پردیس سازان ایرانیان توانا	عرقیات گیاهی	7000	۵	80000		فیروزآباد	فعال
۵۲	منصور علی پور	عرقیات گیاهی	10500	۶	40000	منصور علی پور	مهر	فعال
۵۳	شرکت سبزپوشان شمال فارس	عرقیات گیاهی	21000	۸	60000		اقلید	فعال
۵۴	شرکت فارس دلنشین	عرقیات گیاهی	35000	۸	50000		جهرم	فعال
۵۵	تیارا رز داراب	عرقیات گیاهی	17500	۸	۲۰۰۰۰۰	محمدظهرایی	داراب	فعال
۵۶	بهتاب شیراز	عرقیات گیاهی	42000	۸	50000		شیراز	فعال
۵۷	آسیه رستمی لک	عرقیات گیاهی	52500	۸	450000	آسیه رستمی لک	شیراز	فعال
۵۸	علی کشاورزی	عرقیات گیاهی	17500	۸	50000	علی کشاورزی	شیراز	فعال
۵۹	ابوذر حمیدی	عرقیات گیاهی	10500	۸	50000	ابوذر حمیدی	فیروزآباد	فعال
۶۰	فرید شهریاری	عرقیات گیاهی	17500	۸	38000	فرید شهریاری	فیروزآباد	فعال
۶۱	محمد جواد صحرائی زاده	عرقیات گیاهی	35000	۸	50000	محمد جواد صحرائی زاده	کازرون	فعال
۶۲	شرکت پاد شیراز	عرقیات گیاهی	95000	۸	100000	آقای صرایی	کوار	فعال
۶۳	محمد جواد حسن نژاد گراشی	عرقیات گیاهی	35000	۸	50000	محمد جواد حسن نژاد گراشی	گراش	فعال
۶۴	اله وردی بهرامی	عرقیات گیاهی	70000	۹	50000	اله وردی بهرامی	فیروزآباد	فعال
۶۵	زرین نخل جهرم	عرقیات گیاهی	14000	۱۰	70000		جهرم	فعال
۶۶	شرکت گلاب کوهستان لازنگان	عرقیات گیاهی	35000	۱۰	60000		داراب	فعال
۶۷	رضا رزمجو	عرقیات گیاهی	28000	۱۰	70000	رضا رزمجو	سپیدان	فعال

۶۸	حسن اسدالهی	عرقیات گیاهی	13500	۱۰	50000	حسن اسدالهی	شیراز		فعال
۶۹	ابوالحسن بهمنی علیایی	عرقیات گیاهی	21000	۱۰	50000	ابوالحسن بهمنی علیایی	فیروزآباد		فعال
۷۰	رحیم صالحی	عرقیات گیاهی	22750	۱۰	56000	رحیم صالحی	فیروزآباد		فعال
۷۱	علی همت غضنفری شبانکاره	عرقیات گیاهی	35000	۱۰	60000	علی همت غضنفری شبانکاره	فیروزآباد		فعال
۷۲	خدا مراد افتخاری گچ خرایی	عرقیات گیاهی	70000	۱۰	54000	خدا مراد افتخاری گچ خرایی	ممسنی		فعال
۷۳	شرکت تعاونی تولیدی گل سرخ	عرقیات گیاهی	2450	۱۱	60000		داراب		فعال
۷۴	کوروش ناصری علیائی	عرقیات گیاهی	10000	۱۱	50000	کوروش ناصری علیائی	شیراز		فعال
۷۵	حمیدرضا رفیعی	عرقیات گیاهی	35000	۱۱	40000	حمیدرضا رفیعی	فسا		فعال
۷۶	عصمت بردبار	عرقیات گیاهی	17000	۱۱	20000	عصمت بردبار	فسا		فعال
۷۷	محسن رضایی	عرقیات گیاهی	17000	۱۱	30000	محسن رضایی	فیروزآباد		فعال
۷۸	شرکت زرقان زراوند	عرقیات گیاهی	90000	۱۲	50000		اقلید		فعال
۷۹	فرزاد کوه شکن	عرقیات گیاهی	17000	۱۲	50000	فرزاد کوه شکن	سروستان		فعال
۸۰	شرکت آریا پارس گلبرگ	عرقیات گیاهی	455000	۱۲	890000		شیراز		فعال
۸۱	گل قطره میمند فارس	عرقیات گیاهی	155000	۱۲	50000		فیروزآباد		فعال
۸۲	گلبن میمند	عرقیات گیاهی	35000	۱۲	50000		فیروزآباد		فعال
۸۳	کشت وصنعت گل سرخ میمند	عرقیات گیاهی	35000	۱۲	60000		فیروزآباد		فعال

۸۴	اسداله کمالی	عرقیات گیاهی	78500	۱۲	40000	اسداله کمالی	فیروزآباد	فعال
۸۵	عباس حمزوی	عرقیات گیاهی	53000	۱۲	50000		مرودشت	فعال
۸۶	صمد صادق زاده ناصری	عرقیات گیاهی	70000	۱۳	450000	صمد صادق زاده ناصری	استهبان	فعال
۸۷	شرکت تعاونی تولید ساغر	عرقیات گیاهی	52500	۱۳	50000		داراب	فعال
۸۸	شرکت شیرین عصاره فارس	عرقیات گیاهی	21000	۱۵	200000		سروستان	فعال
۸۹	فرهنگ طب زاگرس جنوب	عرقیات گیاهی	10500	۱۵	45000		فیروزآباد	فعال
۹۰	شرکت صنعت داران افتخاری	عرقیات گیاهی	35000	۴۹	50000		شیراز	فعال
۹۱	محمد امین پرهیزگار	دمنوش عصاره گیاهی	900	۵	50000	صمد صادق زاده ناصری	سپیدان	فعال
۹۲	شیراز عصاره	عصاره گیاهی	3000000	۱۲	50000		سپیدان	فعال
۹۳	هربی فارمد	عصاره گیاهی	5000000	۵۰	70000		شیراز	فعال
۹۴	سیدحسین عظیمی	عصاره و پودر شیرین بیان	210000	۸	60000	سیدحسین عظیمی	اقلید	فعال
۹۵	مهرداد سیادتان	عصاره و پودر شیرین بیان	73500	۸	60000	مهرداد سیادتان	شیراز	فعال
۹۶	زاگرس صمغ سپیدان	عصاره و پودر شیرین بیان	63000	۱۰	60000		سپیدان	فعال
۹۷	شیرین صمغ	عصاره و پودر شیرین بیان	73500	۱۲	60000		شیراز	فعال
۹۸	سپیدان عصاره جنوب	عصاره و پودر شیرین بیان	294000	۱۵	60000		سپیدان	فعال
۹۹	سید جعفر جعفری	عصاره و پودر شیرین بیان	378000	۱۵	60000	سید جعفر جعفری	سپیدان	فعال
۱۰۰	سهامی تولید و صادرات ریشمک خاص شیراز	عصاره و پودر شیرین بیان	252000	۱۵	60000		شیراز	فعال

۱۰۱	شیرین دارو	عصاره و پودر شیرین بیان	546000	۱۵	60000		شیراز		فعال
۱۰۲	مک سینا	عصاره و پودر شیرین بیان	504000	۱۵	60000		فسا		فعال
۱۰۳	کیمیا عصاره فارس	عصاره و پودر شیرین بیان	315000	۱۵	60000		مرودشت		فعال
۱۰۴	صنایع فارس عصاره ایرانیان	عصاره و پودر شیرین بیان	525000	۲۰	70000		مرودشت		فعال
۱۰۵	شرکت تعاونی اسپادرایمون	عرقیات، گلاب و اسانس و بسته بندی	4217500	۲۰۰	2500000	آقای ذوالقدر	مرودشت		فعال
۱۰۶	ابوذر حمیدی	عرقیات، گلاب و اسانس	22435	۸	100000	ابوذر حمیدی	فیروزآباد		فعال
۱۰۷	ایمان میمندی	عرقیات، گلاب و اسانس	19250	۷	800000	ایمان میمندی	چهرم		فعال
۱۰۸	طعم آوران کوه سبز	عرقیات، گلاب و اسانس	19950	۱۲	90000		شیراز		فعال
۱۰۹	تیارا رز داراب	انواع عرقیات گیاهی	105000	۱۲	2000000	سهراب ظهرایی	داراب		فعال
۱۱۰	کشت و صنعت گلاب ناب میمند فارس	انواع عرقیات گیاهی	35000	۱۱	320000		فیروزآباد		فعال
۱۱۱	مهدی صابری	انواع عرقیات گیاهی	14000	۸	60000	مهدی صابری	فیروزآباد		فعال
۱۱۲	مهدی اسماعیلی وندلیواری	عرقیات، گلاب و اسانس و بسته بندی	10500	۶	100000		کوار		فعال
۱۱۳	حامد زاهدی	عرقیات، گلاب و اسانس و بسته بندی	10500	۸	70000	حامد زاهدی	فیروزآباد		فعال

۱۱۴	دارپوش ربيعی	بسته بندی کتيرا	1120	۶	60000	دارپوش ربيعی	شیراز		فعال
۱۱۵	ایده داروی پارس	انواع دارو با منشا گیاهی به شکل شربت و محلول	۴۵۰۰۰۰	۳۰	۱۵۰۰۰۰۰۰				
		انواع مکمل دارویی و غذایی انسان به شکل محلول و قطره							
		انواع اسانس طبیعی							
		بسته بندی گلاب و عرقیات گیاهی							
۱۱۶	فرآورده های زیستی پردیس رشد مهرگان	پودر نوشیدنی فوری مخلوط شیر و پودر میوه	۳۵۰۰۰۰	30	۱۵۰۰۰۰۰۰		شیراز- رکن آباد- خیابان کار آفرین - مرکز رشد بیوتکنولوژی دانشگاه علوم پزشکی شیراز		فعال
		انواع شیر خشک فرموله شده غنی شده مخصوص تغذیه بزرگسالان							
		انواع پودر نوشیدنی فوری گیاهی							
		انواع دارو با منشا گیاهی به شکل کپسول، پودر یا دانه							
		انواع مکمل دارویی و غذایی انسان به شکل کپسول و پودر							

		مکمل دامپزشکی بر پایه پروبیوتیک (خوراکی) (محلول)							
		پودر شیرین بیان							
۱۱۷	عبدالحسین ریاستی	عرقیات گیاهی	3600	۴	50000	عبدالحسین ریاستی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۱۸	محمد منفرد	عرقیات گیاهی	72000	۷	50000	محمد منفرد	داراب	۹۱۷۱۳۹۲۶۸۴	غیر فعال
۱۱۹	کشت و صنعت شهدآوران حافظ	عرقیات ، گلاب و اسانس و بسته بندی	11000	۸	60000		شیراز		غیر فعال
۱۲۰	یوسف زحمتکش	عرقیات گیاهی	35000	۱۹	50000	یوسف زحمتکش	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۱	بهرز صالحی علیانی	عرقیات گیاهی	24500	۱۹	50000	بهرز صالحی علیانی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۲	شرکت نارون شیراز	عرقیات گیاهی	175000	۴۹	80000		شیراز		غیر فعال
۱۲۳	تیمورملکی علیانی	عرقیات گیاهی	35000	۱۵	50000	تیمورملکی علیانی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۴	غلامعلی نجات	عرقیات گیاهی	28000	۱۵	60000	غلامعلی نجات	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۵	شرکت فرح بخش میمند	عرقیات گیاهی	28000	۱۵	60000		فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۶	علی شیر ساده میمنده	عرقیات گیاهی	17500	۱۱	50000	علی شیر ساده میمنده	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۷	سیروس کریم زاده علیایی	عرقیات گیاهی	35000	۱۱	50000	سیروس کریم زاده علیایی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۲۸	شرکت ارمغان میمند	عرقیات گیاهی	24500	۱۳	70000		فیروزآباد		غیر فعال

۱۲۹	شرکت باردان ایران	عرقیات گیاهی	52500	۱۲	90000		آباده		غیر فعال
۱۳۰	اسانس شیراز	عرقیات گیاهی	18200	۱۲	60000		داراب		غیر فعال
۱۳۱	حسین کریم زاده علیایی	عرقیات گیاهی	35000	۹	50000	حسین کریم زاده علیایی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۳۲	محمد ریسی	عرقیات گیاهی	35000	۹	60000	محمد ریسی	فیروزآباد		غیر فعال
۱۳۳	شرکت آریا عصاره	عرقیات گیاهی	17500	۸	80000		شیراز		غیر فعال